

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TOPLUMSAL AİDİYET, KİMLİK VE GENÇLİK: KIRIKKALE
ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
TOPLUMSAL AİDİYETLERİNE YÖNELİK SOSYOLOJİK BİR
ANALİZ**

**AYGÜL ŞAHİN
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Dolunay ŞENOL**

KIRIKKALE-2024

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TOPLUMSAL AİDİYET, KİMLİK VE GENÇLİK: KIRIKKALE
ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
TOPLUMSAL AİDİYETLERİNE YÖNELİK SOSYOLOJİK BİR
ANALİZ**

AYGÜL ŞAHİN
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Dolunay ŞENOL

KIRIKKALE-2024

KABUL VE ONAY

Aygül ŞAHİN tarafından hazırlanan “TOPLUMSAL AİDİYET, KİMLİK VE GENÇLİK: KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL AİDİYETLERİNE YÖNELİK SOSYOLOJİK BİR ANALİZ” adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Dolunay ŞENOL

İmza:

Sosyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan: Doç. Dr. Fahri ATASOY

İmza:

Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye: Doç. Dr. Günce DEMİR

İmza:

Sosyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 27/05/2024

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Doç. Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Aygül ŞAHİN

ÖZET

TOPLUMSAL AİDİYET, KİMLİK VE GENÇLİK: KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL AİDİYETLERİNE YÖNELİK SOSYOLOJİK BİR ANALİZ

Kırıkkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Dolunay ŞENOL

Mayıs 2024, 151 sayfa

Aidiyet; bireylerin kendileri gibi olabilmeleri, bulundukları yerden bir parçaymış gibi hissedip orayla bütünleşmeleridir. Bireylerin ait oldukları yerler; kendileri olabildikleri yerler, aidiyetlerini sağladıkları yerlerdir. Aksi durumda bireyler aidiyetlerini gerçekleştiremezlerse kendilerini hep bir boşlukta ve misafir gibi hissedebilmektedirler. Bu boşluk hali de bireyler için pek çok problemi ortaya çıkarabilmektedir. Toplumsal aidiyet, bireylerin toplumlarına olan bağlılıklarını ifade eden bir kavramdır. Bireylerin doğuştan getirdikleri ihtiyaçlarından biri de aidiyet ihtiyaçlarıdır. Bu ihtiyaç bireylerin huzurlu ve sağlıklı bir yaşam sürebilmeleri için karşılanması gerekmektedir. Bu açıdan bireylerin toplumlarına karşı aidiyet geliştirmeleri önemli görülmektedir. Kimlik, bireylerin kim oldukları ve kişilikleri hakkında bilgiler veren bir kavramdır. Günlük hayatta karşılaştığımız kimsin ya da nerelisin soruları bireylerin hem kimliklerine hem de aidiyet bağlarına vurgu yapan sorulardır. Dolayısıyla kimlik ve aidiyet kavramları birbirleriyle ilişkili kavramlar olarak görülmektedir. Gençler, toplumda kendilerine yer edinmeye çalışan ve belirli bir hayat felsefesi oluşturmaya çalışan bireylerdir. Kendilerini tanıma ve hayatlarını anlamlandırmalarında kendilerine sordukları sorular kimlik ve aidiyet temelli olabilmektedir. Gençler toplumları ileriye taşıyacak olan ve toplumlarına yeni bireyler katacak olan bireylerdir. Günümüzde gençler için pek çok aktüel sorun var olmaktadır. Son zamanlarda gençlerin bu kadar toplumsal problemlerinin var olması da onları yaşadıkları toplumdan uzaklaştırabilmektedir. Bu açıdan toplumsal aidiyeti zayıflayan gençleri görünür kılmak ve onların penceresinden bu konuyu ele almak önemli görülmektedir. Çünkü mutsuz gençler mutsuz çocuklar doğurabilmektedir. Bu açıdan bu tez, gençlerin görünmeyen veya görünen sorunlarını ortaya koymak ve gençlerin yaşamış oldukları bu sancılı dönemi daha fazla görünür kılmak için geliştirilmiştir. Gençlik örnekleme “Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümü öğrencileri” özelinde ele alınmıştır. Bu çalışmada toplumsal aidiyet ve kimlik konusu ile ilgili literatür hakkında bilgi verildikten sonra, Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümü öğrencileri ile görüşmeler yapılmış ve gençlerin kendi ifadeleri üzerinden sosyolojik değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Kişilik, Kimlik, Aidiyet, Gençlik, Gençlikte Aidiyet.

ABSTRACT

SOCIAL BELONGING, IDENTITY AND YOUTH: A SOCİOLOGİCAL ANALYSİS ON THE SOCIAL BELONGİNG OF KIRIKKALE UNİVERSİTY SOCİOLOGY DEPARTMENT STUDENTS

Kirikkale University

Institute of Social Sciences

Department of Sociology Master Thesis

Advisor: Prof. Dr. Dolunay ŞENOL

May 2024, 151 page

Belonging is the ability of individuals to be themselves, to feel as if they are a part of the place they are in and to integrate with it. The places where individuals belong are the places where they can be themselves, the places where they ensure their belonging. Otherwise, if individuals cannot realise their belonging, they may always feel themselves in a void and like a guest. This state of emptiness can reveal many problems for individuals. Social belonging is a concept that expresses the commitment of individuals to their societies. One of the innate needs of individuals is the need for belonging. This need must be met for individuals to lead a peaceful and healthy life. In this respect, it is considered important for individuals to develop belonging towards their societies. Identity is a concept that gives information about who individuals are and their personalities. The questions of who are you or where are you from that we encounter in daily life are questions that emphasise both the identity and belonging ties of individuals. Therefore, the concepts of identity and belonging are seen as interrelated concepts. Young people are individuals who try to find a place for themselves in society and try to create a certain philosophy of life. The questions they ask themselves in getting to know themselves and making sense of their lives can be based on identity and belonging. Young people are the individuals who will carry societies forward and add new individuals to their societies. Today, there are many actual problems for young people. Recently, the fact that young people have so many social problems can also distance them from the society they live in. From this point of view, it is important to make visible the young people whose lack of social belonging is weakening and to address this issue from their perspective. Because unhappy youth can give birth to unhappy children. In this respect, this thesis has been developed to reveal the invisible or visible problems of young people and to make this painful period experienced by young people more visible. The sample of youth is analysed in terms of 'Kırıkkale University sociology department students'. In this study, after providing information about the literature on social belonging and identity, interviews were conducted with the students of the Department of Sociology at Kırıkkale University and sociological evaluations were made through the statements of young people.

Keywords: Personality, Identity, Belonging, Youth, Belonging in Youth.

TEŞEKKÜR

Başta tez danışmanlığımı yapan, tez yazım sürecinde yaptığım çalışmalar boyunca desteğini ve yardımlarını esirgemeyen, kişiliğini ve öğretmen kimliğini her zaman kendime örnek olarak aldığım, mesleki donanımı ve titizliğiyle güçlü, başarılı bir akademisyen olan, mesleğine renk katan sevgisi ve sabrıyla bana örnek olup yol gösteren Sayın Prof. Dr. Dolunay ŞENOL'a;

Yüksek lisans tezimin planlanması ve fikir alışverişi süreçlerinde akademik birikimini ve deneyimlerini benimle paylaşarak bana yol gösteren, literatür anlamında çeşitli kaynak ve okuma önerilerinde bulunarak tezime katkısı olan, hoşgörüsü ve samimiyetiyle beni akademik yolda teşvik eden, birlikte çalışmaktan mutluluk duyduğum Dr. Merve ÇETİN KILIÇ'a;

Yüksek lisans tezimin her aşamasında beni destekleyen, her zaman çocuklarının okuması için çabalayan ve benim her zaman yanımda olan sevgili annem Yeter ŞAHİN'e, tez yazım sürecinde desteğini her zaman hissettiren sevgili arkadaşlarıma;

Yürüdüğüm akademik yolda beni her zaman yüreklendiren, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve beni bu süreçte yalnız bırakmayan çok kıymetli aileme;

En içten dileklerimle teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ	x
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KAPSAMI	10
1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı	10
1.2. Araştırmanın Önemi	13
1.3. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Teknikleri	18
1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar	22
1.5. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler	23
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	25
2.1. Toplum ve Toplumsallaşma Kavramlarına Genel Bir Bakış	25
2.2. Aidiyet Kavramı	33
2.2.1. Sosyolojik Açıdan Aidiyet	36
2.2.2. Toplumsal Aidiyet Görünümleri	39
2.3. Kimlik ve Kimlikle İlgili Kavramlar	43
2.4. Benlik ve Kişilikle İlgili Kuramlar	51
2.4.1. Sigmund Freud Kişilik Kuramları	53
2.4.2. George Herbert Mead'ın Benlik Kuramı	56
2.5. Kimlik Çeşitleri	57
2.5.1. Bireysel Kimlik	58
2.5.2. Kolektif Kimlikler	60
3. GENÇLİK VE GENÇLİĞE SOSYOLOJİK BİR BAKIŞ	67
3.1. Toplumsal Bir Kategori Olarak Gençlik ve Gençliğin Önemi	67
3.2. Gençleri Etkileyen Sosyal Faktörler	70
3.2.1. Aile İçi Faktörler	71
3.2.2. Çevresel Faktörler	74
3.3. Gençlerde Kimlik ve Aidiyet	76

3.4. Gençlerde Kimlik Bunalımının ve Aidiyet Seviyesi Düşüklüğünün Yol Açabileceği Sorunlar	80
4. KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE NİTEL ARAŞTIRMA BULGULARI	92
4.1. Araştırmada Veri Toplama Süreci	92
4.2. Bulgular	93
4.2.1. Görüşme Grubunun Sosyo-Demografik Özellikleri	93
4.2.1.1. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları	94
4.2.1.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaş Dağılımları	95
4.2.1.3. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Üniversitede Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri	96
4.2.1.4. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaşadıkları Yerler	96
4.2.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Kimlik Algıları	98
4.2.2.1. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Kendi Kişilik ve Kimliklerine Olan Bakışları	98
4.2.2.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilere Göre Kimliği Şekillendiren Unsurlar	103
4.2.3. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Aidiyet Algıları	107
4.2.3.1. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplamlarını Ele Alışlarına Genel Bir Bakış	107
4.2.3.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplamlarına Olan Aidiyet Düzeyleri	109
4.2.3.3. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaşadıkları Toplamlara Olan Güvenleri	112
4.2.4. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Topluma Dair Bakış Açıları	116
4.2.4.1. Görüşme Grubundaki Öğrencilere Göre Birliği ve Dayanışmayı Kuvvetlendirecek Unsurlar	116
4.2.4.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Gelecekte Olmak İstedikleri Toplum	119
4.2.4.3. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplamlarında Gördükleri Sorunlar	121
4.2.4.4. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplamlarında Değiştirmek İstedikleri Unsurlar	125
4.2.5. Bulgular Çerçevesinde Değerlendirme ve Öneriler	128
SONUÇ	135
KAYNAKÇA	141
ÖZGEÇMİŞ	151

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>ÇİZELGE</u>	<u>Sayfa</u>
1: Çalışma Grubunun Sosyo-Demografik Özellikleri	24
2: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları	94
3: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaş Dağılımları	95
4: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Üniversitede Öğrenim Gördükleri Sınıflar Düzeyleri	96
5: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaşadıkları Yerler	96
6: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Kimliklerini Şekillendirmede Etki Ettiğini Düşündükleri Unsurlar	103
7: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumlara Aidiyet Düzeyleri	110
8: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumsal Güvenleri	113
9: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaşamak İstedikleri Toplamlar	119
10: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplamlarında Gördükleri En Önemli 1. Sorun	122
11: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplamlarında Görmüş Oldukları En Önemli 2. Sorun	123
12: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplamlarında Görmüş Oldukları En Önemli 3. Sorun	124
13: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumda Değiştirmek İstedikleri En Önemli Unsurlar	126

KISALTMALAR DİZİNİ

SEKAM : Sosyal Ekonomik ve Kültürel Araştırma Merkezi
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Aidiyet; bireylerin sağlıklı kişilik geliştirmeleri ve kendi varlıklarını ortaya koyabilmeleri adına karşılamaları gereken önemli ihtiyaçlarından biri olarak görölmektedir. Bireyler; doğuştan itibaren bir yere, bir gruba veya bir topluma ait olmak istemekle birlikte bu durumun aksi söz konusu olduğunda ise bireyler bulundukları yerde kendilerini misafir gibi hissedebilmektedirler. Örneğin, bireyler bir süre başka yerlerde bulunmak durumunda kalsalar bu durum belirli bir süre keyifli olabilmekte fakat bu durumun uzaması zaman içerisinde hem kendileri hem de bulundukları yer için artık boyut değiştirebilmekte, zorlu bir hal almaya başlayabilmektedir. Misafir gibi olmak, bir noktada kendini tam olarak ortaya koyamamayı sağlamakla birlikte bazı durumlarda -mış gibi yapmayı gerekli kılmasından ötürü bireylerin orada kalıcı olarak kalmasına ve kendilerini gerçekleştirebilmelerine engel olabilmektedir. Dolayısıyla bireylerin kendilerini tam anlamıyla ortaya koyabilmeleri için misafir gibi oldukları yeri değil de kendileri olabilecekleri yeri bulmaları önemli görölmektedir.

Bireylerin yaşamlarında mutlu ve huzurlu olabilmeleri yaşadığı çevreleriyle olan etkileşimlerine, çevresinde kabul görmelerine ve de güven hissetmelerine bağlıdır. Bireyler kendilerini ortaya koyarken bir yandan isteklerini ve arzularını yerine getirmeye çalışmakta bir yandan da çevreleriyle sağlıklı ilişkiler geliştirebilmek istemektedirler. Bu durum da ancak aidiyet hissinin yerine getirilmesiyle başka bir deyişle bireylerin kendilerini o yere ait hissetmeleriyle mümkün olabilmektedir. Bu açıdan aidiyet duygusu bireyleri birbirine yaklaştıran ve biz duygusunu ortaya çıkaran, destekleyen bir durum olarak görölmektedir (Kılıç ve Öksüz, 2020, s. 216-217). Ait olmak, bireyler için görölmez bağlarla bağlı bulunduğun bir yerin olması demektir. Örneğin; “Benim memleketim” denildiğinde bireyler bir sahiplenme, bir aitlik, bir kabul bildirmektedirler.

Aidiyet; içinde güven duygusunu barındıran, bağlılığı içeren, bireylerin kendilerini ortaya koyabilmelerine olanak sağlayan bir kavramdır. Özellikle topluma karşı aidiyet duygusunu hissetmek o toplum için faydalı bireyler olabilmek adına

önemlidir. Topluma karşı duyulan güven ve aidiyet duygusunun gelişmesiyle birlikte bireyler kendilerini gerçekleştirebilmelerinin yanında toplumlarına karşı sorumluluklarını yerine getirip toplumsal fayda için çabalayabilmektedirler.

Toplumsal açıdan bu konuya daha detaylı bakıldığında, bireylerin bir arada yaşamalarının mümkün kılınması için bireylerde toplumsal aidiyetin var olması gerektiği görülmektedir. Her birey, içinde yaşadığı topluma farklı özellikleriyle bağlanabilmektedir. Toplumda bireylerin bir arada yaşayabilmeleri için yerine getirmeleri gereken de belirli görevleri bulunmaktadır. Örneğin; birileri yemek yapar, birileri hastaları iyileştirir, birileri diğerlerinin hayatlarını kolaylaştırabilmek için bir şeyler üretir. Dolayısıyla her bireyin toplum olarak yaşarken belirli toplumsal yükümlülükleri bulunmakla birlikte bu yükümlülükler yerine getirildiği takdirde toplumun devamlılığı ve düzeni sağlanmaktadır. Bu açıdan birey ve toplum arasında karşılıklı ve fayda temelli bir ilişki olmasının yanında bireylerin birbirlerine bir arada yaşamak için de ihtiyaçları olduğu görülmektedir (Alptekin, 2012, s. 48). Bu noktadan bakıldığında toplumda aidiyetin bütünleştirici ve düzen sağlayıcı işlevlerinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Toplumlarda düzenin olabilmesi ve orada yaşayan bireylerin sağlıklı kişilikler geliştirebilmeleri için toplum tarafından belirli kabullenmeler, değer görmeler bireylere karşı verilmiş olmasının yanında bireylerin de kendilerini oraya ait hissetmeleri kendilerini oralı, oradan bir parçaymış gibi görmeleri gerekmektedir. Bu durumun aksi söz olduğunda ise bireyler için iç huzursuzluklar yaşamakla birlikte toplum açısından da bölünmelerin ve dağılmaların yaşanması kaçınılmazdır (Bauman, 2017, s. 32). Dolayısıyla toplumların dağılmalarına neden olan unsurlardan birinin de aidiyet seviyesinin düşüklüğünün olduğunu söylemek mümkündür.

Aidiyet seviyesinin düşüklüğü; bireylerde havada kalmışlık, yere tam anlamıyla basamamış bir his uyandırmaktadır. Çünkü aidiyet hissinin düşüklüğü bir belirsizlik haline işaret etmekte ve bu belirsizlik hali de bireylerin boşlukta hissetmelerine neden olmaktadır. Bireyler ait olmadıkları yerde mutlu hissedememekle birlikte bu durumun doğurmuş olduğu farklı sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Örneğin; yaşanan topluma karşı hissedilmeyen bir aidiyet duygusu topluma karşı bir bağlılık, oradanmışlık gibi bir his yaratmadığı için bireylerin hem psikolojik anlamda sıkıntılar çekmelerine hem de kendilerini toplumdan dışlanmış, bunalmış, soyutlanmış veya yabancılaşmış olarak görmelerine

yol açabilmektedir. Dolayısıyla hem bireyler için hem de yaşanan toplumlar için aidiyetin önemli bir kavram olduğunu söylemek mümkündür.

Bireyler doğumlarından itibaren toplumlarının özelliklerini bilerek dünyaya gelmemektedirler. Dolayısıyla doğdukları toplumun özellikleri çevresindeki insanlar tarafından toplumsallaşma süreçleriyle aktarımların olması sonucunda toplumlarını öğrenmektedirler. Bu noktada toplumsallaşma bireylerin yaşadıkları topluma ayak uydurabilmeleri ve uyumlu bir şekilde orada yaşayabilmeleri için önemli bir kavram olarak görülmektedir. Bireyler toplumda yaşayan diğer bireylerle vakit geçirdikçe, toplumsallaşma alanlarını genişlettikçe ve ailelerinden bağımsızlaşmaya başladıkça toplumlarının özelliklerini kavrayabilmektedirler.

Toplumda bireyler bir arada yaşamalarına rağmen her bireyin birbirinden farklı kişilik ve kimlik özelliklerine sahip olabildikleri görülmektedir. Kimlikler bireylere aidiyet alanları sağlayabileceği gibi aidiyet alanları da bireylere yeni kimlikler yaratabilmektedir. Bu açıdan aidiyet ve kimlik birbirini destekleyen kavram özellikleri göstermektedir. Bireylerin doğdukları yer, uyrukları, memleketleri gibi verili kimliklerinin getirmiş olduğu özellikler bireylere aidiyet alanları yaratmakla birlikte bunun bir sonucu olarak verili kimlik özellikleri itibariyle bazı gruplara dâhil olabilmekte ve aidiyetlerini geliştirebilmektedirler (Mızrak, 2021, s. 121).

Kişilik ve kimlikler bireylere özgü özellikler içermektedir. Bireylerin kişilikleri ve kimlikleri üzerine düşünceleri özellikle çocukluktan ayrılış ve yetişkinliğe geçiş aşamasında sorgulanmaya başlandığı görülmektedir. Bireyler var oluşlarını, neden var olduklarını, kim olduklarını bilmek istemekte ve bu konu hakkında kendilerine dair hayat görüşü, felsefesi oluşturmaya çabalamaktadırlar. Günlük yaşamda dahi bireylerin başkalarıyla karşılaştıklarındaki ilk aldıkları sorulardan olan kimsin, nerelisin, kimlersin sorularının hem aidiyeti hem de kişiliği ve kimliği içeren sorular olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu sorulara verilen cevaplar bireylerin özelliklerini içermektedir.

Bireylerin kimliklerine ve kişiliklerinin oluşumuna bakıldığında ekili olan unsurların başında toplum gelmektedir. Toplumun geçmişten gelen özelliklerinin, kültürel anlayışlarının bireylerin farkında olmadan da olsa kişiliklerine etki ettiği gözlemlenmiştir. Toplum, kişiliklerin ve kimliklerin oluşmasında tek etkili unsur olmamakla birlikte en önemli unsur olarak kabul edilmektedir. Toplumun yanında

bireylerin ailelerinin kimlikleri, aldıkları eğitim, okudukları kitaplar gibi pek çok unsur da kişiliklerinin gelişiminde etkisi bulunmakta ve bu unsurlarla bulundukları toplumun özellikleri bir araya gelerek bireylerin hayat felsefelerini, davranışlarını şekillendirmektedir. Aynı toplumda yaşayan bireyler aynı hayat görüşüne mi sahip olmak durumundadırlar sorusu da cevaplanması gereken sorulardandır. Bu açıdan bakıldığında, bireyler aynı toplumda yaşasalar bile birbirlerinden farklı düşünebilmekte, olaylara farklı tepkilerde bulunabilmektedirler. Bu durumun nedeni olarak bireylerin kendi kişilikleri ve karakterlerini oluşturan diğer unsurların devreye girdiği görülmektedir. Dolayısıyla bireyler için aynı toplumda yaşasalar bile yetiştirme kültürleri, olaylara bakış açılarının farklı olması durumu kişiliklere etki eden unsurun sadece toplumun etki etmediği düşüncesini desteklemekle birlikte bireylerin kişiliklerinin öznelliğine işaret de etmektedir (Asalıoğlu, 2014, s. 273-275).

Kişiliğin genel olarak nasıl tanımlandığına bakıldığında ise kişilik; bireylerin bir diğerinden ayrılmasını sağlayan, kendi toplumsal süreçlerinin etkili olmasının yanında kendisinin de elde ettiği tecrübelerle oluşan ve özneliğin hâkim olduğu, bireylerin biricikliğini destekleyen özelliklerle şekillenen bir kavram olarak görülmektedir. Başka bir deyişle kişilik; bireylerin kendilerine has geliştirmiş oldukları düşünce, duygu ve davranışlardan oluşmakta, bu özelliklerle de bireylerin bir diğerinden ayrılmasını sağlamaktadır. Kişilik olarak bir davranışın tanımlanması için tutarlılık özelliği göstermesi gerekmektedir. Dolayısıyla bireylerin kişiliklerinde tutarlılık aranması için bireylerin ön plana çıkan kişilik özelliklerinin var olması gerekmektedir. Çünkü bir bireyin kişiliğinden bahsedildiğinde o kişilik özelliğinin o bireyde genel olarak var olması ve o kişilik özelliğinin tutarlılık arz etmesi gerekmektedir. Bu duruma örnek verilmesi gerekirse; bir bireyin genel olarak yardımsever biri olarak nitelendirilmesi onun kişilik özelliğinde ön plana çıkan özelliklerden birinin yardımseverlik olduğunu göstermekte ve o bireyde genel olarak bu özellik çerçevesinde hareket etmesi beklenmektedir (Sayar ve Dinç, 2009, s. 95-96). Dolayısıyla kişilikler bireylerin kalıcı ve ön plana çıkan özellikleri etrafında şekillenmektedir. Bu noktada bireylerden kişiliklerinden bahsedilmesi istenildiğinde genellikle bireylerin kendilerinde ön plana çıkan ve tutarlılık arz eden özelliklerinden bahsettikleri görüldüğü söylenebilmektedir.

Kimlikler ve kişilikler bazı zamanlarda birbirlerinin yerine kullanılan kavramlar olsalar da belirli noktalarda birbirlerinde ayrılmaktadır. Kimlikler

kişiliklere göre daha kapsamlı özellikler içermektedir. Bu açıdan bakıldığında kimlik, bireylerin kendilerini tanımlaması ve diğerleri arasında konumlanması olarak ele alınabilmekte ve bireyler için özelliklerine göre adeta bir resme ve adrese işaret etmektedir. Kimliğe resim boyutuyla bakıldığında, burada bireylerin kimliklerine hem kendilerine yükledikleri ifadeler hem de başkalarının bireylere yükledikleri ifadelerin bütünleşmesiyle şekillendiği ifade edilmektedir. Başka bir deyişle resimle anlatılmak istenen, genel olarak bireylerin kendilerinde var olduğunu düşündükleri ve başkalarının da bireylerde var olduğunu düşündükleri özelliklerinin ortaklaşa oluşturduğu kimlik özelliklerini içermektedir. Kimliğe adres boyutuyla bakıldığında ise, bireylerin sosyal konumlarına vurgu yapıldığı görülmektedir. Burada kimlik, bireylerin kendilerini kişi veya gruplar arasında kimlere daha yakın veya kimlere daha uzak bulduklarıyla ilgilidir. Bireyler kendilerine yakın buldukları kişilerle dostluk, arkadaşlık gibi pozitif ilişkiler geliştirebilirken, kendilerine uzak buldukları kişilerle de düşmanlık, haz etmeme gibi negatif ilişkiler geliştirebilmektedirler (Bilgin, 2007, s. 11). Dolayısıyla bireylerin kimliklerinin resim boyutunun daha çok bireysel kimliklere işaret ettiğini, adres boyutunun ise daha çok kolektif kimliklere işaret ettiğini söylemek mümkündür. Çünkü bireysel kimlikler bireylerin daha fazla kendi özelliklerini vurgularken, kolektif kimlikler ise bireylerin toplumdaki yerini vurgulamaktadır.

Toplumsal açıdan kimliklere bakıldığında, bireylerin kimliklerini genel itibariyle ifade ederken iki özellik temelinde ele aldıkları görülmekte ve bu özelliklerin de birleştirme ve farklılaştırma özelliklerinin olduğu söylemek görülmektedir. Öncelikle kimliklerin birleştirme özelliği, kimlikleri ifade ederken bireylerin toplumsal bağlarına vurgu yapmayı içermektedir. Bireylerin kimlik temelli toplumsal bağları benzer ulusal, etnik, dini özellikler temelinde oluşabileceğini söylemek mümkündür. Bu açıdan bakıldığında kimlikler, bireyleri belirli özelliklerle birleştiren ve bireyleri diğerleriyle bir araya getirmeyi olanaklı kılan bir kavram olabilmektedir. Kimliklerin farklılaşma özelliğinin ise temelde ötekiyi işaret etmektedir. Burada kimlikler toplumların diğer toplumlarla ya da grupların diğer gruplarla farklarını ortaya koymaya yarayan özellik göstermektedir (Toktaş, 2014, s. 281). Bu açıdan bakıldığında bireyler için kimlikler birleştirme özelliği temelinde “bizden olanı” gösterirken, farklılaşma özelliğiyle ise “bizden olmayanı” ortaya koymayı sağlamaktadır.

Kimlikler bireysel ve toplumsal kimlikler şeklinde ele alınabilmektedir (Bilgin, 2007). Bu noktada toplumsal kimlikler daha önce de ifade edildiği üzere, toplumda bir birleştirici güç oluşturan ve bireylerin diğerleriyle toplumsal farklarını ortaya koymaya yarayan kimlikleridir. Toplumsal kimlikler; toplumun inanışından, kültüründen, kökeninden kaynaklanmakla birlikte kolektif bir ifade sunan kimliklerdir. Bireysel kimlikler ise bireylerin kendilerine has daha ziyade bireylerin kişilik özelliklerini ifade eden kimliklerdir.

Bireysel kimlikler, özellikle benlik kavramıyla etkileşimde olan kavramdır. Benlik, bireylerin kendilerinin taşıdıklarını düşündükleri özelliklerini içermektedir. Başka bir deyişle benlik; bireylerin kendilerini algılama, tanımlama biçimi olmakla birlikte bireylere çok boyutlu roller sunabilmektedir. Bu açıdan bireyler kendi benliklerini tanımlarken aslında rollerinden bahsedebilmektedirler. Örneğin bireyler, “Ben bir anneyim, babayım.” veya “Ben çok yardımsever biriyimdir.” derken kendi benliklerini, kişisel özelliklerini ele alışlarına işaret etmektedirler. Başka bir noktadan bakıldığında, bireylerin benlik algılarının zaman içerisindeki bilgi ve birikimleriyle, gelişen bilişsel algılarıyla değişebildiğini söylemek mümkündür (İnanç vd, 2004, s. 260). Kişilik, kimlik ve benlik kavramları birbirleriyle etkileşim içinde olan hatta bazı noktalarda birbiri yerine kullanılan kavramlardır. Çalışmada bu kavramların ilişkilerine ve ayrıldıkları noktalara ayrıntılı olarak değinilecektir.

Kimlik ve aidiyet konuları özellikle gençler için sorgulanan ve cevap aranan konuların başında gelmektedir. Gençler, toplumları geleceğe taşıyacak olan bireyler olmaları nedeniyle bu konulara onların bakış açılarıyla bakıp, sosyolojik arka planını ortaya koymak önemli görülmektedir. Mutlu bir toplum için mutlu gençlere ihtiyaç bulunmaktadır. Gençler yaşamaktan haz aldıkları ve kendilerini gerçekleştirebildikleri toplumda toplumsal fayda için daha fazla çaba sarf edebilmekte, kendi toplumlarının daha iyi bir hal alması için çabalayabilmektedirler. Bu açıdan gençleri anlayabilmek ve onlara kendi hayatlarını kurabilmelerinde desteklemek bu fırsatları onlara verebilmek gerekmektedir.

Bireyler doğumlarından itibaren belirli dönemlerden geçmektedirler. Bu dönemler genel olarak bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık dönemleridir. Gençlik dönemi ise çocukluk ve gençlik arasında kalan dönemi ifade etmektedir. Gençlik dönemi için başlangıç veya bitiş yaşı kesin olarak belirtilmemektedir. Gençlik dönemi çocukluktan çıkıp yetişkinliğe geçiş aşamasında bir ara dönem olmasından

ötürü pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar fiziksel, psikolojik, sosyal sorunlar olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında gençlerin bu kadar sorunla uğraşmasından ötürü gençlik dönemi için sancılı ve sıkıntılı bir dönemdir, denilebilmektedir (Kulaksızoğlu, 1990).

Gençlik dönemi, bireylerin benlik yapılarının oluşmaya başladığı ve bireylerin kimlik kazanmalarının gerçekleştiği bir dönemdir. Gençler bu dönemde kendi benliklerini oluşturabilmek için temelde üç soruyu kendilerine sormaktadırlar. Bu sorular; “Ben kimim?”, “Nereye yönelmeliyim?”, “Neden?” sorularıdır. Gençlerin bu soruları sağlıklı bir şekilde cevaplandırabilmesi için ailelerin ve toplumun gençlere karşı gerekli koşulları yerine getirmiş olmaları gerekmektedir. Ailelerin çocuklarına göstermiş oldukları tutumlar, davranış şekilleri, yoksulluk, geçimsizlik gibi etmenler gençlerin kendilerini ortaya koymamalarına ve kendilerini yetersiz, güçsüz hissetmelerine yol açabilmektedir. Sürekli değişen dünya koşullarında pek çok unsurda değişim yaratmakla birlikte bu değişimlere ayak uydurmak ve yakalamak gittikçe zorlaşmakta ve gençlerin kendi kimliklerini ortaya koymalarına engel olabilmektedir (Geçtan, 1981, s. 93).

Gençlerin kendilerini bir duruma veya herhangi bir şeye adanmalarında görülen istikrar, kimlik karmaşalarının sağlıklı atlatılmasına bağlıdır. Kimlik gelişimlerinde gençler için belirli unsurlar etki etmektedir. Bu unsurlar bireylerin çocukluktan getirmiş oldukları özellikleri içermekle birlikte toplumun da gençlerin nasıl tanımlandığı ile ilişkili görülmektedir. Bu noktada toplum tarafından gençleri oldukları gibi kabul etmek ve onlara güven vermek önemlidir. Çünkü gençler böylelikle kendilerini toplumda yer bulmuş olmakta ve bu şekilde toplum tarafından fark edilmektedirler. Toplumdan alınamayan güven ve gençlerin sorunlarını fark etmeyişler bireylerin toplumundan öç alması gibi derin olumsuz duygular hissetmelerine neden olabilmektedir (Erikson, 2014, s. 113). Dolayısıyla da bireyler toplumla bütünleşme konularında sıkıntılar çekebilmektedirler. Toplumla gençlerin bütünleşememeleri de pek sorunu doğurabilmektedir. Bu sorunlara çalışma içinde ayrıntılı olarak değinilecektir.

Kimlik ve aidiyet konularının yol açabileceği sonuç itibarıyla ele alıp sosyolojik bakış açısıyla irdeleyip ele almak, gençlerin toplumla uyum sağlayabilmelerini anlamak ve açıklamak adına önemli görülmektedir. Bu tezde, yapılan görüşmeler neticesinde gençlerin bakış açılarıyla topluma bakmak, onların

gözünden yaşamak istedikleri toplumların nasıl olabileceğini ortaya koymak ve yaşadıkları toplumdan beklentilerini ele alıp açıklanmak istenen konulardır.

Bu çalışmada öncelikle konuların teorik çerçevesi literatür taramalarla ortaya konulmuştur. Daha sonra nitel araştırma yöntemlerinden olan gözlem ve mülakat teknikleri kullanılarak öğrencilerle toplum, aidiyet ve kimlik üzerine görüşülmüş olmakla birlikte görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre sosyolojik analizler ortaya konulmuştur.

Birinci bölümde araştırmanın konusu, önemi ve amacını yer vermekle birlikte araştırma yapılırken kullanılan veri toplama teknikleri ve araştırmanın yönteminden de bahsedilmiştir. Araştırma yapılırken karşılaşılan kapsam ve sınırlılıklar da bu bölümde ele alınan konulardandır.

İkinci bölümde araştırmanın kavramsal ve kuramsal literatür taramalarının neticesinde ortaya konulmuştur. Bu bölümde öncelikle toplum ve toplumsallaşma kavramlarına yer verilmiştir. Çünkü bireylerin kendi kişiliklerinin gelişiminde toplumları ve toplumsallaşma süreçleri etki etmektedir. Daha sonra ise aidiyet konusu ele alınmıştır. Aidiyet kavramının öncelikle genel hatları ortaya konulmuş daha sonra da sosyolojik açıdan aidiyet kavramı ele alınmıştır. Toplumsal açıdan bakıldığında aidiyetlerin belirli görünüşleri vardır. Bunlar ulusal, dinsel, etnik ve mekânsal aidiyetlerdir. Bireyler bu konular temelinde birbirlerine yaklaşmaktadırlar. Bu konular ayrıntılı olarak bu bölümde ele alınmıştır. Kimlik, kişilik ve benlik kavramlarına da bu bölümde ele alınmakla birlikte kişilik ve benlik kuramlarına yer verilmiştir. Kişilik konusunda önemli görüşleri ve kuramları olan Freud'dan bahsedilmekle birlikte benlik kavramı denildiğinde akla gelen Mead'in benlik kuramından da bu bölümde bahsedilmiştir. Kimlik konusunda bireyler için bireysel ve toplumsal kimlik çeşitleri bulunmaktadır. Kolektif kimlikler bireylere aidiyet alanları da sunabilecek kimlikler olmasının yanında genel olarak ele alındığında ulusal, dinsel ve kültürel kimlikler şeklinde çeşitlilik göstermektedir. Bu özellikleri itibariyle kimlik kavramı da sınırları kesin olarak belli olan bir kavram olmamakla birlikte pek çok hem toplumsal hem de bireysel özelliği içerisinde barındırmaktadır. Kimlik kavramının çeşitleri ve içerdiği özellikler bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ilk olarak gençlik kavramına değinilmiş ve sosyolojik açıdan gençlik ele alınmıştır. Toplumların kalkınabilmeleri ve gelişebilmeleri için genç ve

yaratıcı zihinlere ihtiyaç olmasından ötürü toplumların gençlerin yaşamış oldukları sorunlara karşı duyarlı olmaları gerekmektedir. Gençlerin gelişimlerinde ve özellikle kişilik gelişimlerinde pek çok sosyal unsur etki etmekle birlikte bunlar aile içi faktörler ve çevresel şeklinde ele alınabilmektedir. Bu bölümde hem aile içi faktörler hem de çevresel faktörlere değinilmiştir. Gençler için önemli iki konu olan kimlik ve aidiyet konularına gençlik açısından bakıp ele alınmış olmakla birlikte öneminden bahsedilmiştir. Bu durumun aksi durumu söz konusu olduğunda farklı bir deyişle aidiyet seviyesi düşüklüğü ve kimlik bunalımların yaşanması noktasında ortaya çıkabilecek sorunlara bu bölümde yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde gerçekleştirilmiş olan görüşme ve mülakat sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular literatür çerçevesinde ele alınarak ortaya konulmuştur.

1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KAPSAMI

1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Tez çalışmasının konusu, “*Toplumsal Aidiyet, Kimlik ve Gençlik: Kırıkkale Üniversitesi Öğrencileri*” özelinde oluşturulmuştur. Toplumsal aidiyetin, bireylerin toplumda kendi varlığını ortaya koyabilmeleri ve kendilerini gerçekleştirebilmelerine olanak sağlama açısından önem arz eden bir konu olduğu düşünülmektedir. Bireylerin toplumla olan bağı ne kadar kuvvetli olursa bireyler de o toplumda yaşamaktan o kadar mutluluk duymakta, toplumların gelişimleri ve düzeni için çabalayabilmektedirler.

Aidiyet, içerisinde yoğun anlamlar barındıran bir kavram olmasının yanında bireylerin özellikle karşılaşması gereken önemli ihtiyaçlarındandır. Bireylerin öncelikle kendi varlıklarını ve benliklerini sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilmeleri için belirli ihtiyaçları giderebilmeleri gerekmektedir. Bu ihtiyaçlar; gelişimsel, fizyolojik ve toplumsal ihtiyaçlar şeklinde ele alınmaktadır. Bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için temel ihtiyaçlar fizyolojik ihtiyaçları olmasından dolayı öncelikli olarak giderilmesi gerekmektedir. Bireyler toplumsal varlıklar oldukları için fizyolojik ihtiyaçlarını karşılandıktan sonra mutlaka toplumsal ihtiyaçlarının da karşılanması gerekmektedir. Toplumsal ihtiyaçlar; bireylerin kendilerinin yaşadığı topluma güven duymaları, oraya ait hissetmeleri, toplumda yer edinebilmeleri şeklinde sıralanmaktadır. Özellikle bu ihtiyaçları giderebilmek gençler için oldukça önem arz etmekle birlikte gençlerin toplumlarına duydukları güven, ait hissetme veya oranın bir parçası olarak görmesi toplum açısından da çok önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü gençlerin yaşadıkları toplumu geleceğe taşıyan bireyler olmasının yanında, toplumların ileri gidebilmesi ve kalkınabilmesi için de gençlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Toplum, değişebilecek bir yapıya sahiptir. Çünkü toplumsal yaşamda ekonomik, kültürel, siyasal ve teknolojik alanlarda meydana gelen gelişmeler günbegün artarak bilgi ve birikimleri de değiştirmektedir. Dolayısıyla bu gelişmeler toplumların yapısında da değişimler meydana getirmektedir. Bireyler açısından bakıldığında da bu yeni toplumsal özellikler, bireyleri etkilenmekte ve hatta bazı durumlarda bireyler yeniliklere uyum gösterememektedirler. Uyum sağlama

noktasında toplumun bireylerden beklentilerinin olmasının yanında bireylerin de toplumdan beklentileri bulunmaktadır. Bu ilişki çift yönlü, karşılıklı olarak sağlıklı bir şekilde gerçekleşirse birey ile toplum bütünleşebilmektedir. Bireylerin topluma uyum sağlayamaması ve gelecekleri açısından kendilerini güvenli bir konumda görememeleri de pek çok sorun doğurabilmektedir. Bu sorunlar neticesinde toplum için sosyal çözümler yaşanabilmekte ve bireyler açısından da yabancılaşmalarla karşılaşılabilirler. Gençlerin, toplumsal yaşamda her türlü meydana gelen değişimlerden önemli ölçüde etkilendikleri düşünülmektedir. Gençler, toplumları geleceğe taşıyacak ve bunun için çabalayacak bireyler olarak kabul edildiği için gençlerin yaşadıkları toplumla uyum içerisinde olması önemli görülmektedir.

Gençlik, genel anlamda çocukluktan çıkıp yetişkinliğe geçiş olarak tanımlanmakta, bu iki dönemin arasında gençler erken sayılabilecek yaşlarda hayata dair algılarını, bakış açılarını oluşturmaya çalışmaktadırlar. Özellikle hayatlarını kurma noktasında toplumdan beklentileri bulunmaktadır. Bu beklentilerden bazıları; toplumun genci kucaklaması, sancılı geçen dönemde gençlere gelecek kaygısı yaratmaması, kendi eğitimlerini aldıkları işleri yapabilmelerine imkân sağlaması ve kendilerini dezavantajlı konuma sokmamalarıdır. Bu zor dönemlerde bocalayan gençler, çatışmalarla daha fazla ilgilenen bir tutumda olsa da zaman zaman anlayışlı tavırlar da gösterebilmektedirler. Bu noktada hem çevrenin hem de ailelerin gençlere karşı olan tutumları çok önem arz etmektedir. Çünkü geniş anlamda toplumsal yaşamın, özel anlamda ise ailelerin gençleri şekillendiren önemli unsurlar olduğu kabul edilmektedir. Bu dönemde gençler kendilerine dair daha fazla düşünceler geliştirme eğilimindedirler. Özellikle kim olduklarını ortaya koymak, gençlerin üzerinde düşündükleri konuların başında gelmektedir. Açıklamalar sonucunda bu tezin amacı ve konusuna dair, öncelikle gençleri anlamak önemli görülmekte ve gençlerin yaşamış oldukları bu sancılı dönemin görünen veya görünemeyen durumlarını gençler açısından ele alarak sosyolojik bir bakış açısıyla değerlendirmek gerekmektedir.

Bireyler gençlik dönemi itibariyle kendilerinde ve çevrelerinde oluşan birçok yeniliği ve değişimi kabul etmek ve uyum sağlamak durumundadırlar. Bu dönem bireylerin hayatlarını kurmada, kendi bağımsızlıklarını ortaya koymada ve kendilerini gerçekleştirme yolunda en önemli basamağı oluşturmaktadır (Alptekin, 2012). Gençlik dönemi sadece bireylerin fizyolojisinde değişimler meydana getirmemekle birlikte bu dönemde belki de bireyler ilk defa yaşadıkları toplumu da bu kadar

anlamaya ve kabul etmeye çalışmakta oldukları görülmektedir. Bu tezin amaçlarından biri de bu gençlik döneminin topluma ne gibi yansımalarının olabileceğini ortaya koymak ve gençlerin kendi içlerinde yaşadığı, anlatamadığı veya açıklamakta zorluk çektikleri döneme dışardan bir gözle bakarak onları toplumda daha fazla görünür kılmaktır.

Gençlerin de artık bazı durumlarda dezavantajlı gruplara dâhil edilmeye başlandığı görülmektedir (Tezcan, 1985). Dezavantajlı gruplar, toplumsal hayata katılmada zorluk yaşayan bireyleri ifade etmek için kullanılan bir tanımlama olmakla birlikte böyle bir tanımlamaya genç zihinli başka bir ifadeyle açıklanacak olursa, toplumun en önemli ihtiyacı olan sağlıklı bireyleri dâhil etmek, aslında bu konuyu ele almanın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Daha önce ele alınan toplumsal şartlar ve koşullar sebebiyle gençlerin kendilerine toplumda yer bulmakta zorlandıkları ve buna bağlı olarak da belirli nitelendirmelerle karşılaştıkları düşünülmektedir. Bu nitelendirmeler üniversiteli genç, işsiz genç, evlenecek genç, atanmayı bekleyen genç, engelli genç olarak örneklendirilebilmektedir. Bu örnekler ise bazı damgalamalara ve gençlerin toplumsal yaşamda dezavantajlı konumda nitelendirilmelerine yol açmakta ve gençler üzerinde sıkıntı ve stresi daha da arttırmaktadır. Bu noktada bu nitelendirmeler bireylerin öncelikle kendilerini kabul etmelerini daha sonra da çevrelerinin onları kabul etmesini zorlaştırmaktadır. Çünkü kendilerini ortaya koyarlarken, kimlik oluşturlarken, hayata hazırlanıp, aidiyetlerini yerine getirmeye çalışırken bir de bu tür nitelendirmelerle başa çalışmak özellikle kendilerini kabul etmede sorunlar yaratabileceği düşünülmektedir. Toplumların yarınları umutla bakmalarını sağlayacak ve kalkındıracak olan bireylere yapılan bu tür etiketlemeler, damgalamalar gençlerin kendilerini gerçekleştirebilmelerine ve topluma katkıda bulunmasına engel olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında toplum için gerekli olan bireyler toplumun bu dayatmaları neticesinde kendilerini ortaya koymalarına engel olabilecek sosyolojik sorunları ele almak ve açıklamak bu tezin bir diğer amacıdır.

Aidiyet, kendini bulunduğu yerle bütünleşme halini içermekte, aksi halde bireyler yaşadıkları toplumdan uzaklaşmaya, soyutlanmaya ve yabancılaşmaya başlamaktadırlar. Bireylerin bu süreçte yabancılaşmaları ve soyutlanmaları sosyal çözümlere sebebiyet verebilmekle birlikte gençlerin yaşadıkları toplumdan uzaklaşmaları, göç etme eğiliminde bulunmaları toplumların çöküşünü

hazırlayabildiği düşünülmektedir. Bu noktada aidiyet seviyesinin düşüklüğü özellikle hem toplum açısından hem de birey açısından pek çok problemi doğurduğu görülmektedir. Gençlerin, çocukların yani bireylerin mutsuz olduğu bir toplumda genel bir mutsuzluk durumunun olacağı düşünülmektedir. Bu açıdan mutsuz bir toplumda gelişmeler olmasını beklemenin hatta yaşama isteğinin bile pek mümkün görülmemektedir. Bu noktada gençlerin önemini ortaya koymak, aidiyetin kapsamını, yol açabilecekleri durumları ele almak, bu duruma toplumsal bir bakış açısıyla bakmak önemli olmakla birlikte bu tezin diğer temel amaçlarındandır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Toplum, bireylerin varlığıyla anlam kazanan bir özelliğe sahip olmakta fakat toplumların oluşması için sadece bireylerin bir araya gelmeleri yeterli görülmemektedir. Bu bireyler arasında etkileşim, ilişki olması gerekmektedir. Bireyler toplumsal yaşamda bir diğerine her zaman ihtiyaç duymakla birlikte bu durum da onların bireyler toplumsal varlık olmasından ötürü gelmektedir. Toplumda her bireyin belirli rolleri, sorumlulukları var olmasının yanında bireyler bu rolleri ve sorumlulukları yerine getirdiği ölçüde toplumsal uyum ve düzen sağlanmaktadır. Toplumların amacı devamlılığını sağlayabilmek; kültürlerini nesilden nesle aktarabilmek, sosyal çözümler yaşanmadan varlığını koruyabilmektir. Bireylerin toplumlarından istekleri de kendilerini var edebilecekleri toplumda sağlıklı bir şekilde yaşayabilmektir.

Toplumlar belirli özellikleriyle ön plana çıkmakla birlikte o toplumu oluşturan bireyler de toplumun genel özelliklerini benimseyerek büyütüldükleri için toplumsal özellikler bireyler için özele indirilerek nitelendirilmelerini sağlayabilmektedir. Başka bir deyişle, toplumlarından yola çıkılarak bireyler özelinde belirli nitelendirilmeler yapılabilmektedir. Bu nitelendirilmeleri veya özellikleri itibarıyla bireyler toplumlarının özelliklerini içselleştirerek büyütülmeye çalışılsa da bireyler özellikle kendi kimliklerini ve kişiliklerini oluşturma sürecinde yaşadıkları toplumu da eleştirmekte ve aidiyetini sorgulayabilmektedir. Bir yerde yaşayabilmek için oranın kabul edilmesi gerekmekte aksi durumda ne bireyler mutlu olabilmekte ne de topluma katkılar bulunulabilmektedirler. Dolayısıyla gençlerin topluma ayak uydurabilmeleri için toplumsal aidiyetlerini tam anlamıyla benimsemiş olmaları gerekmekte aksi durumunda ise bireyler ait olmadıklarını hissettikleri yerden kaçıp gitmek

isteyebilmektedirler. Gençlerde aidiyeti ele almak ve aidiyet konusunun ön plana çıkması aslında bireylerin çocukluktan çıkıp yetişkinliğe geçerken kendilerini tanımlarının yanında yaşadığı toplumla da uzlaşmak istemelerinden kaynaklanabilmektedir. Gençlik döneminin getirmiş olduğu özellikler itibariyle bireyler adını koyamadığı hislere, düşüncelere artık olgunlaşmalar neticesinde ad koymalar ve düşüncelerini belirginleştirmeye çalışma çabası içerisine girebilmektedirler. Bunu yaparken de aidiyetlerini de gerçekleştirmek istemelerinin temelinde herkesin ait olduğu bir yer, mekân, toplum bulunduğu düşüncesi yatmaktadır. Bir yerde bireyler aidiyetinin olmadığını hissediyorlarsa ait oldukları yeri bulma eğilimi göstermektedirler. Aidiyetler tek taraflı şekillenmediği için karşılıklı olarak içselleştirmeleri gerekmekte ve gençler için de bu duyguyu toplumdan alabilmek önemli görülmektedir.

“Bireyler ait olmadıklarını hissetmedikleri bir yerde durmak mecburiyetinde kalabilirler mi?”, sorusu da cevaplanması gereken önemli sorulardandır. Bu soruya verilebilecek cevap, “Bireyler ait olmadıklarını düşündükleri bir yerde yaşamak mecburiyetinde kalabilirler.” şeklinde olabilmektedir. Çünkü bulunduğu yerden başka bir yere gitmek için aidiyetini gerçekleştirme yolunda adım atmak için sadece istemek yetmeyebilmektedir. İstemek, bireyleri kamçılayan ve ileriye götürebilecek bir durum olmakla birlikte sadece istemek her zaman yeterli olamayabilmektedir. Çünkü belirli koşullar ve imkânların sağlanması gerekir ki bireylerin istedikleri durum gerçekleşebilsin. Bu açıdan belirli mecburiyetler mutsuzluk ve umutsuzluk yaratabilmektedir. Bu tezin amacı ve önemi de sağlıklı toplumlar olabilmek için görünemeyen kısımların önemini daha fazla görünür kılmaktır.

Toplum, başlıca ele alınması ve tanınması gereken bir kavramdır. Çünkü bireylerin toplumlarıyla uyum içerisinde yaşayabilmeleri için öncelikle yaşadıkları toplumların amacını, yapısını ve önemini kavrayabilmeleri gerekmektedir. Bu noktada toplum konusunda belirli düşünürler, toplumun bir araya gelme koşullarını farklı temeller üzerine inşa ederek açıklamaya çalışmışlardır. Bir tarafta toplumu doğal olarak, kendiliğinden bir yapıya sahip bir yapı şeklinde ön gören düşünürler olabilirken bir tarafta da bireylerin bilinçli olarak kendilerinin üstünde bir güç inşa ederek oluşturduklarını savunan iki temel görüş ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla toplum konusunda öne çıkan ve iki farklı görüşü savunan düşünürler olarak Durkheim

ve Rousseau ele alınmıştır. Durkheim ve Rousseau'nun toplumu açıklama konusunda önemli katkıları olmuştur.

Durkheim¹ (2016, s. 122-123)'a göre toplum, bireylerden daha üstte olan bir yapıya sahip olmakla birlikte toplumlar ahlaki özellikler göstermektedir. Bireylerin bir arada yaşamaları için belirli ortak paydada buluşmaları ve kendilerinden ödün vermeyerek güçlü bağlar, dayanışmalar içerisinde olmaları gerekmektedir. Bireyler toplum için çabalamakta ve gerekli olan ihtiyaçları da böylelikle bireylere toplum sunulmaktadır. Bireylerin toplumsal varlık olması sebebiyle toplumlara ihtiyacı olması ve toplumun da bireylere belirli imkânlar sunması neticesinde toplumla birey arasında bağımlılık hissedilmeye başlanmaktadır. Bireyler kendilerini toplumun bir parçası hissederek başka bir deyişle sanki bir organizmanın organı olmayı içselleştirmektedirler. Bu içselleştirme durumu da bireyler için aidiyet duygularının temelini oluşturmaktadır.

Diğer bir bakış açısını sunan kişi de Rousseau'dur. Rousseau, toplumların bir sözleşmeye dayandığını savunmaktadır Rousseau² (2013, s. 13-14) 'ya göre doğa durumunda her birey özgür ve eşit olmakta fakat zaman içerisinde özellikle özel mülkiyetin ve doğa durumunun ortaya çıkmasıyla bireylerin kendilerini koruyabilmeleri ve hayatta kalmaları güçleştiği görülmektedir. Dolayısıyla bireyler tek başlarına kendilerini koruyamamakta ve dünya düzeni böyle giderse de yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu yüzden yapmaları gereken şey; herkesin kendi gücünü bırakarak ortak bir güç yaratarak, diğer bir deyişle gücü tek kişide toplayarak, güç birliği kurup hep beraber hareket ederek devamlılıklarını sağlayabilmektirler. Bu durumda da toplumsal sözleşme devreye girmektedir. Bu şekilde bireyler hem özgür hem de hala kendi buyruklarında kalmaya devam edecek olmakla birlikte bu durumun sonucunda da toplum oluşmaktadır.

¹ Emile Durkheim (1858-1917) bir bütün olarak sosyal bilimde önemli bir şahsiyet olmayı sürdürür ve sosyolojinin tartışmasız kurucu babalarından biridir (Turner, 2014, s. 147). Durkheim sosyolojiyi bilim haline getirebilmek ve sosyolojiyi diğer bilimlerden ayırt edebilmek için çabalamıştır. Bireylerin davranışlarına toplumsal açıdan bakarak ele almaya çalışmıştır. Durkheim için sosyoloji ele alınırken doğa bilimlerindeki yöntemle ele alınmalıdır ve bunun için de Durkheim pozitivizm yöntemini benimsemiştir (Yükselbaba, 2017, s. 193).

² Rousseau'nun genel düşüncesinde bireyler duyar varlıklar olması itibariyle önemli görülmekte ve bireyler doğa karşısında aktif durumdadırlar. Bireyler doğa durumunda savaş halinde olmamakta, bireyleri esas bir araya getiren durum ihtiyaç ve gereksinimlerdir. Buradaki ihtiyaçlar zorunluluk veya doğuşlarından kaynaklanmamakta ve bireyler toplum için uygun hale getirilmektedir. Bireyler toplumlara belirli haklarla katılmaktadırlar (Senemoğlu, 2017, s. 215).

Toplum konusuna Durkheim ve Rousseau'nun düşüncelerine değinildikten sonra toplumsallaşma konusunda özellikle Giddens (2012)'in açıklamaları ele alınabilmektedir. Toplumsallaşmaya ihtiyacın bulunmasının nedeni, bireylerin doğar doğmaz yaşadıkları toplumun özelliklerini ve toplumsal düzende neler yapmaları gerektiğini bilir halde doğmamalarından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bireylerin toplumlarına uyum sağlayabilmeleri için toplumsallaşmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için de belirli süreçlere, evrelere, evrelerde nelere dikkat edilmesi gerektiği ve toplumsallaşma araçlarının nasıl şekilde işlemesi gerektiğine değinilmesi gerekmektedir. Çalışma içerisinde toplumsallaşma kavramına ayrıntılı olarak değinilecektir.

Aidiyet, bireylerin hayatlarında mutlu olabilmeleri için gerekli bir unsurlardan biridir. Bireyler aidiyetinin bulunmadığı yerde kendilerini anlamsız ve çabasız hissedebilmektedirler. Aidiyet ihtiyacının giderilmediği ortamlarda kimse durmak istememekle birlikte toplumsal açıdan gerekli olan aidiyetin yerine getirilmemesi de özellikle birçok sorunu doğurabilmektedir. Aidiyet konusunda önemli düşünürlerden biri Abraham Maslow'dur. Maslow (1943) bir ihtiyaç hiyerarşisi³ düzenlemiştir. Bu hiyerarşide fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçlar basamaklar halinde bulunmaktadır. Bireyler bu ihtiyaçları karşıladıkça basamakları geçmekte ve bireylerin ulaşabileceği en üst mertebe olan kendilerini gerçekleştirme aşamasına ulaşabilmektedirler. Maslow'un bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri için bir basamak da aidiyet, ait olma ile ilgilidir. Bu açıdan bakıldığında bireylerin kendilerini ortaya koymaları için gruba ait olma ihtiyacını karşılamaları gerekmektedir. Dolayısıyla aidiyet ihtiyacı bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri için karşılamaları gereken ihtiyaçlarından olmasından kaynaklı olarak önemli görülmektedir.

Aidiyet kavramından sonra çalışmanın temelini oluşturan diğer bir konu da kimlik konusudur. Kimlik kavramı özellikle sosyolojik açıdan ele alındığında, Bilgin (1994; 2007)'in yapmış olduğu açıklamalarla ve araştırmalarla ön plana çıkmaktadır. Bilgin (2007, s. 78)' e göre kimlik, bireylerin kendilerini ne şekilde gördüklerinin ifade

³İhtiyaçlar hiyerarşisinin en alt basamağında fizyolojik ihtiyaçlar bulunmaktadır ve bunlar; yeme, içme, barınma şeklinde olmaktadır. Bu basamaktan sonra güvenlik ihtiyacı gelmektedir. Bireyler tehlikeden uzak, güven içerisinde yaşamak istemektedirler. Bu basamaktan sonra sosyal aidiyet ihtiyacı gelmektedir. Sevgi, ait olma, gruba ait olma ihtiyacı bulunmaktadır. Diğer basamakta statü, başarı yer alırken son basamak ve ulaşmak istenen son basamak ise kendini gerçekleştirme basamağıdır (Şengöz, 2022, s. 167).

etmeleridir. Bireylerin kendileri hakkında bilgi sahibi olmaları da bir anda ortaya çıkabilecek bir durum olmamakla birlikte zaman içerisinde belirli deneyim ve tecrübelerle şekillenebilmektedir. Bu noktada kimliğin zaman içerisinde şekillenen bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Kimlik özellikle çocukluktan çıkan ve yetişkinliğe geçiş sürecinde olan bireyler için özellikle dikkat çeken konulardan bir tanesi olma özelliği göstermektedir. Gençler kendi dönemlerinin özellikleri itibariyle kişiliklerini, benliklerini ve kimliklerini oluşturmaya çalışmaktadırlar. Kimlik ve kişilik bu dönemde hemen oluşabilecek bir özelliğe sahip değildir. Özellikle sosyolojik açıdan bakıldığında her bireyin kimlikleri ve kişilikleri zaman itibariyle daha da şekillenmekte ve değişmektedir. Bu noktada aslında kimlikler ve kişilikler gençlik döneminde şekillenmeye başlasa da gençlik döneminde tamamlanmış bir özellik gösteremeyebilmektedir. Bireyler zaman içerisinde belirli özellikler kendilerine katabilmekle birlikte bazı özelliklerinden de vazgeçebilmektedirler. Bireysel kimliklerle kolektif kimlikler temelinde bu değişim ele alınacak olunursa, bireylerin bireysel kimlikleri kolektif kimliklere göre daha değişken yapıya sahip olduğunu söylemek mümkün görülmektedir. Çünkü bireysel kimliklerin sadece bireylerin kişisel özelliklerini içerdiğinden ötürü daha değişken yapıya sahip olabilmektedir.

Kimlik, kişilik ve benlik kavramları birbirleriyle ilişkili kavramlar olarak görülebilmektedir. Dolayısıyla kimliği anlayabilmek için kişilik ve benlik kavramlarını da ele almak gerekmektedir. Benlik kavramında Mead 'in düşünceleri ön plana çıkmaktadır. Mead (2017)' göre benlik, bireyler için zaman içerisinde şekillenen ve dışardan bir gözle bireylerin kendilerine bakmasını içeren bir kavramdır. Kişilik kavramında ise daha fazla ön plana çıkan isim Freud olarak görülmektedir. Freud bireylerin kişiliğini oluşturan süreçleri de id, ego, süperegö şeklinde ayırarak açıklamalarda bulunmakla birlikte bilinç bilinçdışı kavramlarını da ön plana çıkarmaktadır (Freud, 2002). Bireylerin kimliklerini ifade ederken özellikle bireysel kimliklerinde aslında bir bakımdan da kişiliklerinden bahsedildiği görülmektedir. Kişilikler, kimlikleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Burada da kişiliği oluşturma süreci bebeklikten itibaren başlayan bir süreç olmakta ve özellikle gençlerin geçmiş yaşantılarının getirilerinin de etkili olduğu bir yapıya sahip görüldüğüne değinilmek önemli görülmektedir. Freud, kişiliğin önemli temellerinin çocuklukta atıldığını ifade etmekle ve bu durumları ele almak, açıklamak önemli görülmektedir.

Gençler açısından aslında aidiyet seviyesi düşüklüğü pek çok sebepten kaynaklanabilmekte ve özellikle aidiyeti olmayan gençler kendilerini bir boşlukta hissettikleri için birçok sorun da bu temelde doğabilmektedir. Günümüzün aktüel sorunlarından olan genç işsizlik gençler için toplumsal aidiyeti düşüren problemlerin başında gelmektedir. Toplumlar, gençlere kucak açmayıp kendi uzmanlık alanında istihdam alanları yaratmayabilmektedir. Birçok genç üniversitelerde okudukları bölüm dışında meslek icra etmek zorunda bırakılabilmektedir. Çünkü onların uzmanlık alanları toplumlarında iş imkânı yaratabilen bir durumu ifade etmemektedir. Burada devreye eğitimsel problemler de girebilmektedir. Çünkü eğitim sistemi sürekli değişmekte, bir fakülteden mezun olan çok fazla bireyler bulunmakta, toplumsal değişimlerle birlikte bazı alanlarda olan aşırı yığılmalar olabilmekte dolayısıyla da bu problemler diğer pek çok probleme yol açabileceği gibi gençlerin toplumla bütünleşememesine ve aidiyet seviyesinin düşmesine yol açabilmektedir. Bu açılardan bakıldığında daha somut veriler ortaya koyarak, literatür taramalarına da yer vererek bu konunun açıklanması, sosyolojik çıkarımlarda bulunulması önemli görülmektedir.

1.3. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Teknikleri

Araştırmalar temelde iki yöntemle ayrılmakla birlikte bunlar; nitel ve nicel yöntemlerdir. Nicel yöntemine genel hatlarıyla temel özelliklerine bakılırsa; nicel yöntemler nesnel olguları ölçmekte ve değişkenlere odaklanmakla birlikte güvenilirlik önemlilik arz etmenin yanında istatistiksel analizler gerektirmekte, çok sayıda olay ve özneler söz konusu olabilmektedir. Nitel araştırma yöntemi de bir diğer araştırma yöntemidir. Bu yöntemin özelliklerine de genel hatlarıyla değinilecek olunursa; nitel yöntemler toplumsal gerçeklik üzerine inşa edilmekte, olaylara odaklanılmakta ve önemli olan da gerçeklik olduğu ele alınmaktadır. Bu yöntemde az sayıda olay ve az sayıda özne söz konusu olmasının yanında tema analizleri gerekli görülmektedir (Neuman, 2006, s. 21). Nitel araştırmada durumları betimleme, tasvir etme ve bunun sonucunda da değerlendirilmeler yapılması söz konusu iken nicel araştırma yönteminde daha çok sayılar, miktarlar ön plana çıkmaktadır. Nitel araştırmalar neden-sonuç bağlamını daha iyi verdiği için nicel yöntemle göre sanılanın aksine daha kesin, anlamlı sonuçlar verebilmektedir (Berg ve Lune, 2019, s. 14).

Bu araştırmada konunun amacına ve kapsamına uygun olacak araştırma yönteminin nitel araştırma yöntemi olacağı düşünülmüştür. Nitel araştırmalar

başkalarının bakış açılarını görmeye imkan tanımakta ve bu açıdan bakıldığında araştırmacının empati yapmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle nitel araştırmalar nicel araştırmalar göre daha uzun sürelerde gerçekleşebilmektedir. Araştırma sonucunda anlamlı sonuçlar elde edebilmek adına belirli bağlamlarla konunun ele alınması gerekli olmaktadır. Bu bağlamlar sosyal veya tarihsel bağlamlar olmasının yanında bu bağlamlara sonuçlar yerleştirildikçe anlam kazanmalar söz konusu olabilmektedir. Bazı araştırmalar yapılırken önceden her şey belli olurken bazı araştırmalarda ise süreç içerisinde bilgiler şekillenmektedir. Nitel araştırmalarda odak nokta ve esas önemli nokta olarak araştırmacılar görülmektedir. Araştırmacılar, farklı araçlar kullansalar bile bütün anlamlı sonuçlar çıkarmaları itibariyle esas kilit nokta onlardır. Elde edilen verilerden belirli betimlemeler ortaya çıkarmak gerekli olmakla birlikte bunu da yapan araştırmacılarıdır. Araştırmacı gerçeği aramamakla birlikte herkesi eşit görerek amaç olarak insanları anlamayı hedefler olmasının yanında araştırmacının insancıl olması da gerekmektedir. Nitel araştırmalarda anlamlı sonuçlar elde edebilmek için bütüne bakmak ve geniş açıdan bakarak bireyleri ele alabilmek gerekmektedir (Tarkun, 2000, s. 29-30).

Nitel araştırma yöntemi, araştırma yapan bireyler için doğal ortamda araştırma yapma imkânı tanınmaktadır. Araştırmacılar katılımcılarla doğal ortamda konuşarak, onları gözlemleyerek bilgi toplamaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında da nitel araştırma yönteminde araştırmacılar temel araç olduğu gözlenmiştir. Araştırmacılar bizzat görüşerek, konuşarak veri topladığı için temel araç olarak ele alınmakla birlikte farklı araçlardan da yararlanabilmektedirler. Bu kullanılan diğer araçlar da araştırmacının kendisi tarafından oluşturulmaktadır. Diğer nitel veri toplama yöntemlerinden mülakatlar, gözlemler ve dokümanlar sayesinde araştırmacılar çoklu yöntemlerle destekleyerek verileri anlamlandırabilmektedirler. Nitel araştırma yönteminde araştırmacılar katılımcıların görüşlerini ve bakış açılarını öğrenmeye çalışmaktadırlar. Nitel araştırma yöntemini kullanamaya karar veren araştırmacı için bazı durumlar araştırma sürecinde şekillenmektedir. Bazı sorular değişebilmekte ya da veri toplama biçimi değişebilmenin yanında süreçte bu konuyu etkileyen pek çok etken bulunmaktadır. Nitel araştırmayla araştırmacılar bütüncül değerlendirmelerde bulunmaya çalışmakta ve neden sonuca dayalı açıklamalarda bulunmaktadırlar (Creswell, 2013, s. 45-47). Bu açılardan bakıldığında araştırmacının konusu itibariyle ve değerlendirmeler, çıkarımlarda bireylerden birinci elden veriler elde ederek

bulunmanın daha yararlı olunacağı kararına varılmıştır. Bu nedenlerden dolayı bu tezde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırma yöntem kullanılırken gözlem ve mülakat (görüşme) tekniklerinden yararlanılmıştır. Gözlem en başta onu gerçekleştiren için de bir davranış olmakla birlikte bireyler bu davranışı belli zaman içerisinde öğrenerek kazanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında davranışları inceleme süreci olarak gözlem tekniği tanımlansa da bunu gerçekleştiren için de gözlem yapmak öğrenilmiş bir davranıştır. Gözlem tekniği bireylerin dışarıdan bir gözle davranışlarını izleyip, o davranışlardan yola çıkarak çıkarımlarda bulunmayı içermektedir. Gözlem tekniğinde kilit nokta tipik davranışlar olmaktadır. Çünkü tipik davranışlar bireyler için kendilerine özgü olan ve araştırmayı yapan için de yordamalarda bulunulabilecek davranışlardır. Gözlem tekniği; amaca dönük, planlı, sistemli, gözlem yapılan kişinin davranışlarını etkilememek amacıyla haberi olmadan gerçekleştirildiğinde sağlıklı verim alınabilecek bir tekniktir (Özoğlu, 2007, s. 155). Gözlemde iki kişi ön plana çıkmaktadır ve bunlar; gözlemci ve gözlenen kişilerdir. Gözlemci; çalışmayı yapan, araştırmayı planlayan, uygulayan ve bunlardan sonuçlar çıkaran kişidir. Gözlenen de araştırmanın uygulandığı kişidir. Gözlemcinin gözlem yaparken gözlenene karşı objektif yaklaşması, gözlenene karşı ya da başka konulara koşullanmamış olması araştırmanın geçerliliği ve güvenliği açısından önem arz etmektedir (Baş ve Akturan, 2008, s. 99).

Görüşme; araştırmacının katılımcıya sorduğu sorular neticesinde bilgi toplamasını sağlayan, katılımcının sorulan sorulara verdiği cevaplar sonucunda hayat anlayışını, konuyu ele alışı ortaya koymayı sağlayan, fikir alışverişlerinin bulunduğu bir tekniktir. Bir görüşme sonucu elde edilen veriler sadece o katılımcının kendi bakış açılarıyla ve deneyimleriyle şekillenmektedir. Görüşmede önemli olan her iki tarafında güvenilir sonuçlar vermesi için çabalaması gerekmektedir. Sorulan sorular daha nitelikli ve daha çok güvenilir sonuçlar çıkarabilmek için daha genel olması gerekirken, katılımcı tarafından verilen cevapların da gerçeklik barındırması gerekmektedir (Berg ve Lune, 2019, s. 117).

Görüşme tekniğinden önce ve sonra araştırmacının yerine getirmesi gereken belirli aşamalar bulunmaktadır. Bu noktada en önce görüşmeyi yapacak olan kişinin araştırmanın amacına karar vermesi gerekmele birlikte böylelikle de araştırmanın kavramsal çerçevesi ortaya konmaktadır. Daha sonra araştırmacı süreci tasarlamakla

birlikte hedefi, yöntemi ve aşamaları ortaya koymaktadır. Böylelikle de araştırmacı görüşmeye hazır hale gelmektedir. Görüşme gerçekleşir ve araştırmacı herhangi bir değişiklik yapmadan görüşme esnasında elde edilen bilgileri aynı şekilde yazılı bir metne dönüştürür. Daha sonra araştırmacı konuyu analiz edip hedefle verilerin uyumunu teyit etmektedir. En sonda görüşmenin araştırma bulguları rapor haline getirilmektedir (Dömbekci ve Erişen, 2022, s. 147).

Görüşme tekniği kendi içerisinde standartlaştırılmış görüşme, yarı standartlaştırılmış görüşme ve standartlaştırılmamış görüşme olarak üçe ayrılmaktadır. Bu ayrım araştırmayı ele alış bakımından esneklik durumuna göre yapılmaktadır. Standartlaştırılmış görüşmenin genel özelliklerine bakılacak olursa; bu görüşmedeki soruların hepsi önceden yapılandırılmış olmanın yanında soru sayılarından herhangi bir artma veya azalma olmamaktadır. Daha önceden belirlenen sorular neyse o şekilde sorulması gerekmekte ve bu sorulara daha sonra görüşme esnasında herhangi bir sorunun eklenmesi söz konusu olmamaktadır. Bu teknikte kişiye göre dil seviyelerinin ayarlanması ve görüşme konusunda sorulan sorulara açıklama bulunmamakta, çok sayıda kişinin katılımıyla oluşan araştırmalarda kullanılmakta ve anket görüşmelerine benzemektedir. Diğer bir görüşme türü ise standartlaştırılmamış görüşme tekniğidir. Bu türde görüşmeler tam olarak yapılandırılmamış olmakla birlikte soruların sırası ise önemli değildir. Sorulan sorularda yazılı bir ifade ya da önceden ayarlanmışlık yoktur ve bununla birlikte araştırmacı görüşmeyi yaparken yeni sorular ekleyebilmekte veya çıkarabilmektedir. Dil seviyeleri kişilere göre ayarlanabilmekte, görüşme hakkında araştırmacı açıklamalarda bulunabilmekte, durum ve konuların gidişatı katılımcıya göre ayarlanabilmektedir. Görüşmenin genel çerçeveleri ise belli, amaca uygunken ayrıntılar katılımcıyla konuşurken şekillenmektedir. Son olarak ele alınacak olan görüşme tekniği de yarı standartlaştırılmış görüşme tekniğidir. Bu teknikte görüşme az çok yapılandırılmış olmakla birlikte görüşme sırasında soruların sırası veya sorular sorulurken gösterilen davranışlarda esneklik söz konusu olabilmektedir. Araştırmacı görüşme hakkında sorulan sorulara yanıt verebilmekte ve dil seviyesini kişiye göre ayarlayabilmekte, görüşme esnasında daha da ayrıntılara yer verebilmektedir. Görüşme aslında kendi isminden de yola çıkılarak belirli sorular çerçevesinde gelişmektedir ancak katılımcıların serbest bırakılmasına izin verilmektedir (Berg ve Lune, 2019, s. 118- 121).

Katılımlı gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşmeler 1 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmede elde edilen veriler yeterli bir dolgunluğa ulaşınca görüşmeler kesilmiştir. Görüşmeler toplamda 20 öğrenciyle gerçekleştirilmiş ve genel olarak 20-25 dakika aralığında sürmüştür. Öğrencilerin yaşları 19-25 yaş aralığında değişmekle birlikte genel olarak öğrencilerin yaşları 21-22 civarında olduğu görülmüştür. Genel olarak görüşmelerin süreleri öğrencilerin isteklilik düzeyine, soruyu ele alışına göre, cevaplarına göre değişiklik göstermiştir. Konu itibariyle görüşme esnasında öğrencileri etkilememek adına sorulan soruları kendi ele alışlarıyla cevaplamalarına önem verilmekle birlikte; Sorulan sorular, görüşmecilerin kendi kimlik ve kişilikleri üzerine, gelecekte neler istedikleri ve bekledikleri hakkında hayatları adına şimdiden düşünme olanağı sağlanmıştır. Toplamları adına düşünmeleri, planlarda bulunmaları, kendilerini ve toplumu detaylı düşünme olanağı sağlandığı için de farkındalık oluşturmaya çalışılmıştır.

Çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, öğrencilerden bazıları bazı soruları detaylı düşünmek veya en son o soruyu cevaplandırmak istemelerinden dolayı daha uygun görülmüştür. Görüşmeden önce sorular hazırlanmış ve özellikle istekli öğrencilerle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında notlar alınarak, saat ve tarih belirtilmiştir. Öğrencilerin uygun olan saatlerde ve mümkün olduğunca kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri alan yaratıp görüşmeler o yerlerde gerçekleştirilmiştir.

1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Her araştırmada belirli sınırlılıklar bulunmakta ve bu sınırlılıklar araştırmanın kuramsal çerçeveye bağlı kalmaktan kaynaklanabileceği gibi araştırmaya katılan kişilerden ve o günün şartlarından da etkilenebilmektedir. Bu tezin kavramsal ve kuramsal çerçevesini toplumsal aidiyet oluşturmakla birlikte bu konuların gençler üzerine yansması özelinde ele alınarak sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda bu tezde özellikle kimlikleri oluşturan kişilik ve benliklerle ilgili kuramlar ele alınmıştır. Toplumsal aidiyet ve kimlik kavramlarıyla ilgili olarak alana bakıldığında oldukça geniş bir literatürün olduğu fark edilmiştir. Mümkün olduğu kadar literatüre ulaşılmaya çalışılmış ve veriler bu çerçevede değerlendirilmeye özen gösterilmiştir.

Bu tezde yapılan nitel araştırmanın temel sorusu ve problemi “Gençlerin toplumsal aidiyet ve kimlik konusunda yaşadıkları problemlerin neler olduğu” dur. Araştırmanın problemine dayalı olarak gerçekleştirilen nitel araştırmanın evrenini “Türkiye’de yaşayan üniversite gençleri” oluşturmaktayken, örneklemini ise “Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümünü okuyan 19-25 yaş aralığındaki öğrenciler” oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın daha önce gerçekleştirilmesi planlanmış olmasına rağmen üniversitelerin deprem dolayısı ile bir dönem kapanması ve öğrencilerin sınav dönemlerinin yoğun olması sebebiyle hem öğrenciler hem de çalışmayı yapan araştırmacı açısından uygun zaman aralığı bulunmaya çalışılmış, bu sebeple süreç biraz daha uzamıştır. Görüşme sırasında olabildiğince şeffaf davranmaya ve görüşmecilerin kendilerini rahat ifade etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

1.5. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

“Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümünü okuyan öğrenciler” ile sınırlandırılmış olan araştırmada 19-25 yaş aralığında 15’i kız 5’i erkek olan toplamda 20 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Sosyoloji bölümünde her kademede en az bir öğrenciyle görülmüştür. Katılımcıların çoğunun son sınıf öğrencisi olduğu görülmüş olmakla birlikte en fazla yaşanan yerin de Ankara olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılara ait demografik bilgiler detaylı olarak Tablo-1’de gösterilmiştir. Görüşmede her öğrencinin birbirinden ayrılması ve kişisel özelliklerini ifade etmek amacıyla genç kelimesinin kısaltılması olan “G” harfi seçilerek sırasıyla G1, G2 şeklinde kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler hakkındaki genel bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Sosyo-Demografik Özellikleri

SIRA	CİNSİYET	YAŞ	ÜNİVERSİTEDEKİ ÖĞRENİM DÜZEYİ	YAŞADIKLARI YER
G1	Kadın	22	4.sınıf	Bursa
G2	Kadın	23	4.sınıf	Ankara
G3	Kadın	22	4.sınıf	Ankara
G4	Kadın	20	3.sınıf	Ankara
G5	Kadın	21	3.sınıf	Ankara
G6	Kadın	21	3.sınıf	Ankara
G7	Erkek	21	3.sınıf	Kırıkkale
G8	Erkek	21	1.sınıf	Diyarbakır
G9	Kadın	21	3.sınıf	Çorum
G10	Kadın	22	4.sınıf	Ankara
G11	Kadın	21	4.sınıf	Kırıkkale
G12	Kadın	22	4.sınıf	Ankara
G13	Kadın	21	3.sınıf	Kırıkkale
G14	Kadın	22	4.sınıf	Ankara
G15	Erkek	20	2.sınıf	Ankara
G16	Erkek	19	1.sınıf	Ankara
G17	Kadın	25	3.sınıf	Kırıkkale
G18	Kadın	21	3.sınıf	Kırıkkale
G19	Erkek	22	1.sınıf	Kırıkkale
G20	Erkek	19	1.sınıf	Kırıkkale

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Toplum ve Toplumsallaşma Kavramlarına Genel Bir Bakış

Toplum, birden fazla bireyin bir araya gelerek belirli etkileşimler ve ilişkiler geliştirerek oluşturdukları bir yapıya sahiptir. Bireylerin toplumsal varlıklar olması sebebiyle bireyler var olduğu sürece topluma da ihtiyaç duyulmakla birlikte bir birey bir başkası olmadan, bir toplum olmadan mutlu bir şekilde hayatı boyunca varlığını devam ettiremediği görülmektedir. Toplum, bireylerin birbirleriyle ilişkilerinin neticesinde gelişen kültürler ve amaçlar etrafında şekillenen aynı zaman kendi yapısında değişiklikler görülebilen bir yapıya sahiptir.

Toplum; belirli bir coğrafyada yaşayan, bireylerini kültür, tarih, dil birliği gibi unsurlarla ortak paydada buluşturan ve kendilerini oraya ait bireylerden oluşan bir yapı özelliği göstermektedir (Zencirkıran, 2017, s. 2). Diğer bir tanıma göre ise toplum; kendilerine özgü adetleri bulunan, belirli kanunlar çerçevesinde bir araya yaşayan ve bireyleri ortak çıkarlarda buluşturan unsurlardan oluşmaktadır (Nebi, 2014, s. 124). Dolayısıyla toplumların kendilerine özgü değerleri, normları, kuralları, inançları, bireysel veya toplumsal güdülerini sağlayacak özellikleri bulundurmaları birlikte bu unsurların bir araya gelmesi sonucunda varlığını koruduğu söylenebilmektedir (Coşkun, 2005, s. 23).

Toplum, bireylerle var olmakla birlikte bir yeri toplum olarak adlandırabilmek için bireylerin etkileşime girmesi gerekmektedir. Bu etkileşimi tetikleyen bir güç veya belirli bir amaç olması gerekmektedir. Başka bir deyişle, toplumun oluşması için bireylerin birbirleriyle yaşamalarını sağlayacak etkenlerin, etkileşimlerin olması gerekmektedir. Sadece birkaç bireyin yan yana gelmesiyle toplum oluşmamakla birlikte bu bireylerin birbirleriyle uzun süreli bir arada yaşamaları ve etkileşimlerde bulunmaları gerekmektedir. Bireyler bu etkileşimler veya amaçlar sayesinde toplumdaki diğer bireylerden etkilenmekte ve onları etkilemektedir. Toplumda paylaşılan ortak etkileşim alanlarının olması gerekmektedir. Ortak olan şeyler; belirli hisler, amaçlar, düşünme biçimleri olabilmektedir (Simmel, 2009, s. 47-50). Bu

noktada toplumların oluşması için bireyler gerekli olmakla birlikte bu her zaman yeterli bir unsur olmadığı görülmektedir.

Toplumların temelinde birlikte yaşama, birliktelik şuuru durumu yatmakla birlikte toplumlarda farklılıklar; bütünlükler ve birlikler kadar önemli görülmektedir. Toplumların varlığını koruyabilmesi ve devam edebilmesi için herkesin birbirinden farklı lakin bir bütünün parçası olduklarının bilincinde hareket etmeleri gerekmektedir. Bireysel farklılıklar toplumun oluşması veya devam edebilmesinde engelleyici unsurlar değildir. Çünkü her birey birbirinden farklı kişilik özellikleri göstermekle birlikte biricikliklerinin yaratmış olduğu farklılıkların olması doğaldır. Bu doğal durumda bireylerin bu farklılıkların bilincinde olması ve saygı duyması gerekmekte aksi halde kültürel farklılıkların oluşması toplumların devamlılığı için engelleyici roller üstlenebilmektedir. Bu açıdan bireylerin ortak paydada bulundukları inançları, değerleri, normları, kültürleri olmalıdır (Türkkahraman ve Tutar, 2009, s. 2-3).

Toplumların oluşum şekli itibariyle belirli görüşler ortaya atılmıştır. Bu konuda bazı düşünürler toplumun kendiliğinden, doğal olarak var olan bir yapı olduğunu ileri sürerken bazı düşünürler ise bireylerin kendi istekleri üzerine bir arada yaşamının mümkün kılınması için kendilerinden farklı birine bir yönetme yetkisi vererek toplumu oluşturduklarını savunmaktadırlar. Bu konularda daha ön plana çıkan ve iki karşıt görüşü savunan bireyler olarak verilecek düşünürler Durkheim ve Rousseau'dur.

Durkheim (2006, s. 14)'a göre toplum; bireylerin bir araya gelerek belli birleşmeleri, kümeleşmeleri neticesinde var olmakta ve ne toplum bireysiz ne de birey toplumsuz yaşayabilmektedir. Bireyleri organizmadaki organlara benzetilebilmek mümkündür. Çünkü bireyler de aynı organizmalar gibi bir bütüne bağlanmakta ve diğerleriyle bir araya gelmeleri sonucunda bir bütün oluşturmaktadırlar. Toplumla birey karşılıklı ilişki içerisindeyken hem bireyin doğasını genişletmeye imkân tanımakta hem de bunu yaparken bireyleri kendisine bağlamaktadır. Dolayısıyla Durkheim'a göre toplum; doğal, kendiliğinden bir yapıya sahip olmakta ve toplumlarda bireylerle var olmaktadır.

Rousseau'nun toplum düşüncesi ise Durkheim'dan farklıdır. Rousseau (2013, s. 4-5)'ya göre toplum; doğal olarak, kendiliğinden oluşan bir yapıya sahip değildir. Rousseau'ya göre doğal olarak oluşan tek istisna toplum olarak ele alınabilecek topluluk ailedir. Aile topluluğu en eski toplum olarak kabul edilmekle birlikte buradaki

toplumda başta baba olmakta ve çocuklar da halk olarak ele alınabilmektedir. Bu istisna dışında kalan toplumlar doğal olarak bir araya gelmemekte ve bireyler bir araya gelerek bilinçli bir şekilde kendileri toplumları oluşturmaktadırlar. Çünkü bireylerin kendilerini korumaları için kendilerinin üstünde olan bir güç yaratmakta olup burada da toplumsal sözleşme devreye girildiği görülmektedir. Toplumsal sözleşmenin temelinde şu düşünce yatmaktadır: “Üyelerinden her birinin canını, malını bütün ortak güçle savunup koruyan öyle bir toplum biçimi bulmalı ki, orada her insan hem herkesle birleştiği halde yine kendi buyruğunda kalsın, hem de eskisi kadar özgür olsun” (Rousseau, 2013, s. 14). Bu noktada Rousseau’nun düşüncesinin bireylerin kendi istekleriyle bir başkasına kendilerini korumak ve düzenin sağlanması için kendi rızalarıyla, kendilerinden üst bir güç benimseyerek, toplumsal sözleşme yaparak toplumu oluşturduklarını savunduğu görülmektedir.

Toplumların oluşmasını sağlayan görüşlere değinildikten sonra, değinilmesi gereken bir konu da toplumların yapısının nasıl olduğu konusudur. Toplumlar kendiliğinden veya bireylerin kendi istekleriyle oluşmuş olsun temelde zaman içerisinde değişebilecek bir yapı özelliği göstermektedir. Bu açıdan değişme, hayatın her alanında olduğu gibi toplumlarda da görülmektedir. Toplumsal değişimleri sağlayacak pek çok unsur olmakla birlikte hayat biçimleri, inançlar ve düşünceler, köyden kente göçler toplumsal değişimleri sağlayacak önemli özellikleri oluşturmaktadır. Toplumu oluşturan her unsur, kurum, özellikler birbirleriyle bağlantılı olmasının yanında herhangi bir unsurundaki değişimden diğer toplumu oluşturan öğelerin de etkilendiği söylenebilmektedir. Özellikle demografik ve teknolojik özellikler toplumların değişimlerini hızlı bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan unsurlardır. Bir yerde nüfusun artması oraya daha fazla çeşitliliği arttırmakla birlikte çeşitliliğin artması olumlu koşullar sağlanırsa da gelişmeyi arttıracaktır. Teknolojik faktörler ise sanayileşme, kentleşme aile yaşantısını, inançları, düşünceleri etkilemekte böylelikle de bir toplumdan başka toplum yapısına geçmeyi sağlamaktadır (Özgüven, 1983).

Zaman içerisindeki toplumsal değişim ve dönüşümlere bakıldığında; modern öncesi toplumlar genel olarak ilk toplum olarak kabul edilen avcı ve toplayıcı toplumlardan başlayarak tarım toplumları, kır toplumları, geleneksel toplumlar şeklinde ele alınabilmektedir. Buradaki toplumlarda ön plana çıkan özellikler genel olarak bireylerin kendi geçimlerini sağlamak amacıyla tarıma, avcılığa dayalı işler

yapması, daha küçük yapılanmalardan ve farklılaşmalardan oluşması ve kendi içlerinde homojen özellikler göstermesidir. Zaman içerisinde toplumların boyut değiştirmesi sanayinin de gelişmesiyle modern toplumlar ön plana çıkmasını sağlamıştır. Modern toplumlarda artık bireyler tarıma dayalı işler yerine fabrikalarda, dükkânlarda çalışmaya başlamakla birlikte farklı alanlarda farklı gelişmeler de yaşanmaya devam etmiştir. Sanayileşmeyle aynı zamanda ulus devletler ortaya çıkmış, kentleşmeler yaşanmış, eşitsizlikler daha da çoğalmaya başlamış ve dünya pazarlarına girilmeler yaşanmakla birlikte az insan tarımla uğraşmaya devam etmektedir (Giddens, 2012).

Toplumların gelişimi ve değişimi bireylerin yaşam kalitelerini arttırmasını sağlamak ve toplumsal güven, huzur, düzen için gerekli görülmektedir. Bireyler yaşadıkları toplumla bütünleşebilmek, ait hissedebilmek ve toplumlarında kendilerini ortaya koyabilmek istemektedirler. Bu açıdan bakıldığında bireylerin öncelikle doğdukları ve yaşadıkları toplumu tanımaları gerekmektedir. Bireylerin yaşadıkları topluma uyum sağlamaları belirli toplumsal süreçlerinden geçmeleriyle mümkün olabilmektedir. Bu noktada toplumsallaşmanın önemli bir kavram olduğunu söylemek mümkündür.

Bireyler doğuştan yaşayacakları toplumun özelliklerini bilir halde dünyaya gelmemektedirler. Dolayısıyla bireylerin toplumlarının özelliklerini, normlarını, kurallarını belirli toplumsallaşma evrelerinden geçmeleri gerekmektedir. Toplumsallaşma, öncelikle bir süreç olmakla birlikte bu süreç de bireylerin yaşamları boyunca geliştirdikleri bir süreç özelliği göstermektedir (Karaboğa, 2018, s. 916). Bireyler doğduktan itibaren biyolojik bir varlık olarak adlandırılırken toplumsallaşmanın gerçekleşmesiyle birlikte biyolojik varlıktan çıkarak toplumsal bir varlık olmaktadır. Bireyler yaşadıkları toplumun özelliklerini öğrendikçe toplumlarına uyumlarını gerçekleştirmektedirler (Altunay, 2015, s. 415). Bireyler açısından ve toplumlar açısından toplumsallaşmanın belirli sonuçları bulunmaktadır. Bu sonuçlara bireyler açısından genel olarak bakıldığında, bireylerin toplumsallaşma süreçleriyle kişiliklerini ve kimliklerini kazandıkları görülürken toplum açısından bakıldığında ise bireyler toplumsallaşma süreçleriyle toplumların kültürlerinin, özelliklerinin devamlılığını ve sürekliliğini sağladıklarını söylemek mümkündür (Kaplan ve Çetinkaya, 2014, s. 122). Dolayısıyla bireylerin topluma uyum sağlayabilmeleri için toplumlarının özelliklerinin bireylere öğretilmesi gerekmekte

olup bu öğretim ve uyum sağlama süreci de toplumsallaşma kavramıyla ifade edilmektedir.

Toplumsallaşma, doğumdan itibaren başlayan bir süreç olmakla birlikte bu süreç; bireylerin yaşadığı toplumun kültürünü, bilgilerini ve becerilerini edinerek kendisini bilen, bilgili birey bir olmasını sağlamaktadır. Özellikle çocuklar yaşamlarının ilk yıllarında toplumdaki diğer büyük bireylerin davranış biçimlerini öğrenmekte ve bunu da sürdürmektedirler (Giddens, 2012, s. 201). Bu noktada toplumsallaşma, bireylerin doğumla ölümleri arasındaki yaşamlarında yaşadıkları süreçleri içermektedir. Topluma dair her şeyi bireyler toplumsallaşma süreçlerinde öğrenmekle birlikte bu toplumsallaşma süreçlerinde kendilerine kattıklarıyla tutum ve davranışlarını şekillendirmektedir. Bireylerin yemek alışkanlıkları, doğrulara ve yanlışlara bakış açıları, iyi ve kötü algıları gibi tüm olgular toplumsallaşmayla öğrenilmektedir. Böylelikle toplumsallaşma toplumların değerlerini, normlarını, kurallarını nesilden nesle aktarırken kişiliklerin oluşmasına da katkı sağlamanın yanında toplumsallaşma süreçlerinde bireyler toplumun ondan bekledikleri rolleri de öğrenmektedirler (Zencirkıran, 2017, s. 83). Böylelikle bireyler toplumsallaşma süreçleriyle toplumun beklentilerine uygun davranarak toplumla bütünleşmektedirler.

Toplumsallaşma süreçlerinde birincil ve ikincil toplumsallaşma dönemleri olarak ele alınan bir ayrım bulunmaktadır. Birincil toplumsallaşma, hayata dair bilgilerin ve toplumsallaşmanın temellerinin atıldığı döneme işaret etmekte ve bireyler ilk toplumsallaşma dönemi itibariyle güven duygusunu çevrelerine karşı geliştirmeye başlamaktadırlar. Birincil toplumsallaşma süreçleri anne karnında ve ailede başlayan bir süreç olmasının yanında okullar da birincil toplumsallaşmayı sağlayan alanlara örnek olarak gösterilebilmektedir. İkincil toplumsallaşma ise bireylerin çevrelerinin genişlemesiyle ortaya çıkan ve diğer toplumsal kurumları kapsayan döneme işaret etmektedir (Altunay, 2015, s. 416). Dolayısıyla toplumsallaşma süreçlerini ele alırken kullanılan iki ayrımdan ilki olan birincil toplumsallaşma; doğumdan itibaren bireylerin yanında olan ve hayatı öğretmeye başlayan kişilerden, kurumlardan oluşan bir alana sahiptir. İkincil toplumsallaşma ise bireylerin kendi bağımsızlıklarını ortaya koymasıyla birlikte başlayan ve kendilerinin şekillendirmesiyle anlam kazanan, bu özellikler itibariyle de şekillenen bir alanı oluşturmaktadır.

Toplumsallaşma bireylerde değişimler yaratabilmekle birlikte bu değişim bireyler için bir öğrenme sürecini kapsamaktadır. Bu öğrenme süreçleriyle birlikte

bireyler yaşadıkları toplumun özelliklerini benimsemekle birlikte toplumsallaşma araçları kullanarak örneğin kitle iletişim araçlarıyla da toplumsallaşmalarını gerçekleştirebilmektedirler (Kaypakoğlu, 1994, s. 85). Bireyler bu toplumsallaşma araçlarını kullanarak toplumsal kişiliklerini kazanmaktadırlar. Toplumsallaşmayı sağlayan araçlar hem toplumda nasıl davranılması gerektiğini öğretmekte hem de toplumda anomi gibi durumları engellemektedir. Bu açıdan bakıldığında toplumsallaşmayı sağlayan araçlar toplumla bireyin bütünleşmesini sağladığını söylemek mümkündür. Bu noktada bazıları şu şekilde ele alınabilmektedir: aile, okul, din, arkadaş grupları, medya (Onar Çambay, 2015, s. 239). Dolayısıyla toplumsallaşma araçları bireylerin toplumla uyum sağlamasını kolaylaştırıcı özellikler göstermektedir.

Toplumsallaşmanın ilk araçlarından olan aileye bakıldığında aile, bireylerin yaşama hazırlanmasına önemli görevler üstlenmekle birlikte bireylere hayatta ihtiyaçları olan temel yaşamsal davranışları öğretmektedir (Karaboğa, 2018, s. 916). Dolayısıyla aile bireylerin ilk karşılaştığı kurum olmasının yanında topluma dair unsurların öğrenilmeye başlanıldığı ilk basamak olma özelliği göstermektedir. Bireyler ailelerinin onlara verdikleri eğitimlerle toplumsal hayata katılım göstermektedirler (Onar Çambay, 2015, s. 240). Bu açıdan bakıldığında aile bireylerin sağlıklı kişilik geliştirebilmeleri, topluma olan uyumlarını sağlayabilmeleri açısından bireylerin hayatları için en önemli kurum olduğu söylenebilmektedir.

Toplumsallaşmayı ve kültürün aktarılmasını sağlayan aile kadar önemli olan diğer bir kurum da okullardır. Okullar kültürlerinden nesilden nesille aktarılmasını sağlamakta ve bireyleri topluma hazırlayan bir kurum olmakla birlikte topluma uyumlu bireyler yetiştirilmesi açısından önem arz eden bir kurumdur. Okullar bireylerin birbirinden farklı olan özelliklerini azaltarak tek tip bireylerin oluşmasını, toplumun değerlerini, normlarını bilen bireylerin yetişmesini sağlamaktadır (Zencirkıran, 2017, s. 101). Okul, çocuklara toplumsal yaşamda kullanacakları değerler, bilgiler ve tutumlar kazandırmakla birlikte bu kazanımlar neticesinde de çocuklarda davranış değişiklikleri meydana gelmektedir. Kişilikleri kazandırmaya yardımcı olma, toplumsal yaşamda kullanılacak davranışları öğretme, geleceğe yön verme açısından okullar bireyler için toplumsallaşmalarını sağlayabilecek önemli bir kurumdur (Karaboğa, 2018, s. 916). Dolayısıyla okulların bireyler için aileden bağımsız olarak özerk birer birey olmaları yolunda desteklemekte ve bireylere

toplumu tanıma noktasında yardımcı olan ilk yer olarak ele alınabilmektedir. Bireyler okulda bir diğeriyle iletişime ve etkileşime girerken hem sosyalleşmeyi öğrenmekle birlikte hem de farklı insanlarla uzun süreli bir arada zaman geçirerek uyumlu bireylerin olması sağlanmaktadır. Bireyler bu faaliyetleri yerine getirirken bir diğerrinin özgürlük alanına, kişisel alanına girmemeyi öğrenmekte, başkalarıyla ilk kez bir arada yaşamayı öğrenmekte ve toplumsal aktarımlar yaşanmaktadır. Dolayısıyla okullar topluma uyum konusunda ele alınabilecek önemli kurumlardan olma özelliği göstermektedir.

Toplumsallaşma araçlarından biri diğeri de din kurumudur. Din bireylerin ahlaki açıdan toplumla bütünleşmelerini sağlamaktadır (Onar Çambay, 2015, s. 240). Dolayısıyla ailelerin önemli gördüğü konulardan bir tanesidir. Dinsel hoşgörüler oluşturularak toplumsal bağlar kuvvetlendirilmeye çalışılmaktadır. Toplumsallaşma din temelli olarak bireylere çocukluktan itibaren eğitim verilerek, kurslara gönderilerek öğretimi sağlanabilmektedir.

Diğerr toplumsallaşmayı sağlayan araçlardan biri de arkadaş gruplarıdır. Arkadaş grupları ergenlik döneminde daha fazla ön plana çıkan toplumsallaşma araçlarından olmakla birlikte bireyler arkadaş grupları aracılığıyla yaşama dair farklı bilgiler öğrenebilmekte ve arkadaş çevreleriyle bireyler olumlu ve olumsuz pek çok alışkanlık elde edebilmektedirler (Zencirkıran, 2017, s. 102-105). Bu davranışlar da toplum açısından bakıldığında uyum sağlama ya da uyum sağlamama noktasında belirli düzen ve düzensizlikler yaratmaktadır. Toplumu öğrenebilmek diğerr insanlarla ilişkiler ve etkileşimler içerisinde bulunmayı gerekli kılmaktadır. Toplumsallaşma araçları da bu durumlara imkân tanımaktadır.

Günümüzde artık medya da diğerr toplumsallaşmayı sağlayan araçlar kadar önemli bir araçtır. Medya diğerr toplumsallaşma araçlarından farklı milyonlarca bireyin davranışlarını ve tutumlarını etkileyebilecek bir özelliğe sahiptir. Bireyler dünyadan haberleri medya, kitle iletişim araçları sayesinde öğrenmektedirler. Medya; birçok insanın sosyalleşmesini, dünyadan haberinin olmasını, pek çok arkadaş edinmesini, zaman geçirmesini sağlayan bir toplumsallaşma aracı olması itibariyle önemlidir. Bireyler sosyal medya kullanarak pek çok insanla etkileşime geçerek sosyalleşmeler sağlayabilmenin yanında medyadan farklı toplumsal yaşamları, giyim tarzlarını, konuşma kalıplarını öğrenip kendi hayatlarına uyarlayabilmektedirler (Karaboğa, 2018, s. 917). Toplumsallaşma, bir noktada bireylerin kendi toplumlarının sınırları

dışına da çıkarmakla birlikte bireyler bu durumu sağlayan araçları kullanarak daha önce hiç gitmediği veya görmediği bir yerin toplumsal özelliği hakkında bilgi edinmektedir. Dolayısıyla bir toplumda yaşayan birey artık toplumsallaşma araçlarıyla diğer toplumlarda olanlardan da haberdar olabilmekle birlikte başka toplumlardaki özelliklerden etkilenip, küresel ölçüde etkili olan durumları kendisine uydurmaya çalışabilmektedir.

Toplumsallaşma konusunda değinilmesi gereken bir konu da toplumsallaşma evreleridir. Hayatın her zaman diliminde bireyler farklı şekilde adlandırılmalar içerisinde olabilmekle birlikte bazı evrelerden geçmektedirler. Bu noktada bireylerin doğumlarından itibaren bebek, çocuk, yetişkin, yaşlı şeklinde adlandırılmalarından geçtikleri görülmektedir. Bu zamanlarda bireyler için farklı farklı toplumsallaşma ilişkileri gözlemlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında bireylerin toplumsallaşma evreleri genel olarak çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık şeklinde sıralanabilmektedir (Zencirkıran, 2017, s. 96). Bu evrelerin içerikleri ve gereklilikleri toplumdan topluma değişiklik gösterebilmektedir. Bebeklik ve çocukluk döneminde bireyler toplumsallaşma noktasında ilk olarak aile ile etkileşime geçmekte ve onlardan toplumun özelliklerini öğrenmektedirler. Çocukluk dönemindeki toplumsallaşmaların farklı boyutları eski toplumlarda daha hızlı ortaya çıktığı gözlenmekteydi. Çünkü bazı eski toplumlarda modern döneme nazaran çocuklar daha önceleri çalışma hayatına atılmak zorunda kalabilmekte ve bu durumdan dolayı da daha erken zamanlarda toplumlarının özelliklerini öğrenebilmekteydiler. Modern toplumlarla birlikte çocuklar çalışmak isteseler bile okul hayatına devam etmekte ve daha geç gerçek yaşama atılmaktadırlar. Dolayısıyla da toplumsallaşmaları bu evrede genel olarak okulda, ailede, eğitimle gerçekleşebilmektedir (Giddens, 2012, s. 215-216).

Yetişkinlik dönemini itibariyle ise bireyler daha fazla iş alanlarına, çalışma hayatına yönelmeye başlamakta ve iş hayatıyla birlikte toplumsallaşmalarına devam etmektedirler. Yaşlılık döneminde ise bireyler daha yavaşlamaya ve sağlık sorunlarında artışların olmasından ötürü toplumsal yaşamda daha az aktif durumda olabilmektedirler. Yaşlı bireyler toplumsal uyum yaşayabilme konusunda pek fazla sosyalleşememenin getirmiş olduğu zorlukları yaşayabilmektedirler. Bu durumdan dolayı günümüzde artık yaşlıların da sosyalleşebilecekleri pek çok alan yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu alanlara kültür gezileri, huzurevleri, yaşlılık turizmini örnek olarak verilebilmektedir (Zencirkıran, 2017, s. 96-99). Bu noktadan

bakıldığında her evrenin kendisi için toplumsallaşmayı sağlayan belirli ön plana çıkan kurumları veya araçları bulunduğu görülmektedir. Her bireyin toplumla kaynaşmaya ve bütünleşmeye ihtiyacı var olmakla birlikte bu konuda sıkıntı çeken bireyler için de o bireyleri kazanmak için toplumsal faaliyetlerin genişletilmeye çalışıldığı gözlemlenmektedir.

Bireylerin toplumlarıyla uyum sağlamaları açısından toplumun özelliklerini bilmeleri gerekmele birlikte kendilerini de tanımaları gerekmektedir. Dolayısıyla toplumla uyum sağlama noktasında bireylerin çevrelerindeki insanlar ve kendi çabaları etkili olmaktadır. Bireyler kendilerini bilmeye başlamalarından itibaren yaşadıkları yeri de eleştirmeye ve sorgulamaya başlamakla birlikte toplumun bazı özellikleriyle uyum içerisinde yaşamakta zorlanabilmektedirler. Belirli konularda ait hissedememe veya kabullenememeler yaşandığında da toplumla bütünleşmeler daha zor bir hal alabilmektedir. Bu açıdan aidiyet ele alınması gereken bir konudur.

2.2. Aidiyet Kavramı

Aidiyet; bireylerin bir yerle, toplumla kendilerini ilişkilenererek oraya ait hissetmeleri ve ilgi duymaları (Cerev ve Yusufoglu, 2019, s. 290), bireylerin içinde bulundukları yerin bir parçası hissetmeleri (ŞahinYarbağ, 2019, s. 363) olarak tanımlanabilmektedir. Aidiyet; birey ve bağlı bulunduğu grup veya toplum arasında gerçekleşen bir bağlanmaya denilmektedir (Güneş, 2015, s. 23). Dolayısıyla aidiyet; bireylerin kendileriyle, toplumla, çevreleriyle ilişkilerini anlamayı sağlayan bir kavram olmakla birlikte ilişkilendirme kavramından yola çıkarak anlaşılacak bir kavramdır (Alptekin, 2012, s. 7). Bu açıdan aidiyet; bireylerin bulundukları yerle, çevreyle bütünleşmelerini sağlayan ve bireylerin içlerinden gelen sahiplenme duygusunu ortaya çıkaran bir kavramdır.

Aidiyet kavramının anlamsal açıdan birçok özelliği içinde barındırdığını söylemek mümkündür. Öncelikle aidiyet; bireylerin yakınlaşma ihtiyacını, duygusal ihtiyacını gidermeyi sağlamakta ve bu ihtiyaç temel ihtiyaç şeklinde ele alınmaktadır. Dolayısıyla aidiyet ihtiyacı doğuştan getirilmekte olan bir ihtiyaç olmakla birlikte sağlıklı yetişen bireyler olabilmek için mutlaka karşılanması gereken bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Aidiyet kelimesinin kökeninde bağlı bulunduğu gruba veya topluma güven duygusunun yattığını söylemek mümkündür. Bireylerin kendini güvende

hissetmediği bir yerde, orayla kendi aidiyetlerini oluşturmaları veya aidiyet ihtiyacını gidermeleri mümkün görülmemektedir. Bu noktada aidiyet bireyleri yalnızlaşmaktan korumakla birlikte bireylerin hayatla bütünleşmelerini sağladığı söylenebilmektedir (Güneş, 2015, s. 17-19).

Günlük hayatta karşılaşılan bireylere genellikle onları tanımak amacıyla aidiyet temelli sorular yöneltilmektedir. Örneğin, “Nerelisin?” sorusu bu açıdan önemli bir sorudur. Çünkü doğrudan bireylerin aidiyetlerini sorgulayan, nereye ait oldukları hakkında bilgi edinilmesine yardımcı olacak olan bir sorudur. Bu açıdan belirli sorulara verilen cevaplar bireylerin aidiyet yerlerini hakkında bilgi içermektedir. Aidiyet ister bireyin kendi özgür iradesiyle seçmiş olun isterse zorunlu olarak olsun yaşanan toplum için önemli bir olgudur. Bu ihtiyacı giderme noktasında bazı abartılı ve saplantılı durumlarla da karşılaşılabilir. Savaşlarda, taraftarlıkta sergilenen hareketlerde, müzik dinlerken kendine zarar vermek gibi durumlarda yapılan eylemler de bu aidiyetin zirve noktası olmasının yanında bu zamanlarda adanmışlık hali de görülebilmektedir (Alptekin, 2012, s. 8-9). Bu temelde bireyler kendileriyle bir, birleşmiş şekilde gördüğü durumlarda ruhen ve beden en uçta bu durumu hissettiklerinde abartı veya aşırı denilebilecek tepkilerde bulunabilmekte ve bu duyguyu davranışlarına da yansıtabilmektedirler. Örneğin bu durumu bireyler bir maçta hissedebilmekle birlikte o takımda bireyler kendilerini bulabilmekte ve sanki kendileriymiş gibi aidiyet geliştirip, yenilgilerle mutsuz olup galibiyetlerle de mutlu olabilmektedirler.

Aidiyetin içinde bağlılık bulunmaktadır. Bu bağlılık durumu ve aidiyetin ilişkisini açıklamak için kimlik kavramına da vurgu yapmayı gerekmektedir. Aidiyet için kimlik kavramı önem taşımaktadır. Çünkü aidiyet bireyin kim olduğuyla ilişkili olmakla birlikte kimlikler de bireylerin kim olduğu hakkında bilgi vermekte ve bireyler kimlikleriyle belirli yerlere bağlanabilmekle birlikte bu bağlanmalar da bireylerin nereye, nasıl ait olduklarını bildirebilmektedir. Bu noktada bağlılık, aidiyet için bireyin hangi duyguya, kökene, memlekete, siyasi görüşe, hayat felsefesine sahip olmasıyla da ilişkilendirilebilmektedir (Bozkaya, 2020, s. 253). Dolayısıyla aidiyet sadece toplumla, evle, çevreyle ilişkilendirilmesinden doğabilecek bir kavram olmamakta ve bireyler için bir başkası, bir takım, bir görüş de aidiyetlerini giderebilecekleri alanlar yaratabilmektedirler.

Ait olma hissini gerçekleştirebilecek alanlar bireylerin yaşamlarının ilk yıllarında daha az bir çevreyle ilişkili olabilecekken bireyler büyüdükçe aidiyetleri bireysel anlamdan toplumsal anlama doğru taşınmaktadır (Çetin, 2021, s. 240). Aidiyetin doğuştan getirilen bir ihtiyaç olması ve bireylerin doğduğu anda ilk karşılaştığı kurumun ailesi olması sebebiyle bireylerin de ilk olarak aidiyetlerini gerçekleştirdikleri yerin de evleri, aileleri olması mümkün görülmektedir. Zaman içerisinde bireyler büyüdükçe hayatlarına başka insanlar ve başka kurumlar girmektedir. Bu kurumlarla da bireyler “biriz, birlikteyiz” hissini almak istemekte ve bu hissi aldıkları ölçüde de aidiyet ihtiyaçlarını gidermektedirler.

Bireyler hayatlarını yaşadıkları süreçte sadece tek bir kurum veya kişiyle hayatlarını geçirmemelerinden dolayı zaman içerisinde aidiyetlerini giderebilecekleri alanlar genişlemeye ve çeşitlenmeye başlamaktadır. Dolayısıyla bireyler için birden fazla aidiyet alanları bulunabilmektedir. Bunlar dernekler, gruplar, kulüpler şeklinde olabilmektedir. Bireyler farklı amaçlarla oluşturulmuş başka gruplara dâhil olabilmekte ve aile, millet, din gibi kurumlar doğuştan gelen aidiyetler arasında bulunmakta, zaman içerisinde de bireyler kendi tercihleriyle kendilerine alanlar yaratabilmektedirler. Bu açıdan aidiyet hem bir zorunluluk hem de tercih olabilmektedir. Başka bir açıdan bakıldığında ise toplum içerisinde de farklı aidiyet talepleri de bulunabilmektedir. Çünkü tek toplumda olsa içerisinde farklı gelenekler, görenekler, adetler bulunmakla birlikte bu noktada aidiyet alanları kültürlerle de ilişkilendirilebilir. Bu açıdan aidiyet, geçmişe bağlı kalmayı ve geleceğe ise yönelmeyi içermektedir (Ural, 2020, s. 52). Dolayısıyla aynı toplumda başkalarıyla yaşansa bile aidiyet alanları her birey için birbirinden farklı olabilmektedir. Çünkü herkesin kişiliği, kimliği, kökeni, ilgi duyduğu şeyleri farklı; haz aldığı, kendini gerçekleştirmek istediği alanı farklı olabilmektedir.

Aidiyetler bir tercihle mi şekillenmekte yoksa zorunlu olarak kabul edilmiş aidiyetler mi vardır; bireyler mutlaka doğduğu yere ait hisseder mi, aidiyet nasıl şekillenmektedir gibi soru ve sorunlar aidiyet kavramını anlayabilmek ve içinde neler barındırdığını keşfetmek için cevaplanması gereken sorulardandır. Bu noktadan bakıldığında başka bir görüşe göre, bireylerin kendi bilgi birikimleri, inançları, fikirleri ve toplumla olan ilişkileri neticesinde aidiyeti alanları oluşmaktadır. Bireylerin bir topluma bir aileye ya da bir dine mensup olarak doğmalarından ötürü zorunluluk hali alsın ve aidiyete bireylerin kendileri etki etmiyor gibi görünse de bireylerin zamanla

büyümleriyle kendilerine yeni aidiyet alanları oluşturabilmeleri söz konusu olabilmektedir. Bu noktada aslında aidiyet hem bir mecburiyet hem de bir tercih halini almaktadır (Sözer, 2019, s. 421). Bireyler için kendi geçmişleri birer mecburiyet geliştiren bir aidiyet çeşidi olurken; kendi istekleriyle bağlandıkları, benimsedikleri, içselleştirdikleri aidiyetleri de tercihle bağlanılmış aidiyetlerini oluşturmaktadır.

Aidiyette aslında olması gereken kişinin kendi iradesiyle seçmiş olduğu aidiyettir. Bireylerin kendi tercihleriyle, baskı ve zorlama olmadan, duyguların kendiliğinden akışıyla bağlanmaları ve bireylerin kendi tercihleriyle “Ben buraya aitim.” demeleri önemlidir. Çünkü bu durumun aksi durumu söz konusu olduğunda bireyler o gruba veya topluma aitmiş gibi görünseler de aslında bireyler oraya ait olamamaktadırlar. Bu gibi durumlarda yapaylık söz konusu olmakla birlikte dışarıdan bakıldığında oraya ait gibi görünseler de içten içe aslında en oraya ait olmamaktadırlar. Sağlıklı bir aidiyetin oluşması için içten gelmesi gerekmesinin yanında bireylerin kendi tercihleri doğrultusunda şekillenmesi ve bireylerin oraya güven duymaları gerekmektedir (Güneş, 2015, s. 27-29). Bu açıdan bakıldığında bireylerin aidiyet alanlarını içselleştirmeleri, sağlıklı ilişkiler geliştirebilmeleri açısından önemli görülmektedir.

Aidiyetin tercihle mi zorunlulukla mı olması gerektiğine yukarıda değinilen açılardan bakıldığında kalben, ruhen, isteyerek, seçerek bağlanılan, içten gelerek şekillenen aidiyetler daha olması gereken, sağlıklı aidiyetlerdir. Çünkü her doğulan, bulunulan yere ya da bulunmak zorunda olunan çevreye karşı bireyler aidiyet duygusunu hissedemeyebilmektedirler. Çünkü aidiyeti sağlayan birçok unsurun etkili olması gerekmektedir. Toplumsal açıdan bu konu ele alındığında da toplumların devamlılığı ve sürekliliği için bireylerin toplumlarına karşı aidiyet hissedebilmeleri önemli görülmektedir.

2.2.1. Sosyolojik Açıdan Aidiyet

Bireyler toplumsal varlıklar olmaları sebebiyle yaşamlarında pek çok sosyal ilişkilerde bulunabilecekleri ortamlara girmekte ve sosyal ilişkiler geliştirmektedirler. Bu ilişkiler daha çok duygusal anlamlar içeren ilişkiler olmakta ve bunlar; bağlılık, kültür, tutum, davranış gibi ögeler şeklinde ele alınabilmektedir. Bu ögelerin birbirleriyle ilişkisi ve toplumla bireyleri birbirlerine bağlaması sonucunda bireylerin toplumsal aidiyetleri şekillenmektedir. Bu noktada da toplumsal aidiyetin genişgüzel

ve dağınık bir şekilde oluşmadığı görülmektedir. Çünkü ögelerin bir araya gelmesi belirli bir düzen içermesi gerekmektedir (Nas, 2022, s. 73). Dolayısıyla toplumsal aidiyet, toplum ile bireyleri birbirlerine bağlayan bir özellik göstermekte, bu bağların kuvvetli olması da toplumsal aidiyeti pekiştirmekte ve bireylerin bütünleşmelerini sağlamaktadır.

Bireylerin varoluşlarından itibaren karşılaştıkları sorunlarından biri güvensizlik sorunu olmuştur. Bireylerin önemli ihtiyaçlarından olan güvenme ve barınma ihtiyaçlarının bir şekilde giderilmesi durumunun gerekmesi bireyleri bir arada yaşamaya sürüklemiştir. Çünkü bireylerin bir diğerine her zaman ihtiyacı olmakta ve güvenlik endişesi de bir arada yaşamayı mümkün kılmaktadır. Bu bir arada yaşama durumu zaman içerisinde bireylerin yaşadıkları bölgeye, topluma, insanlara ait olma durumunu hissetmesini doğurmasının yanında toplumsal aidiyet duygusunun da ortaya çıkmasını sağlamıştır. Dolayısıyla bireyler bir arada yaşayarak güvensizlik duygularını gidermeye çabalamışlardır (Çağırkan, 2019, s. 559). Bu açıdan bakıldığında bireylerin toplumlarla olan aidiyet ihtiyaçlarının giderilmesi için güven önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Bireylerin bir araya gelerek, güvensizlik duygularını gidermek amacıyla toplumsallaşarak ve bir diğeriyle etkileşime girerek aidiyet duygularını gidermeye başlamaları ilkel topluluklardan itibaren görülmekte fakat aidiyet duygusunun toplu olarak gidermeye çalışmaları Sanayi Devrimi'nden itibaren görülmektedir. Çünkü Sanayi Devrimi ile birlikte insanlar toplu olarak çalışmaya başlamış ve bireylerin sadece çalıştıkları yerler sadece çalışma yeri olarak kalmamış aynı zamanda bireylerin toplum halinde aidiyet duygusunu giderebilecekleri yerler haline gelmiştir (Dere ve Kılıç, 2016, s. 128). Dolayısıyla aidiyet, bireylerin var olmalarından itibaren gelişim göstermekle birlikte zaman içerisinde bireylerin farklı alanlara yayılarak farklı aidiyet alanlarını ortaya çıkarmıştır.

Aidiyetin temel çekirdeği, yapısı, beklentileri gibi pek çok faktör bireylerin içinde yaşadığı toplum tarafından şekillenmekte, zamana bağlı olarak değişebilmekte ve burada devreye kuşaklar girebilmekte dolayısıyla da kuşaklar arası çatışmalar görülebilmektedir. Burada önemli olan aidiyetin devamlılığı olmaktadır. Çünkü bireyler toplumlarına ait hissettikçe ve o toplum için çabaladıkça toplumun varlığı da devam etmektedir. Bireyler ve toplumlar arasında karşılıklı olarak şekillenen bir durum olmasının yanında bu durumun var olması da bireyler ve toplumlar arasında

güçlü bir etkileşim olmasına bağlı olmaktadır (Ural, 2020, s. 48). Dolayısıyla toplumların devamlılığı için bireylerin yaşadıkları yerlere aidiyet hissetmeleri gerekmektedir birlikte toplumların da bu aidiyet hissini bireyler için kuvvetlendirecek ve bireylerin toplumlarına bağlanmasını sağlayacak unsurlar yaratmaları gerekmektedir. Bu unsurlar bireylerin sorunlarını çözmeye dönük ve bireylerin sağlıklı ilişkiler geliştirebilmelerini sağlamaya yönelik olmalıdır. Bu ölçülerle de bireyler toplum için çabalamakta ve toplumsal anlamda ileriye gidebilmek için katkıda bulunmaya çalışmaktadırlar.

Aidiyet konusundaki çalışmaları nedeniyle değinilmesi gereken önemli kişilerden biri Maslow'dur. Maslow, bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri için belirli aşamalardan geçmeleri gerektiğini savunmuş ve burada aidiyete de yer vermiştir. Maslow için bireylerin kendilerini gerçekleştirme basamağına ulaştıracak olan basamaklardan biri de aidiyettir.

Maslow (1943) bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmeleri için belirli basamaklardan geçtiklerini savunmakla birlikte bunları temelde beş basamak halinde ihtiyaçlar hiyerarşisi olarak düzenlemiştir. İlk basamak fizyolojik ihtiyaçlar olmakla birlikte bu ihtiyaçlar açlık, susuzluk, cinsel ihtiyaçlar gibi bireylerin temel yaşamsal ihtiyaçlarını kapsamaktadır. Fizyolojik ihtiyaçlar bireylerin en güçlü ve ilk giderilmesi gereken ihtiyaçlarıdır. Bireyler saygıdan, sevgiden, güvenlik gibi ihtiyaçlardan yoksun olmalarının yanında fizyolojik ihtiyaçlardan da yoksun olmaları durumuyla karşılaşıldığında ilk gidermek isteyecekleri ve baskın olacak olan ilk ihtiyaçları fizyolojik ihtiyaçları olacaktır. Dolayısıyla ilk basamaktan diğer basamaklara gidildikçe bireylerin yaşamsal önemini sağlayan ihtiyaçları azalmaktadır. Önceki ihtiyaçlar karşılandıkça bireyler diğer ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadırlar. Bireylerin karşılamaları gereken temel, fizyolojik ihtiyaçlarından sonra karşılamaları gereken ihtiyaçları da güvenlik ihtiyaçlarıdır. Buradaki güvenlik ihtiyacı bireyler için bireylerin kendilerini dış dünyaya karşı korumalarının yanında geleceklerine olan güvenlerini de kapsamaktadır. Dolayısıyla bireylerin sigortalı bir işte çalışmaları, gelecekte olabilecek ihtimallere karşı tedbir almaları, birikim yapmaları güvenlik ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

İhtiyaçlar hiyerarşisindeki üçüncü basamak ise sevgi ve ait olma basamağı olmaktadır. Bundan önceki iki basamağı karşılayan bireyler artık üçüncü basamakta arkadaşlarının, ailelerinin yokluğunu daha fazla hissetmeye başlayacaklardır. Sevgi

temelinde aidiyet duygularını karşılamaya çalışmaktadırlar. Bireylerin ait hissedebilmelerinde yaşadıkları yere, gruplarına ait olma ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar karşılandığı müddetçe bireyler diğer basamaklara geçebilmektedirler. Ait olma basamağından sonra saygı ve kendini gerçekleştirme basamağı gelmektedir (Maslow, 1943). Dolayısıyla bireylerin kendilerini var edebilmeleri ve gerçekleştirebilmeleri için önemli ihtiyaçlarından biri de aidiyet olmakla birlikte bireyler aidiyet ihtiyacını karşılayamadıkları ölçüde bir diğer basamağa geçmeleri ve kendilerini gerçekleştirmiş bireyler olabilmeleri mümkün görülmemektedir.

Başka bir noktadan aidiyet konusuna bakıldığında ise aidiyetin sağlanabilmesi bireyler için ortak tek bir özelliğe bağlı olmadığı konusudur. Dolayısıyla bir toplumda çeşitli aidiyet alanları bulunduğunu söylemek mümkündür. Bireyler farklı aidiyet duygusu barındıran kurumlara veya gruplara sahip olabilmekte ve bu aidiyet gruplarından bazıları daha baskın özellikler gösterebilmekte, baskın özellikleriyle de bireyleri karakterize edebilmektedir. Bireylere bu grup veya kurumlar toplum içinde farklı alanlar, farklı bakış açıları sunabilmekte ve aidiyet alanları bireyler hakkında bilgiler de içerebilmektedir. Bu noktada aidiyetin temelinde yatan özellikler bireyler için farklılaşabilmektedir. Örneğin; bir bireyin o topluma kendini ait hissetmesinin bir nedeni inancı, başka birinin o topluma ait hissetmesi adalet duygusuna dayanabilmektedir (Ural, 2020, s. 52-53). Bireylerin bulundukları topluma ait hissetmeleri, güvenmeleri, uyum sağlamaları mutlu olmaları ile doğrudan ilişkilidir. Çünkü bireyler kendilerini o topluma ait hissedерlerse mutlu olabilmekte ve diğer bireylerle de sağlıklı ilişkiler kurabilmektedirler (Kılıç ve Öksüz, 2020, s. 216-217). Dolayısıyla bireyler için sağlıklı toplumsal aidiyetler geliştirebilmek toplumlarla bütünleşmelerine ve uyum içerisinde olabilmelerine yol açabilmektedir.

2.2.2. Toplumsal Aidiyet Görünümleri

Toplumlar bireylerle karşılıklı bir ilişki içerisinde olmakla birlikte toplumlar bireylere aidiyetlerini giderebilecekleri alanlar sağlayabilmekte ve bu şekilde de bireylerin toplumlarına bağlılıklarını arttırabilmektedir. Bu noktadan bakıldığında, bireyler için pek çok toplumsal aidiyet alanları var olmaktadır. Bu bireylerin toplumsal aidiyet görünümlerini şu şekilde ele alınabilmesi mümkün görülmüştür: Ulusal aidiyet, etnik aidiyet, mekânsal aidiyet, dinsel aidiyet.

Toplumsal aidiyet görünümlerinden ilk olarak ele alınabilecek çeşidi ulusal aidiyettir. Ulusal aidiyet, “Sınırları belli toprak parçası üzerinde belirli bir milleti temel alan ulus devletlerde farklı alt kültür grupları için ana akım topluma aidiyet duygusu inşa etmeleridir” (Çağırkan, 2018, s. 391). Dolayısıyla ulusal aidiyet; ulusal birliğin olmasını, bu birliğin korunmasını ve devam etmesini sağlamaktadır. Ulusların kendilerine özgü değerleri ve sembolleri bulunmasıyla birlikte bu değer ve semboller bir ortaklık yarattığı için o ulustaki bireyler bu unsurlar çerçevesinde aidiyetlerini giderebilmektedirler. Bu bakımdan aidiyet, bireylere sorumluluk duygusunu da ortaya çıkarmakta ve bu sorumluluk duygusuyla da bireyler kendilerini o ulusta güvende hissetmektedirler (Kurtdaş ve Ulukaya, 2021, s. 1130). Başka açıdan bakıldığında artık küreselleşmenin etkisiyle bireylerde yaşama tutunma gayreti ön plana çıkmaya başlamakta ve küreselleşme sınırları, bireyler için mekânları, algıları dışında bırakmayı sağlamaktadır. Bu durumda da aile, etnik gruplar, ulus daha önemli hale gelmiş ve ulusal aidiyet bireyler için temel gereksinim halini almıştır (Bilgin, 2007, s. 269-270). Dolayısıyla küreselleşmenin bir aynılık yaratması, bireylerin kolektif aidiyetlerine daha da bağlanmalarını ve korumaya çalışmalarını ortaya çıkarmıştır.

Ulusal aidiyette merkezde bireyler bulunmaktadır. Bu ulusa bağlı bireylerin de ortak adı da vatandaşdır. Ülke sınırları içerisinde yaşayan bireyler oranın vatandaşlarıdır. Ülkede yaşayan farklı dini, etnik yapıları sahip olan bireyler bulunsada ortak ad olarak her biri o devletin vatandaşdır. Vatandaşlık, toplumsal düzeni sağlayan ve çatışmaları engelleyen ve dolayısıyla da toplumların sürekliliğini sağlayan bir kavramdır. Vatandaşlık, ulusların aidiyetlerinin temelini oluşturmaktadır. Ulusal aidiyetle bireyler bir arada yaşayıp, birbirleriyle etkileşimli olarak hareket etmektedirler (Alptekin, 2012, s. 56-57). Bu açıdan bakıldığında ulusal aidiyetler vatandaşlık temelinde bireylerin birbiriyle ve toplumla olan bağını kuvvetlendirdiği görülmektedir. Bu açıdan bireylerin ulusal aidiyetleri, vatandaşlık bağı ile bağlı oldukları uluslara karşı geliştirmiş oldukları aidiyettir. Buradaki aidiyet duygusu bireyler için “Vatanımdır, milletimdir” şeklinde benimseyip diğerleriyle ortak paydada buluşmasını sağlamaktadır. Bu aidiyet duygusunun asıl hissedildiği zamanların toplum olarak zor zamanlarda daha fazla hissedildiğini söylemek mümkündür. Gündelik hayatta belki bu hissin kolayca dışarıya yansımaları zor olabilse de acı ve zor zamanlarda yüksek kenetlenmelerin yaşanması bu aidiyetin var olduğunun göstergesi olarak ele alınabilmektedir.

Bir diğ er toplumsal aidiyet çeşidi de etnik aidiyettir. Etnik aidiyeti anlamak için öncelikle etnik grubu anlamak gerekmektedir. Etnik gruplar; kendi içinde kültürel değerlere sahip olan, varlıklarını devam ettirebilen, bir etnik gruba aidiyetle ba lanan bireylerden oluşmaktadır. Aynı etnik gruba sahip bireylerden belirli kültürel davranışların gerçekleştirilmesi beklenmekte ve etnik grupların da kendilerine ait işaret, giysi, tarzları bulunmaktadır. Etnik gruba aidiyet, o etnik kimliğin gerektirdiği özellikler etrafında şekillenmekte, etnik gruplar belirli örgütsel yapılar oluşturabilmekte ve bu örgütsel yapıların oluşturmuş olduğu edimler toplumsal davranışlarla ilişkili olabileceği gibi toplumsal davranış kalıplarından uzak da olabilmektedir. Dolayısıyla etnik gruba aidiyeti belirleyen şey toplumsal süreçte oluşan farklılıklar olabilmektedir (Barth, 2001, s. 13-18). Bu açıdan bireylerin etnik aidiyetlerini gösterebilecekleri davranışları veya aidiyetlerini yaşayış biçimleri farklı şekillerde olabilmektedir.

Etnik aidiyet, bireylerin kökenlerine bağlı bir aidiyet olmaları ve bireylerin etnik kimliklerine dayanarak o toplumla, grupla aidiyet ihtiyaçlarını gidermeleridir. Etnik kimlik, bireylerin bir etnik grupla kendilerini ilişkilendirmelerine dayanmakla birlikte bireyler ortak değerlere bağlı olarak grupla aidiyetlerini giderebilmektedirler (Süverdem ve Ertek, 2020, s. 193).

Bireyler için bir diğ er toplumsal aidiyet çeşidi ise mekânsal aidiyetlerdir. “Mekânsal aidiyet, belirli bir çevreye karşı gelişen duygusal ba ” ( zt rk ve Halaç, 2020, s. 434) olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada mekânsal aidiyet ile bireyler mekânlarla belirli anlamlar atfetmekte, özellikler yüklenmekte ve bu mekânlarla pek çok durum özdeşleştirmektedirler ( etin, 2021, s. 244). Mekânsal aidiyette bireyler kendilerini mek nın bir parçası olarak görmekle birlikte mekânlar bireylere hak ve sorumluluklarını hissettirip toplumsal aidiyetlerini güçlendirebilmektedir. Böylelikle bireyler güven duygusu ile bu aidiyet hissinin pekiştirmekte ve bu hissinin de bir yaşam biçimine dönüşmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla bireylerde mekânları sahiplenme duygusu ortaya çıkmakta ve bu durum da bireylerin aidiyetlerini güçlendirmektedir (Terzi, 2021, s. 230). Bu bakımdan aidiyet mekânsal olarak ele alındığında bireylerin içine doğdukları ilk ve önemli yer, bireylerin doğup büyüdüğü evleri olarak söylenebilmektedir. Bireyler bu duyguyu doğmuş bulundukları mekânlarla giderebilmekte daha sonraları ise kendilerinin seçmiş oldukları diğ er mekânlarla ilişkilendirebilmektedirler. Bireylerin seçmiş olduğu mekânlar; çalıştığı,

okuduğu, evlendiği yerle olabilmektedir. Dolayısıyla bir şekilde bireylerin hayatlarında yer edinen mekânlar, bireylerin aidiyetlerini giderebilmek için önemli alanlar oluşturmaktadır (Mızrak, 2021, s. 122).

Mekânın ölçüsü birey olmakla birlikte mekânı tasarlayanlar ve o hissi giderenler de bireylerdir. Ortak alanlar, mekânlar bireyler üzerinde biz hissini uyandırmanın yanında bireyler ortak mekânlarla aidiyet hislerini birlikte de giderebilmektedirler. Mekânlara karşı hissedilen ait olma durumunun süreklilik arz edebilmesi aidiyetlerin sağlıklı gelişimleri açısından önemli olmakta ve mekânsal aidiyetler bireylerin güven duygularının pekişmesini sağlamaktadır. Bu açıdan mekânsal aidiyetler bireylerin toplumlarına yabancılaşmalarını ve suça yönelmelerini engelleyici özellik de gösterebilmektedir (Akbarishahabi, 2022, s. 136). Dolayısıyla mekânsal aidiyetlerin temelinde bireyler için orada kendileri gibi hissettiği, kendileri olabildikleri durumun oluşması yatmaktadır. Bireyler kendileri için bu anlamda aidiyetlerini belirli mekânlarla özdeşleştirebilmekte, oraya gittiklerinde kendileri gibi oldukları veya kendileriyle bütünleşik olarak gördükleri yerler olabilmektedir. Örneğin bireylerin ‘evim, okulum, iş yerim, köyüm’ gibi bahsettikleri yerler, ait oldukları yerler olmasının yanında bu mekânlarda bireylerin daha mutlu olması mümkün görölmektedir.

Aidiyet hissini giderildiği diğer bir toplumsal aidiyet çeşit de dinsel aidiyetlerdir. Bireyler bu noktada din temelli ortak paydada buluşabilmekte ve dinsel aidiyetlerini yerine getirebilecekleri dinsel ritüelleri bulunabilmektedir. Dinsel aidiyetlerin temelinde bireylerin manevi temellerle bir ortaklık oluşturmaları yatmakta ve aynı dine mensup bireylerin de beraber hareket etmelerini sağlayabilmektedir. Dolayısıyla bireyler ile toplumlar arasında din temelli aidiyet alanları, dayanışma ve birlik oluşabilmektedir (Alptekin, 2012, s. 65). Dinsel aidiyetlere başka bir açıdan bakıldığında, bireylerin dinlerine özgü özelliklerle aidiyetlerini giderebilecekleri ve biçimlendirecekleri yöntemleri bulunmaktadır. Örneğin, Budizm doğayla, Musevilik anneyle, Hristiyanlık ise baba ile aidiyetlerini ilişkilendirebilmektedir. Başka bir noktada bireylerin dini aidiyetlerini giderme hissi, mekânla da ilişkilendirilebildiği görölmektedir. Cami, kilise gibi mekânlar bireylerin dini aidiyetlerini pekiştirici alanlar olmakta ve dinler bireylere inançları doğrultusunda manevi değerler sunmaktadır. Dolayısıyla bu değerler dinsel aidiyetlerin temelini oluşturmaktadır (Ural, 2020, s. 53).

Dinsel aidiyetler maneviyatla, değerlerle bütnleştirilmekte ve bireylerin kendi inançları doğrultusunda aidiyetlerini yaşayabilecekleri, bağlanabilecekleri alanlar yaratabilmektedir. Bu açıdan bireyler din temelli diğerleriyle buluşabilmekte ve ortak payda içeren dayanışma ve birlik hali içerisinde olabilmektedirler. Kendi dinine mensup bireylerle karşılaşan insanlar, o insanı daha önce hiç görmemiş olsa bile kendine yakın hissedebilmektedir. Çünkü ortak paydada buluştukları dinsel aidiyetleri bulunmaktadır. Her birey kendi içerisinde aidiyetini şekillendirmekte ve yaşamaktadır. Herkesin inancı ve bunu nasıl hayatına aktardığı kendi aidiyetlerini nasıl gerçekleştirdiklerini düşündüklerine bağlı olabilmektedir.

Toplumsal aidiyet eşitleri ele alındıktan sonra kimlik kavramına ve kimliklerin benlik, kişilik kavramlarıyla olan ilişkilerine yer verilecektir. Çünkü aidiyetlerle kimlikler ilişkili kavram olarak görülmekte ve bireylere yeni alanlar sunabilmektedir. Özellikle bireylerin kimlik eşitleri bireylerin hem bireysel hem de kolektif aidiyetlerine vurgu yapabilmektedir.

2.3. Kimlik ve Kimlikle İlgili Kavramlar

Kimlik; bireylerin anlam ve tecrübe kaynağı (Castells, 2006, s. 12), bireylerin bir şekilde hayatlarının vazgeçilmez parçalarıdır (Cannolly, 1995, s. 205). Kimlikler, toplumlarda bireylerin sosyal ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Bireyler kimlik özellikleriyle bir diğeriyle ilişki ve etkileşimde bulunabilmektedirler. Başka bir noktadan bakıldığında ise kimliklerin bireylerin toplumsal ve bireysel özelliklerinin toplamından oluştuğu söylenebilmektedir (Yıldız, 2007, s. 9). Bu tanımlamalardan yola çıkılacak olursa aslında kimlik; bireylerin kendileri hakkında bilgiler içeren, kendi kişiliklerinin ortaya konulmasını sağlayan ve diğerlerinden ayıran, yeniden yeniden inşa edilen bir kavram olarak görülmektedir. Hayatta bireyler kimlikleriyle anılmakta ve kimlikleriyle var olmaktadır. Bireyler hayata dair kendi başlarına kaldıklarında, evreni anlamaya çalışmaya başladıklarında öncelikle sorgulamaya başladıkları şey, kendileri olabilmektedir. Hayatta yer edinebilmek için ilk önce bireylerin kendi kişiliklerini ve kimliklerini ortaya koymaları gerekmektedir.

Bireylerin kimlik hakkındaki ilk düşünceleri onların doğa ile ilişkilerinde ortaya çıkmıştır. Bireyler öncelikle doğa karşısında kendilerinin yerini sorgulamaya başlamış ve inançları doğrultusunda bazı varlıklara kutsal anlamlar yüklemişlerdir. Bu

varlıklara itaat etmek için dünyaya geldiklerini algılamaya başlamalarının yanında kutsal anlam atfettikleri unsurlara itaat ederek mutluluğa ulaşmak için çabalamışlardır. Böylelikle de aidiyetlerini bazı varlıklarla karşılamış ve zaman içerisinde toplumsal değişmelerle de artık aklın ön plana çıkmasıyla bireyler bilim temelli düşünmeye başlamışlardır. Dolayısıyla akıl ön planda olmaya ve bireyler de kendi varlıklarını tanımaya çabalamışlardır (Özdemir, 2001, s. 108-109). Bu açıdan bireylerin düşünceleri artık kendilerine ve var oluşa doğru sorgulamaya, kendilerini ortaya koymaya çalışmaya doğru evrilmiştir.

Toplumların özelliklerinin kimlikleri nasıl etkilediğine bakıldığında geleneksel dönemde daha durağan ve sabit kimliklerin görüldüğünü söylemek mümkündür. Bireyler kimlikleri itibariyle birbirlerinden çok yönlü farklılaşmamaktadırlar. Zaman içerisinde meydana gelen değişimlerle birlikte modern dünyanın getirdiği imkanlar ve çeşitlilikler dahilinde kimliklerin de sayılarında ve özelliklerinde farklılaşmalar yaşanmış ve kimliklerin çeşitlilikleri de artmıştır. Çünkü toplumlarda teknolojiler gelişmiş, kitlesel göç hareketleri ortaya çıkmış ve pek çok unsur kimlikleri etkilemiştir. Kimlikler çeşitlenmiş ve esnek bir hal almaya başlamıştır. Bu kadar kimlik çeşitliliğinin olduğu yerde de bireylerin kendi kimliklerini tanımlama noktasında güçlüklerle karşılaşmaya başlamışlardır (Yurttaş, 2019, s. 826).

Kimliğe bakış toplumun bulunduğu döneme göre değişebilmekte ve farklı şekillere bürünebilmektedir. Çünkü yaşanan toplumun getirileri, koşulları bireylerin hayata bakışlarını da etkilemektedir. Geleneksel toplumlarda, modern toplumlarda ve post modern toplumlarda kimliğe bakış ve kimliği ele alış değişmektedir. Geleneksel toplumda kimlik daha içe dönük ve ayrılmaz bir şey olarak ele alınmakta ve daha çok toplum merkeze alındığı için burada kimliklere bakış bireylerin dışında ve onlara atfedilen şekilde gerçekleştiği görülmektedir. Burada değişmez kimlikler olarak ele alınmakla birlikte yaşamsal koşulların değişmesiyle birlikte modern topluma ve post modern topluma geçişle birlikte bireyler ön plana çıkmaya başlamıştır. Bunun sonucunda da kimlikler zorunluluk, sabit değil bireyler tarafından inşa edilen bir hal almaya başlamıştır (Akça, 2005, s. 19). Dolayısıyla yüzyıllar boyunca pek çok konuda zamana, bilgi beceriye ve teknolojiye bağlı olarak değişimler, gelişmeler yaşanmaktadır. Toplumların kendilerine özgü kültürel kimlikleri bulunmakta ve kültürel kimliklerle ötekinin ayrımını yapılmaktadır. Burada bireylerin yaşam tarzlarıyla, kültürleriyle bir diğerinden ayırmak söz konusudur. Kimliğin temelinde

süreklilik, kapsayıcılık, bir birlik ve kendini tanıma yatmaktadır. Bireyler kimlikleriyle tanınabilmekte ve süreklilik gösterebilmektedir (Larrain, 1994, s. 197-198).

Bireylerin kendileri biricik varlıklar olmakta ve kimliklerin çeşitliliklerinin artmasıyla da bir bireyin birden fazla kimliği bulunabilmektedir. Bireyleri biricik yapan özelliklerin toplamı kimlikleridir. Kimlikler dışarıdan bakıldığında görülebilen, sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş bir şey ifade etmemektedir. Dolayısıyla bireyler yeniden bir kimliğe sahip olurken bazı kimliklerinden de vazgeçebilmektedirler. Bireylerin devlete bağlılıklarını bildiren kimliklerinden sanal kimliklere kadar pek çok kimliği bulunmaktadır. Bu açılarından bakıldığında bireylerin kim olduğu, kimlerden olduğu, nereden olduğu gibi sorulara verdiği yanıtlar pek çok özellikler içermekle birlikte bu soruya verdikleri cevaplar da bireylerin kimliklerine işaret etmektedir (Nas, 2022, s. 72). Bireyler evde bir anne, okulda bir öğretmen, ülkesinde bir vatandaş olabilmektedirler. Bu özellikler bireyler için onları oluşturan özelliklerin toplamı olmakla birlikte bu özellikler bireyler hakkında bilgiler içermektedir.

Kimlik, bireylere özgü özellikleri ortaya koymaktadır. Kimlikle bireyler birbirlerinden farklılaşmakta ve bireye özgü olan özelliklerin toplamı kimliği oluşturmaktadır (Aşkın, 2007, s. 213). Bireyler kendilerinden bahsetmeye başladıklarında aslında kimliklerinden bahsetmektedirler. Bireyler kendi kimliklerini ifade ederken kendilerinin inşa ettiği özelliklerinin yanı sıra onlara olan farklı bakış açılarını da ortaya koyabilmektedir (Demir, 2022). Bireyler kendi kimliklerini açıklarken sadece kendi düşüncelerini değil çevresindeki insanların ortak çoğunluklarıyla bireylere atfettikleri özellikleri itibariyle de açıklayabilmektedirler.

Bireylerin doğumlarıyla elde ettikleri nereye, hangi mahalleye, hangi ile, hangi aileye, hangi ırka, hangi dine ait olduğunu gösteren verili kimlikleri bulunmaktadır. Bunlar bireylerin aidiyet gruplarını ortaya koymakta ve bireylerin kim olduklarını, nereden geldiklerini, nereye gittiklerine işaret etmektedir. Bireylerin artık yavaş yavaş kendilerini ve aidiyetlerini sorgulamaya başladıkları zaman olarak ön plana çıkan dönem gençlik yıllarıdır. Gençlik yıllarında bireyler kimliklerini öğrenmeye, içselleştirmeye hatta inşa etmeye çalışmaktadırlar. Bireylerin kendi kimliklerini sorgulama evresi uzun süreçte gerçekleşebilmektedir. Çünkü kimliği inşa etme süreci uzun bir süreçtir. Bu süreçte bireyler artık verili kimliklerle değil de gerçekten kim olduklarıyla ilgilenmeye başlamakta ve kimlikler artık inşa edilen kimliklere evrilmektedir (Şimşek, 2002, s. 33-34). Diğer bir noktadan bakıldığında, bireylerin

doğuştan getirmiş olduğu verili kimlikleri yani bağlı bulunduğu aile, cemaat, toplum, etnik grup tarafından verilmiş kimlikleri onlara aidiyet alanları yaratırken ben ve benden olmayanı ortaya koyduğu için hem bütünleştirici hem de dışlayıcı özellikler gösterebilmektedir. Bunun yanı sıra sonradan kazanılmış olarak elde etmiş olduğu anne, baba, öğretmen, hoca, polis gibi kimliklikleri de bulunabilmekte ve bu kimlikler sonradan kazanılmış olduğu için bir noktada bireyler bu kimliklerden daha kolay vazgeçebilir ya da bırakabilmektedirler (Güleç, 2002, s. 66-67).

Doğuştan getirilen kimlikler zorunlu olarak oluşmuş olup bireylerin kendilerinin tercih etmelerinin sonucunda oluşmamaktadır. İçerisine doğulan kültürü, toplumu bireyler kendileri seçmemekte ve bu doğrultuda da belirli dine, ulusa, kültüre bağlı olarak doğmaktadırlar. Örneğin bireyler Çerkes, Yahudi, Müslüman gibi belirli özellikleri, kültürel dayanakları olan özelliklere sahip olarak doğabilmektedir. Bu kültürel unsurlar bireyin hayatının önemli bir bölümü teşkil etmekte ve o kültürel bağlamlara göre yetiştirilmektedir. O doğulan inanç doğrultusunda, kültürel kökler çerçevesinde bireyler sosyalleştirilmekte, yaşam biçimleri belirlenmekte ve sosyal davranışlar öğretilmektedir. Bu süreçte bireylerin kendi kültürleri çerçevesinde kendi kimliği oluşmakta ve kimliğin tercihten çok kendi kökenlerine bağlı olarak bir zorunlulukla benimsenmiş olduğu görülmektedir (Tok, 2003, s. 83). Dolayısıyla bireylerin kimlikleri çeşitli olabilmekle birlikte bu kimliklerin bazıları verili olarak bireylerin doğumlarından kendilerine verilmekte bazıları ise de bireylerin zaman içerisinde kendilerinin inşa edilebilmektedir. Bireylerin kökenleri itibariyle getirmiş oldukları kimliklerine kıyasla zaman içerisinde kendilerine ekledikleri özellikleri belirli tercihler neticesinde oluşabilmekte ve daha esnek özellikler gösterebilmektedir.

Kimlik konusu düşünürlerin de üzerinde çalıştığı konuların başında gelmektedir. Çünkü kimlik, bir bireyin yaşamında etkili olan bir unsur olmakla birlikte bireylerin kişiliğini ortaya koymayı sağlamaktadır. Bireyler kimlikleriyle tanınmakta ve kimlikler bireylerin hayat boyunca anılacakları kişiliklerinin temelini oluşturmaktadır. Hayatı bireylerin doğumlarından başlayarak ölümlerine kadar evrelerde inceleyen ve yetişkinliğe geçiş aşamasında bireylerin çözmesi gereken kimliğe karşı kimlik karmaşasının olduğunu ortaya koyan Erikson'dur.

Erikson (2014) bireylerin doğumlarından ölümlerine kadar olan süreci sekiz evrede tanımlamıştır. İlk evreler bireylerin gelişimini destekleyen evreler olmakta, sonraki evreler ise yaşamın zorluğu karşısında bireyleri ayakta tutmaya yardımcı

olmaktadır. Bu evrelerde bireyler çatışmalar içerisinde bulunmaktadırlar. Bu çatışmaların sağlıklı bir şekilde atlatılması da bireylerin gelişim açısından sağlıklı bireyler olmasını sağlamaktadır. Örneğin ilk evre temel güvenliğe karşı güvensizlik evresidir. Bu evrede bebekler doğduklarında itibaren güvende olduğunu hissetmek istemekte ve burada verilmeyen güven duygusu bireyin ileriki yaşamlarına edebilmektedir. Dolayısıyla bebek büyüdüğü zaman sevgisiz bir birey olmasına ve bunun hayatının her alanına etki etmesi söz konusu olabilmektedir. Bu çatışmaları sağlıklı atlatabilmek bireylerin mutlu bireyler olmaları için önemli görülmektedir. Erikson'un evreleri⁴nde konu itibarıyla ele alınacak olan ve bireylerin yetişkinliğe geçiş evresinde ön plana çıkardığı evre kimliğe karşı kimlik karmaşasıdır.

Erikson (2014, s. 163)'a göre, doğuştan bireylere verilmiş olan isimler doğrultusunda bireylerin varlıkları onaylanmakta ve böylelikle de diğerlerinden ayrılmaktadır. Özellikle yetişkinliğe geçiş şamasında bireyler çeşitli rollere girerek kendine uygun olanı bulmaya çalışmakta ve yetişkinliğe geçiş aşamasındaki bireyler bu keşif sürecinde gerçek anlamda kim olduklarını ortaya koymaya çabalamaktadırlar.

Erikson (2014) gençlik yıllarında kimliğe karşı kimlik karmaşasını, yetişkinliğe geçişi ön koşulu olarak kabul etmektedir. Ergenlikten itibaren başlayan ve yetişkinliğe geçene kadar geçen süreçte bireylerin bu çatışmayı çözmesi gerekmektedir. Bu çatışmanın tamamlanması için kişiliğin oluşması için çok önem arz etmektedir. Bu dönemde kimliğini kazanamayan birey diğer dönemlerde bunun olumsuz sonuçlarını görebileceği gibi sıraların birbirini takip eden bir şekilde ilerlemesi sebebiyle de diğer gelişim dönemlerinin bir anlamı olmayabilmekte ve bireyin yaşamı boyunca karşısına çıkabileceği sonuçları olabilecektir. Kimliğin kazanılması ve geliştirilmesi yetişkinliğe geçişte kişiliğinin tam olarak oturabilecek zeminin hazırlanmasını sağlayabilmektedir (Kuşat, 2003, s. 48). Bu açıdan bakıldığında kimlikleri inşa etmek ve kim olduklarına dair verebilecek bir cevapların bulunması, bireyleri diğerlerinden ayıran özelliklerinin farkında olmalarıyla anlam kazanmaktadır. Kendilerine dair buldukları cevaplar gerçekten kişiliklerini yansıtırsa bu aşamayı sağlıklı bir şekilde atlatıp bundan sonraki evreye geçebilmelerini

⁴Erikson (2014)'un evreleri sırasıyla şu şekildedir: Temel güvene karşı temel güvensizlik evresi, özerkliğe karşı kuşku utanç evresi, inisiyatifte karşı suçluluk evresi, azime karşı yetersizlik evresi, kimliğe karşı kimlik karmaşası evresi, yakınlığa karşı soyutlanma evresi, üretkenliğe karşı durgunluk evresi, içsel bütünlüğe karşı umutsuzluk evresi.

sağlamaktadır. Bundan sonraki evrelere geçmek için ve sağlıklı gelişim gerçekleştirebilmek için evrelerin uygun şekilde yerine getirilmesi gerekmektedir.

Kimlik edinme süreçlerine sosyolojik açıdan bakıldığında ise ergenlik, yetişkinliğe geçiş süreleriyle sınırlı olmadığı görülmektedir. Çünkü toplumsal yaşamda bireyler birçok durumla; göçle, meslek değiştirme, ülke değiştirme gibi karşılaşabilecekleri için bu durumlar bireylerin kimliklerine de etki edebilmektedir. Sosyolojik açıdan ele alındığında kimliğin inşa edilen bir süreç olan özelliği daha fazla ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla kimlik, devam eden bir süreçte şekillenen bir olgudur. Ergenlikle bireyler kimlik arayışına veya sorgulamaya başlasalar da kimlikleri zaman içerisinde değişebilmekte ve çeşitlenebilmektedir (Şimşek, 2002, s. 34). Bu açıdan bakıldığında kimlikler bulunan zamana, yere göre değişebilmekte ve zamanın değişimleri olduğu için bu durumlar bireylerin kişiliklerine ve kimliklerine etki edebilmektedir. Bu duruma bir örnek vermek gerekirse; birey kendisini önceleri çok asabi, sinirli bir kişilik yapısına sahip olarak tanımlayabilirken zaman içerisinde yaş aldıkça artık kendisini sakin, umursamaz bir şekilde de tanımlayabilmekte ve bu durumda değişkenliğe vurgu yapılabilmektedir.

Kimlikler içerisinde bireylere özgü pek çok özelliği barındırmaktadır. Bu nedenle sadece etiketlemelerden ibaret olarak kimliğin ele alınması doğru olmamaktadır. Bireylerin kendilerini ele alışları ve algılayışları, çevresel koşullar zamanla değişiklik gösterebilmektedir (Bilgin, 2007, s. 301-302). Dolayısıyla değişim her alana etki ettiği gibi bireylerin kimliklerine de etki edebilmektedir.

Kimlik, bir betimleme ifadesi ile bireyin aidiyetine vurgu yapmaktadır (Şan ve Akyiğit, 2021, s. 151). Bu açıdan kimlik aidiyet kavramıyla iç içe olan bir kavram olarak ele alınabilmekte ve kimliğin aidiyet ile çatışmasından kurgulandığı söylenebilmektedir (Bauman, 2017, s. 30). Kimlikler bireylerdeki aidiyet hissini gidermektedir. Özellikle bireyler farklı durumlar içerisinde kaldığında ve aidiyet seviyesinde düşüklük yaşadığında en yakın kolektif kimlikle bu ihtiyacını gidermeye çalışmaktadırlar. Bireyler kendilerindeki aidiyet ihtiyacını giderdikleri ve kendilerini değerli hissettikleri noktada kolektif kimliklerden uzaklaşarak bireysel kimliklere yaklaşmaktadırlar. Kimliklerin benzerlikler ve farklılıklar üzerinden tanımlanması benzerliğin aidiyet hissini kuvvetlendirmesi açısından, farklılık ise biricikliği ifade etme açısından önemli görülmektedir. Her bireyin bireysel kimlikleri tecrübelerle

oluşmakta ve bu durum da öznellik içerdiği için bireyler birbirlerinden ayrılmaktadırlar (Pamuk, 2014, s. 90).

Kimlik kavramı için benlik ve kişilik kavramlarını ele almak gerekmektedir. Çünkü benlik, kişilik ve kimlik kavramları bazı durumlarda birbirleri yerine kullanılabilmektedir. Bu açıdan aralarındaki ilişkiyi ve farkı ortaya koymak önemlidir. Kimlik; kişilik ve benlik kavramlarıyla ilişkili olup bu kavramların bütünleşmesiyle oluşan ve daha kapsamlı olarak ele alınabilecek bir kavram olarak bilinmektedir.

Öncelikle benlik kavramına bakılacak olunursa benlik; bireylerin kendilerine ben neyim ya da ne yapabilirim gibi sorular sorarak bu sorulara anlamlı cevaplar bulmaları ve kendilerinin farkında olmalarını ifade etmektedir (Aslan, 1992, s. 11). Benlik, bireylerin kendilerini ele alış biçimleri (Özoğlu, 1975, s. 94) şeklinde ele alınabilmekte ve bireylerin benliklerini ele alışlarına da hem kendi düşünceleri hem de çevrelerindeki bireyler etki edebilmektedir (Aslan, 1992, s. 7).

Bireylerin kendilerini ele alışlarını ortaya koymak, kendini tanımlamalarından ve kendi varlıklarını anlamalarından geçmektedir. Kendi kimliklerini ve kişiliklerini sağlıklı bir şekilde ortaya koyan bireyler kendi benliklerini algılama konusunda daha geçerli ifadelerde bulunabilmektedirler. Benlikler de kimlikler gibi zaman içerisinde farklılaşabildiği için yeniden yapılandırılabilen bir özellik göstermektedir (Giddens, 2010, s. 103-105). Bu nedenle benlik için canlı, değişebilen, dinamik bir kavram denilmektedir. Benliğin ele alınışı, ortaya konusu zamana bağlı olarak an be an değişebilmektedir. Bunlardan dolayı benlik; bireylerin yaşamlarında karşılaşmış oldukları olaylardan, var olan rollerinden ve yeni edinen rollerinden kısacası her türlü değişimlerden etkilenen bir kavram olarak görülebilmektedir (Tosun ve Akıncı, 2016, s. 29).

Kimlik kavramını anlamak için ele alınması gereken kavramlardan biri de kişiliktir. Kişilik, bireylerin kimliklerinin içinde yer alan ve kimlikle bütünleşen bir kavram (Aşkın, 2007, s. 213) olmakla birlikte bireylerin yaşamı hissetme, algılama ve düşünme konusunda alışık oldukları yoldur (Magnavita, 2016, s. 16). Kişilik, bireylerin kendilerine has özelliklerinden oluşmakla birlikte bireylerin ön plana çıkan ve belirgin olan özelliklerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla bireylerin kendilerine özgü olan tutumları, davranışları ve tutarlı olan özelliklerinin bütünü bireylerin kişiliklerini oluşturmaktadır (Köroğlu ve Bayraktar, 2010, s. 3).

Kişilik kavramı için tutarlılık özelliği önemli görülmektedir. Çünkü tutarlı davranışlar kişiliğin belirginleşmesini sağlamaktadır. Bir bireyin kişiliğini tanımlarken o böyledir ya da şöyledir denildiği zaman o bireyin kişiliği hakkında zihinde oluşan tutarlılıkla oluşmuş yargılarda bulunmaktır. Bireylerin davranışlarının tutarlı olması kişiliği hakkında ön plana çıkan özelliği göstermekte ve aynı durumlarda nasıl davranacağı hakkında bilgi içermektedir. Bugün herhangi bir durumla karşılaştığında bir birey nasıl tepki veriyorsa başka zaman oluşacak benzer durumda da aynı tepkiyi vermesini beklenilmektedir (Burger, 2006, s. 23). Genel olarak çok sosyal birinin başka zaman da sosyal bir birey olması ya da yardımsever birinin başka zaman da yardımsever biri olması ön görülmektedir. Bireyler için her günleri birbirine uyacak diye bir kural olmamakla birlikte istisnalar hariç genel olarak özellikler gösteriyorsa başka zaman da o şekilde davranılması beklenir. Çünkü o özellik artık o bireyi tanımlayıcı bir özellik haline almıştır Bu açıdan bireylerin bir diğeri için zihinlerinde oluşan kişilik özellikleri o bireyin o özelliği genel olarak hayatına yaymasından kaynaklanmaktadır.

Bireyler belirli olaylarla karşılaştıklarında verdikleri tepkileri başkalarına anlattıklarında karşı tarafın ‘bu tepkine hiç şaşırmadım, senden böyle bir tepki beklerdim’ dediği zaman aslında o kişinin karakterinden, kişiliğinden bahsetmektedir. Çünkü herkes olaylar karşısında farklı tepkiler verebilmekte lakin kişileri tanıyan bireyler tanıdıkları kişilerin karşılaştıkları durumlarda nasıl tepkiler verebileceklerini bilmektedirler. Çünkü o özellikler bireylerin kişilik özellikleri haline gelmiştir. Bu açıdan da bakıldığında kişilikler; bireylerin kendilerini nasıl algıladıkları, çevrelerindeki onları nasıl algıladıkları ve olaylar karşısında genel olarak nasıl tepki verdikleri etrafında şekillenmektedir (Lelord ve André, 2000, s. 9-10).

Bireylerin mutlu olmaları yaşadıkları çevreye ve topluma olumlu şekilde etki edebilmektedir. Dolayısıyla bu ilişki karşılıklı belirleyici bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bireylerin mutlu olmadığı yerlerde başkalarına da yararları olmayabilmektedir. Çünkü bireylerin başkalarına yararları olabilmesi için öncelikle kendilerine yararlarının olması gerekmektedir. Bu açıdan mutluluk öncelikle bireylerin kendilerine bağlı olmakta daha sonra ise yaşadığı çevreye ve topluma bağlı olmaktadır. Bireylerin mutlu olabilmelerinin için sağlıklı kişilik gelişimi geçirmiş olmaları gerekmektedir. Kişiliğin gelişimi için bireylerin özverilerde bulunması, kendi iradelerini ortaya koyabilmeleri gerekmektedir (Aslan, 1992, s. 7). Bu açıdan

bakıldığında bireylerin mutlu olabilmeleri için kendilerinin farkına varabilmeleri, hayattan ne istediklerinin bilincinde olmaları ve yaşadıkları toplumdan ne beklediklerini bilmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla mutlu ve sağlıklı bir yaşam sürebilmek için öncelikle bireylerin kendilerini tanımaları gerekmektedir.

2.4. Benlik ve Kişilikle İlgili Kuramlar

Benlik ve kişilik kavramlarından yola çıkarak bireylerin kimlikleri hakkında bilgilere sahip olunabilmektedir. Çünkü bireylerin kendilerini ele alış biçimleri ve kişilik özellikleri kimlik kavramının özelliklerini içermektedir. Bu açıdan benlikten yola çıkarak kimlikler inşa olabilmektedir (Bilgin, 1994, s. 224-225). Yaşam benlik üretme süreci olmakla birlikte benliğin üretilmesi de bireylerin günlük yaşamlarıyla ilişkileriyle şekillenmektedir. Benlik bireylerin kendilerinin ortaya koyduğu bir durum olması sebebiyle doğuştan gelen benlik tanımlamalarında bireyler bulunamamakta ve zaman içerisinde bilgi birikimin oluşmasıyla benliklerini şekillenmektedirler. Bu açılardan bakıldığında benlik, bireysel tanımlama olarak ele alınsa da toplumsal etkileşimin bir sonucu olabilmektedir (Demir, 2020, s. 232). Bu açıdan bireylerin benliklerini ifade etmeleri kendilerini tanımaya başlamalarından itibaren daha sağlıklı sonuçlar verebilen ve zaman içerisinde de bireylerin kendilerini nasıl ifade ettiklerinin değişmesinden de etkilenen dolayısıyla da değişebilen bir kavram olarak görülebilmektedir. Çünkü bireylerin zaman içerisindeki tecrübeleri hem kendilerine yeni bir şeyler katabilirken bir yandan da onlardan bir şeyleri götürebilmektedir.

Kişilik kavramına bakıldığında ise bazı düşünürler çevrenin belirleyici etkisinin olduğunu savunurken bazıları da kalıtımın belirleyici olduğu üzerinde durmaktadır. Herkesin kendisine özgü kişilik özellikleri bulunmakta ve bazı düşünürler de yaşamın ilk yıllarını kişilik gelişimi için önemli görmekte ve bireylerin hayatları üzerinde önemli etkilerinin bırakabileceğini savunmaktadırlar (Özdemir vd., 2012, s. 587). Bu açılardan bakıldığında toplum ve genetik yapı birbirleriyle ilişkili olarak kişilik özelliklerinin bütünü oluşturduğu bilinmekle birlikte toplumlar değiştikçe bireylerin kişilik özellikleri de değişebilmektedir (Emiroğlu, 1977, s. 114). Burada kişiliklerin çevre ve kalıtımın katkılarıyla şekillendiği düşüncesi yatmaktadır. Bu noktada Freud bu düşüncede farklılaşmaktadır. Freud, bireylerin kişilik gelişimlerinde özellikle yaşamlarının ilk yıllarındaki süreçlerin etki ettiğini söylemektedir.

Kişilik açısından bakıldığında ön plana çıkan kuramlar genel başlık itibarıyla şu şekildedir: psikanalitik yaklaşım, davranışçı yaklaşım, bilişsel yaklaşım, hümanist yaklaşım ve varoluşçu yaklaşımdır. Bu yaklaşımlara kısaca değinmek gerekirse öncelikli olarak psikanalitik yaklaşım, bireylerin geçmiş yaşantılarının önemli olduğunu belirtmekle birlikte asıl olarak bireylerin bebekliğinde ve çocukluğunda yaşadıkları büyüdüğündeki kişiliğini oluşturduğunu açıklamaktadır. Davranışçı yaklaşım, asıl olarak bireylerin davranışlarıyla ilgilenmekle birlikte bireylerin kişiliğine etki eden unsurun daha çok çevrenin olduğunu ileri sürmektedir. Başka bir deyişle davranışçı yaklaşımda bireylerin kişiliğini dışarıdan gelen uyaranlar oluşturmaktadır. Bilişsel yaklaşım, zihinsel süreçlerin bireylerin kişiliğine etki ettiğini ileri sürmekle birlikte kişilerin deneyimleri ve tecrübeyle düşüncelerini şekillendirdiğini bunun da kişiliğe etki ettiğini savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre kişiliğin oluşumu, bireyin içsel süreçleriyle çevrenin bir ürünüdür. Hümanist yaklaşım, bireylerin değerli olduğunu ön plana çıkaran bir yaklaşım olmakla birlikte her bireyin doğuştan kendini gerçekleştirme yöneliminde ilerlediğini kabul etmektedir. Bu yaklaşımda ön plana çıkan durum, bireylerin çocukluk yaşantısının kişiliğinin üzerinde etkili olduğunu inkâr etmeyerek daha fazla etkili olan unsurun bireylerin çocukluktan sonraki yaşantısının ve deneyimlerinin olduğudur. Son yaklaşım ise varoluşçu yaklaşımdır. Varoluşçu yaklaşıma göre önemli olan şey kişilerin özüdür ve bu öz de bireylerin her gün yaşadıklarıyla yeniden biçimlenebilmektedir. Başka bir deyişle bireyler her gün yeniden kendisini keşfetmekle birlikte her gün özlğinde değişiklikler meydana getirebilmektedirler. Bu açıdan bakıldığında da bireylerin çocuklukta yaşamış oldukları durumlar bireylerin kişiliğine etki etmemektedir (Sayar ve Dinç, 2009, s. 98-106).

Sembolik etkileşimcilik yaklaşımının öncü isimlerinden olan Mead de kişiliğe ve benliğe yönelik açıklamalarda bulunmuştur. Mead, kişiliğin gelişiminde çevrenin önemine dikkat çekmekle birlikte benliği ve kişiliği oluşturmada bireyler için başkalarının onları nasıl gördüğü de etkili olmaktadır (Zencirkıran, 2017, s. 92). Mead daha çok benlik oluşum sürecinde toplumsal yapının önemine değinmektedir. Bireyler yaşadıkları ve aidiyet geliştirdikleri yerlerden kendilerinden benliklerine kattıkları özellikler olmaktadır (Mead, 2017).

Freud'un kuramlarında yaşamlarının ilk yıllarının bireylerin kişilik gelişimlerinde belirleyici olduğunu ifade etmektedir. Bireyler farkında olmadan

bebeklik ve çocukluk yaşantılarında bazı durumları bilinç dışına itmekte ve bu durum bireylerin ileriki yaşamlarındaki kişiliklerine etki etmektedir. Freud kişilik üzerine farklı açılardan bakarak topografik, yapısal ve psikoseksüel kişilik kuramlarını geliştirmiştir (Freud, 2002). Kişilik kuramlarından olan psikanalitik yaklaşımın öncü isimlerinden Sigmund Freud'un kişilik kuramına ve benlik denildiğinde akla gelen ilk isimlerden olan George Herbert Mead'i kuramı sonraki başlıklarda daha ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

2.4.1. Sigmund Freud Kişilik Kuramları

Sigmund Freud (1856-1939) psikanalitik kuramların öncüsü olarak kabul edilmektedir. Freud kişiliğin gelişimini açıklamak için kuramlar geliştirmiş ve bu kuramlar genel olarak üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar: topografik kişilik kuramı, yapısal kişilik kuramı ve psikoseksüel gelişim kuramıdır (Aydın, 2010, s. 6-7).

Freud'un topografik kişilik kuramlarında öne çıkardığı kavramlar bilinç, bilinç öncesi ve bilinçdışı kavramlarıdır. Bilinç, algıya dayanan bir kavram olmakla birlikte bireyler için durumların farkında olma anlamına gelmektedir. Bireylerin algıda olarak, bilinçlerinin farkındayken yapmış oldukları şeyler bilinç kavramı üzerinde açıklanmaktadır. Freud'un daha fazla yoğunlaşmış olduğu kavramlar bilinç öncesi ve bilinçdışı kavramlarıdır. Bunlardan ilki birey bilinç durumundan çıksa bile gizli olarak hafızasında tuttuğu ve bir zaman sonra tekrar ortaya çıkabilecek durumlar için ifade edilen bilinç öncesi kavramıdır. Bilinç öncesi kavramı bireylerin şu an farkında olmadığı lakin biraz çabayla veya düşünmeyle tekrar farkında olabilecekleri durumları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu konuya örnek olarak anılar verilebilmektedir. Çünkü anılar bir zamanlar bilinçli halde meydana gelmekle birlikte bir süre sonra tekrar bilinçli hale gelebilmektedir. Bilinç dışı ise bastırılmış kavramıyla açıklanan ve ona dayanan bir kavramdır. Bireylerin bilinç halinde uzaklaşsalar bile tekrar bilinç haline getiremediği durumları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bireyler yaşamlarının özellikle ilk yıllarında pek çok durumu bilinç dışına itebilmekte ve bunların kendilerinin farkında olmasalar bile ileriki yaşamlarında kişilikleri üzerinde etkileri görülebilmektedir (Freud, 2002). Bu noktada Freud'un ifade ettiği şekilde bakıldığında bilinç dışı kavramı bireylerin kişiliklerine daha fazla etki eden bir kavram olarak görülmektedir. Çünkü Freud, bireylerin yaşamlarının ilk yıllarındaki elde ettikleri, ne kadar çabalasalar da farkına varamayacakları unsurların var olduğunu ve bunların

bilinç dışına itildiğini, bu bilinç dışı özelliklerinin de kendisini bireylerin davranışlarında göstereceğini vurgulamaktadır.

Freud'un yapısal kişilik kuramında ön plana çıkardığı kavramlar id, ego ve süperegö kavramlarıdır. Bu kuramını topografik kuramından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Burada ego, id ve süperegö birbirlerinden keskin biçimde ayrılmamakla birlikte idin haz ilkesine dayandırmaktadır. İd, bireylerin ilkel denilebilecek yönlerini, tutkularını oluşturmaktadır. Buna karşılık ego ise bireyler için bilinç, mantık ve sağduyu kısımlarını oluşturmaktadır. Ego, belirli koşullarla idden gelen isteklerini yerine getirmeye çalışmakta ve ego, süperegö ile id arasında denge sağlama konumundadır. Süperegö bireylerin daha çok dış çevrenin gözünden bakmasını ve vicdanlı olmayı sağlamakla birlikte bireylerin ahlaki yönünü oluşturmaktadır. Bireylerin sağlıklı kişilikler geliştirebilmeleri için bu üç kavramın da dengeli ve uyum içerisinde çalışması ve egonun bu dengeyi sağlaması gerekmektedir (Freud, 2002).

Psikoseksüel gelişim kuramlarında Freud her dönemde hazzın belirli bölgelerde toplandığını savunmaktadır. Hazzın toplandığı bölgeler itibarıyla de yerine getirilmeyen durumlar söz konusu olduğunda da belirli saplanmalarla karşılaşabilmektedir. Freud'un psikoseksüel gelişim döneminde beş evre bulunmakla birlikte bu evreler şu şekildedir (Charrier, 2018, s. 59-80):

1-Oral Dönem: Bu dönem bireylerin yaşamlarının ilk iki yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde haz ağız bölgesinde toplanmaktadır. Bebek emme refleksiyle doyuma ulaşmaya çalışmaktadırlar. Yaşamın ilk ayları emme refleksiyle bu dönemde haza ulaşmakta ve bu dönemin sonlarına doğru ise ısırma davranışları da gösterebilmektedir. Bu dönemde ailelerin bebeklerle teması, sevgisini hissetmesi bebeklerin sağlıklı gelişimleri için önemlidir. Bebekler için bu dönemdeki örneğin süttten kesilmenin uzaması oral dönem saplantısına neden olabilmekle birlikte ilerleyen yıllarda da kendisini bireylerin kişilik gelişimlerinde etki edebilmektedir.

2-Anal Dönem: Bu dönem iki ve dört yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde haz anüs bölgesinde toplanmıştır. Bu dönemde aile tarafından verilen tuvalet eğitimleri önem arz etmektedir. Ailelerin bu eğitim sırasındaki sabırlı veya sabırsız oluşlarına göre çocuklar davranış geliştirmekte ve bu aşamada çocuklar saldırgan tavırlar geliştirmektedir. Bu nedenle de ailelerin yaklaşımları özerkliklerine engel olmadan

çocuğun kendi varlığını ortaya koyma çabasına destek şeklinde gerçekleşmelidir. Bu açıdan da bakıldığında buradaki tutumlar neticesinde oluşan durumlar bireylerin kişilik gelişiminde etkilerini ilerleyen yaşlarda gösterebilmektedir.

3-Fallik Dönem: Bu dönem dört ve altı yaş aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde haz cinsel organlarda toplanmıştır. Bu dönemde odipus karmaşası ve elektra karmaşası görülmektedir. Bu karmaşada çocuk karşıt cinsten olan aile bireyelerine hayranlık ve sevgi duygusu hissederken aynı cinsten olduğu aile üyesine ise düşmanlık veya kıskançlık besleyebilmektedir. Bu karmaşaların yaşanması doğal olmakla birlikte kişilik gelişimi için de gerekli bir evredir. Bu dönemde olan sevgi ve saldırganlık arasındaki çatışma sağlıklı bir şekilde aşılma durumu olmazsa o zaman döneme saplantılar gerçekleşebilmekte ve de bireylerin ileriki yaşlarındaki kişiliğine yansımaları olabilmektedir.

4-Gizil Dönem: Bu dönem altı yaştan ergenlik dönemine kadar olan aralığını kapsamaktadır. Bu dönemde çocuklar için toplumsallaşma alanlarına artık okullar da dahil olmaya başlamakta ve bu dönemde toplumun kabul ettiği davranış biçimlerine olan çatışmaların arttığı gözlemlenmektedir. Bu dönemde bir önceki dönemi gereklilikleri olan cinsel duygular artık arka plana itilmiş çocuklar kendi hemcinsleriyle iletişim kurmakta ve onlarla sosyalleşmeye devam etmektedirler.

5-Genital Dönem: Bu evre ergenlik dönemini kapsamaktadır. Bu dönemde derin fizyolojik değişimler yaşanmaktadır ve bununla birlikte bir önceki dönemde bastırılmış olan cinsel duygular tekrar gün yüzüne çıkmaktadır. Burada artık bireyler karşı cinse ilgi duymaya başlamaktadırlar. Ailelerle çocukların arasında çatışmalar gözlemlenebilmekte ve bu dönemde ailelerin çocuklarına göstermiş oldukları davranış şekilleri katı ve sert ise de bireyler psikolojik anlamda bunalımlara girebilmektedir.

Freud'un psikoseksüel evrelerinde saplanmalar meydana gelirse bireylerin ilerleyen yaşlardaki kişiliğinde etkileri gözlemlenebilmektedir. Saplanmaların olmaması için bireylerin ihtiyaçlarının doğru ve sağlıklı bir şekilde karşılanması gerekir. Örneğin, oral dönemde haz ağız bölgesinde toplandığından dolayı saplanmalarda bu bölgelerde görülmekte ve bu durumun yansımaları olarak tırnak yeme, alkol içme şeklinde kendisini gösterebilmektedir. Anal dönemde bireylerin tuvalet eğitimlerinden dolayı saplanmaların oluşması bireylerin çok düzenli veya pis, pasaklı olarak özellikler göstermesine neden olabilmektedir (Aydın, 2010, s. 9).

2.4.2. George Herbert Mead’ın Benlik Kuramı

Benlik, bireylerin zaman içerisinde inşa ettikleri bir yapıya sahip olmakla birlikte bireylerin toplumsallaşma süreçleriyle diğerleriyle etkileşimlere girerek gelişim göstermektedir. Bireylerin benliklerinin oluşumu deneyimler dâhilinde şekillenmekte fakat her deneyim de bireylerin benliklerine etki etmeyebilmektedir. Bireylerin benliklerine deneyimlerini katabilmeleri için dışarıdan bir gözle kendilerine bakmaları gerekmektedir (Mead, 2017, s. 165-168).

Benliğin gelişiminde iki aşama bulunmaktadır. Bu aşamaların ilkinde bireylerin yaşamış oldukları toplumdaki bireylerin kendilerine nasıl davrandıkları ve diğerlerinin birbirlerine nasıl davrandığıyla ilgilidir. İkinci aşaması ise bireylerin yaşamış olduğu toplumun genel tavırlarıyla oluşmaktadır. Bireyler böylelikle toplumdan doğrudan veya dolaylı olarak deneyimler oluşturmaktadır. Bu deneyimleri de benliğin yapısına katmakta ve bireyler böylelikle toplumsal yapının özelliklerini bireysel benliklerine dönüştürmektedir (Mead, 2017, s. 183-184).

Benlik toplumsal deneyimler neticesinde oluşmakta ve bir çeşit insanların kendilerini bilmesidir. İnsanların toplumsal gruplar içerisinde karşılaştığı durumlar neticesinde önceden ne yapacağını bilmesi ve ne söyleyeceğini bilmesi benliğini bilmesinden ileri gelmektedir. Benliğin ne kadarının iletişime sokulacağı, duruma göre değişmekle birlikte buna karar vermek de bireylerin toplumsal deneyimlerine bağlıdır. Bireyler benliklerinin bütüncül yapısını ait oldukları toplumda oluşturmaktadırlar. Bireyler bazı durumlarda benliklerini bölebilenin yanı sıra burada “sosyal ben” ve “ferdi ben” olmak üzere iki benlik ortaya çıkmaktadır (Mead, 2017).

“Ferdî ben” bireylerin kendilerini özdeşleştirmiş oldukları benlikleridir. “Ferdî ben” diğerleriyle ilişkilerinde bireyin organizmasının vermiş olduğu tepki neticesinde oluşmaktadır. “Sosyal ben” bireylerin başkalarına olan tavırlarıdır. Başka bir deyişle bireylerin genel olarak tavırları sosyal benlerini oluşturmakta ve ferdi benleriyle de bu durumlara tepki vermektedirler (Mead, 2017, s. 197). Ferdî ben bireylerin bir durumla karşılaştıklarındaki verdikleri tepkileri içermektedir. Bu tepkileri bireyler bir zaman sonra fark edip bunu deneyim olarak adlandırmaktadır. Bireyler diğerleriyle olan ilişkilerinde kendilerinde tepki şeklinde gösterilecek bütün tavırlar kendilerinde bulunmakla olmakla birlikte bu tavırlar da bireylerin sosyal benini oluşturmaktadır. Bireylerin o anki tepkileri ise ferdi benleri olarak adlandırılmaktadır (Mead, 2017, s.

197). Bireylerin benliklerinin oluşumunda ve gelişiminde sosyal ben ve ferdi ben önemli parçalarındandır. Bireylerin yaşamış oldukları toplumlar onlara belirli bakış açıları ve tavırlar sunmasının yanında bu durumlar da bireylerin benliklerine etki etmektedir. Bireylere olan başkalarının bakış açıları ve kendilerinin kendilerini ele alışları benliklerini oluşturmakla birlikte grup içerisinde aidiyet geliştirebilmek için başkalarının tavrını da alması gerekmektedir. Geleneksel davranış kalıpları onların sosyal benini oluştururken, kendi kişilikleriyle o anki vermiş oldukları tepkiler de ferdi benliklerini oluşturmaktadır (Mead, 2017, s. 217).

2.5. Kimlik Çeşitleri

Kimlik bir özdeşlik hali olmakla birlikte temelde bireysel ve toplumsal (kolektif) olarak ikiye ayrılmaktadır (Göker, 2015, s. 89). Bireyler kimliklerini ifade ederken kendilerini bir şeylerle, özelliklerle özdeşleştirerek açıklanmaktadırlar. Bu öznellik ve şahsa özgülük de bireysel kimliği ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında bireysel kimlik; kişinin şahsi özünü içeren, kişinin toplumdan ayrılan özelliklerini ön plana çıkaran kimlikleridir. Toplumsal kimlikleri ise o toplumda yaşayan bireylerin ortak ülkü, simgelerde birleşmeleri ve ortak amelleri, hedefleri, kaygıları paylaşmasından oluşmaktadır (Coşkun, 2003, s. 6).

Kimlik çeşitlerinin ilki olan bireysel kimlikler, bireyler için özel bir kimliği ifade etmektedir. İkinci kimlikleri ise kolektif kimlikleridir. Kolektif kimlikler yaşadıkları toplumun özellikleriyle oluşan kimliklerdir. Her birey bu iki kimliği de taşımaktadır. Genel olarak bir benzetme yapılması gerekirse, bireysel kimlikler bireylerin ciltlerine benzemekte, kolektif kimlikler ise bireylerin giymiş oldukları elbiselere benzeyebilmektedir (Söylemezoğlu, 2011, s. 84). Dolayısıyla bireylerin bireysel kimlikleri birbirinden oldukça farklılaşırken kolektif kimlikleriyle de ortak paydada buluşabilmektedirler.

Kimlik, bireysel ve kolektif olarak inşa edilmesinde bireyin bağlılığının, aidiyetinin zayıf ya da güçlü olması etkindir. Kolektif kimlikler, bireysel kimliklere göre daha sağlam temeller üzerine inşa edilmektedir. Dayanışma, birlik duygusu sağlaması itibarıyla bireysel kimliklerin şahsiliğine nazaran daha kuvvetli kimlikler olarak ele alınabilmektedir. Özellikle post modern dönem itibarıyla bireysel kimlikler daha fazla ön plana çıkmakla birlikte bireysel kimlikler esnek, kırılğan bir yapıya sahip

olduğu söylenebilmektedir. Toplumların özellikleri itibariyle daha fazla ön planda olan kimlik çeşidi bulunabilmektedir. Modern toplumla birlikte bireysellik ön plana çıktığı için bunun sonucunda bireysel kimlikler de birinci konum haline gelmiştir. Geleneksel toplumlarda ise kolektif kimlikler daha ön plana çıkmakta ve ortak paydani önemli olduğu güçlü aidiyetler bulunmaktadır (Özdil, 2017, s. 387). Bireyler birden fazla kimliğe sahip olabilmektedirler. Kendi özelliklerinden oluşan ve onları şahsi özellikleriyle bir diğerinden ayıran kimlik çeşidi olduğu gibi bir topluluk olarak ortak paydada buluşulan, toplum olarak bizi diğer toplumdan ayıran kimlikler bulunmaktadır. Bu noktada kimliklerin çeşitleri ve içerdikleri sonraki başlıklarda incelenecektir.

2.5.1. Bireysel Kimlik

Kimlik duygusu giderilmeyi bekleyen bir ihtiyaçtır. Çünkü bireyler kim olduklarını, nasıl biri olduklarını bilmek istemektedirler. Bu bilme durumu bireyler için bir anlam bulma arayışı, hayat felsefesi oluşturma ihtiyacıdır. Bu açıdan bakıldığında kimlikler bireylere hayat felsefesi oluşturmalarına katkı sağlamakta ve anlam arayışlarının artık anlam kazanmasına etki etmektedir. Özellikle ergenlik dönemiyle birlikte bireyler kim olduklarını sorgulamaya başlamaktadırlar. Bu sorgulamayı sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilen bireyler iç huzura kavuşmuş olacak ve toplumuna katkı sağlamaya başlayacaklardır. Çünkü daha kendilerini tanımayan birinin yaşadığı topluma da fayda vermesi mümkün görülmemektedir. İç huzura erişmiş bireyler toplumla da barışmaktadırlar. Bunun aksi durumu söz konusu olduğunda ise bireyler hayatta bocalayabilmekte ve mutsuz olabilmektedirler (Kuşat, 2003, s. 52). Bu açıdan bakıldığında bireylerin kim olduklarına cevap bulabilmeleri ve kendilerini tanımaları önemli görülmektedir.

Bireysel kimlikler bireylerin yaşamlarında önem teşkil etmektedir. Çünkü bireysel kimlikler içerdiği özellikler itibariyle bireylerin davranışlarına etki etmektedir. Kişilerin kendilerini bilmelerine ve tanımlarına yardımcı olmakta ve bireysel kimlikler, bireylerin kişiliklerinin oluşmasını sağlamaktadır. Yaşamda bireyler neyin kendilerine uygun olacağını, neyin olamayacağını ya da kimlere yakın veya kimlere uzak kalacağını bireysel kimlikleri sayesinde belirlemektedirler (Vatandaş, 2021, s. 552). Dolayısıyla bireyler kendilerini tanıdıkları için ne tür kişilikteki insanlarla anlaşacağını veya anlaşamayacağını da bilebilmektedirler. Bu

açından bireysel kimlikler, bireylerin yaşamlarına etki etmektedir. Kendilerini tanımayan bireyler diğerlerini tanıma ihtiyacı hissedemeyebilmektedirler. Bireylerin öncelikle kendilerini tanımaları ve daha sonra da bu doğrultuda kendilerini gerçekleştirebilmek için adımlar atabilmeleri gerekmektedir.

Bireysel kimlikler kolektif kimlikleri de içine almaktadır. Çünkü bireysel kimlikler kolektif kimliklerin bireylere sunmuş olduğu özellikleri, sorumlulukları ve rolleri yerine getirirken biçimlenmektedir. Bireysel kimlikler hiçbir zaman tam anlamıyla tamamlanamayan, daima inşa edilen bir yapıya sahip olabilmektedir. Çünkü bireysel kimlikler bulunan zamana ve olaylara göre farklılıklar içerebilmektedir. Kolektif kimliklerin sunmuş olduklarını yerine getirse de bireyler durumlara göre farklı tavırlar geliştirebilmektedirler. Bu açıdan bireysel kimlikleri ifade ederken net ifadelerin kullanılmaması gerektiği görülmektedir (Pamuk, 2014, s. 89-90).

Bireysel kimlik, bireyler için çok sayıda kimliğin tek bir kişide toplanmasıdır. Bireylerin birden fazla kimliği bulunabilmekte ve bu kimlikler bireylerin “ben”ini oluşturmaktadır. Bireysel kimlikler bu noktadan bakıldığında özerkliği ve bireylerin kendilerini ortaya koymalarını sağlamaktadır. Bireysel kimliklerin özünde orijinallik, teklik, biriciklik yatmaktadır. Çünkü her bireyin ortak kimlikleri olsa da her bireyin kendi bireysel kimlikleri farklı özellikler gösterebilmektedir. Bu tekliğin ve biricikliğin ayırımına varan bireyler kendi değerlerinin de farkında olabilmektedirler (Bilgin, 1994, s. 240-241).

Bireysel kimlikler değişen, dönüşen ve esnek yapıya sahip olması, zamana karşı daha dirençsiz kimlikler olduğunu göstermektedir. Çünkü zaman; tecrübe ve deneyimleri beraberinde getirmekte ve bireylere olgunluk getirmektedir. Bu durumlar çerçevesinde “ben” her zaman aynı “ben” olarak kalamayabilmektedir. Zaman içerisinde her şey değişebilir; sevilen, sevilmeyen şeyler, unvanlar, roller. Değişen koşullar bireylerin kimliklerine de etmekte ve değiştirebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında toplumsal kimliklere göre bireysel kimlikler daha hızlı değişebilen bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkün görülmektedir.

Diğer bir değinilmesi gereken nokta ise bireysel kimlikle benlik kavramı arasındaki ilişkidir. Bireysel kimlikler benlikle ilişkili görülmektedir. Çünkü bireysel kimlik, bireylerin benliklerinin bilincinde olmasını gerektirmektedir. Bireysel kimlikler daha çok bireylere verili şekilde elde edilen bir şey değil aksine bireylerin

kendilerinin inşa etmeleri sonucunda oluşan bir kimlik olarak görülmektedir. Bireysel kimlik için bireyin özelliklerinin farkında olması, kendi kişiliklerine oturtması ve bu özelliklerin devamlılığını sağlamaları gerekmektedir (Giddens, 2010, s. 74). Dolayısıyla burada bireysel kimlikleri ifade etmek için bireylerin benliklerinin farkında olmaları gerekmektedir.

Bireysel kimliklere daha sosyolojik açıdan bakmak ve ele almak gerekirse; toplumsal yaşamda bazı kimlikler bazı zamanlarda daha ön plana çıkmakta ya da zamanla daha geri plana itilmektedir. Bu açıdan bakıldığında toplumun yapısı, bireyler üzerinde etkileyici özelliğe sahiptir. Örneğin, geleneksel toplumlarda ve modern toplumlarda daha ön plana çıkan kimlikler farklılaşmaktadır. Geleneksel toplumlarda bireysel kimliklerin daha geri plana itildiğini ve asıl önemli olan çevreyle uyumlu olan kolektif kimlikleri olduğunu görülmektedir. Geleneksel toplumlarda bireysel kimlikler düşüncesi daha zayıftır. Bunlara karşılık ise modern toplumdaki önce insan düşüncesi bireysel kimlikleri daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Bireyler kendi iradeleriyle belirli kimliklere sahip olup ya da bazı kimliklerden vazgeçebilmektedir (Nas, 2022, s. 71). Bu noktada bireysel kimlikler modern toplumla beraber daha ön plana çıkan bir olgu olduğu görülmektedir. Modern toplumda bireyler birbirlerinden bireysel kimlikleriyle ayrılmakta ve toplumdaki aidiyetleri sağlama noktasında iş bölümü temelli hareket etmektedirler. Bireyler iş bölümleri sayesinde bütünleşmektedirler. Modern toplumda ortak işler yerine daha fazla bireysel uzmanlaşma temelinde bireylerin birbirlerinden farklı iş alanları olduğu gözlenmektedir (Özdil, 2017, s. 391). Bu açıdan bakıldığında bireysel kimliklerin geleneksel toplumlarda daha ön plana çıkmayan özellikler gösterdiği, büyük ölçüde bireylerin ortak işleri yaptıkları ve daha homojen özelliklerin bulunduğu kolektif kimliklerin var olduğunu söylemek mümkündür. Zaman içerisinde elde edilen bilgi ve birikimler farklı alanlar yaratmış ve bireyler de kendi kimlikleri itibarıyla birbirlerinden daha fazla farklılaşmışlardır.

2.5.2. Kolektif Kimlikler

Toplumlar ve toplumsal gruplar mutlaka kendilerine özgü kolektif kimlikler oluşturmaktadır. Kolektif kimlikler toplumlarda genel olarak üç özellik temelinde şekillenmektedir. Bu özellikler şu şekilde ele alınabilmektedir: Bütünleştirici özelliği, ayrıştırıcı özelliği ve etkileşimli özelliği. Kolektif kimliklerin etkileşim ve ilişki içermesi kaçınılmaz bir durum olarak görülmektedir. Burada etkileşimli ilişkiden

kastedilen; bireylerin toplumla olan ilişkileri, toplumların diğer toplumlarla olan ilişkileridir (Göker, 2015, s. 90). Bu özellikleri itibariyle bireyler toplumlarında kolektif kimlik temelinde bütünleşmekte ve diğerleriyle de kolektif kimlikleri itibariyle farklılaşmaktadır.

Kolektif kimlikler biz ve ötekinin ayrımını yapmayı gerektirmekle birlikte bir grup bilincinin var olmasını ön koşul olarak görmektedir. Herhangi bir sosyal sınıfa, dine, ulusa karşı aidiyetler temelinde oluşan kolektif kimlikler, farklılıklar temelinde şekillenmektedir. Çünkü “biz” diğeri varken anlamlı olur, herkes “biz”ken diğeri diye bir şey söz konusu olmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında kolektif kimlikler, bireylerin kendilerini ait hissettikleri yere bağlılığa işaret etmektedir. Bu bağlılıklarını da bireyler farklı göstergelerle somutlaştırabilmekle birlikte kolektif kimlikler bireylerin değerlerine bağımlı olduğunu söylemek mümkündür (İnaç, 2016, s. 3-4). Bu açıdan kolektif kimlikler, bireylerin toplumlarına karşı aidiyet bilinci geliştirmesini sağlamaktadır. Bireyler kendi toplumlarını ve diğer toplumları toplumsal kimlikleri sayesinde tanımaktadırlar. Dolayısıyla toplumsal kimliklerle bireyler yaşama katılmakta ve bu doğrultuda davranışlarda bulunmaktadırlar (Özdemir, 2001, s. 108).

Kolektif kimliklerin en önemli özelliği geçmişe dayanmasıdır. Çünkü kolektif kimlikler geçmişin getirilerine, geleneklerine, inançlarına bilgilerine yaslanmakta ve ortak bir bellek üzerine inşa edilmektedir. Dolayısıyla kolektif kimlikler bireylerin daha çok genel özellikleri itibariyle diğerleriyle bütünleştikleri kimlikleridir. Kolektif kimliklerin birçok özelliği bulunmakla birlikte bu özelliklerin temelinde aidiyetin yer aldığı görülmektedir. Burada söz konusu olan durum birçok insanın yaşadığı toplumları, inançları, kökenleri vasıtasıyla ortak paydada buluşulmasıdır. “Ben Türküm” denildiğinde bireyler hem aidiyet alanlarına vurgu yapmakta hem de diğerler kendi gibi olanlarla bütünleştiği kimliklerini ifade etmektedir. Başka bir açıdan bakıldığında ise her birey için aidiyet alanları ortak olsa da herkes aynı düzeyde aidiyetini yaşamamaktadırlar. Çünkü burada aidiyetliğin öznelliği ön plana çıkmaktadır. Ortak aidiyet ekseninde ortaya çıkmış dahi olsa bir bireyin grup aidiyetine olan bağlılığıyla bir diğerinin aidiyetini ele alış şekli ve bunu yaşama şekli farklı olabilmektedir. Kolektif kimliklerin temelinde farklılık görülmektedir. Kolektif kimlikler diğerleri varken anlamlı olmakla birlikte belirli toplumlar tarafından içselleştirilen anıların bütünü kolektif kimlikleri oluşturduğu gözlemlenmektedir (Bilgin, 1994, s. 53-54). Bağlı doğulan, aidiyet geliştirilen kabile, klan, etnik gruplar

tarafından şekillenmekle birlikte kolektif kimlikler de çeşitlilik göstermektedir (Vatandaş, 2012, s. 552). Temelde birçok kolektif kimlik bulunmakla birlikte genel olarak daha fazla ön plana çıkan kolektif kimlik çeşitleri şu şekilde sırlanabilmektedir: Etnik kimlik, dinsel kimlik ve kültürel kimlik.

Kolektif kimlik çeşitlerinden ilki etnik kimliklerdir. “Eski Yunancada “halk” anlamına gelen “ethnos” sözcüğünden türetilen etnisite, atalara ait ortak mirasla karakterize edilen bir topluluktan geldiğine inanan kimseleri ifade etmektedir. Bu haliyle “ethnos”, ortak kökenden, akrabalıktan kaynaklanan kültürel birliğe uygun düşmektedir” (Kurubaş, 2008, s. 13). Etnik kimlik bir inşa sürecini kapsamakla birlikte modern bir olgu olmakta ve ulus-devlet ilişkisinde farklı kimliklerin bir araya gelmesinde rol oynayabilmektedir. Böylelikle etnik kimlikler dayanışmayı sağlamakta ve bazı durumlarda ayrıştırıcı rol de üstlenebilmektedir. Çünkü soy, ırk gibi kavramlar üzerinden toplumsal anlamda kargaşaya sebebiyet verebilmektedir (Yanık, 2013, s. 230-231).

Etnik, kültürel ve ırksal temeller bakımından ortak insanları kapsamaktadır. Kimlikler burada diğerinden ayrılmak ve kendilerini ortaya koymak temelinde inşa edilmektedir. Bu açıdan bireyler bulunduğu grupla diğer grupları etnik temeller nitelikleriyle ayırt ederek bir aidiyet duygusu geliştirmektedirler. Kolektif olarak biz duygusu geliştirip o yönde kendi kimliklerini tanımlamada kullanmaktadırlar (Bilgin, 1994, s. 56-57). Etnik kimlik bireyler için ortak kökenle ilgili olmakta ve bireyler bu durum üzerinden biz duygusunu hissetmektedirler.

Etnik gruplar genel olarak azınlıkta olan gruplardır. Etnik gruplar toplumun genelini yansıtmayan, bazı özellikleri itibariyle toplumdan ayrılan, sahip oldukları değerleri, sembolleri, ritüelleri ve dilsel özellikleri itibariyle toplumdan farklılıklar gösteren toplumsal gruplar olmakla birlikte etnik gruplar temelde kendilerine özgü bir geçmişleri ve soyları bulunmaktadır. Bazı etnik gruplar tamamen toplumlarından soyutlanabilirken bazı etnik gruplar ise uyum sağlama özelliği gösterebilmektedir. Azınlıkta kalan etnik gruplar toplumlarda dışlanma ve soyutlanmaya karşılaşılabilmekten dışında kendi içlerinde de bu durum bütünleştirici ve dayanışmayı arttırıcı özellik teşkil edebilmektedir. Bu açılardan bakıldığında etnik gruplar kendilerine özgü kimlik oluşturmakta ve toplumun genelinden uzaklaşan kimlikler geliştirmektedir (Göker, 2015, s. 97).

Kolektif kimlik çeşitlerinden biri de dinsel kimliklerdir. Din, toplumların kolektif kimlikleri için önemli bir olgu olarak ele alınabilmekte ve din, hem bireysel hem de kolektif olarak bireyler için etkili olmaktadır. Din, bireylerin yaşamlarına etki eden bir unsur olmasının yanı sıra pek çok bireyin farklı coğrafyalardan, etnik gruptan veya kültürden gelseler dahi o bireyleri ortak paydada buluşturacak bir kavramdır. Din bu açıdan bütüncül bir etki yaratmakta ve bireylerin kolektif kimliklerini oluşturmaktadır (Göker, 2015, s. 101). Din, dünyaya anlam verilmesini sağlamak ve bu anlam verme ile aidiyet duygusunu şekillendirip kimlikleri oluşturmaktadır. Bireyler kendilerini ortaya koyma ihtiyacını giderme noktasında bazı kurumlardan yardım alarak kendileri için tanımlamalarda bulunmakta ve kimliklerini şekillendirmektedirler. Bu kurumlardan biri de din olarak görülmektedir. Dini kimlikler bireyleri belirli inanç birliklerine katmakta ve böylelikle o topluluğun bir parçası haline gelmelerini sağlayabilmektedir (Özdil, 2017, s. 394-395). Din, kimliği aidiyet çerçevesinde bütünleştirerek şekillendirmekte, bireyleri topluluk bilincine itmektedir. Dolayısıyla din, bireylerin ortak inançları doğrultusunda bireylerle bütünleştirerek kolektif bir kimlik oluşturmaktadır (Ertürk, 2012, s. 79).

Din ve kimlik arasında yakın ilişki bulunmaktadır. Din, toplumların kültürlerinin aktarılmasında önemli olan unsurlardan olarak görülmektedir. Öncelikle din; bireylerin kendi değerlerini, hayata bakışlarını etkilemekte ve bireyler yaşadıkları toplumdaki bireylerle din temelli etkileşimler kurarak ortak paydada buluşup bütünleşebilmelerini sağlamaktadır. Din, bireyler için evreni anlamada ve algılamada bir bakış açısı temin etmektedir. Bu açıdan din, kimlik ve aidiyet duygusu kazandırmada da önemli bir işleve sahip olmaktadır. Bu bağlamda din bireylere kim olduklarını ve nereden geldiklerini hatırlatma görevi üstlenmektedir (Coşkun, 2003). Bu açıdan din, bireylere belirli hayat görüşleri sunmakta ve bireyler dinleri neticesinde diğerleriyle bütünleşip kendilerine aidiyet alanları bulabilmektedirler.

Dünyada birçok dine mensup bireyler bulunmakla birlikte her din kendine özgü farklı özellikler içermektedir. Din konusu inanlar açısından farklı yorumlamalarla ele alınabilmektedir. Aynı dine mensup bireyler olsalar dahi dinlerin kendi içlerinde mezheplere ayrılması sebebiyle dinsel kimlikler de çeşitlenebilmektedir. Bireyler hem biz ve onlar ayrımı yapabilirken hem de kendi içlerinde de mezhepler ayrımı yapıp dinsel kimliklerini oluşturabilmektedirler. Bu duruma örnek verilmesi gerekirse; İslami kimliğin de kendi içerisinde Sünni, Şafi veya Alevi gibi çeşitleri bulunmakta ve

mezhep olarak da Hanefi, Şafi, Maliki, Hanbeli gibi alt dinsel kimlik çeşitleri bulunmaktadır (Pamuk, 2014, s. 68-69).

Din de etnik, milli, kültürler kimliklerde olduğu gibi içerisinde hem bütünleşmeyi hem de dışlanmayı içermektedir. Bireyler din etrafında kimlikler edinirken diğerlerinden de bu şekilde ayrılıp dışlanabilmektedirler. Din temelli ayrıştırmalar veya küçük görmeler ya da tam tersi değerli ve yüceltmeler görülebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında din bireyler arasında farklılıklar içeren kimlikler ortaya koyulmasını sağlamaktadır. Bazı toplumlarda genel olarak kabul edilen dinsel kimliklere uymayan dinsel kimliklerin yayılması problemler doğurabilmektedir (Göker, 2015, s. 102). Dolayısıyla bazı kolektif kimlikler hem bütünleşme yaratabilirken hem kendinden olmayana da dışlamaya sebebiyet verebilmektedir.

Bir diğer kolektif kimlik çeşidi ise kültürel kimliklerdir. Kültürel kimlikleri açıklamak ve anlamak için öncelikle kültür kavramına değinilmesi gerekli görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında kültür; bireylerin üretmiş oldukları alışkanlıklar, gelenekler, eğilimler, tutumlar, hayata dair üretilen anlamlar gibi her türlü şeyi içermekte (Pamuk, 2014, s. 75), aynı zamanda bireylerin ve grupların kurumsallaşmış hiyerarşilere bağlamaktadır (Swartz, 1997, s. 11). Başka bir tanıma göre ise kültür, bireylerin ürettikleri her şeye denmektedir (Kneller, 1977, s. 257).

Bireylerin doğuştan getirmiş oldukları öğrenilmemiş davranışları olduğu gibi sonradan tecrübe ile kazandıkları öğrenilmiş davranışları da bulunmaktadır. Doğumdan itibaren bireyler hayatı öğrenmeye başlamakta ve bu öğrenmeleri kendi yaşadıkları toplumun özellikleri tarafından şekillenmektedir. Bu açıdan bakıldığında toplumun özellikleri ve yaşam biçimleri, davranış biçimleri, kendilerine ait olan her özellik o toplumun kültürünü oluşturmaktadır. Bu kültür de bireylere o toplumun bireyleri tarafından aktarılmaktadır. Her toplumun kendilerine has kültürleri bulunmakla birlikte bu açıdan toplumla birey arasında karşılıklı bir etkileşim sonucunda oluşmaktadır (İlbars, 1980, s. 1). Bu temelde kültür, bireyler için çözülmesi gereken problemleri çözmeye yardımcı olmaktadır. Çünkü kültür, bireylerin fiziksel ve biyolojik gereksinimlerini karşılamak için yol gösterebilmekte ve bunu yaparken toplumdaki kurumları kullanabilmektedir. Bu kurumlar her toplumda farklılık göstermektedir. Çünkü her toplumun kültürü kendine özgü olmakla birlikte problemleri giderme noktasında da farklılıklar ortaya çıkarabilmektedir. Kültürün

varlığı evrensel bir durum olmasının yanında bunun kendi içerisindeki yapısı her toplumda farklı özellikleri içerebilmektedir. Bu farklılıkları kendilerine özgü olan danslarında, şarkılarında, masallarında, dillerinde, hayat tarzlarında görülebilmektedir (Erdentuğ, 1978, s. 6-7).

Kültürün genel hatlarından bahsedildikten sonra kültürün kimlikle ilişkisini açıklanabilmektedir. Toplumlarda bireyler kültürel özellikleriyle kimlik edinebilmekte ve bu kimlik bireyin kültürüyle ilişkisinin bir görünüm kazanmasını sağlayabilmektedir. Kültür aslında bireylere kendisini göstermek için kimlik vermekte ve bu kimlikle bireyler kendilerini tanımlamakta dolayısıyla başkalarına karşı da tanıtmaktadır (Ak, 2018, s. 18). Kültürel kimliğin ortaya çıkışının ve adlandırılmasının kökeni Aydınlanma Çağı'na dayanmakta ve kültürel kimliği ortaya koyan Batı Avrupalılar olduğu görülmektedir. Biz ve ötekinin ayrımında kullanılan kültürel kimliği Batı Avrupalılar öteki kavramını, Batı Avrupa'dan olmayanlar için kullanmaya başlamışlar ve kendilerini merkeze koyup diğerlerini de kendilerinden ayırt etmek için kullanmışlardır (Larrain, 1995, s. 195). Dolayısıyla kimlikler, kültürel farklılaşmalar temelleri üzerine inşa edilmekte ve yaşanan toplum biçimine göre de farklı şekillere bürünmektedir. Geleneksel toplumlardaki kimlikler genellikle bireylerin dışında, başkaları tarafından belirlenmekte ve daha durağan bir hal almaktadır. Modern toplumlarda yavaştan bireyler ön plana çıkamaya başlamış ve bireysel kimlikler, tercihi kimlikler ön plana çıkmıştır. Postmodern toplumlarda ise bireyler açısından kimlikler aşırı fazlaşmaya ve parçalanmış kimlikler olarak ortaya çıkar hale gelebilmiştir (Gezer Oğuz, 2020, s. 1507). Kültür zamana karşı direnç gösteren bir kavram olmasına rağmen teknolojinin bu kadar ilerlemesi, yaşadığın toplumun boyutlar atlaması, ilerlemesi sebebiyle kültüre verilen önemi de değiştirebilmekte ya da yeni kültürler benimsenebilmektedir. Kültürel kimlikler, bireyleri ortak paydada buluşturması itibariyle kolektif kimliklerden bir tanesidir.

Kimlik tanımlamaları yaparken esasen bahsedilen temelle kültürel farklılıklar ortaya konmaktadır (Akça, 2005, s. 19). Kùltürler, toplumların kimlikleri olarak ele alınabilmektedir (Demir, 2011, s. 154). Dolayısıyla kimliğin sadece kişisel özellikleri bulunmamakla birlikte toplumsal kimlikler de bulunmaktadır. Bireyler kendilerini kişisel ve toplumsal özellikleriyle bir diğerine tanıtmakta ve toplumsal noktasında kültür devreye girmektedir (Nar, 2019, s. 73). Bu noktadan bakıldığında kültürel kimlikler hem inşa edilen hem de içselleştirilen kimlikler olduğunu söylemek

mümkündür. Çünkü bireyler için geçmişlerinden gelen kültürel özellikleri var olmasının yanında bireyler bu özellikleri içselleştirip kültürel kimliklerini şekillendirirken bir yandan da kendisi özne olarak kültürel kimlikleri inşa etmeye devam etmektedir (Pamuk, 2014, s. 78).

Larrain (1995, s. 212)'e göre, bireysel kimlikleri ortaya koyarken belirli özelliklerden faydalanılmakta ve bu özellikler kişinin bağlı olduğu grubun, milliyetin, ırkın, sınıfın, kökenin özelliklerini içermektedir. Bu özellikler de bireyi tanımlarken aynı zamanda bağlı olduğu kültür hakkında bilgi vermekte ve böylelikle kültürel kimlikler ortaya çıkmaktadır. Başka bir görüşe göre ise, kimlikler kültür temelli şekillenmeler yaşamaktadır. Aslında Türk, Sırp, Müslüman, Yahudi derken kültürel kimliklere atıfta bulunulmakta ve bireyler kendi özelliklerini bilerek, geçmişlerine ve kökenlerine bakarak ortak bir benlikle bireyler kendileri hakkında tanımlamalar yapmaktadırlar. Bu noktalarda değinilen durum kültürel kimlikler olabilmektedir (Tok, 2003, s. 69-70). Bu açıdan kültürel kimlikler, bireylerin kökenlerine, geçmişlerine işaret edebilmekte ve bireylerin kendilerinin de hayattaki gelişimler neticesinde yeni kültürel özellikler ekleyebilmektedirler.

3. GENÇLİK VE GENÇLİĞE SOSYOLOJİK BİR BAKIŞ

3.1. Toplumsal Bir Kategori Olarak Gençlik ve Gençliğin Önemi

Genç, geçmişten getirdiği alışkanlıkları ve geleceğe dair beklentileri olan kişidir (Şener, 2012, s. 11). Çocukluk döneminden çıkıp yetişkinliğe adım olarak ele alınan gençlik dönemi, bireylerin pek çok alanda gelişim ve dönüşüm yaşadıkları dönemi kapsamanın yanı sıra bireylerin hayata hazırlandıkları dönemdir (Yıldız, 2013, s. 13). Gençlik dönemi, öncelikle bireylerin biyolojik ve duygusal değişimler yaşadıkları, bağımsızlaşmaya başladıkları, değişimlerin hızlı yaşandığı bir döneme işaret etmektedir (Özbay ve Öztürk, 1992, s. 12).

Gençlik dönemi; bireylerin fiziksel ve ruhsal değişimler yaşadıkları, arkadaşları ve ilgili gruplarla daha fazla sosyalleşmeye başladıkları, kişiliklerini ve kimliklerini büyük ölçüde kazandıkları dönemdir (Karataş, 2001, s. 153). Bu açıdan gençlik döneminin her anlamda değişimlerin yaşandığı, çalkantılı bir döneme işaret ettiğini söylemek mümkündür. Bu dönemde bireyler, çocukluktan sıyrılıp yetişkinliğe geçmekte ve pek çok açıdan kendilerini ortaya koyamaya çabalamaktadırlar.

Gençlik tanımlamaları biyolojik, sosyolojik ve psikolojik olarak farklılaşmaktadır. Biyolojik açıdan gençlik; bireylerin ergenliğe girmeleriyle birlikte fiziksel gelişimlerinin tamamlandığı evreye kadar olan süreç olmakta ve belirli yaş aralığını kapsamaktadır. Psikoloji açısından gençlik; bireylerin daha fazla ruhsal durumlarının değişimleri sebebiyle bir kriz dönemine işaret etmektedir. Sosyolojik olarak ise gençlik, bireylerin toplumsal faktörlerle şekillendikleri ve karmaşık bir dönem olarak ele alınmaktadır (Çapçioğlu, 2014, s. 59-60). Sosyolojik açıdan bakıldığında bir bireyi genç olarak tanımlayacak bir yaş sınırı bulunmadığı görülmektedir. Gençliğin başlangıcı olarak kesin bir yaş sınırı olmadığı gibi gençliğin bitişinin ve yetişkinliğe geçişin de bir kesin yaş sınırı bulunmamaktadır. Bu açıdan bakılırsa gençlik için sadece yaklaşık bir zaman dilimi verildiği görülmektedir. Toplumlarda bireylerin yetişkin olarak kabul edilmesi için belirli özellikleri taşıması gerekmekte ve bu özellikler toplumdan topluma değişkenlik göstermektedir. Bu özellikler; aileden ekonomik olarak bağımsızlık kazanmış olmak, üniversiteden mezun

olmuş olmak, evlenmek, askerliğini yapmış olmak şekillerinde olabilmektedir (Kulaksızoğlu, 1990, s. 134).

Genç olarak bir kişi bazı toplumlarda eğitimine hala devam eden, henüz eline mesleğini almamış bireyleri tanımlamak için kullanılmaktayken bazı toplumlarda ise henüz ekonomik bağımsızlığını elde edememiş, ailesine bağımlı olan kişilere denmektedir. Kültürel ve yöresel özellikleri itibariyle de bireyleri erişkin olarak ele almak farklılaşabilmektedir. Çünkü bir köy genci ile kent genci arasında erişkin kabul edilme kıstasları farklı olabilmektedir. Kentteki bireye göre köydeki birey daha önce erişkin kabul edilmektedir. Askere gidip gelmiş biri yirmili yaşlarında artık erişkin olarak kabul edilebilirken aynı yaşlarda daha öğrenimine devam eden kentteki birey henüz gençliğinin başında kabul edilebilmektedir (Söylemezoğlu, 2011, s. 90). Dolayısıyla her toplumda genç olarak nitelendirilen bireylerin özellikleri farklı olabilmekle birlikte bazı erken yaşlarda belki çocuk denilecek yaşta bireyleri genç yetişkin olarak ele alıp toplum tarafından belirli roller ve sorumluluklar atfedilmektedir. Özellikle insan ömrünün uzun olduğu toplumlarda genç olarak ele alınan bireyler uzun bir yaş aralığını kapsayacak şekilde ele alınabilmektedir.

Gençler; toplumların en dinamik, canlı, atılgan bireyleridir. Bu özellikleri itibariyle de toplumları geleceğe taşıyabilecek olan bireyleri de onlar olmaktadır. Gençlik dönemi, bireylerin fiziksel gelişiminin hız kazandığı bir dönem olsa da bu yıllardan sonra fiziksel gelişim hızını yitirse de manevi gelişimler hayat boyu devam etmektedir. Gençliğin manevi gelişimlerinde kastedilmek istenen şey; bireyin psikolojik, ruhsal gelişimleridir (Erkal, 1987, s. 357-358). Gençlik döneminin psikolojik ve ruhsal gelişimleri; cinsel duygunun uyandığı ve geliştiği, kimlik arayışının ve benlik oluşumunun yaşandığı, bağımsızlık duygusunun geliştiği, sosyalleşmelerin gerçekleştiği, dini bilincin uyandığı bir dönem olması şeklinde sıralanmaktadır (Gündüz, 2020).

Genç yaşadığı toplumun özellikleri itibariyle şekillenen, bu özellikleri geleceklere taşıyabilecek olan ve toplumsal sorunlardan etkilendiği kadar toplumsal gelişmeye katkılar sağlayacak olan bireylerdir. Gençler toplumlar için yarınların umudu olan ve toplumların gözbebeği olması gereken kısımdır. Toplum gençlerini ne kadar anlarsa ve onları en iyi şekilde yetiştirirse gençler de toplumlarına o kadar faydalı bireyler haline gelebilmektedir (Gürses ve Gürses, 1997, s. 47-48). Bu açıdan gençleri anlamak toplumların gelecekleri açısından önemli görülmektedir.

Gençlik döneminin gelişiminde sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi ve sağlıklı bireyler olabilmeleri için ailesel veya toplumsal konulu karşılanması gereken ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar, gençler için yok edilemeyen veya ertelenemeyen ihtiyaç özellikleri göstermektedir. Bu ihtiyaçlar temelinde en önemli görülen ihtiyaç; korunma ve güvenme ihtiyaçlarıdır. Gençler güvendiği ve dışarıya karşı korunabildiği toplumda yaşamak istemektedirler. Bireyler temel ihtiyaçlarını karşılayabildikleri yerde toplumsal fayda için çabalayabilmektedirler. Gençler için arkadaşlık ilişkileri de daha önemli hale gelmektedir. Bu açıdan aidiyet duygusu aileden farklı alanlara kaymaktadır. Dolayısıyla da arkadaşlık gruplarına katılma, duygusal ihtiyaçları artmaktadır. Aidiyet duygusunun aileden arkadaşlara kaymasıyla genç birey kendisine, kendi benliğine saygı duyulmasını beklemekte ve bu dönemde daha fazla artan özgürlük ihtiyacına cevaplar bulmak istemektedir (Şener, 2012, s. 48-49). Ait olma isteği, toplumda yer edinebilme arzusu, bağımsızlık duygusu, kişilik ve kimlik oluşturma süreci bireyler için gençlik döneminde gerçekleştirmesi gereken unsurlardır.

Genç, bireyselleşme ve toplumsallaşma sürecinde olan kişidir. Bireylerin toplumdan beklentileri olduğu gibi toplumun da bireylerden beklentileri vardır. Gençler toplumların kendilerinden istediklerini ve yaşadığı toplumun kurallarının neler olduğuna dikkate alarak bu konularda kendisine uygun olanları kendi açısından değerlendirerek benimsemektedirler. Bu konuda tamamen toplumu reddetmemekte aynı zamanda da tamamen de boyun eğmemektedirler. Bu açılardan bakıldığında aslında hem bireyselliğini ortaya koyarken hem de yaşadığın toplumun gerektirdiklerini sağlamaya çalışırken gençler zorlanabilmekte ve gelgitler yaşayabilmektedirler. Sağlıklı bir şekilde toplumsallaşma sürecini atlatan bireyler de yaşadıkları topluma fayda sağlayacak, üretici ve yaratıcı bireyler olmak için çaba sarf edecek kişiler olabilmektedirler (Söylemezoğlu, 2011, s. 91).

Toplumda gençlerin önemi büyük olmakla birlikte genç bireyler toplumun temelini oluşturmaktadırlar. Bireyler bu dönemde inişler, çıkışlar, heyecanlar, değişimler ve dönüşümler yaşamaktadırlar. Kişiliğini, kimliğini ve hayata bakış açısını bulmaya ve oluşturmaya çalışmaktadırlar (Okumuş, 2017, s. 80). Bireylerin bu dönemi sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmeleri hem kendileri açısından hem de yaşadıkları toplumlar açısından önem arz etmektedir. Çünkü bireylerin topluma faydalı bireyler olabilmeleri için öncelikle kendilerine faydalı bireyler haline gelmeleri gerekmektedir.

Bu dönemin sağlıklı geçmesi de bireylerin kendilerine ve yaşadıkları toplumlara faydalarını arttıracaktır.

3.2. Gençleri Etkileyen Sosyal Faktörler

Gençlik döneminde bireyler çocukluktan çıkarak kendilerine has bakış açılarını ve yaşam felsefelerini oluşturmaya çalışmaktadırlar. Bu dönemde özellikle kimlik kazanma konusu gençler için bir konu olmakta ve bu dönemde kimlik genel hatlarıyla bir bütünlüğe kavuşmaktadırlar. Gençlik döneminde bireyler birçok yeni durumla karşılaşp yeni değerler, normlar, özellikler kendilerine eklemektedirler (Yavuz ve Özmete, 2012, s. 13). Bireyler dönemlerinin özellikleri itibariyle daha fazla kendileri ve yaşadıkları toplumlar hakkında düşünceler geliştirmeye ve de kendilerinin gelecekteki istedikleri konumlara erişmede ne gibi engellerle karşılaşabileceğini veya ne tür destekler alabileceğini sorgulamaya başlamaktadırlar. Bu noktada yaşamlarını şekillendirme adına hem onları büyüten koşulların özellikleri ve gelişim için olan kritik zamanlarda onlara nasıl davranıldığı, ne şekilde yetiştirildiği hem de ailelerinden bağımsızlaşmaya ve kendi benliklerini ortaya koymaya başladıklarında gelişimlerine etki eden çevrenin özellikleri önem arz etmektedir.

Gençlik dönemi çocuklukla yetişkinlik arasında kalan bir geçiş dönemi olmakla birlikte bu dönemde genç için çocukluktan getirmiş oldukları birtakım özellikler bulunmaktadır. Bu özelliklerin oluşmasında en etkili olan kurum da aile görülmektedir. Ailelerin çocuklarına olan yaklaşımları, tutumları, bireylerin kritik dönemlerinde verdikleri veya vermedikleri unsurlar bireylerin ileriki yaşamlarında ne tür insan olabileceklerinin işaretlerini verebilmektedir. Başka bir açıdan aileler, bireylerin gençlik dönemlerinde de onlardan beklenen şekilde davranışlar gerçekleştirmesini istemektedir. Gence etki eden ailesel faktörler olduğu gibi aile dışındaki koşullar, çevre de bireylerin yaşamlarına etki etmektedir (Çerik, 2002, s. 2). Gençler açısından kişilik kazama, kimlik kazanma veya aidiyet konularına ailesel faktörler açısından bakıldığında sadece geçmiş yaşantılarında gösterilen tutumların veya davranışların ele alınmaması gerekmektedir. Çünkü eğer genç hayatını henüz tek başına kuramıyorsa ailesinden de hala etkileniyor olabilmektedir. Ailelerin getirmiş olduğu şartlar ve koşullar gençlerin o anki yaşantılarına da etki edebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, hayalleri ve idealleri için gerçekleştirmesi gereken durumlar bireyler için söz konusu olduğunda o anda ailenin gençlere dayatmalarıyla, bu duruma

tepkileriyle ve baskılarıyla gençler sorunlar yaşayabilmekte ve bu duruma dayanamayan gençler isteklerinden vazgeçmek zorunda da kalabilmektedirler. Kendisine belki de bir statü yaratacak olan birey, şartlardan dolayı bunları gerçekleştiremeyebilmektedir.

Bireylerin kişilikleri kalıtım ve çevrenin etkisiyle oluşmuş olan bir yapıya olmakla birlikte kişiliklerinin temellerinin de çocuklukta atıldığı söylenebilmektedir. Bu noktada bireylerin kişiliklerinin oluşmasında aile özellikle çocukların ilk altı yedi yılında belirleyici etkiye sahip olduğu ifade edilebilmektedir. Çünkü çocuklar bu yaşlarda elde ettiklerini hayatları boyunca yanında taşıyacakları benliklerine katmış olmaktadır. İlk altı yedi yaşlarda verilmeyen örneğin güven duygusu bireylerin kişiliklerinde derin etkiler bırakmakla birlikte bu durum yaşamının farklı zamanlarında değişik biçimlerde kendini gösterebilmektedir. Kişilik sadece ailenin verdikleriyle şekillenen bir yapıya sahip olmamakla birlikte aile dışındaki çevre de etkili olmasının yanında en kalıcı temellerin atıldığı kurum aile kurumudur (Girişken, 1974, s. 144-145).

Gençlik döneminin belirsizlikleri ortadan kaldırma ve kimliğini inşa etme süreci olmasından ötürü bu konularda geçmişlerinden getirdikleri alışkanlıklar, tutumlar ve yaşıyor oldukları zaman itibariyle pek çok unsurdan etkilenebilmektedirler. Gençlik dönemine etki eden olumlu veya olumsuz etkileyen birçok faktör bulunmakla birlikte bunlar temelde aile içi faktörler ve çevresel faktörler şeklinde ele alınabilir.

3.2.1. Aile İçi Faktörler

Aile bireyler ve toplumlar için önemli bir kurumdur. Aile toplumun temelinde yatan kurum olmasıyla birlikte toplumların da çekirdeğini oluşturmaktadır. İnsanlık var olduğundan beri aile süregelen bir kurum olmakla birlikte toplumların değişmesiyle birlikte de ailenin yapısında da değişiklikler meydana gelmektedir. Örneğin, geleneksel toplumlarda olan geniş aileler zaman içerisinde şekil değiştirerek çekirdek aileye dönüşmüştür. Aileler çocukları yetiştirme ve onların karakterini oluşturmada önemli etkiler bırakabilmekte ve çocukları büyütme, koruma, eğitim verme konularında önemli roller üstlenmektedirler (Kır, 2011, s. 382).

Aile kurumu kendi içerisinde pek çok işlevleri barındırmaktadır. Bu işlevler; psikolojik, biyolojik ve toplumsal işlevlerdir. Biyolojik açıdan bakıldığında; aile

kurumu nesillerin devam etmesini, cinsel güdülerin giderilmesini ve çocuklarının doğumundan itibaren bir diğerine muhtaç olma noktasında koruma işlevlerine sahiptir. Psikolojik açıdan bakıldığında; aileler çocuklarına sevgiyle oluşturulmuş sıcak yuva sağlamakta ve duygusal doyum, öz saygı gibi özellikleri geliştirmektedirler. Çocukların sevgi ihtiyaı özellikle çok önemli bir unsurdur. Çünkü sevgi görmek, değerli hissettirilmek, şefkat görmek çocukların en nde giderilmesi gelen ihtiyaçlarındandır. Toplumsal açıdan bakıldığında; çocuklarına güven ortamı sağlama, çocukların toplumsallaşmalarını sağlama, çocuklarının bağlılık ihtiyaını doyurma, huzur sağlama, evre edinebilmesini sağlama gibi toplumsal işlevlere sahiptir. Bireylerin toplumsallaşmalarını sağlama noktasında en önemli olan birincil grup ailedir. Çünkü aile bireylere kişiliğinin kazanılmasını sağlamada, diğerleriyle iletişime geçmeyi öğretmede, bireyleri topluma hazırlamada, toplumu kısaca hayatı öğretmede çocuğun hayatı boyunca taşıyacağı özellikleri kazandırmada en etkili olan kurumlardandır (Kır, 2011, s. 385-390). Bireyleri şekillendiren ve kişiliklerinin temelini atan aileleri olabilmektedir.

Aile, ocukların benlik kazanmalarında en temel kurumdur. Çünkü aile çocukların hayatlarındaki en fazla göreve sahip olan ve çocukların kişiliklerinde önemli etkiler bırakacak olan kurumdur. Hayata karşı bireyleri hazırlayan kurum olması sebebiyle aile, bireylere toplumsal normları, değerleri öğretme, duygusal, kültürel, dini kuşatmalar yapması çocukların hayatlarında izler bırakacak olan özellikler taşımaktadırlar. Ailenin yerine getirmediği özellikleri söz konusu olduğunda ise çocuklar ileriki hayatında her anlamda zorluklarla karşılaşabilmektedirler (Akın, 2019, s. 4). Bu açıdan çocuklar ailelerinin onlara verdikleri veya veremedikleriyle şekillenmekle birlikte çocuklar ailelerinde görmüş oldukları değer ve model aldıkları davranışlar sonucunda kişiliğini şekillendirmekte ve kimliğini kazanmaktadır. Ailelerin çocuklarını yetiştirirken göstermiş oldukları yanlış tutumlar çocukların ilerleyen yıllarında aşamayacağı zorluklarla karşılaşmasına neden olabilmektedir (zel ve Zelyurt, 2015, s. 13-15).

Gençlik dönemi kişiliğin oluştuğu bir dönem olmasının yanında bu dönemde en birincil etkiye sahip kurum ailedir. Ailenin çocukları yetiştirme tarzları onların kişiliklerine etki eden unsurların başında gelmektedir. Ailelerin çocuklarına karşı olan tutumları bireylerin benliklerine etki etmektedir. (erik, 2002, s. 2-3). Sağlıklı kişilik geliştirmiş bireylerin var olabilmesi için çocuğa karşı anlayışlı olan, seven, onu

destekleyen, bağımsızlığını destekleyici davranışlarda bulunan ve de duygusal sömürülerin olmadığı bir şekilde yetiştirmek gerekmektedir (Yeşilyaprak, 1993, s. 9). Gençleri aile içi faktörler olarak etkileyen bazı durumlar var olmakla birlikte bu durumlar şu şekilde ele alınabilmektedir: Ailenin parçalanması veya yıkılması, ailenin gençle iletişim kurmaması ve sorunların konuşulmaması, yanlış eğitim, sevgi ve ilgi eksikliği, ekonomik yetersizlikler, aile ortamının iyi olmaması, cinsellikle ilgili yanlış bilgiler (Can, 2016, s. 7).

Ailelerin çocuklara olan tutumları özellikle onların ilerleyen yıllarda nasıl bir kişiliğe sahip olacağını etkileyebilmektedir. Buradaki davranışlar çocuklarına karşı gösterilen demokratik, koruyucu ve otoriter biçimde ele alınmaktadır. Demokratik aile davranışı çocukların kişilik gelişimleri için olması en uygun tutum olarak görülmektedir. Bu tutumda çocuklara karşı anlayışlı, sevgilerine veren bir yandan da denetleyen bir davranış gösterilmektedir. Çocuklara sorumluluk duygusunu aşılayıp kendilerini gerçekleştirebilmelerine izin veren tutum biçimidir. Koruyucu tutumdaki aileler çocuklarına aşırı korumacı olarak yaklaşmakta ve çocuklarının yapabilecekleri şeyleri kendileri yapmaktadırlar. Bu durumda çocuklar ailelerine bağımlı olan, kendi kararlarını kendileri veremeyen bireyler haline gelmektedirler. Otoriter tutumda olan aileler çocuklarının düşüncelerini ve duygularını dikkate almadan kendi diledikleri gibi davranmasını içeren tutumdur. Dolayısıyla çocuktan beklenen davranışlar var olmakla birlikte bunların yerine getirilmesi beklenmektedir. Böylelikle çocuklarda bağımsızlık duygusu engellenmekte ve benlik saygısı düşük olan, kendilerini gerçekleştiremeyen bireyler haline gelebilmektedirler (Çapcıoğlu, 2014, s. 67-68).

Aileler çocukları yetiştirirken onların kişilik ve kimliklerinde etkili olmakla birlikte bireylerin gençlik dönemlerindeki kararlarına, özerkliklerine de etki edebilmektedir. Gençlerle aileler genellikle kuşak çatışması yaşamasının yanı sıra gençlerin bağımsız karar verme, seçim yapma konularında bireylere karışabilmektedirler. Özellikle gençlerin kılık kıyafetleri, arkadaş seçimleri, giderleri konularında gençlerle sorun yaşayabilmektedirler (Yavuz ve Özmete, 2012, s. 24). Gençler yetişkin olma sürecindeyken sosyalleşmeleri büyük ölçüde ailelerinin yönlendirilmeleriyle gerçekleşmektedir. Çocukları hayata hazırlayanlar aileleri olmakta ve ailelerden topluma bu bireyleri kazandırması beklenmektedir. Gençler bu dönem itibarıyla bağımsızlık kazanmak istemenin yanında ailelerden de bu

bağımsızlıkları desteklemeleri beklenilmektedir. Gençler için bu dönemde destek görmek, kabul görmek ve sevilme önemlidir (Özbay ve Öztürk, 1992, s. 75-81).

Bireylerin ait hissettikleri yer için ev benzetilmesi yapılabilmektedir. Burada bahsedilen durum somut veya maddi olan ev anlamında değildir. Ait olmak, evinde olmak gibidir. Bireylerin kendilerini güvende hissettikleri, kendileri olabildikleri, kendilerini gerçekleştirebildikleri yer evleridir. Bu ev bazen bir aile bazen bir toplum bazen de bir mekân bazen de din kurumu olabilmektedir. Bu açıdan bireylerin kendileri olabildikleri yerlerde mutlu olmaları söz konusu olabilmektedir. Aksi durumda ise sadece bir misafirdirler. Diğer bir açıdan bakıldığında bireylerin aitlik ihtiyaçlarını giderme noktasında karşılaştıkları ilk kurum ailelerdir. Çocuklarına aşırı mükemmeliyetçi veya aşırı izin verici ailelerin olmasının yanında çocuklarını iten aileler de bulunmaktadır. Bu ailelerde bireylerin kendilerini gerçekleştirme olanakları sunulmayabilmektedir. Bu noktada da bireyler mutlu olamamaktadırlar. Çünkü mükemmeliyetçi aile mükemmel olma beklentisi içerisindedir. Oysa her birey birbirinden farklı olmakla birlikte her bireyin kapasitesi de birbirinden farklıdır. Bu ailelerin çocuklarında kekemelik, yetersizlik gibi durumları söz konusu olabilmektedir. Burada büyüyen bireyler kendilerine güven konusunda sorunlar yaşayan ve yetersiz hissedilen kişilik yapısı özelliği gösterebilmektedir. Bu gibi örnekler çoğaltılabilmekle birlikte bireyler için ailelerinin ne kadar önemli olduğu ortaya konulabilmektedir. Aidiyeti güçlendirme ve sağlıklı kişilik geliştirebilme noktasında ailelerin bireyleri kucaklaması gerekmektedir.

3.2.2. Çevresel Faktörler

Kişilik ve kimlik kazanmada, aidiyet alanları geliştirmede sadece aileleri ele almak doğru olmamaktadır. Çünkü bireyler sağlıklı koşullarda yetişmeler dahi sağlıklı kişilik gelişimleri sağlanamayabilmekte ve aidiyet alanlarını elde edemeyebilmektedirler. Bu noktada devreye çevresel faktörler olarak ailelerin dışındaki kurumlar girebilmektedir.

Bireylerin kişilik gelişimlerinde biyolojik psikososyal etkenler karşılıklı olarak etki etmekte ve bu etkenler bireyin kişilik gelişimini oluşturmaktadır. Burada yalnızca aile değil çevrenin de bireyin kişilikleri üzerine etkisi görülmektedir. Özellikle ailenin etkisinin görece daha azaldığı dönemlerde, çocuğun sosyalleşmeye başladığı dönemle birlikte çevrenin etkisi artmaya başlamaktadır (Fadıloğlu, 1989, s. 71). Çevre her

zaman bireylere olumlu özellikler yüklememekte, bireyler çevrelerinden kendilerine olumsuz özellikler katabilmektedirler.

Gençler bir noktadan itibaren ailelerinden uzaklaşmaya ve daha çok arkadaşlarıyla sosyalleşmeye başlamaktadırlar. Genç ailesi dışında artık başkalarının da etkisine açıktır. Arkadaşlarıyla bir arada olan genç, arkadaşlarıyla ortak özellikler geliştirip onları benimseyebilmektedir. Arkadaşlarından ve çevresinden gördüklerine daha açık olması sebebiyle onların değerlerinden, normlarından, davranışlarından etkilenip onları bir dünya görüşü olarak içselleştirebilmektedir. Aile bu konuda gençlere karşı dikkatli olmaları gerekmektedir. Çünkü gençler doğru olmayacak tutum ve davranışlar geliştirebilmeye açıktırlar (Kulaksızoğlu, 1990, s. 140).

Gençlerin hayatına başka kurumlar veya kişiler girdikçe ve başka çevrelere dahil oldukça oradakilerden de etkilenebilmektedirler. Arkadaşlarının olumsuz davranışlarına öğrenen ve bunu kendi hayatına katan, sosyal medyanın olumsuz taraflarını kendine örnek alan veya bir noktada yaşadıkları toplumların sınırlarını dikkate alabilmektedir.

Bazı durumlarda bireylerin kendilerini, ailelerini aşan konular olabilmektedir. Burada bireylerin yaşadıkları toplumlar onların kişiliklerine ve kimliklerine etki edebilmektedir. Çünkü gerçekten kapalı, bireylerin kendi olabilmelerine olanak sağlamayan, kız çocuklarının okutulmadığı bir toplumda yetişmiş bireyler bu durumlardan fazlasıyla etkilenebilmektedirler. Kendi kimliklerine öğretmen, doktor konumlarını dâhil etmeye çalışan kız çocuklarının böyle bir toplumda yetişmesi, kız çocukları okumaz diye bir durumla karşı karşıya gelmeleri onların hep bir engelle karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Duruma farklı bir açıdan bir örnek vermek gerekir ise gerçekten çocuklarının kendilerini gerçekleştirmek için olabildiğince elinden gelen her şeyi aileleri yapsalar dahi kendi işlerini yapmaya olanak sağlamayan toplumlarda bireyler kendilerine katacakları daha çok şey varken bu gelişimlerini bir tarafa bırakıp hayatını devam ettirmeye yarayan ekonomik nedenlerden ötürü eğitimsiz oldukları, istemedikleri işleri de yapmak zorunda kalabilmektedirler. Bu yüzden bazı bireyler öğretmen olsalar dahi bu işi yerine getirmediği takdirde toplumlarında öğretmen olarak nitelendirilmeyebilmektedirler. Bu gibi durumlar da bireylerin aidiyetlerini sorgulamaya itmektedir. Bu yüzden toplumlarının bireylere tanıdığı imkânlardan veya imkânsızlıklardan bireylerin hem şu anki yaşantılarına hem de geçmiş yaşantılarında etkilenmektedirler.

Gençleri etkileyen genel olarak bazı çevresel faktörler var olmakla birlikte bunlar şu şekilde ele alınabilmektedir: İnternet ve medya unsurları, küresel güçlerin saldırıları, inanç konusundaki yanlış tutumlar, yanlış kentleşme politikaları, yanlış eğitim politikaları, işsizlik, okuyamama korkusu, kültürel çatışmalar (SEKAM, 2016, s. 7). Özellikle internet ve medya unsurlarından gençler önemli ölçüde etkilenebilmekle birlikte gerçek yaşamdan kopan bireyler haline gelebilmektedir. Sanal âlem denilen yerde sürekli vakit geçiren gençler bağımlı bireyler haline gelebilmektedir. Sanal âlem bireylerin dış dünyada ilişkilerini zayıflattığı için bireyler sanallıkta mutlu olan, bağımlı, soğuk, gerçek yaşamdan keyif almayan kişilik yapılarına sahip olabilmektedirler. Kendilerine, ruhlarına ve toplumlarına yabancılaşmayı beraberinde getirebilen bu unsurlar bireyleri yalnızlaştırabilmektedir (Atak, 2020, s. 207).

İnternet ve sanal âlem denilen yerler bireyleri olumsuz etkileyebildiği gibi olumlu da etkileyebilmektedir. Çünkü artık internet ortamı bireylere yeni iş alanları getirmektedir. Gençler için özellikle bu durum fayda sağlayabilme sağlayabilmektedir. Çünkü gerçekten teknolojinin ileri düzeyde olduğu zamanlarda yaşamaktayız ve burada sağlanan imkanlar dâhilinde yeni iş alanlarının açılmasıyla yeni sosyal statü elde edinebilecek alanlar da açılmıştır. Yeni mesleklere dâhil olarak bireyler çağına ayak uydurup kendilerine buralardan bir şeyler katabilmektedirler. Dolayısıyla çevrenin bireylerin kişilikleri üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler bıraktığı söylenebilmektedir.

3.3. Gençlerde Kimlik ve Aidiyet

Gençlik dönemi; hayata hazırlanma, hayatını idame etme noktasında girişimlerde bulunma, hayata bakış açısı kazanma, kendin tanıma, hayattan, kendinden ne beklediğini bulma gibi daha çok bireylerin kendileri ve yaşadıkları toplumlar hakkında sorgulamalara başladıkları bir dönemdir. Gençlik dönemi bireyler için pek çok sıkıntının yaşandığı bir dönem olmakla birlikte bu sıkıntıların kaynağı bu dönemde birçok alanda yaşanan değişim ve dönüşümlerden kaynaklanabilmektedir. Çocukluktan erişkinliğe geçişi ifade eden gençlik döneminde sadece bireylerin bedenlerinde değişimler gerçekleşmemektedir. Her ne kadar çocukluk bedeninden çıkıp fiziksel olarak farklılaşmalar yaşansa da bu dönemin zorlayıcı psikolojik ve toplumsal değişim boyutları da bulunmaktadır (Söylemezoğlu, 2011, s. 81). Gençlik

dönem hayatta amacın arandığı ve bireylerin kendilerine bir yön bulaya çalıştıkları bir dönemdir. Gençlik kişilik özelliklerinin kazanılmaya başlandığı ve bir yetişkin hayatına hazırlanma sürecidir. Bu dönemde dönemin belirsizlikler üzerinde oluşmuş olmasından ötürü psikolojik olarak bunalımlar, hayat amacı oluşturmaya çalışmada stresler, hayattan bir tatmin arama gibi pek çok sorunlar görülebilmektedir (Şener, 2012, s. 19). Bu açılarından gençlik döneminin bireylerin kendi hayatlarını oturtmaya çalıştıkları için sancılı bir dönem olduğu söylenebilmektedir.

Gençlerin dönemleri itibariyle çözmeye çalıştıkları belli başlı sorunları vardır. Bunlar: bağımsızlık ihtiyacı, cinsel kimliğin kazanılması, meslek seçme ve kimliğini kazanmaktır. Gençler artık kendi yollarını bulmak ve çizmek istemektedirler. Özellikle bu dönem, bireylerin kişiliklerinin oluştuğu dönem olması sebebiyle önemli görülmektedir. Gençler artık çevreleriyle etkileşime girmiş, dayanışmalar gerçekleştirmiş ve zihni açıdan olgunlaşmış bireyler haline gelmişlerdir. Gençler sorunluluklarının, rollerinin farkında olmasının yanında kendi dünya görüşünü oluşturma çabası içerisinde olabilmekte ve artık taklit davranışların yerine kendi oluşturmuş oldukları görüşlere göre hareket eden, yapıcı ve yaratıcı bireyler olma yolundadırlar. Gençlik dönemi bu özellikleri itibariyle aslında toplumlarında ışık kaynağı olabilecek ve toplumlarını geleceklere taşıyabilecek olan kişilerdir (Türker, 1986, s. 4-5).

Aidiyet gençler için sorgulanan önemli bir konudur. Aidiyet bir noktada bireylerin geleceklerini tayin edebilecekleri ve kendi gelişimine katkıda bulunabilecekleri ortamlar olarak algılandığı için gençler de bu konu hakkında sorgulamalar yaşayabilmektedirler. Bireyler doğaları gereği sevmek, sevilmek, kabul görmek, kendisini değerli hissetmek istemektedirler. Bu gibi duyguları kazanmak aidiyet duygusunun giderilmesini sağlamakta ve de aidiyet duygusunu pekiştirmektedir. Aidiyet duygusunun pekiştirilmemesi ve giderilmemesi ise suçluluk, değersizlik, yetersizlik gibi durumları doğurmaktadır. Bu durum da aidiyet yoksunluğunu ortaya çıkarmaktadır. Aidiyet duygusunun giderilmemesi bireyleri ruhsal çıkmazlara sürükleyebilmektedir. Özellikle intihar girişiminde bulunan bireyler, kaybedecekleri bir şeylerinin olmadıklarını söylemektedirler. Aidiyet, bireylerin bağlandıkları ve kaybedecekleri şeylerin olması durumudur. Bu durumun aksisi ise bireylerin bağlandıkları şeylerin olmaması, kaybedecekleri kimsenin olmaması ve duygusal yoksunluk halini ortaya çıkarmaktadır. Bu yoksunluk durumu

daha da çok soruna neden olmakta, benliği zayıflatmakta ve çaresizlikle karşı karşıya getirebilmeye neden olabilmektedir (Güneş, 2015, s. 20).

Aidiyet; ev, okul, toplum gibi kavramlarla ve ortamlarla ilişkilendirilebilen bir kavramdır. Her bireyin kendisine ait bir doğası, yeri bulunmaktadır. Bu doğayı oluşturan şeyler, bireyin kişisel özelliklerini ve hayat tarzını konu edinmektedir. Örneğin; genel olarak bireylerin ilk aidiyet hissettiği yer ailesi, evi olabilmektedir. Fakat her bireyin hayatta eşit şartları ve aidiyet hissinin temel giderildiği ortama sahip olamamaktadır. Bu nedenle aidiyet seviyesinde düşmeler yaşanabilmekte ve ait olamama duygusu bireyleri yalnızlığa, dışlanmaya itilebilmektedir. Bu temelde aidiyet seviyesinde düşüklük, bireylerin yaşamlarını etkileyen ve ciddi sorunlara sebebiyet veren bir durum olabilmektedir (Mızrak, 2021, s. 120). Aidiyet bireylerin davranışlarının belirleyicisi olabilecek bir kavram olmakla birlikte bu gereksinim karşılanmadığı durumda bireylerde toplumsal davranışlara uyum sağlayamama, yalnız kalmak, yalnızlık gibi problemler ortaya çıkabilmektedir (Baran ve Yılmaz, 2011, s. 1646). Aidiyet ihtiyacının giderilmeye çalışıldığı yerler birliktelik hissini kuvvetlendirmez veya yalnızlık, terk edilmişlik gibi duyguları uyandırırorsa oralar artık bireyler için kullanışlı ve güvenli olan yerler olmamaktadır (Bauman, 2017, s. 42-43). Güvenli hissedilmeyen yerde durmak ve ora için çabalamak bireyler için zor bir hale gelebilmektedir.

Gençlerin mutlu ilişkiler kurup geliştirebilmeleri toplumuna, yaşadığı yere güven duymasıyla ilişkili bir özellik göstermektedir. Bireyler yaşadıkları yerde kabul görmek ve orayla uyum sağlamak istemekte dolayısıyla toplumla sağlıklı ilişkiler geliştirebilmek için çabalayabilmektedirler. Buradaki sağlıklı ilişkiler geliştirmede aidiyetlik çok önemli görülmektedir. Çünkü aidiyet bireylere kendi olabilmelerine ve kendilerini gerçekleştirebilmelerine imkân tanımaktadır. Aidiyet duygusu toplumla bireyi yakınlaştırmaktadır. Gençler için topluma karşı aidiyet hissetmek, toplumda bir işe yarayabilmek ve kendisini toplumda değerli olarak görmek istemek açısından önemli görülmektedir (Kılıç ve Öksüz, 2020, s. 216-217).

Gençlik için özdeşim kurmak ve aidiyetlerini karşılamak önemli olgulardandır. Gençler artık kendilerine uyacak yeni özdeşim alanları bulmaya çalışmakta ve bu alanlardan benimsemek istediklerini benimseyip yoluna devam etmek istemektedirler. Gençler deneyim ve tecrübe ederken kendi benliklerini oluşturmaya çalışmaktadırlar. Kendilerine yakıştığını düşündükleri ve kendilerine anlamlı gelen şeylerle kendilerini

özdeşleştirdikten sonra kendine özgü düşünceleri, duyguları, amaçları, dünya görüşünü belirlemektedirler (Ünal, 2011, s. 102).

Aidiyeti gerçekleştirebilmek için bir noktada yaşadığın toplumda kabul görmek gerekmektedir. Toplumlarda bazı durumlarda damgalanan ve kendi toplumunda yaşamasına rağmen damgalanmış kişiler bulunmaktadır. Kendi doğduğu, büyüdüğü toplumlarda dahi kişilikleriyle, kimlikleriyle öteki olarak adlandırılan bireyler bulunmaktadır. Bu kişiler kimlikleri ve kişilikleri sebebiyle toplumlardan soyutlanmaya itilmektedir. Burada toplum tarafından kabul göremeyen bireylerin o topluma ait hissetmeleri mümkün görülmemektedir.

Goffman (2014, s. 51)'a göre, bireylerin bir kendi gerçek kimlikleri bir de öyleymiş gibi görüldüğü kimlikleri bulunmaktadır. Bu iki kimliğin uyuşmadığı noktada ciddi sorunlar baş göstermekte ve bireyler hem kendilerinden hem de toplumlarından kopma noktasına gelebilmektedir. Dolayısıyla bireylerin oldukları ve olmak istedikleri kişilik ve kimlik özellikleri arasındaki mesafenin az olması gerekmektedir. Bu durumun aksi durumu söz konusu olduğunda gerçekçi davranmak ve bireylerin kendilerini ele alışları sağlıklı görülmemektedir. Bu açıdan bakıldığında, bireylerin kendi benlikleriyle ulaşmak istedikleri benlik algıları arasındaki mesafe ne kadar azsa bireyler de kendileri hakkında o kadar gerçekçi algılamalarda bulunabilmektedirler.

Gençlik dönemi benlik yapısının oluşturulmaya başlandığı ve bireylerin kimlik kazanmalarının gerçekleştiği bir evre olmakla birlikte bu evrede gençler kendi benliklerini oluşturabilmek için temelde üç soru sormaktadırlar. Bu sorular, “Ben kimim?”, “Nereye yönelmeliyim?”, “Neden?” sorularıdır. Gençlerin bu soruları sağlıklı bir şekilde cevaplandırabilmesi için ailelerin ve toplumun bireylere karşı gerekli koşulları yerine getirmiş olmaları gerekmektedir. Doğru olmayan aile tutumları, yoksulluk, geçimsizlik gibi etmenler gençlerin kendilerini ortaya koymamalarına ve kendilerini yetersiz, güçsüz hissetmelerine yol açabilmekte ve sürekli değişen dünya koşullarında da gençlerin kendi kimliklerini ortaya koyması giderek zorlaşmaktadır (Geçtan, 1981, s. 93). Dolayısıyla gençlik dönemi için kimlik kazanma çabası önemli bir olgudur. Bu noktada bireyler kendilerine cevap bulmak için pek çok soru sormaktadırlar. Bu soruların temelinde kendilerini bulmanın yanı sıra aidiyetlerine yönelik sorular yatmakta ve bu soruların başında, “Ailemden ayrıldığımda ben mutlu olabilir miyim?”, “Gelecekte beni neler bekliyor?”, Gelecek

hayatta ne yapmak istiyorum?”, “Benimle biri geleceğini paylaşabilir mi?” gibi sorular gelmektedir (Çelen, 2011, s. 162). Dolayısıyla bireylerin kim olduklarını bilmeleri hayat amaçlarını, isteklerini bilmelerini sağlamaktadır. Aksi durumda ise bireyler kendileriyle ilgilenmezlerse herhangi bir hayat hedefi olamamakta ve dalgalı bir denizde savrulabilmektedirler.

Toplumlar belirli dönemlerde kıtlıklar, eğitimdeki değişimler, doğal afetler, sosyal veya ekonomik felaketler yaşayabilmektedirler. Bu durumlarda toplumun her kısmının etkilendiği gibi gençler de bu durumlardan etkilenmekte ve bu durumlar gençlerin gelecek endişelerini arttırmaktadır. Gençler kendilerine toplumda yer edinmeye çalışmakta fakat özellikle üniversite bitiren gençler iş bulamama, statü kazanamama gibi konularda ciddi sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Üniversite bitirseler dahi kendi alanlarından mezun insan sayısının fazla olması sebebiyle toplumda kendi eğitimini görmüş oldukları mesleği yapamamakta ve meslekleri dışındaki alanlarda çalışmak zorunda kalabilmektedirler. İş bulamama, kendini toplumda gerçekleştirememesi konusunda gençler arasında aidiyet seviyesi düşüklüğünü doğurabilmektedir (Şener, 2012).Gençler açısından güven ve uyum konusu sıklıkla sorun yaşamış oldukları konulardandır. Güvensizlik endişe yaratmakta ve gençler de yaşamış oldukları uyum sorunlarından doğan güvensizlik duygusu da bireylerde endişeler ve çelişkiler yaratabilmektedir (SEKAM, 2016, s. 147). Bu açıdan gençleri toplumdan uzaklaştıracak ve aidiyet seviyesini düşüklüğüne neden olabilecek pek çok unsur var olmakta ve bu unsurlar da hem gençler için hem de toplumlar için sorunlar doğurabilmektedir.

3.4. Gençlerde Kimlik Bunalımının ve Aidiyet Seviyesi Düşüklüğünün Yol Açabileceği Sorunlar

Gençlik dönemi Erikson (2014)’a göre kimliğe karşı kimlik karmaşasının yaşandığı bir dönemdir. Bireyler bu dönemi sağlıklı atlatamadıkları takdirde kimliğe bağlı sorunlar yaşayabilmektedirler. Erikson (2014, s. 113)’ a göre, bu dönemden sonra görülen bireylerin kendilerini bir duruma adapte etmelerindeki düzenlilikler bireylerin kimlik krizlerini sağlıklı bir şekilde atlatmalarından kaynaklanmaktadır. Gençler açısından kimliklerin belirli önemleri bulunmakta ve burada bireylerin kendilerini nasıl tanımladığının önemi olduğu gibi toplumun da gençlere olan bakış açıları önemli görülmektedir. Toplum tarafından kabul göreceğini düşünen bireylerin

toplumuyla olan bağı kuvvetli olmakla birlikte toplum tarafından kabul edilmediğini gören bireyler ise topluma karşı olumsuz duygular besleyip toplumlarından soyutlanabilmektedir. Dolayısıyla bireylerin bu dönemlerde kimlik krizlerini yaşamaları doğal görülmekle birlikte bu durumun kimlik bunalımına doğru evrilmemesi gerekmektedir.

Ait olamamak, bir havada olma halini ifade etmektedir (Güneş, 2015, s. 40). Aidiyet seviyesi düşüklüğü yaşamak yere tam anlamıyla basamamaktır. Aidiyet seviyesinde düşüklük yaşayan bireyler rüzgâr nereye eserse o tarafa gidebilecek potansiyellere sahip olabilmektedirler. Çünkü kalabilecekleri bir yer yoktur. Bu açıdan bireylerin hem kalacak hem de gidecek bir yerleri yoksa her yerde kendilerini misafir gibi hissedebilmektedirler. Bu misafirlik durumu da aidiyetin yere ayaklarını sağlam basamamasından kaynaklanmaktadır. Bireyler herhangi bir alana, mekâna, gruba, topluma karşı ait olamama hissi yaşayabilmekteledir. Aitlik duygusu hissedilmeyen yerde bireylerin kendilerini var etmeleri zor olmakla birlikte bu aidiyet hissinin azalması hem bireyler için hem de yaşadıkları toplumlar için pek çok sorunu doğurabilmektedir.

Özellikle kimlik bunalımlarının yaşandığı durumlarda bireyler kendilerini bağımlılıklara sürükleyebilmekte, psikolojik bunalımlar, depresyonlar hissedebilmekte ve arayışlara girebilmektedirler. Konu itibarıyla olaya daha fazla sosyolojik bakıldığında, aidiyet seviyesinde düşüklük ve kimlik karmaşaları karşısında bireylere destek olmayan veya bu konular hakkında önlemler almayan toplumların karşılaşabileceği olabilmektedir. Aidiyet seviyesinin düşmesi, bireyleri öncelikle yaşadıkları toplumları tam anlamıyla benimseyememe ve bulundukları toplumlara yabancılaşmasına neden olabilmektedir. Yabancılaşan bireylerde toplumsal kaynaklı intiharlar olabilmekte, bireyler bulundukları toplumdan göç etme eğiliminde olabilmekte ve bu kadar mutsuz bireylerin de olması sosyal çözümleri doğurabilmektedir.

Toplumda bireyler adalet, hukuk, eşitlik, anlayış gibi sosyal yaşamda rahat yaşayabilmeyi mümkün kılan ve bunları destekleyen bir ortamda yaşamak istemektedirler. Bu gibi temel bir arada yaşamayı mümkün kılan unsurların anlamlarını yitirmesi, doğru şekilde yerine getirilememesi, bireylerin hak ve adaletin sağlanmadığını düşünmeleri, bireylerin aidiyet alanlarını sorgulamalarına neden olabilmektedir. Toplumların bireylerden beklemiş olduğu; daha iyiye götürme,

nesilleri ve toplumun devamlılığını sağlama gibi konular olduğu gibi bireylerin de yaşamış oldukları toplumlarından bekledikleri vardır. Bu beklentiler ve desteklenmeler yerine getirildiği takdirde mutlu olan bireyler mutlu toplumlar doğurmaktadır. Yaşanılan toplumda mutsuz olan bireyler ise en önce soyutlanmalar, yabancılaşmalar hissedebilmekte bir noktada bazı konuları aşamayacağını düşündükleri takdirde de intiharlar gerçekleştirebilmektedirler. Aidiyet seviyesinde düşüklük hissettiği, kurumlarda ve kuruluşlarda gereken işlevlerin yerine getirilmemesi bireyleri toplumdan uzaklaşmaya ittiği için bireyler o yerden uzaklaşıp göç etmek durumunda da kalabilmektedirler. Özellikle son zamanlarda görülen beyin göçlerinin temelinde gereken önemin bireylere verilmemesinden veya önlerinin açılmamasından dolayı olduğu görülmektedir. Bu kadar sorunların ve işleyişteki sıkıntılar da giderek sosyal çözümler doğurabilmektedir. Buraya kadar bireylerin yaşamış oldukları aidiyet seviyesinde düşüklük temelli sorunları topluma yansımaları ele alınmış olmakla birlikte bu konular ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Sosyolojik açıdan bakıldığında aidiyet seviyesi düşüklüğünü doğurabileceği toplumsal sorunlar pek çok olabilmekle birlikte bunlar genel olarak şu şekilde sırlanabilmektedir: Yabancılaşma, intihar, göç, sosyal çözülme.

Aidiyet seviyesinin düşüklüğüne neden olabilecek sorunlardan ilki olarak yabancılaşma ele alınmaktadır. Bu açıdan öncelikle yabancılaşma kavramını açıklanması gerekli görülmektedir. Toplumsal açıdan bakıldığında yabancılaşma, toplumla bütünleşememe hali olarak ifade edilebilmektedir. Yabancılaşma; bireyin topluma, çalışma hayatına, emeğine karşı olabilmekte ve bunlardan ötürü bireylerin kendilerini güçsüz hissetmesine sebebiyet verebilmektedir (Erkal, 2012, s. 277). Yabancılaşma, toplumun normlarından, değerlerinden uzaklaşma ve uyum gösterememe durumu olarak ele alınabilmektedir. Bireyler hem kendilerine hem de yaşadıkları toplumlarına yabancılaşabilmektedirler.

Yabancılaşma, bireylerin kendilerine veya toplumlarına karşı gerçekleştirmiş oldukları bir tür uzaklaşma durumu olmakla birlikte bireylerin düzenlerini bozan bir durumdur. Bireylerin kendilerine veya toplumlarına yabancılaşmalarının pek çok nedeni bulunmaktadır. Bu durumlar toplum özelinde ele alındığında; toplumun ekonomik sorunları, kentsel nedenler, kültürel nedenler, inanç değerleri ve tutumları, teknolojik gelişmelerden kaynaklı olabilmektedir. Ekonomik sorunlar günümüz toplumlarından bazılarının en aktüel sorunlarından bir tanesi haline gelmiştir. Bireyler

ekonomik kaygılarla yoğrulmuş, bu konuda fazlasıyla çekmekte ve temel gereksinimlerini dahi karşılamakta zorlanmaktadır. Dolayısıyla bu şekillerde yaşayan bireylerden sağlıklı bir şekilde topluma katılmaları, toplumla sağlıklı ilişkiler geliştirmemeleri beklenmemektedir. Kentsel yaşamın koşulları bireyleri toplumdan uzaklaştırmaktadır. Çünkü koşullar bireyleri yalnızlığa itmekte ve bireylerin değersiz hissetmelerine yol açmaktadır. Dolayısıyla toplumlarla bireylerin bağı gittikçe koşullardan dolayı zayıflamaktadır. Bunların sonucu olarak da bireyler yaşadıkları topluma yabancılaşabilmektedirler. Kültürel etkenlerde ise, toplumun bireylerden belirli beklentileri bulunmakta ve bu koşullar bazı durumlarda bireyler için keskin çizgiler yaratmaktadır. Bireyler de bu durumlara uymakta zorluk çekebilmekte ve yabancılaşmaya itilebilmektedirler. Bireyler bütünleşemedikleri, ilişkiler geliştiremedikleri yerden kaçmak istemektedirler. Bu durumda öncelikle bireyler aidiyetlerini sorgulayabilmektedirler. İnanç ve tutumlar dayatılan toplumlar olabilmekle birlikte farklı inanç ve tutumlar içerisinde bulunan bireyler de bu konuda kendilerini ortaya koyamadıkları için toplumlarından uzaklaşabilmektedirler. Son olarak etki eden unsur da toplumsal gelişmeler olarak ele alınabilmektedir. Teknolojik gelişmeleri her birey aynı ölçüde yakalayamamakta ve ayak uyduramamaktadır. Teknolojinin hayatta çok etkin olması, bireyleri bağımlı hale getirmesi, bireyleri sosyalleşmeden uzaklaştırması bireyleri yabancılaşmaya itebilmektedir (Yakut, 2020). Dolayısıyla bireyleri toplumlarından yabancılaşmaya itecek pek sorunun olduğu görülebilmektedir. Bireylerin yaşadıkları toplumlarla uyum sağlayabilmeleri, sağlıklı ilişkiler geliştirebilmeleri toplumun bireylere sunduklarıyla bireylerin toplumdan beklentileri arasındaki uyuma bağlı olabilmektedir. Bu durumların aksi söz konusu olduğunda bu durum hem bireyler için hem de toplumlar için sorunlar yaratabilmektedir.

Yabancılaşma durumuna gençler açısından bakıldığında; gençler hızlı toplumsal değişimlere ayak uyduramayabilmekte ve toplumla olan bağı zayıflayabilmektedir. Günümüzde hızlı teknolojik değişimlerin yaşanması toplumsal gelişimi arttırırken bireylerin birbirlerine olan bağlarını da zayıflatmaktadır. Özellikle bireylerin ilişkileri sunileşmeye başlamakta ve bireyler yalnızlaşmaya itilmektedirler. Bu açıdan bakıldığında gençlerin duygusal ihtiyaçlarını gidermekte zorlandıkları görülmektedir. Başka bir açıdan bakıldığında gençlerin kendi dönem özellikleri itibariyle kimliklerini bulabilmeye çalışmaları, bu durumdan kaynaklı olarak birçok

belirsizlikler yaşayabilmeleri onları bir boşluğa sürükleyebilmektedir. Gençler daha özgür olmak isteyebilirken toplumlar bireyleri belirli şekilde kısıtlayabilmektedir. Bu noktada bireyselleşme ve bireysel kimliklerle hareket etme konusu gençlerin toplumla sorun yaşayabilmesine neden olabilmektedir. İki durumun birbiriyle uyuşmaması sonucunda gençler yabancılaşma yaşayabilmektedirler (Tezcan, 1985, s. 123-124).

Gençler yaşamış oldukları toplumda kimliklerini geliştirebilmek, toplum tarafından değerli görülme ve yetişkinlere verilen konulardan elde edebilmek istemektedirler. Toplumun gençlere bu statüleri yaşından dolayı vermemesi bir yabancılaşma kaynağı olarak görülmektedir. Başka bir deyişle, toplumun gençlerin sorumluluk alabileceklerini düşünmemesi ve yetişkin statüsü vermemesi yabancılaşma kaynağı olabilmektedir. Bir diğer yabancılaşma kaynağı da uyum sorunudur. Toplumlar yapıları itibarıyla zaman içerisinde değişebilmekte ve bu değişimler de beraberinde kentleşmeyi getirmektedir. Kentleşmenin yaratmış olduğu insanlar arasındaki mesafeler ve duygusal ilişkilerin geliştirilebilmesinin zorluğu gençleri duygusal doyumlarından mahrum bırakmaktadır. Bu şekilde de gençler bir diğeriyle kolay iletişime geçememekte ve yaşadığı toplumdan soyutlanmalar gösterebilmektedirler. Topluma uyum sağlayamama bir yabancılaşma kaynağı olduğu gibi toplumsal uyuma zorlamalar da yabancılaşma kaynağı olabilmektedir. Çünkü bireyleri belirli kalıplara sokmaya çalışmak onların yaratıcılığını, kişisel gelişimlerini engelleyebilmektedir. Bu engellenmelerin yaratmış olduğu baskılara dayanamayan gençler kendilerini ortaya koyamamakta, bulundukları yerden kendi olabilecekleri yerlere doğru gitmek ve bağımsızlık arayışına girip kendilerine bireysel kimlikler yaratabilmenin peşinde koşmak istemektedirler. Yabancılaşmanın bir diğer kaynağı da toplumların gençlere gösterilmeyen ilgi ve gösterilen özen eksiklikleridir. Yaşadıkları toplum tarafından sevilmediğini hisseden gençler aykırı tavırlar gösterebilmekte ve o yerden uzaklaşmak isteyebilmektedirler (Tezcan, 1997, s. 182-183). Dolayısıyla bazı toplumlar bireylerden kendi kabullerine uygun davranılmasını beklemektedir. Bu genel kabul bireylerin kıyafetlerinde, davranışlarında, inançlarında aranabilmektedir. Bu açılardan kendi gibi olmayan bir kıyafet, davranış şekli, inanç biçimi gibi özellikler gördüğünde de o bireyleri toplum dışına itebilmektedir.

Bireylerin topluma karşı aidiyet seviyesinde düşüklük hissetmelerinin bir nedeni de günümüzün aktüel sorunların olan ekonomik sorunlar olabilmektedir. Bireyler yaşadıkları toplumda kendi geçimlerini sağlama konusunda, güvende

hissetme konusunda güçlükler yaşayabilmektedirler. Özellikle gençler, yetişkinliğe geçişte kendi hayatlarını oluşturmaya çalışırken bir yandan da kendi geleceklerini görebilmek istemektedirler. Çünkü güvenlik ihtiyacı bireylerin sadece kalacakları bir yerin olması değil aynı zamanda geleceklerini de sağlama konusundaki güven şeklinde olabilmektedir. Gençler bu konuda sıkıntı yaşayabilmektedirler. Çünkü günümüzde pek çok genç, diplomalı işsizler olarak görülmektedir. Bu durum da gençlerin kendilerine toplumda yer edinebilme ve kabul görme konusunda sıkıntılar yaratabilmektedir. Bu durumların altında ezilen gençlerin de toplumlarından soyutlandıkları, uzaklaştıkları ve yabancılaşmaya itildikleri görülmektedir.

Yabancılaşmaya ekonomik açıdan bakıldığında; yabancılaşma, ekonomik güçlerin hâkim olması sebebiyle bu durum altında bireylerin kendilerini ezilmiş hissetmelerinin bir sonucu olabilmektedir. Çünkü bireyler kendi hayatları üzerinde kendilerinin söz sahibi olmadıkları düşünmekte ve bu durum da bireyler bir makineden farklı kılmamaktadır. Dolayısıyla da bireyler orada yaşamaktan keyif alamamakta ve kendilerini oraya ait hissedememektedirler (Swain, 2013, s. 3). Bu açıdan bakıldığı üzere gençlerin toplumlarıyla bütünleşememelerine pek çok etki edebilmektedir. Bunlar ekonomik, siyasal, inançsal gibi birçok sebepten kaynaklanabilmektedir. Temelde yatan durum, bireylerin kendileri olmalarına izin verilmemesi ve bireylerin bekledikleri yaşamsal kalitenin onlara sunulmamasından kaynaklanmaktadır. Gençlerin yaşamış oldukları eğitimsel sorunlar, gelecek kaygıları, güven kaygıları, sağlıklı bir şekilde işlevlerini yerine getirdiği düşünülmeyen kurumlardaki aksaklıklar ve bozulmalar onları toplumlarından soyutlanmalarına ve yabancılaşmaya itebilmektedir.

Aidiyet seviyesindeki düşüklüğün yol açabileceği sorunlardan biri de intihar olarak görülmektedir. Bu açıdan öncelikle intihar kavramını açmak gerekmektedir. İntihar, bireylerin kendi yaşamlarına kendi istekleriyle son vermesine denmektedir. Başka bir açıdan bu duruma kısaca gönüllü ölüm de denilmektedir. Bireyler için yaşam en değerli şey olmakla birlikte bu değerden bireylerin vazgeçmesi bireysel bir eylem sonucunda gerçekleşse de bireysel ve toplumsal nedenleri olmaktadır (Gökçe, 1987, s. 49).

İntihara insanların genel bakış açısı bireysel neden ve sonuçlardan kaynaklandığı yönünde olmakla birlikte toplumsal yönü göz ardı edilmektedir. Oysa intiharın toplumsal nedenleri ve sonuçları da bulunabilmektedir. Toplumsal

değişmelerden ve toplumun bireye yansımalarından ötürü de bireyler intiharda bulunabilmektedirler. Günümüzdeki teknolojilerinin ilerlemesi ve makineleşme bireylerin bazı insanların hayatlarını kolaylaştırır da bazı insanların hayatlarında da derinden etkiler yaratabilmektedir. Özellikle fabrikalarda çalışan bireylerin şartlardan dolayı hem kendisine hem kendi işlerine hem de yaşadıkları topluma yabancılaşmaları söz konusu olabilmektedir. Bu yabancılaşmanın sonucunda da toplumdan bağlarını koparan yalnızlaşan bireyler intihara sürüklenebilmektedir (Köse ve Arslan, 2019, s. 2-3). Dolayısıyla toplumun da bireylerin hayatlarında önemli yer teşkil ettiği görülmektedir. Bireyler yaşadıkları toplumu etkilemekle birlikte toplumdan da etkilenebilmektedirler. Bireylerin yaşadıkları toplumdan kabul göremeyeceklerini düşünmeleri, bazı koşulları değiştiremeyeceklerini düşünmeleri veya topluma karşı güvensizlikleri onları intihara sürükleyebilmektedir.

Durkheim (2013, s. 212-217) 'a göre toplumsal nedenlerden kaynaklı olarak bireyler intihara yönelebilmektedirler. Bu açıdan bazı toplumların bireyleri intihara sürüklediği söylenebilmektedir. Toplumdan kopmak ve soyutlanmak bireyleri intihara sürükleyebileceği gibi topluma karşı duyulan aşırı bağlanmalar da bireyleri intihara sürükleyebilmektedir. Burada bahsedilen durum toplumlarını çok seven ve topluma karşı yapmış oldukları bir hatanın var olmasından duyulan utanç temelinde olabilmektedir. Dolayısıyla toplumdan kopmak veya topluma karşı aşırı aidiyet geliştirmek bireyleri intihara sürükleyebilmektedir. Bazı toplumlarda belirli dayatmalar meydana gelmekte ve bireylerden de bu dayatmalara uyması, bireyselliklerini geri plana atması beklenmektedir. Bu toplumlarda toplum her şeyin önünde görülmekte ve bireyden “ben” ekseninde hareket etmemesi beklenilmekte ve toplumun çıkarı ön planda tutulmaktadır. Öncelikle toplum ön planda olduğu için bireylerin bu toplumla aşırı bütünleşmesi ve kendilerini oraya ait hissetmeleri, topluma gelebilecek herhangi bir zarara karşı aşırı duyarlı olabilmelerine neden olabilmektedir. Herkes o bütünün bir parçası olmakta ve her şey ortak olabilmektedir. Burada bireyin canlarına verdikleri değerden daha büyük bir değer olarak toplumlarına verdikleri görülmektedir. Bu nedenle de aşırı aidiyetler geliştirmekten kaynaklı olarak da bireyler intiharlar gerçekleştirebilmektedirler. Bunun tam aksi söz konusu olduğunda bireylerin aşırı bireyselleşmeleri ve toplumda kendilerine yer bulamamaları o toplumda kendilerine var edebileceklerine duyulan inancın olmamasından kaynaklanabilmektedir. Dolayısıyla bazı toplumlar zaten parçalanmış olmakta ve

burada bireyi elinden kaçırabilmekte, bazı toplumlar ise bireyle o kadar sıkı sıkıya bağlı olmakta ki herhangi bir yanlışta bireyin kendisini kötü hissetmesine ve intihara sürüklenmesine neden olabilmektedir.

Gençler, toplumsal temelli aidiyet seviyesi düşüklüğü ya da aşırı aidiyetler yaşayıp intiharlarda bulunabilmektedirler. Toplumla bütünleşememe, toplumun getirmiş olduklarına alışamama, durumların değişebileceğine inanmama, bunu kader olarak algılama durumlarından kaynaklı olarak kendi yaşamlarına son verebilmektedirler. Aşırı aidiyetler de gençlerin topluma karşı olan sorumluluklarını meydana getirebilecek herhangi bir problemde utanç veya üzüntü duyup da intiharlarda bulunabilmektedir. Özellikle son zamanlarda genç yaştaki bireylerin intiharları görülmektedir. Bu durumların arka planında toplumları ilgilendiren sorunlar yatmaktadır. Toplumların gelecekleri olan bireyleri kazanmak en önemlisi de insan kazanmak çok önemli olmasından dolayı gençlerin sorunlarını dinlemesi ve onların anlamak gerekmektedir.

Aidiyet seviyesi düşüklüğünün yol açabileceği toplumsal sorunlardan biri de göç olabilmektedir. Aidiyet seviyesi düşüklüğü bireyleri toplumlarından uzaklaşmaya ve göç etmeye itebilmektedir. Bu açıdan ilk olarak göç kavramını ele almak önemli görülmektedir. “Sosyolojik bir bakış açısıyla göç; ülke içindeki yerleşim birimleri arasında veya uluslararası olarak gerçekleşebilen, gönüllü yahut zorunlu, düzenli yahut düzensiz, makul bir süreliğine geçici veya kalıcı olarak ferdi, küçük gruplar halinde ya da kitlesel yer değiştirme hareketini ifade eder” (Sarp, 2020, s. 12). Göçü sadece fiziksel bir yer değiştirme olarak ele alınmamalıdır. Çünkü göç bundan daha fazlası olmakla birlikte bireylerin yaşamlarından izler taşıyan bir olay olarak görülmektedir. Göçler pek çok sebeple gerçekleşebilmekte olup gönüllü göçlerde genel olarak bireylerin yaşam kalitelerini arttırmak, iyi yaşama ulaşma gayesiyle gerçekleştirildiği görülürken zorunlu göçlerde savaşlar, doğal afetler gibi bireylerin kendi ellerinde olmayarak belirli zorlamalar ve mecburiyetler çerçevesinde gerçekleştirildiği görülmektedir (Çelik, 2012, s. 297).

Göç; terk ediş, kopuş ve ayrılık belirtmektedir (Sarp, 2021, s. 22). Göçleri gerçekleştirmek için belirli yerlerin itici ve çekici unsurlar barındırdığı görülmektedir. Yaşadıkları yerlerin belirli elverişsizlikleri ve imkânsızlıkları bireyler için itici güçler oluşturmakta, çekici güçler barındıran yerler de imkânların çeşitli olması, nitelikli yaşam imkânlarının sunulması yönüyle ilgi çekebilmektedir. Bu unsurlar temelinde

bireyler, yaşamlarını daha elverişli hale getirebileceklerini düşündükleri ve çekici güçler barındıran yerlere doğru göç etmektedirler (Çelik, 2012, s. 297-298).

Göç ve aidiyet birbiriyle ilişkili iki kavramdır. Çünkü göçün türü ne olursa olsun gerekçeleri, etkileri aidiyet temelli olabilmektedir (Sözer, 2019, s. 423). Bireylerin yaşadıkları yerlerde bireyselliklerin artmakta ve yabancılaşmaların yaşanmaktadır. Bu durumlarda bireylerin aidiyet bağlarının giderek zayıflamaktadır. Bireylerin yaşadıkları toplumlarda güvensizliklerin ve suç oranlarının artması, iletişimsel sıkıntıların var olması, gelecek kaygılarının olması gibi problemler bireylerin yaşadıkları toplumların aidiyet, benlik ve kimlik krizlerinin merkezi haline gelmeye başlamasına neden olabilmektedir. Özellikle kentsel yaşamın artmasıyla birlikte pek çok kişilik ve kimlik problemleri yaşanmaya başlamıştır. Bireyler de toplumlarının bu kadar kendilerini yalnızlaştırması ve yabancılaştırmasıyla birlikte yeni aidiyet alanları arama arayışlarına girmektedirler (Çelik, 2012, s. 300-301).

Bireylerin göç etmelerinin temelinde yaşam kalitelerini arttırabilecek, daha iyi yaşayabilecekleri yerlere doğru gerçekleşmektedir. Bu yaşam kalitelerinin arttırılmasındaki durum sağlık, eğitim, istihdam gibi alanların iyi olduğu yerlerdir. Göçün pek çok nedeni olabilmekte ve bunların başında ekonomik nedenler gelmektedir. Yaşanılan yerlerdeki işsizliklerin çok olması, istihdam alanlarının dar olması, hayatlarını idame etmedeki yetersizlikler bireyleri göçe itebilmektedir. Bireylerin bireysel nedenleri de göçe sebebiyet verebilmektedir. Bu nedenler atanma, boşanma, evlenme, eğitim gibi olabilmektedir. Bireylerin yaşamlarını tehdit eden unsurların fazla olması, ailevi nedenlerinin olması da göçe sebebiyet veren diğer faktörlerdendir (Genç, 2019).

TÜİK (2022) verilerine bakıldığında Türkiye’den yurt dışına göç eden 466 bin 914 kişi olduğu ve bu oranın da geçen yıla göre %62,3 oranında artmış olduğu görülmektedir. Göç edenlerin %55,7 sini erkekler oluştururken %44,3’ünü de kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye’den göç edenlerin hangi yaş aralığında en fazla olduğuna bakıldığında ise en fazla göç eden kesimin %15,8 oranıyla 25-29 yaş grubundaki bireylerin olduğu görülmektedir. Bu duruma bakıldığında gerçekten endişe verici ve umutsuz bir tablo görülmektedir. Bundan dolayı gençleri kazanmak için adımların atılması gerekli görülmektedir.

Gençler için özellikle işsizlik, eğitim sistemlerinin yetersizliği gibi unsurlar göç etmeye iten faktörlerin başında gelmektedir. Gençlerin istihdam sorunları farklı sorunlar yaşamalarına da yol açmaktadır. Bundan dolayı yetersiz alımlar, değersizlikler, kariyerinde ilerleyememeler gençleri yaşadıkları yerden göç etmelerine sebebiyet vermektedir. Gençler hayalleri ve idealleri olan bu uğurda savaşım veren bireyler olmakla birlikte toplumun onlara sundukları koşullarla kendi istedikleri koşullar uyuşmadığında veya beklentileri karşılamadığında göç gerçekleştirebilmektedir. Özellikle gençlerin toplumlarının geleceğine ve kendi geleceğine olan inançsızlıkları onları göçlere sürükleyebilmektedir (Kaya, 2019, s. 668-669).

Daha önce de değinildiği üzere gençleri temelde göçe iten en büyük sebeplerin başında ekonomik kaygılar yani gelecek korkuları gelmektedir. Kendi potansiyellerini ortaya koyma imkânı sağlayan yerlere doğru göçler gerçekleştirmektedirler. Aidiyet alanı bireyler için toplum açısından güvenli olunan yer olduğunda yer verilmişti. Fakat güvenlik ihtiyacı sadece bireyleri dışarıdaki zararlı durumlara karşı koruyan demek değil aynı zamanda geleceklerini emanet edebilmeyi de içermektedir. Yaşadığı toplum gençlere umut getirmiyorsa gençler yaşamının daha kolay olduğu yerlere göç edebilmektedirler. Dolayısıyla daha kaliteli yaşayabilecekleri, geçim dertlerinin olmadığı, gençlere değer veren yerlere doğru göçler gerçekleştirebilmektedirler.

Aidiyet seviyesindeki düşüklüğün yol açabileceği toplumsal sorunlardan biri olarak da sosyal çözümler olarak görülmektedir. Bu açıdan bireylerin toplumlarına olan bağlılıklarının azalması sosyal çözümleri doğurabilmektedir. Bu konuyu ele almadan önce sosyal çözülme kavramını açmak önemli görülmektedir. Toplum; bireylerin etkileşimler ve ilişkileriyle oluşmakla birlikte bu ilişkiler ve etkileşimlerin süreklilik arz etmesiyle oluşan ve belirli rollerin, kurumların, değerlerin etrafında örgütlenmesiyle şekillenmektedir. Toplumu ayakta tutan bireyler olsa da kurumlar, gruplar da devamlılığını sağlamaktadır. Bu kurumlarda meydana gelen kırılmalar toplumun tamamında meydana gelecek çözümler doğurabilmektedir. Çünkü toplumdaki kurumlar birbirleriyle ilişkili olduğu için birbirlerinin kırılmalarından, aşınmalarından veya işlevsizliklerinden de etkilenmektedir.

Bireysel çözümler ve toplumsal çözümler yaşanmaktadır. Bireysel çözümler, bireylerin kendilerine, toplumlarına yabancılaşmaları ve kendileriyle olan bağlarının kopması şeklinde olabilmektedir. Yabancılaşmalar onlar için varoluşsal

belirsizlikler ve hayatlarında boşluklar doğurmaktadır. Bireyler kendi kimliklerine yabancılaşmalarıyla birlikte hayat da onlar için anlamsız hale gelmektedir. Bireylerin kendi yaşamış oldukları boşluklar ve anlamsızlıklar sosyal çözümleri doğuracak olan sebeplerden biri olabilmektedir. Bireysel ve toplumsal çözümler bir anda, aniden gelişen olaylar değildir, yavaş yavaş gelişen durumlar olabilmektedir (Karacoşkun, 2002, s. 227).

Bireylerde bir arada yaşama duygusu var olmakla birlikte bu bütünlük ve birlik durumu bireyler açısından önemli görülmektedir. Bireyler birlikte yaşayarak dışarıdaki zor koşullardan korunmaktadırlar. Bu birliktelik hali sayesinde de toplumların devamlılıkları sağlanmaktadır (Türkkahraman ve Tutar, 2009, s. 2). Toplumlara oluşturan, o dinamiği sağlayan belirli unsurlar var olmakta ve bu unsurlarda meydana gelen kırılmalar sosyal çözümler yaşatabilmektedir.

Sosyal çözülmeye sebep olan pek çok faktör bulunmaktadır. Bunlar genel olarak ele alınacak olursa öncelikle toplumla veya kurumlarla olan bireylerin bağlarının önemini yitirmesi veya zayıflaması sosyal çözümleri doğuran faktörlerin başında gelmektedir. Geçmişten getirilen kültürel özelliklerle yoğrulmuş bireylerle yeni nesillerin arasında ilişki zayıflıkları var olması, bireyleri bütünleştiren iç ve dış etkenlerin anlamını yitirmesi, bireylerin temel haklarından olan din ve vicdan özgürlükleri hakkını kullanamamaları, toplumların insan haklarına önem vermeyişi, bireylerin toplumlarına yabancılaşmaları, bireylerin birbirleriyle olan bağlarının zayıflaması, ekonomik sebepler, işsizlik, hukuk devleti özelliğinin yitirilmesi, eğitimdeki belirsizlikler, toplumun geneliyle örtüşmeyen normların kazandırılmaya çalışılması, ayrıştırmalar, eşitsizlikler, ayrımcılıklar, toplumsal faydalar için uğraşmamalar gibi pek çok faktör sosyal çözümlere sebebiyet veren unsurlardır (Erkal, 2012, s. 261-262). Dolayısıyla toplumsal sorunların fazlalaşması ve toplumlara, toplumun kurumlarına duyulan güvenlerin azalması sosyal çözümler yaratabilmektedir.

Sosyal çözülmeyi meydana getirecek faktörler toplumdan topluma çeşitlilik gösterebilmektedir. Bir toplumda sosyal çözülmeyi meydana getirebilecek bir unsur diğer bir toplumda herhangi bir sorun yaratmayabilir. Bu toplumun dinamikleri, bütünleşmeye etki eden unsurları, normları ile alakalı bir durumdur. Fakat genel anlamda ortak olan ve çözümlere etki eden faktörler de bulunmaktadır. Sosyal bozulmaların yaşanması toplumlarda sosyal çözümler doğurabilmektedir. Yoğun

olarak yaşanan bir işsizlik durumu bireylerin toplumlarından yabancılaşmalarına sebebiyet vermesi gibi çoğu insanı göçe itebileceği için de sosyal çözümler yaratabilmektedir.

Gençler toplumların umut ışığı, gelecekleri olduğu için onların yaşamış oldukları güvensizlikler, kurumlara karşı duydukları işlevsizliklerin olduğu düşüncesi, toplumlarına karşı duydukları olumsuz düşünceler toplumlarıyla olan bağlarını koparabilmektedirler. Toplumların devamlılığını sağlayacak olan bireylerin oradan uzaklaşması, soyutlanması veya duydukları güvensizlikler toplumlar için çözümler, kırılmalar yaratabilmektedir.

4. KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE NİTEL ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Araştırmada Veri Toplama Süreci

Bu tez kapsamında gerçekleştirilen nitel araştırma, Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümünde okuyan 19-25 yaş aralığındaki 20 öğrenciyi kapsamaktadır. Bu temelde yapılan araştırmada; veri toplama olarak yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde olmaktadır. Yapılan görüşmede karşılaşılabilecek durumlar göz önüne alınarak bu şekilde bir görüşmenin yapılması uygun görülmüştür. Görüşmede derinlemesine bilgilere ulaşmak amacıyla kullanılan daha önceden hazırlanmış sorular kullanılmış olmakla birlikte bu soruların anlaşılabilirliğine ve açık olmasına dikkat edilmiştir. Görüşme sorularına etik kurula gönderilen raporda da yer verilmiş olmasının yanında kurul tarafından gerekli onaylar alınmıştır.

Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümü öğrencileriyle yapılan görüşmenin zamanı açısından en uygun olarak öğrencilerin sınav zamanlarının henüz olmadığı ve görüşmeye vakit ayırabilecekleri zaman seçilmeye özen gösterilmiştir. Dolayısıyla öğrenciler açısından uygun zamana dikkat edilmiştir. Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümü öğrencileriyle yapılan görüşme 1 Kasım 2023 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin görüşmeye katılımında endişeli veya kaygılı olmamalarıyla birlikte içtenlikle her soruya cevap verdikleri gözlemlenmiştir.

Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümü öğrencilerinden olan katılımcıların araştırmaya katılıp katılamayacağı konularında rızaları alınmıştır. Araştırmacı öncelikle öğrencilere bu sorulara verdikleri cevapların neden önemli olduğu anlatılmış olmakla birlikte kendilerinin kimliklerinin deşifre edilmeyeceği hakkında bilgiler verilmiştir. Süreçte öğrenciler konu hakkında bilgilerini paylaşırken gerekli notlar şeffaf bir şekilde tutulmuştur. Öğrencilerin sorulara cevap verirken göstermiş oldukları

tutumlar da gözlemlenmiştir. Dolayısıyla öğrenciler hakkında düşünceler ve gözlemler de not alınmıştır.

4.2. Bulgular

4.2.1. Görüşme Grubunun Sosyo-Demografik Özellikleri

Bu tez kapsamında veriler çözümlenirken ilk olarak araştırmaya dâhil olan 19-25 yaş aralığındaki öğrencilerin demografik bilgilerine yer verilmiş; her öğrenciyi temsil eden bir kod kullanılmıştır. Kodun verilmesinin sebebi etik gerekçelere bağlı olmakla birlikte kimliklerini deşifre etmemek amacı taşımaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin yaşayabilecekleri herhangi bir olumsuzluktan kaçınılmıştır. Burada ele alınan sosyo-demografik özellikler; öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, üniversitede kaçınıcı sınıfta oldukları ve nerede yaşadıkları hakkında bilgiler vermektedir. Bu anlamda araştırmaya katılan öğrenciler ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

SIRA	CİNSİYET	YAŞ	ÜNİVERSİTEDEKİ ÖĞRENİM DÜZEYİ	YAŞADIKLARI YER
G1	Kadın	22	4.sınıf	Bursa
G2	Kadın	23	4.sınıf	Ankara
G3	Kadın	22	4.sınıf	Ankara
G4	Kadın	20	3.sınıf	Ankara
G5	Kadın	21	3.sınıf	Ankara
G6	Kadın	21	3.sınıf	Ankara
G7	Erkek	21	3.sınıf	Kırıkkale
G8	Erkek	21	1.sınıf	Diyarbakır
G9	Kadın	21	3.sınıf	Çorum
G10	Kadın	22	4.sınıf	Ankara
G11	Kadın	21	4.sınıf	Kırıkkale
G12	Kadın	22	4.sınıf	Ankara
G13	Kadın	21	3.sınıf	Kırıkkale
G14	Kadın	22	4.sınıf	Ankara
G15	Erkek	20	2.sınıf	Ankara
G16	Erkek	19	1.sınıf	Ankara
G17	Kadın	25	3.sınıf	Kırıkkale
G18	Kadın	21	3.sınıf	Kırıkkale
G19	Erkek	22	1.sınıf	Kırıkkale
G20	Erkek	19	1.sınıf	Kırıkkale

4.2.1.1. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları

Tablo 2: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımları

	Sayı	Yüzde
Kadın	14	70
Erkek	6	30
TOPLAM	20	100

Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümü öğrencileriyle gerçekleştirilmiş olan görüşmeye katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında; 14 öğrencinin kadın, 6 öğrenci erkek olduğu görülmektedir. Oran bazında ele alındığında, araştırmaya katılan öğrencilerin %70'ini kadın öğrencilerin oluşturduğu, %30'unu da erkek öğrenciler oluşturduğu söylenebilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilere ve sosyoloji bölümünün genel cinsiyet dağılımları göz önüne alındığında daha çok kadınlar tarafından tercih edilen bir bölüm olduğunu söylemek mümkündür.

Cinsiyet sadece biyolojik bir anlam ifade eden bir kavram olarak ele almamak gerekmektedir. Çünkü cinsiyet bireyler açısından doğduklarından itibaren toplumsal özellikler de kazanmaya başlamaktadır. Toplumlar kadınlardan ve erkeklerden belirli rolleri yerine getirmelerini ve cinsiyetlerine uygun olacak olan davranışlarda bulunmalarını beklemektedir. Dolayısıyla toplumlar biyolojik cinsiyetlere göre bireylere toplumsal roller biçmektedir (Vatandaş, 2007, s. 29-30). Toplumsal rollerin dayatılması veya kadın ve erkekten beklenen unsurlar bireylerde farklılık yaratabilmekte ve bireylerin cinsiyet temelli düşündükleri farklı problemleri olabilmektedir. Bu açıdan bu konuya hem kadınların hem de erkeklerin gözünden bakmak önemli görülmektedir.

Çeşitli koşullar etrafında şekillenen toplumsallaşma süreçleri, bireylerin toplumlarına olan bağlılıklarının oluşturulduğu ve devam ettiği bir süreç olarak ele alınabilmektedir. Bu temelde bireylerin kendi cinsiyetlerine uygun rolleri içselleştirmeleri ve toplumsal yaşamda kullanmaları, toplumlarının cinsiyetlerine olan bakış ve davranış şekilleri, genel toplumsal yargıları bireylerin aidiyet düzeylerine etki edebilecek unsurları oluşturabilmektedir. Bu açıdan bireylerin aidiyet düzeylerinin cinsiyet temelinde farklılaşma olasılığı yüksek görülmektedir (Alptekin, 2011, s.

111).Dolayısıyla toplumların kadınlara veya erkeklere nasıl baktığı, ne gibi haklar tanıdığı veya tanımadığı bireylerin cinsiyet temelli aidiyetlerini sorguladıkları alanlar farklı olabilmektedir. Örneğin, bir toplumda kadınların aidiyetlerini sorguladıkları ve toplumlarına yabancılaşmalarına neden olabilecek problem olarak eşitsizlik olarak görülebilirken aynı toplumda yaşayan erkekler açısından da aidiyet seviyesinde düşüklük yaşamalarına neden olabilecek olan problem ekonomiyi görebilmektedirler. Bu açıdan farklı cinsiyetteki bireyler bir diğer cinsiyetin görmediği veya yaşamadığı bir problemi ortaya koyabilmektedir.

4.2.1.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaş Dağılımları

Tablo 3: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaş Dağılımları

YAŞ	Sayı	Yüzde
19	2	10
20	1	5
21	8	40
22	6	30
23	2	10
24	0	0
25	1	5
TOPLAM	20	100

Tabloya bakıldığında örneklemin tam bir üniversite gençliğini ve gençlik kategorisini temsil ettiği söylenebilmektedir. Tablodan edilen bulgulara bakıldığında, 19 yaşında iki öğrencinin, 20 yaşında bir öğrencinin, 21 yaşında sekiz öğrencinin, 22 yaşında altı öğrencinin, 23 yaşında iki öğrencinin ve 25 yaşında bir öğrencinin araştırmaya katıldığı görülmektedir. Yaş dağılımlarına oransal açıdan bakıldığında, %40 oranıyla 21 yaşındaki öğrencilerin örneklemin büyük çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir. Yaş aralıklarını en çoktan en aza doğru olarak oransal anlamda ele almak gerekirse; öğrencilerin %40 oranında 21 yaşında olduğu, %30 oranında 22 yaşında olduğu, %10 oranında 19 yaşında olduğu, %10 oranında 23 yaşında olduğu ve son olarak da %5 oranında 25 yaşında olduğu görülmektedir. Toplamda %100 oranı da 20 kişiyi içermektedir. Öğrencilerin düşüncelerinin yeterince ele alınabilmesi ve bir

görüşmenin söz konusu olmasından ötürü örneklem olarak 20 kişi seçilmesi uygun görülmüştür.

4.2.1.3. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Üniversitede Öğrenim Gördükleri Sınıf Düzeyleri

Tablo 4: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Üniversitede Öğrenim Gördükleri Sınıflar Düzeyleri

Sınıf	Sayı	Yüzde
1. Sınıf	4	20
2. Sınıf	1	5
3. Sınıf	8	40
4. Sınıf	7	35
TOPLAM	20	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun %40 oranıyla 3. Sınıf öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Bu orandan sonra sırasıyla örnekleme katılan öğrencilerin %35 oranında 4. Sınıf, %20 oranda 1. Sınıf ve %5 oranında 2. Sınıf öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Gençlerin bakış açılarını anlamada son sınıf öğrencilerinin ya da henüz birinci sınıfta olan öğrencilerin ne tür farklılaşmalar yaşadığını görebilmek adına her sınıf derecesinden sosyoloji bölümü öğrencisiyle mülakat gerçekleştirilmeye özen gösterilmiştir.

4.2.1.4. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaşadıkları Yerler

Tablo 5: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaşadıkları Yerler

Şehir	Sayı	Yüzde
Ankara	10	50
Bursa	1	5
Çorum	1	5
Diyarbakır	1	5
Kırıkkale	7	35
TOPLAM	20	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun %50 oranıyla Ankara’da yaşadığı görülmektedir. Bu orandan sonra sırasıyla araştırmaya katılan öğrencilerin %35 oranında Kırıkkale’de, %5 oranında Bursa’da, %5 oranıyla Çorum’da, %5 oranında da Diyarbakır’da yaşadığı görülmektedir. Bu verilerden de yola çıkılarak örnekleme katılan öğrencilerin okula geldikleri yerler arasında en fazla Ankara ve Kırıkkale’nin ön plana çıktığı söylenebilmektedir.

Yaşadıkları yerler bireylerin toplumsal aidiyetini etkileyen unsurlardan olarak görülmektedir. Çünkü bireylerin yaşadıkları yerlerin kendilerine özgü gelenekleri, kuralları, kabulleri, yargıları bulunabilmektedir. Bu açıdan bireylerin ne tür koşullarda yaşıyor oldukları onların hayata olan bakış açılarını etkilediği gibi aidiyet düzeylerine etki edebilecek unsurları da farklılaştırabilmektedir. Örneğin; daha değişime kapalı ve geleneklerine bağlı toplumda yetişmiş bireylerin aidiyetlerine etki eden unsur farklıyken, daha fazla değişimlerin ve dönüşümlerin yaşandığı, daha heterojen özellikler gösteren toplumda yaşayan bireyin aidiyet düzeylerine etki edebilecek unsurlar farklı olabilmektedir.

Gençlerin kimlik statülerinin kültürel karşılaştırmasının İstanbul ve Nusaybin üzerinden yapıldığı bir araştırmada kimlik statülerinin bireylerin yaşadıkları yere göre farklılaştığı ortaya konmuştur. Nusaybin’de yaşayan öğrencilerin İstanbul’da yaşayan öğrencilere göre ideolojik anlamda daha kararsız kimlik özelliği gösterdiği görülmüştür. Nusaybin’de yaşayan öğrencilerin genç olarak ele alınması daha erken denebilecek yaşlarda gerçekleşmesi kimlik arayışlarının daha erken başlamalarına neden olduğu görülmekle birlikte İstanbul’da yaşayan öğrencilerin de yetişkinlik dönemi özelliklerinden henüz uzağında oldukları ortaya konmuştur (Demir, 2009, 133). Bu açıdan daha önce de belirtildiği üzere bireylerin kimliklerine olan bakışlarında yaşadıkları yerler önem arz etmekte ve bireylerin de yaşadıkları toplumlarının özellikleri itibarıyla şekil alabildiklerini söylemek mümkündür.

4.2.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Kimlik Algıları

4.2.2.1. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Kendi Kişilik ve Kimliklerine Olan Bakışları

Kimlik, bireylerin kendilerini tanımlamalarıdır. Dolayısıyla bireylerin kendilerini tanıtırken kullandıkları kavramlar kendilerini nasıl kavradıkları hakkında bilgiler içermektedir (Bilgin, 2007, s. 78). Bu açıdan bireylerin kendilerini tanımları ve kendilerinin farkında olmaları kendilerini gerçekleştirebilmeleri adına önem arz etmektedir. Bireylerin toplumsal kimlikleri olabileceği gibi bireysel kimlikleri de bulunmaktadır. Kolektif kimlikler bireylerin diğer bireylerle daha fazla ortak paydada buluştukları kimlikleri olurken bireysel kimlikler bireylerin her birinin kendilerine has özelliklerini içermektedir. Bu açıdan kimlikler, bireylerin kişilikleri hakkında bilgi içermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerini nasıl tanımladıklarını ve kişiliklerini, kimliklerini ne şekilde ele aldıklarını görebilmek için öncelikle; “Kendi kişiliğinizi ve kimliğinizi nasıl ifade edersiniz?”, sorusu sorulmuştur. Görüşmede ilk bu soru sorulduğunda genellikle öğrencilerin durup düşünmek için izin istedikleri görülmüştür. Bireyler yaşamda pek çok konu hakkında sayısız düşünceler içerisinde olsalar dahi kendileri hakkında daha az düşünceleri sahip olabilmektedirler. Kendilerini diğerlerine ne şekilde ifade edecekleri hakkında tereddüte düşebilmektedirler. Ayrıca bazı öğrenciler bu konuda örnek verilmesini de rica ettiği görülmüştür. Bu açıdan bireylere kendi düşüncelerini etkilemeyecek ve objektiflik esasına uyarak kendilerini bir başkasına ne şekilde tanıttığı kişisel ve kolektif özelliklerin olduğuna örnek verilmiştir. Düşünmek için izin istedikten sonra bazı öğrencilerin kendileri hakkında çok kısa bilgiler verdiği görülmüştür. Bu soruya gelen kısa cevaplar şu şekildedir:⁵

“Soğukkanlıyım, Müslümanım” (G1, 22).

“Sıcakkanlı, dürüst ve İslamcıyım” (G2, 23).

“İyi, yardımsever ve eğlenceliyim” (G8, 21).

“Fevri, yapıcı biriyimdir, Milliyetçiyim” (G12, 22).

“Benim kişiliğim insanlara karşı biraz sevecen biraz da soğuk” (G13, 21).

⁵G1-G2 şeklinde gençleri sırasıyla ifade etmek için kullanılmaktadır. Diğer sayılar ise öğrencilerin yaşlarını ifade etmektedir.

“Girişken ve tez canlıyım. Milliyetçi, Müslümanım” (G15, 20).

Bu cevaplara ek olarak kendileri hakkında daha fazla bir bilgi verip verilemeyeceği sorulduğunda genellikle “Hayır, ekleyebileceğim bir şey yok” cevabı alınmıştır. Kendisinden bahsetmekten hoşlanan ve farklı zamanlarda veya durumlarda da ne tür davranışlar gösterebildiği hakkında bilgiler veren ve kendilerinin, kişiliklerinin ve kimliklerinin farkında olan öğrencilerin de var olduğu görülmüştür. Bu öğrencilerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Çoğunlukla sevecen, soğukkanlı, bazen heyecanlı, günümüz şartlarında gelecek için kaygılı ve biraz da umutsuzum. Anı yaşayıp mutlu olan da biriyim. Atatürkçüyüm, İlkeciyim, Sekülerim, Türk ve Milliyetçiyim, Müslümanım” (G4, 20).

“Kişilik olarak sessiz ve sakinimdir. Fakat uyuştuğum insanla da aramı sıcak tutar ve etkileşim halinde olurum” (G7, 21).

“Kendimi duygusal ve sorumluluklarını yerine getiren, endişeli ve biraz panik birisi olarak tanımlayabilirim” (G9, 21).

“Kendine güvenen, azimli, yeri geldiği zamanlarda umutsuzluğa kapılsam bile sonrasında umudumu asla kaybetmeyen bir kişiliğe sahibim” (G10, 22).

“Çoğu zaman uyumlu ama fikrini ifade etmesi gerektiğinde bazen çok net bazense daha çekimser kalabilen birisi olduğumu söyleyebilirim. En belirgin özelliğim sessiz kalarak karşıdakini çok iyi dinleyebilmektir” (G11, 21).

“İnsanlarla iç içe olmak isteyen biriyim. Sürekli yardımcı olmak insanların sorunlarına çözüm bulmak benim için önemli. Hep daha iyi olmak için hedefler koyarım. Sadece kendim için iyi olmak değil tüm insanlığa faydalı olacak hedeflerdir bunlar” (G14, 22).

“Kendi kişiliğimi sevecen ve sakın bir kişilik olarak ifade edebilirim. Yeri geldiğinde de doğru kararlar alırım” (G16, 19).

“Çalışkan, iyimser, sıcakkanlı, anlayışlı, uyumlu, duyarlı, sorumluluk sahibi, hedefleri olan ve başaracağına inanan biriyim. Vatanseverim adalete önem veriyorum” (G17, 25).

“Kişilik olarak dürüst, eğlenceli, soğukkanlıyım. Milliyetçiyim. Genelde pozitif düşünceye sahip bir kişiyimdir” (G18, 21).

“Samimi, sempatik, yeri geldiğinde de gayet olgun bir kişi olduğumu düşünüyorum. Empati yapma konusunda kendime güveniyorum. Kendimi diğer insanların yerine koyuyor ve o insanları anlayabiliyorum” (G19, 22).

“Kendi kişiliğimi sinirli ve hayatın her alanında stresli biri olarak ifade edebilirim. Ama yeterince sabırlı bir insanım bunun yanı sıra sosyal iletişimi sever arkadaşlarımla vakit geçirmekten zevk alırım” (G20, 19).

Cevaplarda da yola çıkılarak denilebilir ki, bireylerin çoğu öğrenciye kimlikleri ve kişilikleri sorulduğunda daha fazla kişilik özelliklerinden bahsetmektedirler. Bireylerin kendilerine ilişkin düşünceleri zaman içerisinde şekillenip ve değişebilecek özellikler göstermektedir. Bireylerin saydıkları bu kişilik özellikleri onların kolektif kimliklerine oranla daha fazla değişkenlik gösterebilmektedir. Öğrencilere kolektif kimliklerinden de bahsedebilecekleri belirtildiği halde bazı öğrencilerin konuda bir şey söylemedikleri görülmüştür.

Üniversite gençlerin kimlik algılarına yönelik yapılan bir araştırmanın verilerine bakıldığında gençlerin kendilerini en çok “Çevreci, Atatürkçü, İslamcı, Milliyetçi, Demokrat, Ulusalçı” şeklinde kendilerini ifade ettikleri görülmüştür (Alptekin, 2011, 144). Bu açıdan gençlerin sosyal kimlik algıları da çeşitlenebilmektedir.

Bireyler kendilerinden bahsederken özellikle kişilik ve kimlik konularında kendilerini pek açamayabilmektedirler. Çünkü bireyler için toplumdaki diğer insanların onların kimliklerine olan bakış açıları da önemli görülmektedir. Özellikle kimlik konusunda dinsel, cinsel ve kültürel kimlikleri toplumun genelinin kimliğinden farklı olabilmektedir. Bu açıdan bireylerin sosyal kabulü de göz önünde bulundurdukları için bulunan yerden dışlanmamak ve soyutlanmamak için bu konuda hassas davranabildikleri söylenebilmektedir.

Bu soruya cevap verirken bireyler kendileri hakkında anlayış gerçekleştirirken başkalarının onları algılayışlarını göz önüne almakta veya başka bir deyişle başkalarını referans vererek kendilerini tanımlayabilmektedirler. Bu açıdan bakıldığında başkalarının kendilerine yüklemiş oldukları özellikler itibarıyla de açıklayan öğrencinin var olduğu görülmüştür. Bu öğrencinin verdiği cevaplar şu şekildedir:

“Kişilik olarak daha çok cana yakın ve pozitif bir insan olduğum söyleniyor. Fakat burcum dolayısıyla inatçı bir yapıya da sahibim. İnce detaylara çok takılırım. Müslüman ve dinine bağlı bir ailede doğdum. Ben de o şekilde ilerlemeye çalışıyorum” (G5, 21).

Bu noktadan bakıldığında, kendilerine has bir kimlik inşa etmek için çabalayan değil de yaşadığı ailenin ve toplumun benimsemiş olduğu kimlikleri sorgulamadan hayatına katan, o şekilde ilerlemeye çalışan bireylerin de var olduğu görülmektedir. Özellikle kolektif kimliklerin bireylerin çevresinde veya yöresinde gördüğü nasılsa o şekilde devam ettirmek istedikleri görülmektedir. Burada bireylerin daha çok dıştan denetimli bireyler olarak ele alınabileceği mümkün görülmektedir.

İçten denetimli bireyler kendilerine güvenmekle birlikte kendilerinin sayesinde çevresel koşulların değişebileceğine inanan ve kendi istekleri doğrultusunda hayatlarını devam ettirmeye çalışan bireylerden oluşmaktadır. Dışsal denetimli bireyler ise her zaman bir onaylanma ve yetersiz güven gösterebilmektedirler. Çünkü dıştan denetimli bireyleri harekete geçiren güç kendi istekleri değil, kendileri dışındaki bireylerdir (Özdemir, 2016, 135).

Yapılan bir araştırmada gençlerin içten mi yoksa dıştan mı denetimli bireyler olduklarını ortaya koymaya çalışılmış ve bunun soruncunda elde edilen verilerle de dıştan denetimli bireylerin içten denetimli bireylere göre başarı isteklerinin daha çok olduğu, bu durumların da bireyleri kaygılara, yetersizliklere, sorumluluktan kaçmaya ve depresyona ve daha birçok psikolojik sorunlara yol açtığı görülmüştür (Çivitci, 2007, s. 8). Dolayısıyla bireylerin kendi hayatlarının başrolü olabilmeleri için; kendilerinin farkına varmaları ve kendi sağlıklı gelişimleri için kendi istekleri doğrultusunda bir kişilik ve kimlik inşa etmeleri gerekli görülmektedir.

Kişiliği hakkında düşüncelere sahip olsa da bir noktada toplumun getirmiş olduğu verili kimliklerle tam anlamıyla bütünleşemeyen veya kişiliğinden daha fazla bahseden, kimliğini tam anlamıyla ifade etmekte zorluk çeken öğrenciyle de karşılaşmıştır:

“Pozitif, eğlenceli, kendinin en iyi versiyonuna ulaşmaya çalışan, azimli ve başarılı biriyimdir. Kimliğimi toplumdaki ayrı düşünmemem de bir o kadar da uzak hissediyorum” (G3, 22).

Toplumlar belirli aidiyet alanları sunduğu gibi bireylere belirli verili kimlikler de vermektedir. Bu kimliklerle tamamen bütünleşmek bazı öğrenciler için zor olabilmektedir. Çünkü toplumlar tarafından belirlenen şeylerin dışına çıkabilmek öğrenciler için tehdit yaratabilecek unsur olabilmektedir. Burada tehdit edilen unsur

toplumdan dışlanmak, kabul görmemek şeklinde olabilmektedir. Bundan dolayı da bireyler tam anlamıyla arafta kalan bireyler haline dönüşebilmektedirler.

Bu soru karşısında genel olarak düşünme eğilimi hatta en fazla düşündükleri soru bu soru olduğu söylenebilmektedir. Başkalarına kendilerinden bahsetmek her insan için zor olabilmektedir. Birilerine kendilerini açmak, kendilerinden bahsetmek sosyal kabul denilen bir kavramın da var olmasından ötürü bireylerde engelleyici özellik göstermekle birlikte bireylerde gerginlik de yaratabilmektedir. Bu açıdan hem bu durumun getirdiği gerginlik hem de özellikle kendi kimliklerini inşa etme sürecini tamamlayamamış olmalarını hissetmeleri bu konuda uzunca düşünmelerini gerekli kılmıştır. Bu soru hakkında belki de en fazla düşünen ve kararsız olduğunu belirten öğrenci de olmuştur:

“Ben kendi kişiliğimi ve kimliğimi henüz tam anlamıyla tanıyamadım. Sosyal çevrem beni sıcakkanlı, cana yakın, esprili olarak bahseder. Kimliğimle ilgili bazen çok seküler bazense muhafazakar görüyorum kendimi” (G6, 21).

Görüldüğü üzere kendisini henüz tanımayan, tanımlayamayan bireyler de bulunmaktadır. Kimlikler, sosyoloji açısından yeniden ve yeniden inşa edilen bir yapıya sahip olmakla birlikte bireylerin özellikle bu yaşlarda kendi kimlikleri hakkında çerçeveler çizmek ve benimsemenin de kolay olmadığı belirtmek gerekmektedir. Kimlikler bireylerin hayata dini, cinsel, milli, kültürel özellikleri hakkında bilgiler verirken bireylerin hayata olan bakış açıları hakkında da bilgi verebilmektedir.

Gençlerin kendi benlik algılarının nasıl olduğuna yönelik yapılan bir araştırmada bireylerin benliklerinden bahsederlerken en fazla kişilik özelliklerinden bahsettikleri görülmüştür. Kişilik özelliklerini ifade ederken de en çok eğitimleri, memleketleri ve ailelerini hakkında bilgi verdikleri ve erkeklerin kadınlardan daha az olarak kendileri hakkında bilgi verdikleri görülmüştür (Osmanoğlu vd., 2017, 3587). Dolayısıyla her bireyin kişilik özelliklerinden bahsederken dayandığı temel farklı olabilmektedir.

Kısaca bu konuya verilen cevaplara genel olarak bakıldığında, genel olarak kendi kimliklerini hala inşa etmeye çalıştıkları görülmüştür. Öğrencilerin bazı durumlarda bu şekilde davranırım bazı durumlarda şu şekil davranırım gibi verdikleri cevaplar kişilik ve kimlik algılarının henüz yerleşmediğini ifade edebilmektedir. Çünkü daha önce de bahsedildiği üzere kişilikler, tutarlı davranışlar göstermenin

sonucunda oluşan bir yapıdır. Genel özelliklerin bir bütünüdür. Bu açıdan genel olarak öğrencilerin henüz kendi bakış açılarını oluşturmaya çalıştıkları ve kendilerini tanımaya çalıştıkları bir dönemde olduklarını söyleyebilmek mümkündür.

4.2.2.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilere Göre Kimliği Şekillendiren Unsurlar

Bu başlık altında ele alınan temel soru, “Size göre kimliğimizi şekillendiren kendimiz miyiz, toplum mu yoksa her ikisi de mi? Sizin kimliğinizi oluşturmada toplum etki etmiş midir?” sorusudur. Bireylerin bu soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo-6 oluşturulmuştur.

Tablo 6: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Kimliklerini Şekillendirmede Etki Ettiğini Düşündükleri Unsurlar

	Sayı	Yüzde
Kendim	1	5
Toplum	4	20
Hem Kendim Hem Toplum	15	75
TOPLAM	20	100

Yukarıdaki tabloya bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun ve %75 oranıyla bu soruya hem kendilerinin hem de toplumlarının kimlik inşa etme sürecinde onlara etki ettiğini belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin %20’si kimliğe toplumun daha fazla ettiğini belirtmekle birlikte %5’lik kısmı da kendilerinin inşa ettiğini belirtmiştir. Genel olarak bakıldığında öğrenciler hem toplumun hem de kendilerinin kimliklerine etki ettiğini düşünseler de toplumun özellikle kimliklerinde daha fazla baskın olarak etkisinin olduğunu söylemişlerdir:

“Her ikisi de etkilidir fakat toplumun etkisi daha fazladır. Dinsel baskı var, toplumsal olarak kimlikler şekillenmektedir” (G1, 22).

“Her ikisi de etki etmektedir. Toplumun burada rolü daha fazla ama. Baskı çok, dışa dönülmesi engelleniyor, bastırılıyor” (G2, 23).

“Kimliği şekillendiren ne sadece bireyin kendisidir ne de tek başına toplumdur. Toplumun en küçük yapısı olan aileden başlayarak birey toplumun kimliğini şekillendirmesine tabi tutulur. İlerleyen dönemlerde birey deneyim ve tecrübeleri ile

kendi kimliğini ve kişiliğini inşa eder. Her birey yaşadığı toplumun izlerini taşır” (G3, 22).

“Her ikisinin de etkisi kaçınılmazdır. Günlük hayatın içinde bulunduğumuz topluma göre kimliğimizi şekillendirebiliriz. Kendi inançlarımız, fikirlerimiz, düşüncelerimiz- görüşlerimiz de kişiliğimizi şekillendirir ve etkiler” (G4, 20).

“Kimliğimizi oluşturmada bence ilk olarak ailemiz çok önemli bir rol oynuyor. Kendimizi tanıdığımız yaşa gelene kadar toplum tarafından etkileniyoruz ve şekillenebiliyoruz. Bilinçli bir kişiliğimiz varsa kötü ya da eksi yönlerimizi değiştirebiliriz. Fakat daha çok toplumun bize atfettiği kalıplaşmış duygu ve düşüncelere uyabiliyoruz” (G5, 21).

“Her kişinin kimliği vardır fakat toplumun bunda büyük rolü vardır. Kimliğimi oluşturmada bana etki ettiğini düşünüyorum. Çünkü içinde yaşadığımız toplumda ister ya da istemez etkileniyoruz” (G7, 21).

“Her ikisi de etkili olmuştur” (G8, 21).

“Kimliğimizin oluşmasında kendi istek ve düşüncelerimizin yanı sıra toplumun da etkisiyle kişiliğimiz ve kimliğimiz toplumun bizi yönlendirdiği şekilde meydana gelmektedir” (G9, 21).

“Öz insanın içinde elbette ama zaman içerisinde onu değiştiren, şekillendiren faktörler var. Bu en temel faktörlerden birisi de toplum olarak kendini gösterir. İnsanın kendisi olarak sahneye çıktığı anlarda kimliği oluşturanın kendisi mi yoksa toplum mu olduğu belli olur. Çünkü kurallar vardır. Bu yüzden her ikisi de etki etmektedir” (G11, 21).

“Bana göre her ikisi de kimliğimizi oluşturuyor. Çünkü dış etkenler de insanı etkiler” (G13, 21).

“Toplum ilk başta etki ediyor bence. Büyüme sürecimizdeki çevremizdeki insanların etkisi büyük rol oynuyor. Onların yaptıklarını görüp doğru olduğunu düşünüp farkında olmadan aynısını yapıyoruz. Fakat büyüyüp belli bir bilince ulaştınca kendi kimliğimizi kendimiz oluşturuyoruz. Çünkü farklı ortamlar görüyoruz” (G14,22).

“Kimliğimizi şekillendiren hem toplum hem de kendimiz olduğunun kanısındayım. Benim kimliğimin oluşmasında bir dönem toplumun etkili olduğunu düşünüyorum” (G16, 19).

“Bence her ikisi de, toplum ve kendimiz. Çünkü büyüdüğüm mahallede diğer arkadaşlarımdan illa ki bir iz taşıyorum illa ki onlar da benden bir iz taşıyor ama sonra ergenlik çağından sonra kendi kişiliğimize kendimiz karar veririz” (G19, 22).

“Bana göre kimliğimi hem toplum şekillendiriyor hem de kendim. Kimliğimi toplumun belirlemesi toplumdan dışlanmamak, herkesten farklı olmamak ve göze batmamak için kendim şekillendirdiğimde ise sevdiğim veya sevmediğim şeyler olarak kendi kimliğimi hayatın her alanında belirliyorum” (G20, 19).

“Her ikisi de etki eder. Toplum bizim hayatımızı şekillendirir, bir baskı aracıdır” (G15, 20).

Kimlik, hem bireyler hem de toplumlar tarafından karşılıklı olarak geliştirilen ilişkiler neticesinde şekillenen bir kavramdır. Kimliği inşa etme sürecinin daha fazla ön plana çıktığı toplumlar modern ve postmodern toplumlardır. Çünkü diğer bir dönem olan geleneksel toplumda bireyler kendilerinin kimliklerini inşa etmekten çok, kendilerine verilmiş olan kimlikleri giymekteydiler. Dolayısıyla orada bireysel bir unsur söz konusu olamamaktaydı. Modern dönemle birlikte kimliklerin bireysel özellikleri ön plana çıkmaya başlamış ve postmodern toplumlarda ise kimlik çeşitleri oldukça artış göstermiştir (Özdil, 2017, 395-396). Dolayısıyla bu temelde öğrencilerin çoğunun kimliklerine etki eden unsurların hem kendileri hem de toplumları olduğu konusunun bilincinde olduklarını ve toplumlarını da göz ardı etmedikleri görülmektedir.

Dolayısıyla cevaplarda da görüldüğü üzere öğrenciler yaşadıkları toplumlardan izler taşıdıklarını, büyük oranda toplumların onların kimliklerini şekillendirmede etki ettiğini, gençlik dönemlerine kadar özellikle toplumun daha baskın olduğunu, belirli noktalarda kendilerinin artık bazı şeylere karar verdiklerini belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra kendi kimliklerini şekillendirirken baskın olarak sadece toplumun olduğunu belirten öğrenciler de olmuştur:

“Kişiliğimizi bence toplum şekillendirir, baskın olarak. Toplum öyle bizi ele geçirir ki hareketlerimize, şahsımıza şekil verir. Bazen bir karar verirken ya da harekete geçerken toplumdan bağımsız olamıyorum” (G6, 21).

“Toplum ve aile etki etmektedir. Bizle sürekli etkileşimde olduğu için toplum baskın olarak etki etmektedir” (G12, 22).

“Tam anlamıyla toplum tarafından şekillendiğimi düşünüyorum. Toplum bana bazı şeyleri yapmamı ya da yapmamamı dayatsa da özgür olduğumu biliyorum.

Toplumun bireyi yönlendirmesinde bir sınır olduğunu düşünüyorum. Örneğin, hangi mesleği seçeceğime ben karar veririm. Fakat toplumu rahatsız edecek davranışlarda bulunma açısından toplum beni sınırlar” (G17, 25).

“Büyük oranda toplumun etkisi çoktur. Kendini oluştururken yaşadığın sosyokültürel yapıyı kendimize rol alırız. İstemek de bu durum bizi içine çeker. Toplumdan çekindiğimiz ya da sözlerine maruz kalmamak için neyi yapıp neyi yapmamıza karar veririz” (G18, 21).

Genel olarak bakıldığında bazı öğrencilerin toplumdan dışlanmamak için toplumun genel kabullerine göre hareket etmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Toplumun kendi kimliklerinde daha fazla etkili olmasını bireyler dile getirirken onları sınırlandıran bir yapının olduğunu da vurguladıkları görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında yaşanan toplumun özelliklerini bireylerin kendi kimliklerini oluşturmada belirli çerçeveler çizmekte olduğunu ve bireylerin bu durumları göz önüne alarak kendi kimliklerini oluşturmaya çalıştıklarını belirttikleri söylenebilmektedir.

Kimliğini şekillendirmede bir öğrenci de kendisinin daha fazla baskın olduğunu, farklı insanlardan kendisine bir şeyler katsa da esasında kendisinin oluşturduğuna değindiği görülmüştür:

“Kişi esasen kendi kimliğini kendi oluşturur. Fakat bu kimliğe zaman içerisinde farklı fertler dahil edilince ister istemez oluşturduğumuz kimliğimiz olumlu veya olumsuz olarak şekillenmeye devam etmektedir” (G10, 22).

Kimlik kapsam itibarıyla hem bireysel olarak hem de toplumsal olarak ele alınabilecek bir kavramdır. Bu açıdan kimliklerin bireylerin gelenek ve görenek, tutum ve toplumsal algılar etrafında şekillendiği söylenebilmektedir (Yıldız, 2007, s. 16). Bu açıdan bakıldığında ve araştırmanın bulgularından da yola çıkılarak denilebilir ki, toplumların bireylerin kimliklerine olan etkisi yadsınamaz bir gerçeklik olarak kabul edilmektedir. Yaşanılan toplumlar bireylere bazı kurallar, normlar ve kendilerine özgü toplumsal özellikler sunmakta ve bireyler bu şekilde kendi kimliklerini inşa etmeye çalışmaktadırlar.

4.2.3. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Aidiyet Algıları

4.2.3.1. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumlarını Ele Alışlarına Genel Bir Bakış

Bu başlık altında öğrencilere “Bir sosyolog adayı olarak toplum sizin için neyi ifade etmektedir? Kendi toplumunuzu nasıl ifade edersiniz?” sorusu sorulmuştur. Bu soru üzerine öğrencilerin vermiş oldukları cevaplarda toplumun gerekli olduğuna değindikleri, birlik ve dayanışmayı içeren bir kavram olduğuna vurgu yaptıkları görülmüştür:

“Birden fazla insanın etkileşim ve iletişimine dayanır. Birey üzerinde belirleyici etkilerinin olduğu ve bireyleri şekillendirdiğini düşünüyorum” (G1, 22).

“Toplum benim için Durkheim’in da dediği gibi bir vücudun iç organları gibi bütünlük bir yapıdan oluşmaktadır. Toplum insanlığın oluşturduğu bir birliktelik halidir” (G7, 21).

“Toplum birçok şeyi ifade etmektedir. Bir arada yaşamak, başka kişilerle duygularımızı paylaşmayı ifade etmektedir” (G4, 20).

“Bana göre toplum insanlar arası ilişkiyi, uyumu ifade ediyor. Çünkü toplum birlik olmak zorunda” (G13, 21).

“Toplum benim için doğumdan sonra hayatımızın her alanında bizi etkileyen, yer yer şekillendiren ve pozitif veya negatif yön veren bir yapıdır” (G5, 21).

“Toplum var olan bireylerin bir araya gelerek bir bütünlük oluşturmaları olarak tanımlanmaktadır. Toplum bir bütündür. Toplum sorunlarının çözümünde sosyolog olarak yardımcı olmalıyız. Örneğin, toplumda şiddet gören kadınlara iş istihdamı sağlayamayan kadınlara, toplumda ortaya çıkan kargaşalara çözüm arayarak toplum ile kendimizi bütün olarak görüp yardımcı olmalıyız” (G10, 22).

“Kültürler karmaşasıdır. Birçok kültürün bir araya gelmesi ile oluşan topluluk. İnsanlar bir araya gelerek çeşitli fikirler, düşünce yapıları oluştururlar. Farklılıklara rağmen bir arada yaşama eğilimi bireyin güvende hissetmesi açısından bir topluma ve bir toplum içinde bir otoriteye mecbur oluşumdur. Toplum insanın sınırlayamadığı arzularını sınırlar ve amaç ve hedefleri için ona araçlar sunar” (G17, 25).

“Toplum bir bağlılık, zorunluluk vardır. İnsan tek başına olması zordur. Bu yüzden toplumda birlik, beraberlik söz konusudur. Aynı zamanda toplumda sadece kendini düşünme, bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın metaforunda mümkündür.

Bu yüzden toplum hem birliği sağlar hem de ayrılmayı destekleyen bir yapıdır” (G18, 21).

Öğrencilerin bazıları kendilerinin yaşadığı toplumdan bahsetmeleri istenildiğinde genel olarak dayatılan, baskıcı, kapalı gibi ifadelerde bulunduğu ve yaşadıkları toplumu daha umutsuz bir şekilde ele aldıkları görülmüştür:

“Yaşadığım toplu baskıcı, özgürlüğü kısıtlayan, kendini dayatan bir toplumdur” (G2, 23).

“Toplum, bireylerden ve karmaşık ilişkilerden oluşan sosyal bir yapının olduğu, kendi içinde dinamikleri olan bir sistemdir. Bizim toplumumuz sosyal yapının inşa aşamalarında Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet, zaferler ile milli duyguları yüksek, farklılıklara rağmen benzer toplumsal unsurlarda birlik olabilen fakat bireysel bazda çok da farklılıklara ve değişikliklere uyum sağlamayan kapalı bir toplumdur” (G3, 22).

“Toplum benim için alışlagelmiş davranışları bireye benimsettiren, alışılmışın dışında olduğunda söze, lafa maruz bırakan suflördür. Ataerkil bir toplumda yaşıyorum. Ataerkilliğin getirdiği şeylerden memnun değilim” (G6, 21).

“Bizim toplumumuz çağına göre geride, gelişmemiş bir toplumu ifade etmektedir” (G8, 21).

“Toplum insanları veya kişileri bir kalıba sokmaya çalışan bir yapıya sahiptir diyebilirim” (G9, 21).

“İçinde yaşadığım toplum oldukça karmaşık bir toplumdur. Çok fazla fikir ayrılıkları var. Farklı fikirler ve düşünceler güzeldir ama insanlar birbirini dinleyerek yerine sadece kendi gibi düşünmeyi reddediyor bu da büyük bir problem. Bu yüzden bir sosyologun toplumu düşünceler silsilesi olarak değerlendirebilmesi mümkündür” (G11, 21).

“Topluma daha kabulcü bakıyorum. Kendini geliştirmede bireyleri sınırlayan, yargılayıcı, ayrıştırıcı, geleneksel, yeniliğe kabulü olmayan toplumdur” (G12, 22).

“Toplum gelişebilecek ama bir türlü gelişemeyen bir şeydir. Toplumdaki eğitim seviyesi sisteme bağlı olarak çok iyi olmadığından durağan kaldığını düşünüyorum” (G14, 22).

“Toplum benim için aynı şeyleri yapan ve birbirini tekrar eden bir yapıdır” (G16, 19).

“Bizim toplumumuz bence gayet karmaşık bir toplum. Çünkü Doğu’dan Batı’ya gittiğimizde insanların düşünceleri, giyim tarzı, yemekleri hatta dilleri bile değişebiliyor” (G19, 22).

“Toplum benim için herkesin sıradan fabrikanın bir seri ürün üretimi gibi makine gibi ifade edebilirim. Herkesin aynı sıradanlık ile hayatını devam ettirmesi, aynı stresler, monotonluklar, geçim sıkıntıları” (G20, 19).

“Toplumumuz bana birçok anlamda olumsuzluklar ve yaşama umudu da sunuyor. Bazı işlevleri, kurumları değiştirmemiz gerekiyor. Umutsuzlukların hakim olduğu bir toplumdur” (G15, 20).

Gençlik dönemi bireylerin hayatlarını kurmaya çalıştıkları sancılı bir dönem olmasının yanında toplumla da büyük ölçüde uyumsuzlukların yaşandığı bir dönem olarak ele alınabilmektedir. Dolayısıyla yetişkinliğe geçiş evresinde gençlerin toplumsal yapıda gerçekleşen değişimlerden ötürü toplumla uyumsuzluklar yaşadıkları söylenebilmektedir. Toplumun gençlerden beklemiş olduğuyla gençlere sunmuş oldukları arasındaki uyumsuzluklar gençlerin topluma olan bakışını etkileyebilmektedir (Kurttaş, 2017, 516). Dolayısıyla gençlerin toplumlarına olan bakışlarını etkileyebilecek pek çok sorun var olmaktadır. Bu açıdan gelişmiş toplumlar olma yolunda ilerlemek ve mutlu toplumlar olabilmek için gençlere ve onların sorunlarına kulak vermek gerekmektedir.

Öğrencilerin cevaplarından yola çıkılarak denilebilir ki, genel olarak toplumlarına karşı umutsuz ve endişeli oldukları görülmektedirler. Kendi geleceklerine ve toplumlarının geleceklerine yönelik kaygıları olduklarını belirtmişlerdir. Özellikle bir sosyolog adayı olarak kendilerine göre kendi toplumlarında değişmesi gereken özelliklerin olduğuna da dikkat çekmiş oldukları görülmektedir.

4.2.3.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumlarına Olan Aidiyet Düzeyleri

Öğrencilerden yaşadıkları toplumla olan bağlarını ifade etmeleri istenmiştir. Bazı öğrenciler toplumlarına olan bağlılık duygusunu hissettiklerini bazılarının ait olmadıklarını hissettikleri bazılarınsa kısmen ait hissettiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Aşağıdaki tabloda öğrencilerin bu soruya genel çerçevede ne tür cevaplar verdiğine yer verilmiştir.

Tablo 7: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplamlarına Aidiyet Düzeyleri

	Sayı	Yüzde
Aitim	11	55
Kısmen Aitim	5	25
Ait Hissetmiyorum	4	20
TOPLAM	20	100

Öğrenciler daha önce de dedikleri özellikleri dile getirerek aslında ne kadar bazı konularda değişmesi gereken durumların söz konusu olduklarını belirtse de %55'inin her şeye rağmen kendimi ait hissediyorum, kabulleniyorum, kabul ediyorum gibi ifadelerde bulundukları görülmüştür. Öğrencilerin %25'inin bazı durumlarda kendimi ait hissediyorum bazı durumlarda da oradan gitmek istiyorum gibi söylemlerde bulunduğu, %20'sinin de ait hissetmediklerini belirttikleri görülmüştür. Özellikle kısmen ait hisseden veya tamamen ait hissetmeyen öğrencilerden neden bu şekilde düşündüklerini ve ait hissedebilecekleri toplumun hangi özellikleri barındırması gerektiğini ifade etmeleri istenmiştir. Bu soruya kısmen aitim diyen öğrencilerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Ait hissedebildiğim zamanlar da oluyor hissetmediğim de. Yani hissediyorum ama tamamen değil. Eşitlikçi toplum isterdim, bireye değer veren toplum isterdim, dayatılmayan, özgürlüğü destekleyen” (G1, 22).

“Toplumla olan bağım ne çok kötü ne de çok iyidir. Kendimi dışlanmış hissetmiyorum. Fakat daha iyi olabileceğini düşünüyorum. İnsanların birbirini ötekileştirmede, yalnızlaştırmadığı bir toplumun olması ben ve benim gibileri daha iyi yönde etkileyebilir. Dışarı çıktığımızda çevremizde ne kadar çok kibar ve nazik insanlar görürsek günümüz o gün daha pozitif geçebilir diye düşünüyorum. Toplumumuz arasında iletişim ve nezaket davranışlarımızın daha iyi yönde ilerlemesini umut ediyorum” (G5, 21).

“Toplumumuza kısmen bağlıyım. Kısmen severken kısmen nefret ediyorum. Toplumun gerekleri, beklenen davranışlara uyarsam, toplum gibi düşünürsem, ait hissediyorum. En basit bir geleneğe yanlış, uygulamayacağım dediğimde ait değilim” (G6, 21).

“Topluma bağılılığım galiba duyduğum ve gördüğüm şeylere göre şekilleniyor. Bazen toplum içinde gördüklerim beni hayrete düşürebiliyor. Bu alanda sanki buraya ait değilmiş gibi hissedebiliyorum. Ait olmayı hissedebilmek için farklılıklar içinde bile olsak aynı saygı ve sevgi çerçevesine girebilmeli ve aidiyet ruhunu tanıyabilmeliyim” (G11, 21).

“Bir topluma girdiğimde oraya çabuk uyum sağlarım. Çünkü topluma girdiğimde yabancılik asla çekmem ama ilk gördüğüm toplumsa biraz olabilir” (G13, 21).

Kısmen aitim diyen bireylerin temelde daha önce de belirtmiş oldukları toplumlarını ele alışlarındaki ifadelerden yola çıkarak toplumlarının onlara dayatmalarının, değişmesini istedikleri özelliklerin değişemediğini gördüklerinde, kendilerini kabul etmedikleri noktalarda ait hissetmedikleri, ortak paydada buluştuklarını düşündüklerinde de ait hissettiklerini belirttikleri görülmüştür.

Öğrencilerden yaşadıkları topluma ait hissetmeyenlerin verdikleri cevaplar da şu şekildedir:

“Bulduğum topluma kendimi çok ait hissetmiyorum fakat birbirimizden farklı olsak da toplumu bir araya getiren manevi unsurların beni topluma ait hissettirmesini de göz ardı edemem. Kendimi ait hissedebileceğim toplum, herkesi farklılıkları ile kabul ettiğimiz, en üst kurumdan en alt kuruma adaletin tecelli etmiş olması” (G3, 22).

“Aslında topluma bağlı biriyimdir. İstemsizce toplumun kurallarına, geleneklerine ve göreneklerine uyum sağlamaktayım fakat bulduğum topluma kendimi ait hissedemediğim noktalar daha fazla olmakta. Daha saygılı insanlardan oluşan, adaletli, huzurlu, mutlu bir topluma ait olmak isterdim” (G4, 20).

“Kendimi bu topluma ait hissetmiyorum. Çünkü insanların kendi zıt görüşlerine saygılı davrandıklarını düşünmüyorum. Benim yaşamak istediğim toplumda insanların birbirine saygısının olmasını isterdim ama her şeye de saygılı olmalarını beklemezdim” (G19, 22).

“Toplumla olan bağılılığımız geçicidir bence. Topluma kendimi ait hissetmiyorum. Çünkü yapılan aynı davranışlar veya sıradan olan fikirler beni bağlıyor. Kendimi ait hissedebileceğim toplum bence önyargılı olmamalı ve gündelik hayatı kolaylaştırmak için pratik çözüm yolları sunmalı, birbirini göz teması kurarak iyi bir dinleyici olmalı” (G20, 19).

Aidiyet, bireylerin doğuştan getirmiş oldukları ihtiyaçlarından biri olarak görülmektedir. Bu ihtiyacın da karşılanması önemli görülmektedir. Çünkü bireylerin ihtiyaçlarının giderilmesi onların sağlıklı, verimli ve huzurlu bir hayatları olmasını sağlamaktadır. Bu açıdan aidiyet duygusu bireyleri yaşam kalitelerini belirleyen önemli unsurlardan biri olarak ele alınabilmektedir. Aksi durumda bireyler daha amaçsız bireyler hale gelebilmekle birlikte psikolojik problemler de yaşayabilmektedirler (Keskin ve Seferoğlu, 2017, 92). Bu açıdan bireylerin yaşadıkları toplumlarına olan aidiyetlerinin pekiştirilmesi ve bu konu da gençlerin desteklenilmesi önemli görülmektedir.

Soruya verilen cevaplardan yola çıkılarak denilebilir ki, öğrenciler genel olarak her ne kadar kendi toplumlarının aksayan yönlerinin farkında olsalar da kendilerini genel olarak bulundukları topluma ait hissettikleri, bazılarının gidecek bir yerim yok gibi ifadeye bulundukları, toplumun aksayan yönlerinin iyileştirildiği takdirde daha fazla ait hissedebileceklerini belirttikleri görülmüştür. Dolayısıyla gençlerin toplumlarından beklentileri bulunmaktadır. Birbirlerine saygı duymak, adaletin ve huzurun sağlanması, eşitliğin olması bireylerin toplumlarından beklentileri arasında gösterilebilmektedir. Bu açıdan cevaplarda da görüldüğü üzere öğrencilerin topluma olan aidiyet seviyelerinin düşmesinin temelinde toplumda, kurumlarında, toplumda yaşayan diğer bireylerin davranışlarında gördükleri aksaklıklar, bozulmalar, kırılmalar yatmaktadır.

4.2.3.3. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaşadıkları Toplumlara Olan Güvenleri

Güven, toplumları ayakta tutan bir olgu olarak görülmektedir. Hem toplumların bireylere hem de bireylerin yaşadıkları toplumlara güvenmeleri gerekmektedir. Toplumsal huzur, uyum ve barış güven temelinde gerçekleşmektedir. Aksi durum söz konusu olduğunda; bireylerin birbirlerine şüpheyle ve endişeyle baktığı ya da bireylerin birbirlerini desteklemediği toplumlarda, huzur ve düzenden bahsedilememektedir. Dolayısıyla güven duygusu toplumların sürekliliğini sağlayan bir unsur olarak ele alınabilmektedir (Müftüoğlu, 2005, 157-158).

Bu başlık altında öğrencilere, “Toplumsal kurumlara, adalete, eşitsizliğe dair toplumunuzda endişeleriniz var mıdır? Yoksa bulunduğunuz topluma tamamen

güveniyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verdikleri cevaplar Tablo-8’de yüzdelendirilmiştir.

Öğrencilerden bazılarının topluma kısmen güvendikleri bazı noktalarda güvensizliklerinin olduklarını belirtmiş oldukları görülmekle birlikte tamamen güvenmeyen bireylerin de oldukları görülmüştür.

Tablo 8: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumsal Güvenleri

	Sayı	Yüzde
Güveniyorum	0	0
Kısmen Güveniyorum	3	15
Güvenmiyorum	17	85
TOPLAM	20	100

Öğrencilerin toplumsal güvenleri sorulduğunda verilen cevaplara bakıldığında öğrencilerin hiçbirinin yaşadığı topluma güveniyorum demediği görülmektedir. Öğrencilerin %85’i güvenmiyorum cevabını verirken öğrencilerin %15’i ise kısmen güveniyorum demektedir. Kısmen güveniyorum diyen öğrencilerin açıklamaları şu şekildedir:

“Kısmen güveniyorum. Aslında adalet isimlerden öte veya sadece Ayşe ya da Mehmet için değil herkes için olmalıdır. Toplum için hassas olunan konularda insanların daha duyarlı olması gerekiyor. Çünkü adalet terazisi daima doğruyu göstermelidir” (G11, 21).

“Bulunduğum topluma güvenim çok değil ama az da değil. Ne olursa olsun bir toplum kötü de olsa bence kendini adalette de eşitlikte de kendini geliştirebilir” (G16, 19).

“Bu arada bir oluyor evet. Fakat daha iyisi olacağına dair umudum var. Tamamen güvenmiyorum tabi ki. Bu konuda ikilemde olduğunu düşünüyorum. Evet bulunduğum topluma güveniyorum ama bazı durumlarda da bunun tam tersini yaşıyorum” (G14, 25).

Verilen cevaplara bakıldığında bu öğrencilerin toplumlarına olan umutlarının ve değişebileceğine olan inançlarının var olduğu gözlemlenmekle birlikte toplumsal aidiyetlerinin var olmasından kaynaklı bazı durumlarda güvendikleri bazı durumlarda

da güvenmedikleri görülmüştür. Bireylerin toplumlarına olan aidiyet bağları zor zamanlar denilebilecek zamanlarda daha fazla ön plana çıkması bireylerin güvenlerini arttıracak unsur olabilmektedir. Bu açıdan bireyler bazı durumlarda kendilerini güvende hissettiklerini söyleyebilmekte bunun dışında kendilerine göre toplumlarında gördükleri eksiklikler de güven duygularını kırabilmektedir. Aidiyetin pekiştirici bir unsurun da güven duygusunun olması bireylerin toplumlarına olan bağlarını arttırabilmektedir. Dolayısıyla bu durumun aksi durumu söz konusu olduğunda zamanla bireylerin aidiyetleri zayıflayabilmektedir. Bu açıdan bu konuyu ele almak ve çözüm üretmek önemli görülmektedir. Bunların yanı sıra bu soruya verilen cevaplarda çoğunluğu oluşturan güvenmiyorum cevabını verdikleri, bu soruya verilen güvenmiyorum cevabına ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalar şu şekildedir:

“Evet var, özellikle adalete. Topluma güvenmiyorum” (G1, 22).

“Endişelerim var özellikle adalete. Topluma tamamen güvenmiyorum” (G2, 23).

“Ciddi endişelerim var. Kurumların adaletli bir şekilde işlediğini düşünmüyorum. Güveni zedeleyen olaylar devam ettikçe, adalete ve güveni temel alması gereken kurumlara güvenim ve saygım azalıyor” (G3, 22).

“Bulunduğum topluma güvenmiyorum. Kurumların görevleri yerine getirdiğini düşünmüyorum. Adaletsizliğin kol gezdiği bir toplumda yaşamaktayım. Eşitsizlik de söz konusu ve endişe ve kaygım var” (G4, 20).

“Toplumsal kurumlarımıza açıkçası tam olarak güvendiğim söylenemez. Adalet, eşitlik gibi kavramlarımızın tam olarak yerine getirildiğini düşünmüyorum ve bizzat kendim tanık oluyorum. En basiti bir dava sürecinin bile adaletsiz ve yavaş işleyen bir süreci olduğunu biliyorum. Bu durumda yapılması ve yapılmaması gereken şeylerin yerine getirilmediğini düşünüyorum” (G5, 21).

“Türkiye’de adalet sistemine güvenmiyorum ve eşitlik olduğunu asla düşünmüyorum. Sağlık, eğitim, aile kurumlarında bile bariz bir eşitsizlik adaletsizlik söz konusudur” (G6, 21).

“Toplumsal kurumlarda adalet ve eşitliğin olduğunu düşünmüyorum. Çünkü işin içine farklı şeyler girmekte ve bileğinin hakkıyla yapılan işe taş konulabilmektedir” (G7, 21).

“Güvenmiyorum. Para her kapının anahtarıdır. Her yerde sektörde parası ya da ailesinin parası olan kişiler hiçbir zaman boşa kalmazlar” (G8, 21).

“Tabi ki dört dörtlük bir sistem içerisinde yaşamıyoruz ve bu yüzden endişelerim var. Bulunduğum topluma tamamen güvenmiyorum” (G9, 21).

“Evet var. Adalet her ne kadar güveniyor olsak da zaman zaman adaletin aksaklıklarına uğradığı durumlar ile karşı karşıya kalmaktayız. Örneğin, eşine şiddet uygulayan bir birey, tehdit eden bir birey serbest bırakılıyor. Suçlu olunması için kadının ölmüş olması bekleniyor. Topluma karşı bu konuda güven eksikliklerim var” (G10, 22).

“Kesinlikle endişelerim var. Çıkarlara göre hareket ediliyor. Tamamen güvenmiyorum” (G12, 22).

“Adalet ve eşitliğe dair endişelerim var. Çünkü toplumda bunların olduğunu düşünmüyorum” (G13, 21).

“Endişelerim var. Tamamen güvenmiyorum. Eşitlikçi bir sistem yok” (G14, 22).

“Tabi ki güvenmiyorum. Toplumda adalet ve eşitlik kavramları sadece bir kavramdan ibarettir” (G18, 21).

“Bulunduğum topluma kesinlikle güvenmiyorum. Gerçekten de başımıza her an her şeyin gelebileceğini düşünüyorum” (G4, 22).

“Bulunduğum topluma güvenmiyorum. Adalet, eşitlik kavramları hiç umut vermiyor bana, toplumsal kurumlar da. Çünkü bunlar özelleştirilmiş ve birileri tarafından kullanılıyor. Bu da kişisel menfaatler için kullanılıyor” (G5, 19).

“Endişelerim yüksek düzeydedir. Toplumuma dair güvenim yok. Toplumsal kurumların işlevlerini yitirdiğini düşünüyorum” (G6, 20).

Verilen cevaplarda da görüldüğü üzere toplumsal güvensizliğin temelinde yine toplumu oluşturan dinamiklerde meydana geldiğini düşündükleri kırımlar ve bozulmaların yer aldığı görülmektedir. Öğrenciler çoğunlukla endişelendiklerini belirtmişlerdir. Toplumun sürekliliğinin sağlanmasını ve parçalanmasını engelleyen pek çok unsur olmakla birlikte özellikle toplumların kendi kurumlarına duyulan güven toplumları ayakta tutan en önemli unsurların başında gelmektedir. O toplumlarda yaşayan bireyler toplumlarına duydukları güvensizlikleri veya geleceğe dair inançsızlıkları toplumları çözümlere dahi götürebilecek unsurlardan olabilmektedir. Güvensizlikler, aidiyet seviyesinin düşmesine neden olabileceği gibi bir süre sonra önlem alınmazsa toplumlar için farklı sorunları da doğurabilmesi söz konusu olabilmektedir.

SEKAM (2016)'ın gençlerin güven bunalımları üzerine yapmış olduğu araştırmada gençlere insanlar hakkında düşünceleri sorulmuştur. Burada elde edilen araştırma sonuçlarına göre gençlerin %69'unun diğer insanlara güvenmediği görülmektedir. Burada özellikle 15-28 yaş arasındaki gençlerin güven konusunda ciddi problemleri olduğu ortaya konmuştur. Dolayısıyla bu veriler ve araştırmada elde edilen verilerden yola çıkılarak güvensiz bir gençliğin var olduğunu söylemek mümkün görülmektedir. Gençlerin bu kadar güvensizliklerinin var olması toplumlarının gelecekleri açısından sorunlar ortaya çıkarabilmektedir. Çünkü daha önce de belirtildiği üzere güven, toplumları ve bireyleri ayakta tutan en önemli unsurlardan biri olarak görülmektedir.

4.2.4. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Topluma Dair Bakış Açıları

4.2.4.1. Görüşme Grubundaki Öğrencilere Göre Birliği ve Dayanışmayı Kuvvetlendirecek Unsurlar

Bu başlık altında öğrencilere “Toplumda ortak birliği ve dayanışmayı kuvvetlendirecek, bireylerin toplumla bağlılığını arttıracak unsurlar sizce nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilere daha önce verdikleri cevapları da göz önüne alarak aslında aidiyet algılarının yaşadıkları topluma göre değişebilmekte fakat bu bağlılığı arttıracak, destekleyecek veya aidiyet seviyesinin düşmesini engelleyecek unsurların ne olabileceği sorulmak istenmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Fikirlerine önem vermek, kendini değerli hissettirmek” (G1, 22).

“Eşitlik ve insanlara hakları verilseydi topluma daha bağlı olurum” (G2, 23).

“Dini bayramlar, bizi biz yapan manevi unsurlar, farklılıklarımıza, farklı görüş ve duygularımıza rağmen birbirimizi kabul etmek” (G3, 22).

“Kutuplaşmayı ortadan kaldırmak. Bireylerin görüşlerine saygı duyulduğu adil ve eşit bir toplumda bağlılık artabilir” (G4, 20).

“Bizim toplum olarak birliğimizi ve dayanışmamızı arttıran şeylerin en başında bence milli bayramlarımız, başarılarımız, zaferlerimiz geliyor. Böyle günlerde din, dil, ırk ayrımı yapmadan o bayramı, zaferi kutlamak isteyen her birey gönlünce kutluyor. Böyle günlerde daha bağlı oluyoruz. Bizler toplumumuzda birçok yeniliklere, zaferlere, başarılarla adım atarsak daha çok birlik olabileceğimizi düşünüyorum” (G5, 21).

“Milli bayramlar, dini bayramlar, afet durumlarında toplumla kenetleniyor ve bütünleşip bağlanıyoruz ya da başarıyla sonuçlanan spor dallarında” (G6, 21).

“Toplumda ortak birliği ve dayanışmayı kuvvetlendirecek şey iletişim ve etkileşimde olmaktır. Her insan sadece kendisi için değil insanlık için mücadele vermeli ve çaba harcamalıdır. Günümüzde yaşanan savaşlar ise bundan kaynaklanmaktadır” (G7, 21).

“Gerçekleştirilmeyecek şeyleri vaad etmemek” (G8, 21).

“Gençlerin daha iyi anlaşıldığı bir toplum bağlılığı arttıracığını düşünüyorum” (G9, 21).

“Toplumda bir birlik olmayı öğrenmek. Toplumda bir sorunu olan bireye sanki diğer bireylerin de sorunu gibi davranıp yardımcı olmak, toplumdaki bireylerin birbirleriyle toplum sorunlarını ele alıp, çözüme kavuşturabilmek için uğraşmak” (G10, 22).

“Daha önce de ısrarla vurgulamak istediğim gibi farklılıklar olsa bile insanların ortak bir alanda bulunabilmesi ve buluşabilmesidir. Ancak bu şekilde insanlar kendini ortak ve iş birliği içinde hissedebilir” (G11, 21).

“Milliyetçilik, din, kültür, ortak olan şeyler dayanışmayı kuvvetlendirir” (G12, 22).

“İnsanların ortak fikrinin çakışmaması. Yani aynı fikirde olmaları, birbirlerine karşı kin beslememeleri, iş imkânlarında torpilin olmaması bağları kuvvetlendirir” (G13, 21).

“Ortak etkinlikler. Bir arada daha güvenli olmak için sürekli eğitim, seminerler sağlayabilir” (G14, 22).

“Bu konuyu uzun zamandır ben de düşünüyorum. Ne yazık ki dayanışmamızı kuvvetlendirecek bir unsur göremiyorum. Aslında bazen toplumumuz güzel bir dayanışma örneği gösteriyor ama bu sadece kısa bir süreliğine oluyor. Bence bağlılığı arttıracak unsurun zaman ve birbirimizi daha iyi dinlemek olduğunu düşünüyorum” (G16, 19).

“Her birey erdemli davranışları öğrenmeli ve bir davranışı sorumluluk bilincinde olarak gerçekleştirmeli. Bireyler yanlış bir eylem sonucunda ceza olacağını bildiği için değil de erdemli bir birey olduğu için suç işlememeli ve her insan topluma katkıda bulunur. Bir kurumda en aşağıdan yukarı her bireye ihtiyaç vardır. Altta olanın canı çıksın düşüncesinden çıkmalıyız. İnsana değer vermeliyiz” (G17, 25).

“Aslında günümüz toplumunda öyle bir unsur olduğunu pek düşünmüyorum ama bazı gerçekleşen olaylarda darbe, covid, milli bayramlar veya dini bayramlarda bu tür bir birlik ve beraberlik söz konusu olabiliyor. Fakat yine de toplumun içinde bu birliğe uymayan birçok insan da var o yüzden mümkün değil” (G18, 21).

“Bizim toplumumuzda bence yeri geldiği zaman öncelikle milli değerler konusunda, göreneklerde, milli dayanışma ve birlik sağlandığını düşünüyorum ama bazı konularda ise bu birliğin sağlanmadığını düşünüyorum. Özellikle siyaset, futbol ve din konusunda bunun için de insanların birbirine saygıyla yaklaşması lazım” (G19, 22).

“Adalet ve eşitlik gibi kavramların ülkemizde doğru uygulanması, sıkı denetimler bireylerin toplumla bağlılığını arttıracaktır” (G20, 19).

“Ortak sorunlar birliği artırır, bizi bütünleştirir. Milli değerlerin başarısı birliğimizi kuvvetlendirir” (G15, 20).

Yapılan bir araştırmada gençlere toplumsal birliği sağlayacak olan unsurların ne olduğu sorusu sorulduğunda gençlerin ilk üç sırada sırasıyla; ortak değerler, gelenek ve görenekler, ortak din ve inançlar, iyi bir devlet yönetimi cevaplarını verdikleri görülmüştür (Alptekin, 2011, s. 125). Dolayısıyla bu verilere ve yaptığımız araştırma verilerine göre denilebilir ki gençlerin toplumda birlikteliği sağlayan unsurlar olarak daha çok milli konulara, ortak değerlere ve kökenlere dikkat çektikleri görülmektedir.

Her öğrencinin topluma olan bağlılığı arttıracak unsurda farklı şeylere dikkat çektikleri görülmektedir. Bu farklılıkların yanı sıra özellikle öğrencilerin saygı konusunda durdukları ve bireylerin birleştiren en önemli durumların ortak paydada buluşulan ve milli konuların söz konusu olduğu durumlarda birbirlerine daha çok bağlandıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Özellikle araştırmada elde edilen bulgulara göre, birliği arttıran unsurlar olarak; dayanışma, adalet, eşitlik, milli değerler, saygı, birbirlerini anlamak gibi unsurlar olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla cevaplardan da çıkılarak denilebilir ki, bireylerin aslında istedikleri şeylerin bir diğerine daha saygılı olmak, birbirlerini anlamak, diğerleriyle iyi ilişkiler geliştirme üzerine olabilmektedir. Gençler daha iyi bir toplum istemekte ve anlaşılacak istemektedirler.

4.2.4.2. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Gelecekte Olmak İstedikleri Toplum

Bu başlık altında öğrencilere “Yaşadığınız toplum hayatınız boyunca yaşamak istediğiniz toplum mu yoksa imkânınız olsa başka bir toplumda yaşamak ister miydiniz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar neticesinde Tablo-9 oluşturulmuştur.

Tablo 9: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Yaşamak İstedikleri Toplumlar

	Sayı	Yüzde
Şu an yaşamış olduğum toplumu değiştirmezdim	6	30
Bazen başka toplumda yaşamak istiyorum bazen de istemiyorum	4	20
Farklı bir toplumda yaşamak isterdim	10	50
TOPLAM	20	100

Öğrencilerin %50’sinin imkânları olsa farklı bir toplumda yaşamak istediklerinin belirttikleri görülmüştür. Öğrencilerin %30’unun her şeye rağmen kalırdım diyerek toplumlardan vazgeçmek istemediklerine değindikleri, %20’sinin de bazen gitmek istiyorum bazen de gitmek istemiyorum demiş oldukları görülmektedir. Kendi toplumlarında yaşamak isteyen öğrenciler gitmek istememekle birlikte bazı durumların da mutlaka değişmesi gerektiği konusuna değinmişlerdir:

“Hayalimdeki ya da hayatım boyunca yaşadığım, yaşamak istediğim toplum bu değil. Fakat benimsedim. Alıştım. Başka bir toplumu düşünemiyorum” (G6, 21).

“Bu toplumu seviyorum ama değişmesi de gerekir” (G8, 21).

“Her şeyden memnun değilim ama kabullendim” (G12, 22).

“Alışkanlıklarımdan dolayı yaşadığım toplumdan vazgeçmezdim” (G14, 22).

“Yaşadığım toplumda güven eksikliklerim olsa da başka bir toplumda yaşamak istemem. Çünkü var olan geleneklerimiz, vatana ve millete olan bağlılığımız, toplumdaki statümüz, aile yapımız beni bu toplumda var eden şeylerdir” (G10, 22).

“Şu an yaşadığım toplumdan memnunum ancak değişimini istediğim şeyler var” (G17, 25).

Bazen bu toplumda yaşamak istiyorum bazen de istemiyorum diyen öğrencilerin verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Aslında bu konudan konuya değişiklik gösterecek bir durum benim için. Yobazlık, aşağılama, şiddet gibi durumlarımızı ele aldığımızda istediğim toplum asla bu değil. Fakat dediğim gibi özel günlerimizde birbirimize bağlanan bir toplum olduğumuzda, evet o zaman yaşamak istediğim toplum diyebiliyorum” (G5, 21).

“Eğer cesaret gösterme şansım olsaydı farklı bir toplumda bir süreliğine yaşamak isterdim ama günün sonunda kendi toplumuma geri dönmek isterdim. Böylelikle daha net kıyaslama yapabilirdim” (G11, 21).

“Bazen. İmkânım olsa başka bir toplumda yaşamak isterdim ama kendi toplumumuz ne kadar garipçe, vurdumduymaz da olsa yeteri kadar yaşanabileceğine inanmıyorum” (G16, 19).

“Bazen bu toplumda yaşamak isterdim bazen de istemezdim. Bazı konularda bizim toplumumuz gibi bir toplum olduğunu düşünmüyorum, mesela yardımseverlik konusunda. Bazı konularda da iyi olduğumuzu düşünmüyorum” (G19, 22).

Öğrencilerin kendi toplumlarında aksaklıkları gördükleri gibi başka toplumlarda göremeyeceklerini düşündükleri özelliklerine de değindikleri görülmektedir. Özellikle yardımseverlik, vatan millet bilincine duyulan saygı konuları cevaplarda ön plana çıkan ve onların toplumlarına bağlılıklarını sağlayacak unsurlar olarak öğrencilerin gördükleri görülmüştür.

İmkânı olsa başka toplumda yaşamak isteyen öğrencilerin genel olarak toplumlarında görmüş oldukları aksaklıklar, düzensizlikler veya güven duygularının zedelenmiş olduklarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Toplumların kurumlarında olan aksaklıklar veya toplumun geneline karşı duyulan umutsuzluklar gençleri gidebilme isteğine itebilmektedir. Bazı öğrenciler de sadece gitmek istediklerini belirtmişlerdir. Başka bir toplumda yaşamak isteyen öğrencilerin ise yapmış oldukları açıklamalar şu şekildedir:

“Yaşadığım toplum ilk başlarda içinde yaşamak istediğim toplumdur fakat değişti. Değişim kaçınılmaz olduğu için şimdilerde bunu sorguluyorum. İmkânım elverse farklı toplumları da yaşamak, tatmak, içinde bulunup özünü, yapısını anlamak isterdim” (G7, 21).

“Başka bir toplumda yaşamak isterim. Bu topluma artık dayanamıyorum. Ya çok keskin bir baskı ya da rahat tavırlara dayanamıyorum” (G18, 21).

“Bence imkânım olsa başka bir toplumda yaşamak isterim. Çünkü benim için önemli olan benim fikirlerim ve değerlim ve başka toplumlarda insanların fikirlerine ve değerlerine özen gösteriyorlar” (G20, 19).

“İmkânım olsa başka bir yerde yaşamak isterim. Toplum bana iyi şeyler vaad etmiyor, umutsuzluk içerisindeyim” (G15, 20).

Gençlerin genel olarak bir umutsuzluk içerisinde oldukları fakat toplumda çözüm üretici ve iyileştirici önlemler aldıklarında da toplumlarının daha iyi yerlere geleceklerini belirttikleri görülmüştür. Gençlerin yaşadıkları karşı olan olumsuz tutumları ve düşünceleri toplumların gelecekleri için endişe verici durumlar yaratabilmektedir. Çünkü toplumlarını ileriye götürecek olan bireyler gençlerdir. Gençlerin canlı, dinamik zihinlerine yer vermek, onların sorunlarına daha fazla duyarlı olmak ve onları kazanmak toplumların gelecekleri için önemli görülmektedir.

Gençlerin neden başka ülkelerde yaşamak istediğine yönelik olan ve örneklemini de genç kadınların oluşturduğu bir çalışmada elde edilen verilere göre katılımcılar %67’si (381 kişi) geçici süreyle, %24’ü (139 kişi) kalıcı olarak farklı bir toplumda yaşamak gitmek istediklerini, %7’sinin (41) ise farklı bir toplumda yaşamak istemediklerini belirttikleri görülmüştür. Genç kadınların neden gitmek istediklerine dair düşünceleri sorulduğunda ise sırasıyla; özgür bir şekilde yaşamak, geliri arttırmak, eğitim almak, kimlik ayrıcalığına uğramamak şeklinde cevap verdikleri görülmüştür (Boztilki, 2023). Dolayısıyla hem bu çalışmanın hem de yapmış olduğumuz çalışmanın verilerine dayanarak, gençlerin çoğunun göç etme eğiliminde olduğunu söylemek mümkündür.

TÜİK (2023) verilerine göre göç eden en büyük kesimin 25-29 yaş aralığındaki gençlerin oluşturduğunu, sonrasında ise 20-24 yaş aralığındaki gençlerin en fazla göç ettiği belirtilmiştir. Bu açıdan bakıldığında toplumların mihenk taşı olan ve yaşadıkları toplumları destekleyecek olan gençlerin bu kadar göç etmeleri ve göç eğiliminde olmaları endişe verici bir durum olarak ele alınabilmektedir. Bu açıdan toplumların gençleri toplumlarına katmaları ve gençleri kazanmak için faaliyetler geliştirmeleri önemli görülmektedir.

4.2.4.3. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumlarında Gördükleri Sorunlar

Bu başlık altında öğrencilerin toplumda gördükleri öncelik sırasına göre en önemli üç sorunu belirtmeleri istenmiştir. Verdikleri cevaplardan yola çıkarak Tablo-

10, Tablo-11 ve Tablo-12 oluşturulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar tablolardaki başlıklar altında toplanmıştır.

Tablo 10: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Topluluklarında Gördükleri En Önemli 1. Sorun

	Sayı	Yüzde
Adaletsizlik	4	20
Fikir özgürlüğünün olmaması	5	25
Şiddet	2	10
Cahillik	2	10
Ekonomi	4	20
Bencillik	1	5
Eşitsizlik	2	10
TOPLAM	20	100

Öğrencilerin verdikleri cevaplar neticesinde ilk üç soruna verdikleri cevaplar sırasıyla belirttikleri önem derecesine göre tablolandırılmıştır. Tablo-10’da verilen cevaplar neticesinde bireylerin toplumlarında en fazla gördüğü ilk sorun %25’lik oranıyla fikir özgürlüğünün olmaması olduğu şeklinde görülmektedir. Öğrencilerin görmüş oldukları birinci sorunda üç unsur birbirine daha yakın oranları aldığı görülmüştür. Ön plana çıkan ve birbirine yakın oranlar alan sorunlar; fikir özgürlüğünün olmaması, adaletsizlik ve ekonomidir. Bu üç sorunlar toplumlarında gördükleri başlıca sorunlardır.

Fikir özgürlüğü toplumlar için önemli görülen unsurların başında gelmektedir. Çünkü ifade özgürlüklerinin var olması bireylerin kendileri olabilmelerine olanak sağlama olarak ele alınabilmektedir. Bireylerin kendilerini açıklayamadıkları yerlerde kendilerini gerçekleştirebilmeleri pek mümkün görülmemektedir. Toplumla bireylerin ilişkisine bu açıdan bakıldığında da bir görüşe göre, ifade özgürlüğünün olması toplumların medeni toplumlar olma yolundaki önemli basamaklarından (Yayla, 2009). Dolayısıyla bireylerin kendilerini çekinmeden açıklayabilmeleri, diğerlerinin onlara saygı duymaları toplumların gelişmesi açısından gerekli olmaktadır. Bu durumun aksisi söz konusu olduğunda ise bireylerin toplumla olan bağları zayıflayabilmekte ve toplumsal anlamda çürümeler gerçekleşebilmektedir.

Dolayısıyla bireylerin birbirlerinin değerlerine, normlarına saygı duymaları, toplumların da belirli dayatmalarda bulunmaması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında, gençlerin bu konuyu önemsemeleri ve en önemli sorun olarak görmeleri endişe verici olmakla birlikte bu konu hakkında hem bireylerin hem de toplumların duyarlı olması gerekli görülmektedir.

Öğrencilerin toplumlarında gördükleri ve önemli sorunlardan biri olarak da ekonomi cevabını verdikleri görülmektedir. Ekonomi, günümüzde bireylerin hayatlarını idame ettirmelerinde olmazsa olmaz unsurlar arasında görülebilmektedir. Çünkü bireylerin fizyolojik, gelişimsel veya toplumsal ihtiyaçlarını giderebilmeleri için belirli gelirlerinin olabilmesi gerekmektedir. Günümüzün aktüel sorunlarından olan işsizlik sorunu bireylerin hayatlarını istedikleri şekilde yaşayabilmelerine engel olabilmektedir. Bu açıdan bireyler artık sadece temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek olan bir işte çalışma mecburiyetinde kalabilmektedirler. Bu açıdan artık alım gücünün düşmesi ve hayat pahalılığı gençlerin de gündeminde olan ve toplumlarında gördükleri temel sorunlardan biri haline gelmiştir.

Öğrencilerin toplumlarında gördükleri en önemli sorunlarından biri de adaletsizliğin var olduğu düşüncesi olmuştur. Genel kabul olarak ele alındığında adalet, bireylere hak edene hak ettiğinin verilmesi şeklinde tanımlanabilmektedir. Adalet, toplumları ayakta tutan önemli unsurlardan olarak görülmektedir. Bireylerin hak ettiklerini alamayacaklarını düşünmeleri toplumlar açısından sıkıntılar doğurabilmekle birlikte bireylerin de toplumlarından uzaklaşmalarına sebebiyet verebilmektedir.

Tablo 11: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumlarında Görmüş Oldukları En Önemli 2. Sorun

	Sayı	Yüzde
Eşitsizlik	3	15
Ekonomi	4	20
Cahillik	3	15
Adaletsizlik	2	10
Öfke	1	5
Saygısızlık	6	30
İrkçilik	1	5
TOPLAM	20	100

Her bir öğrencinin verdikleri cevaplar çeşitlenmekle birlikte toplumlarında gördükleri ikinci en önemli sorun saygısızlık olarak görülmüştür. Öğrencilerin en fazla görmüş oldukları ikinci %30 oranla saygısızlıktır. Saygı, bir insan olabilmenin en önemli koşullarından olarak ele alınabilmektedir. Çünkü saygı, değer verme ve bireylerin biricikliğine özenli davranmayı gerekli kılmaktadır.

Bireyler toplumda bir arada yaşamak durumunda olmakta ve bu birliği sürdürebilmeleri için de diğerlerine ölçülü ve özenli davranmaları gerekmektedir. Günümüzde saygının önemini kaybetmesi ve sunileşmesi de bireylerin yaşamda sıkıntılar çekmesine neden olabilmektedir. Oysa her birey anlamlı ve her birey biriciktir. Değişim her alanda olabilen bir kavram olabilmekle birlikte değişmemesi gereken unsurlardan biri olarak da saygı görülmektedir. Çünkü saygı, bireylerin bir arada yaşamlarını sağlayan kilit unsurlardandır (Kıral, 2018). Bu açıdan toplumların ayrışmaması ve çözümlerin olmaması için bireylerin bir diğerinin yaşama alanlarına saygı duymaları ve düzen içinde yaşayabilmek için toplumsal normları ve kuralları dikkate almaları gerekmektedir.

Tablo 12: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumlarında Görmüş Oldukları En Önemli 3. Sorun

	Sayı	Yüzde
Eşitsizlik	6	30
Cahillik	3	15
Sorumsuzluk	1	5
Sabırsızlık	1	5
Eğitimsizlik	5	25
Mülteci	1	5
Ekonomi	1	5
Saygısızlık	1	5
İsteksizlik	1	5
TOPLAM	20	100

Özellikle verilen cevaplara bakıldığında derece arttıkça çeşitliliğin de arttığı görülmüştür. Başka bir deyişle ön plana çıkan ilk iki sorunda birleşmeler daha fazla

görülmektedir. Üçüncü olarak en fazla görülen sorun %30 oranıyla eşitsizlik olduğu görülmüştür.

Toplumların gelişebilmesi ve kalkınabilmesi için sadece ekonominin iyileştirilmesi ile elde edilebilecek bir unsur olmamakla birlikte toplumsal kaynakların da nasıl dağıtıldığı önemli görülmektedir. Bireylerin hizmetlere ve kaynaklara ulaşmalarında sosyal fırsat eşitliğinin de sağlanması gerekmektedir. Eşitsizlik, toplumsal sınıflar arasında görülen yaşamsal farkları içermektedir. Bu açıdan toplumsal eşitsizliğin var olması zaman içerisinde toplumsal dengeyi bozacak bir hal alabilmektedir (Çoban Kaynak, 2017). Bu açıdan bireyler birbirlerinden farklı görünüşlerde farklı güçlerde olsalar da haklar ve sorumluluklar bakımından eşit olmaları gerekmektedir. Bu bakımdan eşitlik ve adaletin var olması bireylerin toplumlarına olan bağlarını arttırıcı unsurlar olarak ele alınabilmektedir. Dolayısıyla gençlerin eşitliğe dair duydukları güvensizlikler hem toplumları için hem de kendileri için sıkıntı yaratabilecek bir durum olabilmektedir.

Tablo-10, Tablo-11 ve Tablo-12'deki verilerden yola çıkılarak; öğrencilerin yaşamış oldukları toplumdaki temel üç sorunu sırasıyla fikir özgürlüğünün olmaması, saygısızlık ve eşitsizlik olduğu görülmüştür. Bu temel üç sorunun yanı sıra adaletsizlik, ekonomi, eğitimsizlik sorunları da göz ardı edilemeyecek önemli oranlar almıştır.

Gençlerin toplumlarında görmüş oldukları sorunlar temelinde yapılan bir araştırmada elde edilen verilere göre gençlerin toplumlarında gördükleri en önemli sorunları; terör, işsizlik, şiddet, sağlık, insan hakları, yoksulluk, çevre, hoşgörüsüzlük temelinde gördükleri belirtilebilmektedir (Kuş vd., 2012, 844). Dolayısıyla gençlerin önemli gördükleri sorunlar çeşitlenebilirken bazı sorunları da geçmişten günümüze doğru hala devam ediyor olduğu görülmektedir. Bu açıdan toplumsal problemleri fazla olan bir gençlik ortaya çıkmaktadır. Gençlerin toplumlarına olan bakış açılarını geliştirmek için gençlerin toplumsal problemlerine karşı duyarlı olunması gerekmektedir.

4.2.4.4. Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumlarında Değiştirmek İstedikleri Unsurlar

Bu başlık altında ele alınabilen bir diğer soru da öğrenciler için “Toplumda bir şeyi değiştirme hakları olsa bunu neyde kullanırdınız?” sorusudur.

Tablo 13: Görüşme Grubundaki Öğrencilerin Toplumda Değiştirmek İstedikleri En Önemli Unsurlar

	Sayı	Yüzde
Adaletsizlik	6	30
Eğitimsiz Ebeveynler	3	15
Şiddet	1	5
Eşitsizlik	2	10
Güvensizlik	2	10
Bilgisizlik	3	15
İşsizlik	1	5
Eğitim Sistemi Sorunları	2	10
TOPLAM	20	100

Tablo-13’de görüldüğü üzere öğrencilere aslında sorun temelli sayılabilecek bir soru daha sorulmuştur. Burada kendilerinden sanki bir sihirli deyneğiniz olsa bunu toplumun hangi özelliğinde kullanırdınız, şeklinde düşünceleri istenerek onların gözünden aslında toplumdaki en önemli sayılabilecek değiştirmek istedikleri unsurun ne olduğunu açıklamaları istenmiştir. Görüşmelerden yola çıkılarak öğrencilerin %30’unun toplumda var olan adaletsizliği değiştirmek istedikleri görülmüştür.

Öğrencilere son olarak “Yaşadıkları toplumu gelecekte nasıl görmek isterdiniz?” sorusu sorularak görüşmeler tamamlanmıştır. Bu soruya verdikleri cevaplar şu şekildedir:

“Demokratik, adaletli görmek isterdim” (G2, 23).

“Daha eşitlikçi, özgür düşüncenin hakim olduğu, cinsiyet eşitliğinin olması ve adaletli olunmasını isterdim” (G1, 22).

“Herkesin olduğu gibi kabul görmüş, kurumların, hukukun olumsuz veya olumlu durumlarda güvenilir, adaletli karar veriyor olması. Bir yerlere işe girerken tanıdık bulmanın gerekmemesi” (G3, 22).

“Huzurlu, mutlu, umutlu, ekonomik sorunların olmadığı, bireylerin kendini gerçekleştirebildiği bir yerde görmek isterim” (G4, 20).

“Gençlerin daha iyi bir toplumda yaşamasını. Gelecek kaygısının, öldürülmelerin, şiddetin olmadığı, insanların birbirini yargılamadığı toplum görmek isterdim” (G5, 21).

“Eşit bireylerin her kurumda haklarını eşit şekilde kullanmasını. Dezavantajlı grupların normal eşit görülmesini, kadın ve erkeğin eşitliğinden ziyade adaletli olunmasını” (G6, 21).

“Herkesin sorumluluğunun olduğunu öğrenmesini ve bunu adaletli, eşitlik temelinde hayatına uygulamasını görmek isterim” (G7, 21).

“Sakin agresif olmadan bir toplum, dış bağımlılığı olmayan ve anlayışlı bir toplum. Birbirlerinin ardından iş çeviremeyen bir toplum” (G8, 21).

“Sorumluluk bilinci artmış, bilgiler ve daha donanımlı gençleri anlayabilen bir yerde görmek isterdim” (G9, 21).

“Bu toplumu gelecekte kadın ve erkek eşitsizliğinin olmadığı, adaletin tecelli ettiği, kadın suçluluğunun olmadığı, iş istihdamının sağlandığı, kazanılan ile alım gücünün arttığı bir gelişmiş toplum isterdim” (G10, 22).

“Daha adil, eşit ve büyük kişilerin geçmişi anlatırken hep söyledikleri daha sevgi dolu, daha tahammül seviyesi yüksek ayrıca anlayışlı olma ve empati yapabilme konusunda daha iyi olmaları önemle görülen bir toplum” (G11, 21).

“Adaletin sağlandığı, kadınların kadın olduğu için belli mesleklere uygun görülmesini olmaması, kendini geliştirdiğin sürece var olmayı destekleyen bir toplum isterim” (G12, 22).

“Adaletli, eşitlikçi ve cahil toplumun kalmaması olarak görmek isterim” (G13, 21).

“Daha huzurlu, güvenli, eşitlikçi” (G14, 22).

“Daha çok çağdaş, anlayışlı ve bilim açısından yavaş ama emin adımlar atarken görmek isterim” (G16, 19).

“Bilinçli bireyler, bencil olmayan gençler, sorumluluk sahibi insanlar sadece günü kurtarmak değil de gelecek nesilleri de düşünüp hareket etmek. Mutlu bir toplum ancak bireylerinin her birinin toplumun yararını da gözeterek eylemde bulunduğu, suç olduğu için değil de doğru olmadığını bildiği için bir davranıştan uzak durduğu bir toplum” (G17, 25).

“Daha refah içinde, huzurlu, umut dolu bir şekilde yaşlıdan gencine kadar herkesin gelecek kaygısı gütmekten yaşam sürmesini, umutlu huzurlu bir şekilde yaşamasını” (G18, 21).

“Birbirini seven, birbirine saygılı, bilgili ve her konuda birliğı ve beraberliğı sağılayan bir toplum görmek isterdim” (G19, 22).

“Gelecekte bir şeyleri başarmış ilerleyen ve daha keşfedilmeyen birçok şeyin toplumumuzun başarılı olmasını isterdim. Ama ne yazık ki su an bu çok zor umut bağlamamalıyız. Hiçbir şeyin değışebileceğini düşünmüyorum” (G20, 19).

“Muasır medeniyet seviyesine ulaşmış, tüm kurumların işlevli bir hale geldiğı toplum isterdim” (G15, 20).

Öğrenciler sonuç olarak toplumları tarafından anlaşılabilir, güvenebilmek istemektedirler. Toplumların devamlılığını sağılayacak ve ileriye taşıyacak olan bireyler gençlerdir. Bu açıdan toplumların gençlere ihtiyacı bulunmaktadır. Dolayısıyla gençleri anlayabilmek ve onların sorunlarına karşı duyarlı olabilmek önemli görülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları toplumun iyileştirilebileceğı yönünde umutları olduğı görülmekle birlikte mutlaka değıştirilmesi ve geliştirilmesi gereken yönlerinin de olduğunu vurguladıkları görülmektedir.

4.2.5. Bulgular Çerçevesinde Değerlendirme ve Öneriler

Kimlik, bireylerin kendilerini ele alışlarını yansıtmaktadır (Bilgin, 2007). Bireyler kim oldukları ve nereden geldikleri gibi konuları belirli yaşlardan itibaren sorgulamaya ve anlamlı cevaplar bulmaya çalışmaktadırlar. Bu konuda anlamlı cevaplar bulunmaya çalışılması genellikle bireylerin çocukluk yıllarından çıkıp yetişkinliğe geçme dönemi olan nitelendirilen gençlik yıllarında başladığı görülmektedir. Bireylerin kendilerine dair düşünceleri ve tam anlamıyla kendilerini nasıl tanımlayacaklarını bilememeleri kendilerini gerçekleştirebilme yolunda engel oluşturabilecek durumlar yaratabilmektedir. Kendini bulamayan ve tanımayan bireyler rüzgar nereye eserse oraya doğru ilerleme çabası içerisine girebilmektedirler. Dolayısıyla bireylerin kendilerini tanımaları; hayata dair amaçlarını, hayattan ne istediklerini, hayata karşı bakış açılarını temellendirme yolunda önemli bir basamağı oluşturmaktadır. Aksi durumda bireyler, kendilerini bulma ve biçimlendirme konularında zorluklar yaşayabilmektedirler.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde özellikle ilk soru olan “Kişiliğini ve kimliğini nasıl tanımlarsınız?” sorusu sorulduğunda bu soru hakkında uzun süre düşündükleri görülmüştür. Bireyler kendilerini tam olarak otaya koyabilecek özellikleri ele alırken belirgin özelliklerinden bahsetmektedirler. Öğrencilerin çoğı

kişilik ve kimliklerini ifade ederken genel olarak kişilik özelliklerinden bahsettikleri görülmektedir. Kimlik, kişiliği kapsayan bir kavram olmakla birlikte kişilik genel olarak bireylerin kolektif özelliklerinden ziyade bireysel özelliklerine vurgu yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin kolektif kimliklerini ifade edenlerin olmasının yanında çoğunun daha ziyade bireysel kimliklerinden bahsettikleri söylenebilmektedir. Kolektif kimliklerin bütünleştirici özelliğinin dışında ayrıştırıcı özelliği de bulunmaktadır. Bu açıdan bireylerin kolektif kimliklerini açıklamaları sosyal kabullenmeme, onaylanmama, dışlanma gibi durumları doğurabilme olasılığının bulunması nedeniyle daha az ifade edilebilmektedir. Kişiliklerine ilave olarak kimliklerinden bahsetmek isteyip istemeyecekleri sorulduğunda, başka herhangi bir şey söylemek istemeyen öğrenciler de olmuştur.

Özellikle üniversite yıllarında bireyler kendi kimliklerini inşa etmeye ve hayata olan bakış açılarını oluşturmaya çalışmaktadırlar. Bu yıllarda gençler, gelecek yaşamları için belirli ihtimaller oluşturmaya çabalamaktadırlar. Gençlik dönemi, birçok sorgulamanın ve kaygıların olduğu bir dönem olarak ele alınabilmektedir. Bu açıdan sıkıntılı bir süreç olarak ele alınabilmek mümkün görülmektedir. Gençler, kendilerine dair düşünceler geliştirmekte ve var olan koşullar dahilinde kendilerini gerçekleştirmeye çabalamaktadırlar. Bu noktada kendilerini tanımaları, kim olduklarını ve ne istediklerini ortaya koymaları önemli görülmektedir.

Kimlik konusunda görüşmeye katılan öğrenciler çeşitli ifadelerde bulunmuşlardır. Bazı öğrenciler de hem kolektif hem de bireysel kimliklerine vurgu yapmışlardır. Diğer bir noktadan bakıldığında, başkalarının görüşleri neticesinde kendilerini tanımlayan, kendisini tam anlamıyla tanımadığını ifade eden veya birkaç kişisel özellikleriyle kendilerini ifade eden bireylerin de var olduğu görülmüştür. Bu açıdan özellikle genç yaşlarda bireylerin kendilerini tanımlamaları zor olabilmektedir. Çünkü kimlikler tecrübe ve bilgi birikim gerektirebilmektedir. Özellikle bireysel kimlikler, kolektif kimliklere göre daha fazla değişebilen bir özellik göstermektedir. Çünkü bireyler yaş aldıkça ve farklı yaşantılar geçirdikçe bu durumların etkisi kişiliklerine de yansıyabilmektedir. Bu açıdan değişim her alanda olduğu gibi bireylerin kişilik özelliklerinde de görülebilmektedir. Bunların yanı sıra kendilerini tanımlayan gençlerin de var olduğu görülmektedir. Dolayısıyla gençlerin kendilerini iyi tanımaları hayat amaçlarını ve beklentilerini de daha sağlam ortaya koymalarını sağlayabilmektedir.

Bireylerin kimliklerini oluşturmaları, kendilerini gerçekleştirebilme ve ne istediklerini bilme açısından önem arz etmektedir. Kendilerini bilen bireyler hayattan ne istediklerini ve ne istemediklerini de bilen bireyler olabilmektedir. Bu açıdan kim olduklarını ve hayattaki hedeflerini bilen bireyler bu hedefe uygun çabalarda bulunabilmekte ve daha anlamlı bir hayat sürme gayretinde olabilmektedirler. Aksi durumda hem kendilerinden hem de toplumlarından ne istediklerini bilmeyen bireyler daha değişken fikirlerde bulunabilmekle birlikte amaçsız bireyler haline dönüşebilmektedirler.

Görüşmeye katılan öğrencilere kimliklerine etki eden unsurun ne olduğu sorusu sorulduğunda çoğunlukla kendilerinin ve toplumların ortak olarak kendi kimliklerini şekillendirdiklerini belirttikleri görülmüştür. Çalışmaya katılan öğrenciler, toplumun belirli beklentileri, istedikleri olduğu ve zaman içerisinde bireylerin kendilerinin elde ettikleri deneyimlerle ve tecrübelerle kimliklerini şekillendirdikleri yönünde açıklamaları olduğu görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında, bireyler ve toplumlar karşılıklı olarak birbirinden bir şeyler beklemekte ve bu durumun bilincinin de gençlerde mevcut olduğu söylenebilmektedir. Bazı toplumlar bireylere belirli çerçeveler çizmekte ve bireylerin kendi kimliklerini bu çerçevelerde ortaya koyabilmelerini beklenebilmektedir. Öğrencilerin görüşmelerde verdikleri cevaplarda da bu durumu destekledikleri görülmektedir. Özellikle kolektif kimlikler, bireylerin yaşadıkları çevreyle şekillenebilirken bireysel kimlikleri kendi tecrübeleriyle şekillenebilmektedir. Bu açıdan bireylerin kimliklerine etki eden unsur olarak toplum ve kendi deneyimleri olarak ele alınabilmektedir.

Aidiyet, bireylerin kendilerini ortaya koyma çabalarındaki önemli bir adımı oluşturmaktadır. Ait olmak, bağlı olduğun ve kendin gibi olduğun yer anlamına gelmektedir. Aidiyetin içerisinde bir bağlanma, benimseme ve içselleştirme vardır. Ait olmak, bireylerin doğuştan getirmiş oldukları bir ihtiyaçları olmakla birlikte bireylerin çevreleriyle, herhangi bir görüşle veya bir mekânla özdeşleşerek giderebilmektedirler. Aidiyet, bağlılık hissi ve birliktelik hissi ortaya koyduğu için bireylerin hayatlarında önemli yer teşkil etmektedir. Ait olmak, içselleştirmek ve yere sağlam basabilmek demektir. Dolayısıyla aidiyet, bireylere kendileri olabilmeleri hakkını tanımaktadır.

Görüşmeye katılan öğrencilerin yaşadıkları topluma olan aidiyetleri sorulduğunda çoğunluğun yaşadıkları topluma ait hissettiklerini ifade ettikleri görülmekle birlikte bazı öğrencilerin de “Buradan başka gidebilecek yerim yok.”

şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. Dolayısıyla çoğunluğun yaşadığı topluma ait olduklarını hissettikleri söylenebilmektedir. Öğrenciler görüşmede kendi aidiyetlerini ortaya koyarken bir yandan da aidiyetlerini arttıracaklarını düşündükleri söylemlerde de bulunmuşlardır. Sık sık bu vurgularda bulunmuşlardır. Toplumlarında kendilerine göre görmüş oldukları eksikliklerin giderilmesi onlar için aidiyetlerini pekiştirici bir etki yapacağından bahsetmektedirler. Öğrencilerin bir kısmı da kısmen toplumlarına ait olduklarını belirtmiştir. Bu açıdan kendi toplumlarının zor günleri denilebilecek zamanlarda toplumlarına karşı yüksek duygular hissettikleri bazı durumlarda da toplumsal aşınmalar ve aksaklıklardan kaynaklı olarak aidiyetlerini sorguladıkları görülmüştür.

Öğrencilerin görüşmede sorulan sorulara verdikleri cevaplar neticesinde elde edilen verilerden yola çıkarak özellikle toplumsal güven konusunda sorun yaşadıkları ve toplumsal kaygılarının, özellikle gelecek kaygılarının var olduğu sonucuna varılmıştır. Büyük çoğunluğunun yaşadıkları topluma olan güven düzeylerinin düşük olduğunu belirttikleri görülmüştür. Aidiyeti destekleyen unsurlardan biri olarak güven duygusu görülmektedir. Dolayısıyla bireylerin yaşadıkları topluma olan güvensizlikleri toplumlarına karşı olumsuz düşüncelerde bulunmalarına sebebiyet verebilmektedir. Güven hem insanlar için hem de toplumlar için sağlıklı ilişkiler geliştirebilmeleri adına önemli görülmektedir. Bu duruma bir örnek verilmesi gerekirse, bireylerin toplumlarına olan güven duymamaları onların kendi olabileceklerine olan güvenleri de azaltabilmektedir. Bu açıdan gençlerin hiçbirinin toplumuma güveniyorum cevabını vermemesi ilerleyen zamanlarda toplumlar için sıkıntılar yaratabilmektedir. Bu durumların yanı sıra öğrencilerin bir kısmının toplumlarına karşı umudunun olduğunu belirttikleri de görülmektedir. Bu açıdan toplumların devamlılığı ve orada yaşayan bireylerin mutlu olabilmeleri için gençlere ihtiyaçlarının bulunmasının yanı sıra bu konuda gençlerin bağlılıklarını arttıracak çalışmalarda bulunmaları önemli görülmektedir.

Görüşme gerçekleştirilen öğrencilerin yaşadıkları toplumlarından uzaklaşma eğilimleri ya da başka bir toplumda yaşama imkânınız olsa toplumlarını değiştirmek isteyip istemedikleri sorulduğunda çoğunluğunun “Farklı bir toplumda yaşamak isterdim.” cevabında bulundukları görülmüştür. Bu durum toplumlarının devamlılığı açısından hem de toplumların gelecekleri açısından riskli olabilmektedir. Bu açıdan mutsuz bireyler mutsuz çocukları doğurmakta ve mutsuz bir toplum

yaratabilmektedirler. Başka bir noktadan bakıldığında her soruda özellikle öğrencilerin çoğunluğunun yaşadıkları toplumlarından uzaklaşma eğiliminde olmalarının nedeni olarak temelde toplumlarında var olduğunu düşündükleri aksamalar, eksiklikler ve kırılmalar olduğu söylenebilmektedir. Gençlerin pek çok soruda kendi toplumlarındaki eksikliklerinin giderilmesi gerektiğini vurguladıkları görülmüştür. Bu açıdan denilebilir ki, toplumlarından beklentileri olan ve toplumlarının belirli koşullarda düzenlemelerin olması gençleri toplumlarına olan bağlarını arttırabilecek durumlar yaratabilmektedir.

Toplumların kalkınabilmesi ve gelişebilmesi için gençlere ihtiyaçları bulunmaktadır. Toplumların ekonomik koşullarında gerçekleşen adil dağılım, toplumların beklentileri ile gençlerin beklentilerinin uyum içerisinde olması, gençlerin hayatta erişmek istedikleri hedefler konusunda onları desteklemeleri hem gençler için hem de toplumların geleceği için önemli görülmektedir. Gençlerin kendi toplumlarıyla yaşamış oldukları problemler, eğitim yetersizlikleri, işsizlik, sağlık gibi pek çok alanda sorun yaşamaları hem kendi geleceklerine duydukları inançlarını hem de toplumlarına karşı gelişmiş olan güvenlerini zayıflatabilmektedir (Kurttaş, 2017, 518). Bu açıdan toplum içerisinde yaşayan bireylerin toplumlarına olan güvenlerinin sağlanması gerekmektedir. Güvenin olmadığı yerde aidiyet bağları da gittikçe zayıflayabilmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilere yaşadıkları toplumlarında görmüş oldukları en önemli üç sorunun ne olduğu sorulmuştur. Öğrencilerin yaşadıkları toplumda gördükleri en önemli üç sorun olarak; fikir özgürlüklerinin olmaması, saygısızlık ve eşitsizlik cevaplarını verdikleri görülmüştür. Bu sorunların kaynağında bireylerin birbirlerine olan ilişkilerine dikkat çekmekle birlikte toplumsal kurumlarda da yer alan aksaklıklara işaret ettikleri görülmektedir. Toplumların devamlılığını, düzenini sağlamak amacıyla bu konularda düzenlemelerin yapılması gerekli görülmektedir.

Özetlemek gerekirse, Kırıkkale Üniversitesi sosyoloji bölümü öğrencilerinden çalışmaya katılan öğrencilerin aidiyet düzeyleri sorgulandığında çoğunluğu kendilerini yaşadıkları topluma ait hissettiklerini belirttikleri ve bunun yanı sıra toplumları kabullendikleri sonucuna varılmıştır. Aidiyet düzeyleri için toplumlarında duydukları güven önemli bir unsur olarak görülmektedir. Öğrencilerin kendi aidiyet düzeylerinden bahsederken toplumlarının geleceklerine dair kaygılı oldukları ve umutsuz bir bakış açılarının oldukları görülmüştür. Kendileri için ve toplumları için

pek sorunun var olduklarını belirtmekle birlikte toplumlarına tamamen güvenmedikleri de görülmektedir. Topluma karşı olan güvensizlikler ve toplumlarında görmüş oldukları aksaklıklar kendi toplumlarından uzaklaşma hissine yöneltmekle birlikte toplumların umutsuz ve kaygılı olan gençlere karşı duyarlı olması gerekmektedir. Çalışmaya katılan öğrenciler toplumlarında olan sorunlara karşı da duyarlı oldukları ve belirli koşulların değiştirilmesi gerektiğini sıklıkla vurgulamışlardır. Bu açıdan güvensizliklerinin olmasının yanında koşulların iyileştirilmesiyle de daha fazla bütünleşebileceklerini belirtmişlerdir.

Araştırma bulguları dikkate alındığında bireylerin toplumlarına olan bağlarını kuvvetlendirecek ve geleceklerine ilişkin olumlu düşünceler geliştirebilmeleri için gerekli koşulların yerine getirilmesi önemli görülmektedir. Bu açıdan gençlerin yaşadıkları toplumlarını bağlarını arttıracak ve kendi kimliklerini inşa etme konusunda yardımcı olabilecek öneriler şu şekilde sıralanabilmektedir (Cafıoğlu ve Okçu, 2013; Kulaksızoğlu, 1990; Ünlü ve Yılmaz, 2021).

- Bireylerin kişilik ve kimlik gelişimi için önem arz eden aile kurumunun sağlıklı bireyler yetiştirebilmeleri için gerekli eğitimlerin verilmesi sağlanmalıdır.
- Gençleri destekleyen ve sosyal hayata katan çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- Toplumların kendi koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir.
- Gençleri farklı açılardan kuşatacak ve onları destekleyecek gençlik politikaları geliştirilmelidir.
- Gençlere istihdam olan meslek kollarına yönelik kurslar ve geçerli sertifikalar verilmesi gerekmektedir.
- Gençler için yaşadıkları toplumda umutsuz bir gelecek görme neticesinde onların gelecek kaygılarını arttıran ve günümüzün aktüel sorunlarından olan işsizlik konusunda çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- Gençlere istihdam alanları yaratılması gerekmektedir.
- Gençlerin yaşadıkları topluma olan güvenleri destekleyecek ve güvenle bağlanabilecekleri alanların yaratılması gerekmektedir.

- Kişilik gelişiminin sağlıklı olabilmesi için bireylere olan rehberlik hizmetleri artırılmalıdır.
- Eğitim konusunda işgücü ve talep kolerasyonu dikkate alınmalıdır.
- Gençlerin kendi işleri konusunda gerekli olan finansman için faizsiz kredi imkânları sağlanabilmektedir.

SONUÇ

Bireyler var oldukça kimlik kavramı da var olacak olan bir kavram olarak ele alınabilmektedir. Kimlikler, bireyler hakkında bir diğerine bilgi vermektedir. Bireyler kimlikleriyle hayatta bir yer edinebilmektedirler. Bireylerin doğuştan itibaren içinde bulunduğu toplum tarafından verili olan kimlikleri bulunmakla birlikte zaman içerisinde kendi deneyim ve tecrübeleriyle de yeni kimlikler inşa edebilmektedirler. Bireyler doğduklarında onlara bir isim verilmekte ve toplumlarında artık o isimde birinin var olduğu kabul edilmektedir. Verilen o kimlikler bireylerin hayatta o isimde birinin olduğunu belgelemektedir. Kimliklerinde kim olduklarına dair bilgiler içermekle birlikte zaman içerisinde bireyler o verili bilgilere ek olarak yeni özellikler de kendilerine katabilmektedirler. Bireyler kim olduklarına verdikleri cevaplarda genelde ilk olarak isimlerinden başlayarak kendilerini açıklayabilmektedir. Bu açıdan bireylerin isimleri onların kim olduklarının bir parçası olmakla birlikte zaman içerisinde o kimliğin içerisinde kişilikleriyle ve tecrübeleriyle doldurabilmektedirler.

Kimlik, toplumların özelliklerinden etkilenen bir yapıya sahiptir. Bu açıdan toplumlar değiştikçe kimliklerin sayısında ve özelliklerinde de değişimler meydana gelmektedir. Geleneksel toplumlarda olan homojenlikler bireylerin kimliklerine de yansımaktadır. Bireyler ortak işlerde çalışıp benzer kimlik özelliklerine sahip olabilmektedir. Zaman içerisindeki heterojenleşmeler bireylerin birbirinden farklı işler yapmasına ve farklı kimliklere sahip olmasını sağlamıştır. Bu açıdan kimlikler çeşitlenmeye ve bireylerin birbirinden farklı özellikler göstermesine neden olmuştur. Dolayısıyla toplumların özelliklerinin kimliklere olan etkisinden söz edilebilmektedir.

Biriyle karşılaşıldığında ilk sorulan sorular olan kim oldukları, kimlerden oldukları, nereli oldukları gibi sorular olabilmektedir. Bu sorular bireylerin kimliklerini ve aidiyetlerini sorgulayan sorulardır. Dolayısıyla aidiyet ve kimlikler birbiriyle ilişkili olan kavramlar olarak ele alınabilmektedir. Kimlikler bireylere aidiyet alanları sağlayabileceği gibi aidiyet alanları da bireylere yeni kimlik özelliği getirebilmektedir. Bu açıdan kimlikler, bireylerin kıyafetleridir denilmektedir. Bireyler kimlikleriyle var olmakta ve yaşamları boyunca bu kimliklerini

çeşitlendirebilmektedirler. Bu açıdan bireylerin sağlıklı kişilik gelişimlerinin olması için hem kendilerinin hem de çevrelerinin bu konuda daha duyarlı olmaları gerekmektedir. Hayatı anlamlandırmak ve belirli hayat görüşü oluşturabilmek için bireylerin kendilerini tanımaları gerekmektedir.

Bireylerin kimliklerine ve kişiliklerine etki edebilecek pek çok unsur var olmaktadır. Bu temelde hem kendilerinin zaman içerisinde elde ettikleri yaşantılar hem de çevreleri etkili olabilmektedir. Bireylerin kişiliklerine ve kimliklerini biçimlendirmelerine etki eden en önemli çevresel unsurların başında aileleri gelmektedir. Ailelerin çocuklarına olan tutumları, çocukların kişiliklerinin nasıl şekilleneceğine etki edebilmektedir. Örneğin; aileleri baskıcı tutum gösteren çocukların daha çok ipotekli kimlik özelliği gösterebileceği, dolayısıyla kendi hayatlarına dair söz hakları olamayabildiği görülmektedir. Bu bireyler genelde dıştan denetimli özellikle hayatlarına devam edebilmektedir. Başka bir açıdan bakıldığında baskıcı aile tutumuna bir tepki olarak tam tersi şekilde ters kimlik gösteren bireyler de olabilmektedir. Bu açıdan bireylerin sağlıklı kimlik geliştirmelerinin önünde aileleri bir engel olabilmektedir. Diğer bir noktadan bakıldığında ise demokratik aile tutumlarında bireylerin kimliklerini daha sağlıklı şekillendirdiklerini söyleyebilmek mümkündür. Demokratik bir aile tutumunda yetişen bireyler de sağlıklı kimlik geliştirebilmektedir.

Aidiyet; bireylerin bağlandıkları bir yerlerinin olması, kendilerini evinde hissettikleri yerlerinin olması demektir. Bireyler aidiyet ihtiyaçlarını karşılayabildikleri yerlerde mutlu bir yaşam sürebilmektedirler. Bu durumun aksisi söz konusu olduğunda ise kendilerini hep bir yabancı veya misafirmiş gibi hissetme durumunda kalabilmektedirler. Aidiyet ihtiyacını bireyler farklı şekillerde giderebilmektedirler. Bazen bireyler bir siyasi görüşle, bazen bir inançla bazen de bağlı bulundukları bir toplumla bu ihtiyaçlarını giderebilmektedir. Örneğin, kendi ülkelerinden farklı bir ülkeye giden bireyler orada uzun bir süre kaldıktan sonra ülkelerine geri döndüklerinde taşı, toprağını özlediklerini belirttikleri görülmektedir. Bu durum aidiyetlerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü kendilerini ait hissettikleri yer, kendi toplumlarıdır. Dolayısıyla bireylerin aidiyetlerini giderdikleri ve kendi olabildikleri yerler kendi memleketleri olabilmektedir. Toplumların gelenekleri görenekleri, alışmış oldukları yaşam biçimleri var olmakla birlikte bu yaşam biçimlerinin tam tersi bir yerde yaşamak durumunda kaldıklarında yabancılık

çekebilmektedirler. Bu açıdan aidiyet bireylerin hayatlarında önem teşkil eden bir kavram olarak ele alınabilmektedir.

Aidiyet seviyesinin düştüğü durumunda ise bireylerin bir boşlukta oldukları, ayaklarını tam anlamıyla yere basamadıkları görülmektedir. Bu boşlukta olma hali bireylerin yaşadıkları yerle olan bağlarının zayıflamasından ya da herhangi bir bağ oluşturmamasından kaynaklanabilmektedir. Bu gibi durumlarda bireylerin mutlu olmaları söz konusu olamamaktadır. Dolayısıyla bu koşullarda hem mutsuz bireyler hem mutsuz toplumlar ortaya çıkabilmektedir. Çünkü mutsuz bireyler mutsuz çocuklar doğurabilmektedir.

Sosyolojik açıdan bakıldığında toplumsal aidiyet, toplumların düzeni ve devamlılığı için önemli görülen kavramlardan olmakla birlikte toplumların bireylerle olan ilişkisinin kuvvetlendirilmesi gerekmektedir. Bireylerin toplumlarıyla olan bağlarını kuvvetlendirecek unsurlar olarak; topluma duydukları güven, değer görme, toplumun bireylerine kendilerini gerçekleştirebilme olanağı sunması, bireyleri kabul etmesi, kurumlarında olan aksaklıkları gidermesi, bireyleri desteklemesi şeklinde ele alınabilmektedir. Toplumlarına aşırı bağımlı olan ya da toplumlarına karşı aidiyet duygusu geliştiremeyen bireyler için depresyon, yalnızlık, dışlanmışlık gibi pek çok psikolojik sorunlar ortaya çıkabileceği gibi bireyleri intihara da sürükleyebilecek olan bir durumla karşılaşılabilir. Bu açıdan gençlerin günümüzde pek çok aktüel sorunlarının olduğu ve mutsuz ve kaygılı bir gençliğin var olduğunu söylemek mümkün görülmektedir. Bu aktüel problemlerine çare bulamayan gençlerin geleceklere olan kaygılarından dolayı intiharlar gerçekleştirebilmektedirler. Bu açıdan intiharlar toplumsal sorunlar nedeniyle de gerçekleşebilmektedir. Toplumda kendilerine yer edinemeyecekleri düşünen, ekonomik kaygılarla başa çıkamayan, geleceklere umutlu bir şekilde bakamayan ve bulunduğu koşulların değişebileceğine olan inancı olmayan gençlerin intihara sürüklenebileceği söylenebilmektedir.

Gençlerin toplumlarından uzaklaştıkları ve kendilerine toplumda yer bulamadıkları için göç ettikleri de görülmektedir. Göç etmek bireylerin kendilerinin yaşamını sürdürdükleri yeri terk etmesi anlamına gelmektedir. Bireyler için göç etmeyi tetikleyebilecek unsurlar çeşitlenebilmektedir. Gençler açısından bakıldığında ise; temelde gençlerin yaşam kalitelerini arttırmak için, mesleklerine değer verilmediği ve daha rahat bir hayat sürme gayesinde olduğu için göç eğiliminde oldukları görülmektedir. TÜİK verileri dayanak olarak ele alındığında toplumumuzda en fazla

göç eden kesimin gençler olduğu görülmektedir. Yapılan araştırma verilerine de bakılacak olursa öğrencilere, ‘Bir şansınız olsaydı başka bir yerde yaşamak ister miydiniz?’ sorusuna verdikleri cevapta da çoğunluğun gitmek istediği görülmektedir. Dolayısıyla giden ve gitmek isteyen pek çok gencin var olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Bu açıdan genç zihinli bireyler, toplumların geleceklerini inşa edecek olan bireylerdir. Dolayısıyla gençleri kazanmak ve topluma dahil edebilmek önemli görülmektedir. Gençlerin bu kadar göç eğiliminde olması sosyal çözümlere kadar gidebilecek pek çok toplumsal sorunları doğurabilmektedir.

Gençlerin en aktüel sorunlarından biri olarak işsizlik görülebilmektedir. Pek çok genç, eğitimin aldığı bölümle ilgili işte kendisine bir yer bulamamakta ve diğer bir kısım da geçimlerini sağlayabilmek için kendi mesleği dışında bir işte çalışmaktadır. Bu açıdan gençler kendilerini gerçekleştirme sürecindeki ikinci basamak olan güvenlik basamağında kalabilmektedirler. Çünkü güvenlik sadece kalacak bir yerin olması değil aynı zamanda geleceklerine güven, yaşadıkları topluma olan güvenlerini de içermektedir. Dolayısıyla topluma duyulan güveni pekiştirecek olan topluma duyulan inanç gençlerde günbegün azalmaktadır. Bu toplumsal inançsızlık ve güvensizlik gençlerin topluma olan aidiyet bağlarını gitgide zayıflatmaktadır. Bu açıdan toplumsal inançsızlık ve güvensizlik bireyler için yaşadıkları topluma olan aidiyetlerini zayıflatacak ve göçe sürükleyebilecek unsurlar olarak ele alınabilmektedir.

Gençler için kimlik konusu önemli görülmektedir. Çünkü sağlıklı hayat sürdürebilmek için bireylerin öncelikle kendilerini tanımaları ve ona göre bir hayat felsefesi oluşturmaları gerekmektedir. Bu açıdan gençlerin kimliklerini sağlıklı bir şekilde inşa edebilmeleri için toplumları ve aileleri tarafından yeterli koşulların sağlanması gerekmektedir. Gençlerin yaşamış oldukları toplumsal sıkıntılar, aile tutumları, ilgisizlik, desteksizlik gibi olumsuz unsurlar bireylerin kendilerini yetersiz hissetmesine ve bu kadar sorun içerisinde kaybolmalarına neden olabilmektedir. Bu noktada çevrenin koşulları gençler için önemli görülmektedir. Pek çok genç hayatını şekillendirme konusunda desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu destek gençlerin çocukluklarından itibaren gösterilmesi gereken ve daha rasyonel adımlar atmalarını sağlamak için gerekli görülmektedir. Bu açıdan rehberlik hizmetlerinin arttırılması gerekli görülmektedir. Hem ailenin hem de rehberlik öğretmenlerinin kişisel ve mesleki rehberlik konusunda bireylere daha fazla yardımcı olmaları gerekli görülmektedir. Bu temelde gençlerin kimliklerinin temelleri daha sağlam

atılabilmektedir. Dolayısıyla gelecekte toplumsal hayata daha aktif katılan ve mutlu gençlerin var olması sağlanabilmektedir.

Gençlik yılları bireylerin hayatlarını oturtmaya çalıştıkları ve kendilerine bir hayat görüşü, hayat felsefesi oluşturmaya çalıştıkları önemli bir dönemdir. Bu dönemde bireyler kimliğe karşı kimlik karmaşası yaşamaktadırlar. Bu açıdan bu karmaşaları yaşamaları doğal olmakla birlikte bu dönemi sağlıklı atlatabilmeleri de ilerleyen yıllardaki yaşamları için önem arz etmektedir. Bireylerin kendi kimliklerini oluşturmaları belirli bir süreçte gerçekleştiği için hemen oluşabilecek olan bir yapı özelliği göstermemektedir. Kişilik ve benlik gibi özelliklerin daha tutarlı özellikler göstermesi gerekmektedir. Bireysel kimlikler, bireylerin ön plana çıkan tutarlı özelliklerinin bir toplamı olarak ele alınabilmektedir. Kendi hedefleri doğrultusunda bireyler kendilerine yeni kimlikler de ekleyebilmektedirler. Bu durum için de belirli tecrübeler ve bilgi birikimleri gerekli görülmektedir. Örneğin, kendi kimlikleri arasına öğretmen kimliğini katmak isteyen biri için öncelikle eğitimlerini alması gerekmektedir. Koşullar sağlandığı ölçüde de bireyi tanımlayıcı bir özellik olarak da öğretmen kimliği ön plana çıkabilmektedir. Bu noktada bireyler hayatları boyunca yeni kimlikler elde edebileceği gibi bazı kimliklerinden de vazgeçebilmektedirler.

Toplumla bireylerin bağlarını kuvvetlendirecek unsurlar olabilmekle birlikte bireylerin toplumlarla olan bağlarının kuvvetli olması bireylerin toplumlarına olan aidiyetlerini arttırabilmektedir. Son zamanlarda daha fazla dikkat çeken bir konu olarak gençlerin pek çok toplumsal problemlerinin olması gençlerin aidiyetlerini zayıflatacak unsurlar olarak görülmektedir. Bu açıdan toplumları emanet edeceğimiz ve toplumları kalkındıracak olan gençlerin sorunlarının toplumda daha fazla görünür kılınmasına dikkat çekmek için bu çalışma yapılmıştır.

Gençlerin bu kadar toplumsal sorunlarının var olması, geleceklerine olan kaygıları ve toplumlarına olan güvensizlikleri hem kendileri için hem de toplumları için sorunlara yol açabilmektedir. Psikolojik olarak kendilerini yetersiz ve güçsüz hissetmelerine, depresyon ve umutsuz birey olmalarına neden olmakla birlikte toplumlarına karşı yabancılaşmaya, göç etme eğiliminde olmaya ve toplumlarının sosyal çözülme yaşamasına neden olabilmektedir. Toplumlarını geleceğe taşıyacak olan bireyler, gençlerdir. Bu açıdan gençlerin toplumlarıyla olan bağlarının kuvvetlendirilmesi gerekli görülmektedir. Dolayısıyla aidiyet, bireyler ve toplumlar için önemli kavramlardan biri olarak ele alınabilmektedir.

Gençlik dönemi pek çok alanda değişim ve dönüşümlerin yaşandığı sancılı bir döneme işaret etmektedir. Bireyler kendi hayatlarını oluşturmaya çalışırken pek çok açıdan da kaygıları ve umutsuzları var olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında mutlu toplumlar için mutlu gençlere ihtiyacı bulunmaktadır. Sonuç olarak toplumların bu kadar ihtiyacının olduğu gençlerin son zamanlarda dezavantajlı olan gruplara dâhil edilmeleri gelişmelerin önündeki engellerdendir. Bu açıdan bu kadar aktüel problemi olan gençleri toplumsal açıdan desteklemek ve onların sorunlarını görmek önem arz etmektedir. Toplumlarla gençlerin bağlarını kuvvetlendirmek ve onların toplumlarına olan güvenlerini sağlamak geleceklerimiz için önemli görülmektedir. Gelecek kaygılarını azaltmak, yeni iş alanları açmak ve onları toplumsal hayata katmak gereklidir. Bu kadar umutsuzluğun içinde gençlerin hala toplumsal koşullardaki aksaklıkların düzeltilebileceği ve bu konuda inançlarının da olduğu görülmüştür. Bu açıdan toplumların ve bireylerin kendi üzerine düşen görevleri yapmaları ve gençleri desteklemeleri gerekmektedir. Sağlıklı ve mutlu bir yaşam için mutlu gençlere ihtiyaç bulunmaktadır. Gençlerin toplumsal aidiyetlerine ilişkin çalışmaların yetersizliği bu çalışma için bir gerekçe olarak kabul edilmiştir. Bu çalışma aynı zamanda gençlerin toplumdan beklentilerine ve görünmeyen problemlerine dikkat çekmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu çalışmada elde edilen bulgular aidiyet ve kimlik konularına ilişkin yapılacak olan çalışmalara katkı sağlama isteği ve umudu taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Ak, M. (2018). Kültürel kimlik ve toplumsal hafıza mekanları olarak ziyaret yerleri. *TurkishStudies*, 13-25.
- Akbarishahabi, L. (2022). İnsan ölçeğinde tasarlanan kentsel mekanlar ve kent sakinlerinin aidiyet duyguları üzerine bir değerlendirme. *Kent Akademisi Dergisi*, 15(1), 136-154.
- Akça, G. (2005). Moderninden postmoderne kültür ve kimlik. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 15, 1-24.
- Akın, M.H. (2019). Sosyal etkileşim ve sosyal benlik kaynağı olarak aile. *Medeniyet ve Toplum Dergisi (METDER)*, 3(1), 1-13.
- Akkuş, Ç. ve Akkuş, G. (2020). Türk dünyası öğrencilerinin aidiyete duygularının akademik başarılarına etkisinde sosyalleşmenin aracılık rolü. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 355-382.
- Alptekin, D. (2011). Toplumsal aidiyet ve gençlik: üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma. *Doktora Tezi*, Konya.
- Alptekin, D. (2012). *Toplumsal aidiyet ve gençlik*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Altunay, A. (2015). Bir sosyalleşme aracı olarak yeni medya. *Selçuk İletişim*, 9(1), 410-428.
- Asahioğlu, A. (2014). *Kişi, kişilik ve kimlik* İçinde. Karakter-Kişilik Oluşumunda Toplumun Genel Bakış Açılarının Etkisi. Sedat Yazıcı ve Seyit Coşkun (Edt.). Ankara: Divan Kitap.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 4, 7-14.
- Aşkın, M. (2007). Kimlik ve giydirilmiş kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 213-220.
- Atak, M. (2020). Sanal dünya sarmalında gençlik. *Avrasya Sosyal ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi*, 7(9), 199-209.
- Aydın, B. (2010). *Çocuk ve ergen psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Baran, M. ve Yılmaz, A. (2011). Göçebelikten yerleşik hayata geçişte, beritan aşireti konutlarında aidiyet duygusu. *Engineering Sciences*, 6(4), 1645-1656.
- Barth, F. (2001). *Etnik gruplar ve sınırları* (Çev: Ayhan Kaya- Seda Gürkan). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

- Baş, T. Ve Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Bauman, Z. (2017). *Kimlik* (Çev: Mesut Hazır). Ankara: Heretik Yayınları.
- Berg, B.L. ve Lune, H. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Çev: Asım Arı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik inşası*. Ankara: Aşina Kitaplar.
- Bilgin, N. (1994). *Sosyal bilimlerin kavşağında kimlik sorunu*. İzmir: Ege Yayıncılık.
- Bozkaya, H. (2020). Çokkültürlü sınıf ortamı ve aidiyet. *ÇKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8(2), 245-271.
- Boztilki, M. (2023). Neden gitmek istiyorlar? Z kuşağında kadınların göç etme istekleri hakkında bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 55, 157-172.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri* (Çev: İnan Deniz ve Erguvan Sarioğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Cafoğlu, Z. ve Okçu, V. (2013). Gençlik sorunları: Siirt ili örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 82-115.
- Cannolly, W.E. (1995). *Kimlik ve farklılık siyasetin açmazlarına dair demokratik çözüm önerileri* (Çev: Ferma Lekesizalın). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Castells, M. (2006). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür kimliğinin gücü* (Çev: Ebru Kılıç). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cerev, G. ve Yusufoglu, Ö. Ş. (2019). Gençlerde aidiyet düzeyinin akademik başarıya etkisi: Fırat üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(2), 289-302.
- Charrier, J.P. (2018). *Bilinçdışı ve insan* (Çev: Hüsen Portakal). İzmir: Cem Yayınevi.
- Coşkun, A. (2003). Din ve kimlik. *M. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s.s. 5-23.
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (Çeviri Editörleri: Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Çağırkan, B. (2018). Modernizm ve postmodernizm bağlamında milliyetçiliğin aidiyet algısı üzerine etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 33, 379-393.
- Çağırkan, B. (2019). Çokkültürlü toplum yapılarında değişen aidiyet algıları: yeni toplumlar, yeni aidiyetler. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 558-573.

- Çapcıoğlu, İ. (2014). Gençlik dönemi 'kimlik arayışı'nın demokratik değerlerin ve iletişim becerilerinin gelişimine etkisi. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 57-76.
- Çelen, N. (2011). *Ergenlik ve genç yetişkinlik*. İstanbul: Papatya Yayıncılık
- Çelik, C. (2012). *Göç, kentleşme ve din, din sosyolojisi* (Editörler: Niyazi Akyüz, İhsan Çapcıoğlu). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Çerik, Ş. (2002). Ailelerin gençlere karşı tutumları ve gençlerin ailelerinin tutumlarını algılayışlarına yönelik üniversite gençliği üzerinde bir araştırma. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 21-24.
- Çetin, N. (2021). Toplumsal aidiyet kapsamında benimsenmiş ve kimlik temsili sorumluluğunu üstlenmiş görsel göstergeler. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 240-258.
- Çivitci, A. (2007). Erken ergenlik döneminde içsel-dışsal denetim odağı boyutları ve cinsiyete göre mantıkdışı inançlar. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(1), 3-12.
- Çoban, G.S. (2021). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kendini gerçekleştirme basamağında gizli yetenekler. *European Journal of Educational&SocialSciences*, 6(1), 111-118.
- Çoban Kaynak, R. (2017). Sosyal adalet, eşitlik ve sosyal hizmet. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 252-260.
- Coşkun, A. (2005). *Din, toplum ve kültür*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Demir, A. E. (2020). Kitap incelemesi benlik yanılması: sosyal beyin, kimliği nasıl oluşturur?. *Müşbid Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 232-239.
- Demir, F. (2011). Bürokratik kültür. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 153-178.
- Demir, İ. (2009). Gençlerin kimlik statülerinin kültürel karşılaştırması: İstanbul ve Nusaybin Örneği. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(3), 129- 136.
- Demir Özdikmenli, G. (2010). Üniversite öğrencilerinde kimlik gelişimi; kimlik statülerinin sosyal sermaye ve kimlik sermayesi ile olan ilişkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(2), 1-10.
- Demir, Ş. (2022). Modernliğin gölgesinde kimlikleri anlamak. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 30, 111-138.
- Dere, G. Kılıç, E. (2016). Aidiyet perspektifinden çatışma yöntemi üzerine kuramsal bir çalışma. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 26(2), 127-154.
- Dömbekci, H. ve Erişen, M.A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 141-160.

- Durkheim, E. (2006). *Sosyoloji dersleri* (Çev: Ali Berktaş). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Durkheim, E. (2013). *İntihar* (Çev: Zühre İlkelen). İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Durkheim, E. (2016). *Ahlak ve toplum* (Çeviren: Duygu Çenesiz). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Emiroğlu, V. (1977). Kültür-kişilik ilişkisinde antropolojik yaklaşımlar. *Antropoloji*, Sayı: 10, 103-116.
- Erdentuğ, N. (1978). Kültür evrensel midir?. *Antropoloji*, Sayı: 11, 5-10.
- Erikson, E.H. (2014). *İnsanın 8 evresi* (Çeviren: Gonca Akkaya). İstanbul: Okyanus Yayınları.
- Erkal, M. (1987). Toplumda bir sosyal grup olarak gençlik. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, s.s. 387-375.
- Erkal, M. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: DER Yayınları.
- Erol, A. (2002). *Popüler müziği anlamak; kültürel kimlik bağlamında popüler müzikte anlam*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Ertürk, M. (2012). Batı Avrupa’da Türk diaspora kimliğinin inşası: STK’lar örneği. *Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi*, Ankara.
- Fadıloğlu, Ç. (1989). Gençlik ve Sorunları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 5(2), 69-79.
- Freud, S. (2002). *Metapsikoloji* (Çev: Emre Kapkın ve Ayşen Tekşen Kapkın). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Geçtan, E. (1981). Ergenlikten yetişkinliğe geçiş dönemi olarak gençlik. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 14(1), 91-100.
- Genç, Y. (2019). Göç ve kalkınma ilişkisi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(18), 479-498.
- Gezer Oğuz, Ö. (2020). Göç kimlik aidiyet ekseninde Nil Yalter. *İdil*, 1504-1518.
- Giddens, A. (2010). *Modernite ve bireysel kimlik geç modern çağda benlik ve toplum* (Çev: Ümit Tatlıcan). İstanbul: Say Yayınları.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji* (Çeviren: Cemal Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Girişken, N. (1974). Çocuk eğitiminde ailenin etkisi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 141-160.
- Goffman, E. (2014). *Damga Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. (Çev: Ş. Güneş- L. Ünsaldı- S.N. Ağırnaslı). Ankara: Heretik Yayıncılık.

- Gökçe, B. (1987). Bir toplumsal olgu olarak intiharlar. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1-2), 49-57.
- Göker, G. (2015). *Göç Kimlik Aidiyet*. Konya: Literatürk Academia.
- Gözübüyük Tamer, Mine. (2014). Kimliklerin seyrine bir keşif. *Folklor/Edebiyat*, 20(77),83-99.
- Güleç, C. (2002). Türkiye’de kültürel kimlik sorunu *Antropoloji*, Sayı: 15, 63-78.
- Gündüz, M. (2020). Gelişim özellikleri doğrultusunda gençliğin din eğitimi. *Şarkiyat*, 4(12), 1092-1117.
- Güneş, A. (2015). *Tutunma çabası: aidiyet*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Gürses, F. ve Gürses, H. (1997). *Dünya’da ve Türkiye’de gençlik*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gürses, İ. ve Kılavuz, M.A. (2011). Erikson’un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20(2), 153-166.
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İlbars, Z. (1980). Kültür değişmelerine genel bakış. *Antropoloji*, Sayı: 12, 1-4.
- İnaç, H. (2016). Günümüz siyasal gündeminin ana faktörü olarak kolektif kimliklerin sosyopolitik analizi. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi*, Sayı: 1, 1-13.
- İnanç, B.Y. Bilgin, M. ve Kılıç Atıcı, M. (2004). *Gelişim psikolojisi, çocuk ve ergen gelişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaplan, Y. ve Çetinkaya, G. (2014). Spor yoluyla toplumsallaşma-yeniden toplumsallaşma süreci. *International Journal of Sport Culture and Science*, Cilt: 2, 120-125.
- Karaboğa, M.T. (2018). Üniversite öğrencilerinin bir sosyalleşme alanı olarak sosyal medya hakkındaki görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 912-936.
- Karacoşkun, M.D. (2002). Bireysel ve toplumsal çözülmede televizyon faktörü üzerine düşünceler. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 6(1), 227-234.
- Kaya, E. (2019). Türkiye’de gençlerin göç eğilimlerini etkileyen unsurlar üzerine bir alan araştırması. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(9), 657-676.
- Kaypakoğlu, S. (1994). Toplumsallaşma sürecinde kitle iletişimi. *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı: 5, 85-121.
- Keskin, S. ve Seferoğlu, S.S. (2017). Öğretmen adaylarının aidiyet duyguları ve araştırma topluluğu algılarıyla ilgili bir inceleme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 44, 90-114.

- Kılıç, S. ve Öksüz, Y. (2020). Üniversite öğrencilerinin yetersizlik duygusu ile genel aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 216-225.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kıral, E. (2018). Kayıp giden bir değer: saygı. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 4-10.
- Kneller, G.F. (1977). Kültür, kişilik ve eğitim (Çev: Mahmut Tezcan). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 10(1), 257-279.
- Köroğlu, E. ve Bayraktar, S. (2010). *Kişilik Bozuklukları*. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Köse, A. ve Arslan, F. (2019). Sosyolojik bir olgu olarak intihar. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 1, 1-20.
- Kula, S. ve Çakar, B. (2015). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12), 191-210.
- Kulaksızoğlu, A. (1990). Gençlik çağı ve ülkemizde gençlik sorunları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 2, 133-144.
- Kurdaş, E. ve Ulukaya, Ü. (2021). Ulusal ve küresel kimlik bağlamında sosyal bilgiler eğitimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1115-1168.
- Kurdaş, E.M. (2017). Toplumsal değişme bağlamında gençlik sorunları. *Turkish Studies*, Sayı: 12, 513-534.
- Kurubaş, E. (2008). Etnik sorunlar: ulus-devlet ve etnik gruplar arasındaki varoluşsal ilişki. *Doğu Batı*, Sayı: 44, 11-31.
- Kuş, Z. Karatekin, K. Merey, Z. (2012). Geleceğin vatandaşları: gençler ulusal ve küresel problemleri nasıl algılamaktadırlar?. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(4), 837-868.
- Kuşat, A. (2003). Bir değerler sistemi olarak “kimlik duygusu ve Atatürk”. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 15, 45-61.
- Larrain, J. (1994). *İdeoloji ve Kültürel Kimlik* (Çev: Neşe Nur Domaniç). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Lelord F. ve André, C. (2000). *Zor kişilikler”le yaşamak* (Çev: Rıfat Madenci). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Magnavita, J. (2016). *Kişilik Kuramları* (Çev: Psikoterapi Enstitüsü). İstanbul: Psikoterapi Eğitim Yayınları 218.
- Maslow, A. (1943). *A theory of humanmotivation*, New York: Harper and Row

- Mead, G.H. (2017). *Zihin, Benlik ve Toplum* (Çev: Yeşim Erdem). Ankara: Heretik Yayınları.
- Mızrak, Z.M. (2021). Aidiyet ve aidiyetsizlik kavramlarının mekana özgü sanatta incelenmesi. *Journal of Arts*, 4(2), 119-128.
- Müftüoğlu, Ö. (2005). Güven ortamının bir toplum için önemi ve bunu engelleyen faktörler. *Dinbilimleri Akademik Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 143-159.
- Nar, M. Ş. (2019). Kültürel kimlik sorunsalı: görecelik mi, evrenselcilik mi? yoksa uzlaş mı?. *Antropoloji*, s.s. 72-80.
- Nas, F. (2022). Aidiyet türü olarak kimlik, etnisite ve ulusçuluk kavramları arasındaki ilişki. *Sosyologca*, Sayı: 23, 69-83.
- Nebi, M. (2014). *Kültür sorunu ve bir toplumun doğuşu*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- Neuman, W.L. (2006). *Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* (Çev: Sedef Özge). Ankara: Yayınodası.
- Okumuş, E. (2017). Modern toplumda ahlak ve gençlik. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5(11), 79-100.
- Onar Çambay, S. (2015). Bir toplumsallaşma aracı olarak yeni medya: kuramsal bir değerlendirme. *Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 5(2), Cilt: 5, 237-247.
- Osmanoğlu, D., Aksakal, İ., Dağışan, A. (2017). Üniversite öğrencilerinde ben ve öteki algısı, *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3580-3590.
- Özbay, H. ve Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. İletişim Yayınları.
- Özdemir, C. (2001). Kimlik ve söylem. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 2, 107-122.
- Özdemir, L. (2016). Kişilik özelliklerinin bir girişimcilik boyutu olan denetim odağı üzerindeki etkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 17(2), 131-149.
- Özdemir, O. Özdemir, P.G. Kadak, M.T. Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.
- Özdil, M. (2017). Kolektif ve bireysel kimlikler bağlamında sosyal bütünleşme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 28, 383-400.
- Özel, E. ve Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Sayı: 36, 9-34.
- Özgüven, A. (1983). Sosyal değişim ve sosyal gelişim. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 32, 165-171.

- Özoğlu, S.Ç. (2007). *Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Özoğlu, S.Ç. (1975). Psikolojik danışmada benlik kavramı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(1), 93-111.
- Öztürk, S.M. ve Halaç, H.H. (2020). Mekansal aidiyet ve kültür turizmi ilişkisi. *Uluslararası Doğu Anadolu Fen Mühendislik ve Tasarım Dergisi*, 2(2), 434-445.
- Pamuk, A. (2014). *Kimlik ve tarih kimliğinin inşasında tarihin kullanımı*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Rousseau, J.J. (2013). *Tophum Sözleşmesi* (Çev: Vedat Günyol). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sarp, Ç. (2020). *Göç Sosyolojisinin kuramsal temelleri*. Göç Sosyolojisi-Türkiye'den Örneklerle (Ed. Ç. Sarp). Ankara: Orion Kitabevi.
- Sarp, Ç. (2021). *Sığınmacılık açmazı, zorunlu göç sosyolojisi üzerine nitel bir araştırma*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Sayar, K. ve Dinç, M. (2009). *Psikolojiye Giriş*. İstanbul: DEM Yayınları.
- SEKAM (2016). Türkiye'de gençlik/gençliğin özellikleri, sorunları, kimlikleri ve beklentileri.
- SEKAM (2016). Türkiye'de gençliğin güven bunalımı.
- Senemoğlu, O. (2017). Locke ve Rousseau'nun insan doğası ve toplum düşüncesi. *İnsan & Toplum*, 7(1), 187-222.
- Simmel, G. (2009). *Bireysellik ve Kültür* (Çev: Tuncay Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Söylemezoğlu, Ü. (2011). *Iskalanın gençlik*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Sözer, A. (2019). Göç, toplumsal uyum ve aidiyet. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(48), 418-431.
- Süverdem, F.B. ve Ertek, B. (2020). İki dillilik ve iki kültürlülük: göç, kimlik ve aidiyet. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 183-207.
- Swain, D. (2013). *Marx'ın teorisine bir giriş yabancılaşma* (Çev: Hande T. Urbarlı). İstanbul: Durak İstanbul Dizisi.
- Swartz, D. (1997). *Kültür ve iktidar Pierre Bourdieu'nün sosyolojisi* (Çev: Elçin Gen). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şahin, C. (2005). Türkiye'de gençliğin toplumsal kimliği ve popüler tüketim kültürü. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 157-181.

- Şahin Yarbağ, P. (2019). Kadın çalışanların işgören sesliliği, psikolojik sermaye ve aidiyet algısı üzerine bir araştırma: Antalya ve Muğla illeri örneği. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 359-385.
- Şan, M.K. ve Akyiğit, H. (2021). Göç kimlik ve aidiyet Amerika'da yaşayan Türkler örneği. *Bilig*, Sayı: 97, 137-175.
- Şener, S. (2012). *Türkiye'de gençlik*. İstanbul: İnkılab Yayıncılık.
- Şengöz, M. (2022). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi modeli'nin bütünleşik bir süreç olarak yeniden yorumlanması. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 164-173.
- Şimşek, S. (2002). Günümüzün kimlik sorunu ve bu sorunun yaşandığı temel çatışma eksenleri. *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 29-39.
- Şimşek, U. ve Ilgaz, S. (2007). Küreselleşme ve ulusal kimlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 189-199.
- Tarkun, E. (2000). Nitel araştırmalar. *Öneri Dergisi*, 3(14), 29-34.
- Tezcan, M. (1985). Gençlik ve yabancılaşma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 18(1), 121-127.
- Tezcan, M. (1997). Gençlik sosyolojisi ve antropolojisi araştırmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, 1-196.
- Tezcan, M. (2016). *Sosyolojiye Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tolan, B. (1980). *Çağdaş toplumun bunalımı anomi ve yabancılaşma*. Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.
- Tok, N. (2003). *Kültür, kimlik ve siyaset*. Ayrıntı Yayınları.
- Toktaş, F. (2014). *Kişi, kişilik ve kimlik İçinde*. Modern Kimlik ve Kişilik Kavramlarına Farabi'nin Toplum/Siyaset Projesinden Bakışın İmkânı (Edt: Sedat Yazıcı ve Seyit Coşkun). Ankara: Divan Kitap.
- Toprak, M. (2019). Değişmeyen kimliğin değişen toplumsal olgusu. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 110-123.
- Tosun, Ü. ve Akıncı F.N. (2016). Sosyal ağ kullanan bireylerin benlik sunumu stratejilerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, s.s. 27-60.
- Turner, B.S. (2014). *Klasik Sosyoloji* (Çev: İdil Çetin). İstanbul: İletişim Yayınları.
- TÜİK, 2022. TÜİK Kurumsal (tuik.gov.tr). Erişim tarihi: 21.11.2023.
- Türker, M. (1986). Gençlik kavramı. *Erdem*, 2(4), 1-12.
- Türkkahraman, M. Tutar, H. (2009). Sosyal değişme, bütünleşme ve çözülme bağlamında toplumda farklı kültür ve anlayışların yeri ve önemi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1-16.

- Tylor, S. E. B. (2016). Kültür bilimi. *ViraVerita E-Dergi*, Sayı: 4, 91-110.
- Ural, Ŗ. (2020). (Dil ve Sistem Açısından) Aidiyet ve Kültür. *Felsefe Dünyası Dergisi*, Sayı: 72, 38-57.
- nl, A. ve Yıldız, K. (2021). Türkiye’de genç iŖsizlik sorunu ve çözüm nerileri.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, Sayı: 35, 29-56.
- Vatandaş, S. (2021). Bireysel ve toplumsal gerçeklikten, sosyal medyanın sanallığına bireysel ve kolektif kimliklerin anlamsal ve iŖlevsel deęiŖimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 533-563.
- Yakut, S. (2020). *Yabancılaşma (Psiko-Sosyal Bir Bakış)*. Ankara: İksad.
- Yanık, C. (2013). Etnisite, kimlik ve milliyetçilik kavramlarının sosyolojik analizi. *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, Sayı: 20, 225-237.
- Yavuz, S. ve zmete, E. (2012). Türkiye’de genç bireyler ve ebeveynleri arasında yaŖanan sorunların aile yapısı araŖtırması sonuçlarına göre değerlendirilmesi. *Sosyal Politika alıŖmaları Dergisi*, 7(29), 9-27.
- Yayla, A. (2009). İfade Hürriyeti Nedir, Niçin Gereklidir?. *Liberal DŖnce Dergisi*, Sayı: 50, s.s. 159-175.
- YeŖilyaprak, B. (1993). KiŖilik geliŖiminde ailesel faktörlerin etkisine iliŖkin bir araŖtırma. *Sosyal Politika alıŖmaları Dergisi*, 1(3), 1-16.
- Yıldız, S. (2007). Kimlik ve ulusal kimlik kavramlarının toplumsal niteliği. *Milli Folklor*, Sayı: 74, 9-16.
- Yıldız, K. (2013). *Gençliğin toplumsal uyumuna sosyo-psikolojik bakış*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yurttaş, S. (2019). Toplumsal kimlik okuryazarlığı. *Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 19(3), 825-842.
- Ykselbaba, . (2017). Emile Durkheim’a göre toplum, düzen ve hukuk: hukukun ve cezanın evrimi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 75(1), 191-226.
- Zencirkıran, M. (2017). *Sosyoloji*. Bursa: Dora Yayıncılık.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Aygöl ŞAHİN

Doğum Tarihi

Yabancı Dil : -

Eğitim Durumu

Lisans : Kırıkkale Üniversitesi-Sosyoloji, 2017-2021

Yüksek Lisans : Kırıkkale Üniversitesi-Sosyoloji, 2021-2024

Çalıştığı Kurum ve Yıl/Yıllar : -

Yayınları :

22.03.2024

Şahin, A. ve Şenol, D. (2024). Toplumsal aidiyet ve kimlik bağlamında gençlik. *International Journal of Social Humanities and Administrative Sciences*, 10(2), s.s. 137-148.

Araştırma Alanları : -